

Partnerska suradnja - temelj očuvanja demokracije

Uvodno izlaganje na Konferenciji o partnerima u demokraciji i upravljanju (Washington, 5. prosinca 2002.) dao je Lorne W. Craner, pomoćnik državnog tajnika SAD i voditelj Biroa za demokraciju, ljudska prava i rad. Iznio je da su ljudi u svim krajevima svijeta shvatili da im blagostanje, stabilnost i mir mogu osigurati samo vlade koje su izraz njihove volje, pa je u proteklih 25 godina broj demokratskih država porastao za dvije trećine. Tijekom tog razdoblja uobličava se ideja da se demokracija zasniva na vrijednostima čiji su temelj poštenje i ljudsko dostojanstvo.

U tri regije potrebno je riješiti probleme, ističe Craner, i navodi: Bliski istok, Srednju Aziju i Kinu. Što se tiče Bliskog istoka iznosi da politički sustavi u cijeloj toj regiji ne omogućuju građanima odgovarajući udio u načinu vladanja. Zadaća stvaranja novih sustava, otvorenih za sudjelovanje pojedinaca i zdravog civilnog društva - podjednako je važna kao i borba protiv terorizma.

Za Kinu Craner napominje da se u njoj i dalje krše ljudska prava, ali da se provode strukturalne reforme na području demokracije i poštivanja zakona. SAD pomažu nevladine organizacije u cilju promicanja demokracije.

Svoje izlaganje završio je mišljenjem da očuvanje demokracije znači partnersku suradnju s nevladinim grupama u cilju stvaranja odgovornih društava u kojima će prosperirati građani, a ne tirani i teroristi, pa valja iskazati solidarnost sa svima onima koji njeguju demokratske vrijednosti i nastoje ih unaprijediti u svojim zemljama.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog zakona o Hrvatskoj radioteleviziji - predlagatelj Vlada RH; Prijedlog zakona o Hrvatskoj radioteleviziji - predlagatelj Vesna Škare-Ožbolt	3
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku	19
- Prijedlog zakona o vinu	25
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona	34
- Prijedlog zakona o deviznom poslovanju	38
- Konačni prijedlog zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj	43
- Konačni prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka	51
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava	53
- Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti	54
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	55
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika	60
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika	65
- Prijedlog odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati"	70
- Prijedlog odluke o sudjelovanju hrvatskih vojnih promatrača u mirovnoj misiji UN-a u zapadnoj Sahari (MINURSO)	76

PRIKAZ RADA:

- 26. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 7, 8, 12, 13, 14, 20, 21, 22, 27, 28, 29. STUDENOGA
TE 4, 5, 6, 11, 12. I 13. PROSINCA 2002.

**PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI - predlagatelj Vlada RH; PRIJEDLOG
ZAKONA O HRVATSKOJ RADIOTELEVIZIJI - predlagatelj Vesna Škare-Ožbolt**

HRT javna ustanova s tri organizacijske jedinice

Hrvatski je sabor nakon duže, objedinjene rasprave o ova dva zakonska prijedloga prihvatio u prvom čitanju Prijedlog Vlade RH kojim se Hrvatska radiotelevizija ustrojava kao javna ustanova koju čine tri organizacijske jedinice, Hrvatski radio, Hrvatska televizija te Glazbena proizvodnja. Drugi zakonski prijedlog koji je podnijela zastupnica Vesna Škare -Ožbolt (DC) s modelom ustroja HRT-a kao trgovačkog društva Hrvatski je sabor odbio.

O PRIJEDLOZIMA ... VLADE RH

Noveliranje postojećeg Zakona o HRT jedan je od kriterija približavanja RH Europskoj uniji te su stoga prema Planu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju predviđene izmjene i dopune tog Zakona. S tim u vezi Vlada RH zadužila je Ministarstvo kulture za izradu nacрта tog zakona što je i učinjeno a nakon brojnih rasprava i u suradnji s brojnim domaćim i europskim medijskim stručnjacima. U dosadašnjim raspravama nedvojbeno je konstatirano da HRT i dalje pogadaju problemi u upravljanju što potvrđuju brojni medijski stručnjaci kao i stavovi OEES-a. Kao osobiti problemi u provedbi odredbi važećeg Zakona o HRT-u uočeni su oni koji proizlaze iz primjeni odredbi o sastavu i djelokrugu Vijeća HRT-a te njegovu odnosu prema Upravnom vijeću odnosno ravnatelju HRT-a i glavnom

uredniku te uredništvu, o sastavu i djelokrugu Upravnog vijeća itd. te o djelokrugu i ovlaštenjima čelnih ljudi HRT i njihovom odnosu prema glavnom uredniku i uredništvu, stoji u Ocjeni stanja uz ovaj zakonski prijedlog.

Kao osobiti problemi u provedbi odredbi važećeg Zakona o HRT-u uočeni su oni koji proizlaze iz primjene odredbi o sastavu i djelokrugu Vijeća HRT-a te njegovu odnosu prema Upravnom vijeću odnosno ravnatelju HRT-a i glavnom uredniku te uredništvu, o sastavu i djelokrugu Upravnog vijeća itd., te o djelokrugu i ovlaštenjima čelnih ljudi HRT i njihovom odnosu prema glavnom uredniku i uredništvu.

U raspravama je gotovo jednoglasno potvrđen stav i mišljenje da bi bilo neracionalno provesti potpuno razdvajanje Radija i Televizije na način kako je to predviđeno važećim Zakonom odnosno da bi takav postupak u sadašnjim uvjetima doveo do daljnjih pogoršanja u funkcioniranju HRT-a stoga su se u raspravi

pojavi prijedlozi usmjereni na uspostavu racionalnog i učinkovitog ustroja HRT uz mogućnost da se organizacijskim rješenjima ide u smjeru funkcionalne, programske i financijske odgovornosti Radija i Televizije. U tim prijedlozima potvrđena je potreba da se osigura urednička i novinarska samostalnost te da se odgovarajućom podjelom dobije transparentnost poslovanja Hrvatskog radija odnosno Hrvatske televizije. Isto tako u raspravi je utvrđeno da glazbena proizvodnja nema odgovarajući položaj u postojećem ustroju HRT-a čime je ova izuzetno značajna djelatnost u svom razvojnom aspektu dovedena u pitanje.

Unatoč obvezi o izradi izmjena i dopuna Zakona zbog nomotehničkih razloga pripremljen je novi cjelovit Prijedlog zakona. Njime se želi usuglasiti položaj HRT-a kao javne radiotelevizije s europskim propisima i standardima a osobito s odredbama Europske konvencije o prekograničnoj televiziji te otkloniti nedostatke i neusklađenosti uočene u provedbi važećeg Zakona. Pri tome se HRT kao javnom servisu mora osigurati potpuna programska autonomija a u pogledu financiranja HRT-a nužno je ostvariti četiri temeljna načela - stabilnost, nezavisnost, proporcionalnost i transparentnost, navodi predlagatelj. Stoga se HRT ustrojava kao javna ustanova koju čine tri organizacijske jedinice - Hrvatski radio, Hrvatska televizija te Glazbena proizvodnja - i ovako

predloženim ustrojem omogućava se odgovarajuća razina autonomije u njihovom poslovanju uz mogućnost da se zajedničke funkcije i poslovi racionalno obavljaju na razini ustanove (područje informatike, telekomunikacija, prikupljanja pristojbe itd.).

Predloženi ustroj HRT-a osigurava punu programsku samostalnost Radija i Televizije pod nadzorom Vijeća HRT-a, jačanje uloge i djelokruga Vijeća HRT-a kao tijela koje zastupa i štiti interes javnosti te provodi nadzor i skrbi o unapređenju radijskog i televizijskog programa. Predlaže se da Vijeće ima 11 članova koje bira i razrješava Hrvatski sabor na temelju javnog poziva (pokreće ga Vijeće prije isteka mandata) institucijama, udrugama i građanima da podnesu obrazložene prijedloge o kandidatima. Uz Vijeće HRT-a tijela HRT-a su i Ravnateljstvo (upravlja HRT-om a čine ga Glavni ravnatelj HRT-a, ravnatelj HTV, ravnatelj HR, ravnatelj GP HRT-a i jedan predstavnik radničkog vijeća HRT-a) te Glavni ravnatelj a tijela HR su Ravnatelj HR-a, Direktor programa i glavni urednik informativnog programa.

Uređuje se i uspostavljanje transparentnog postupka imenovanja odgovornih osoba na čelne funkcije. Glavnog ravnatelja HRT-a, ravnatelje organizacijskih jedinica kao i direktore programa i glavne urednike informativnog programa imenovalo bi i razrješavalo Vijeće HRT-a. Po uzoru na mnoge europske radiotelevizije predlaže se uvođenje dvije čelne funkcije odgovorne za realizaciju radijskog odnosno televizijskog programa - direktor programa (odgovoran za organiziranje i usklađivanje programa) i glavni urednik informativnog programa (odgovoran za organizaciju informativnog programa te za objavljene informacije). Glazbena proizvodnja koja sada djeluje u sastavu Hrvatskog radija ustrojava se kao zasebna organizacijska jedinica i svoju djelatnost prioritetno obavlja za potrebe Radija i Televizije dok dio svoje produkcije može realizirati na tržištu.

Uz ta osnovna pitanja ovim Prijedlogom zakona obuhvaćaju se i mnoga poboljšanja pojedinih rješenja posebno o programskim načelima i obvezama te o sadržaju programa a uspostavlja se i takav položaj HRT-a iz kojeg je razvidno da je ona kao javni servis uspostavljena za javnost, da ju javnost financira i kontrolira.

Regulira se i plaćanje pristojbi HRT-u koju su dužni plaćati vlasnici radijskih i televizijskih prijemnika na području RH (visina je 1,5 posto prosječne neto mjesečne plaće zaposlenih u RH).

... I ZASTUPNICE VESNE ŠKARE-OŽBOLT

HRT kao trgovačko društvo

Nakon osamostaljenja a posebno nakon ulaska u Vijeće Europe Hrvatska se obvezala na reformu javnih i privatnih medija. Kao članica OEES-a obvezala se postupati u skladu s kopenhaskim načelima i drugim obvezama OEES-a koje se odnose na medije. Reforma Hrvatske televizije još uvijek traje a Zakon koji je usvojen u veljači 2001. godine predstavlja korak naprijed, stoji u Ocjeni stanja uz zakonski prijedlog Vesne Škare-Ožbolt, ali ni on nije uspio do kraja udaljiti HRT od utjecaja Vlade i saborske većine.

Budući da se HRT mora početi pripremati za dolazak konkurencije drži se da bi ovakav pravni status HRT-a kao trgovačkog društva omogućio lakšu tržišnu utakmicu s konkurencijom, stoji u Ocjeni stanja uz ovaj zakonski prijedlog.

Predloženi zakon predstavlja u mnogim bitnim dijelovima izmjenu i pruža pravnu osnovu za uspješan pomak prema neovisnoj javnoj televiziji i radiju. Određuje pravni status HRT-a kao trgovačkog društva umjesto javne ustanove. HRT ima status nezavisnog javnog servisa čije se ustrojstvo uređuje Zakonom o trgovačkim društvima. Ovaj model čini se ipak boljim modelom od javne ustanove jer onemogućuje izravan utjecaj Vlade nad Radijom i Televizijom. Budući da se HRT mora početi pripremati za dolazak konkurencije drži se da bi ovakav pravni status HRT-a kao trgovačkog društva omogućio lakšu tržišnu utakmicu s konkurencijom, stoji u Ocjeni stanja uz ovaj zakonski prijedlog.

Zakonom se razdvaja Radio od Televizije na tri pravna subjekta. HTV d.o.o. i HR d.o.o. koji su međusobno

financijski nezavisni, s vrlo preciznim definiranjem udjela prihoda od RTV pretplate i treći, Uslužne djelatnosti d.o.o. kao servisno poduzeće koje pruža usluge i HTV-u i HR-u. Uslužne djelatnosti pružaju usluge prikupljanja pristojbe, transporta, održavanja, računovodstva i druge djelatnosti.

Djelatnost Radija i televizije je proširena u odnosu na postojeći Zakon i otvara se mogućnost da se razvija digitalna platforma i da se osnivaju novi programi koji će se emitirati putem satelita. Organizacijska struktura postavljena je tako da Generalni direktor postaje odgovoran i za program i za financije a bira ga Programsko vijeće. Generalni direktor bira svoj tim, programske direktore (prijasnji pojam - glavni urednik) i za to traži suglasnost Programskog vijeća, koje ima devet članova, poznavatelje medija koji svojim ugledom jamče nezavisnost Radija i Televizije. Oni su jedno i predstavnici javnosti i biraju se u Saboru (tročetvrtinskom većinom) na vrijeme od pet godina.

Članove Nadzornog odbora bira bi Sabor (tročetvrtinskom većinom) a Nadzorni odbor kontrolira rad generalnog direktora. Uvodi se pravo na informaciju o događajima od javnog interesa u skladu s međunarodnim standardima a nitko tko nema pokrivenost 75 posto područja ne može dobiti ekskluzivno pravo na prijenos događaja od općeg interesa jer bi na taj način građani Hrvatske ostali prikraćeni za takve sadržaje. Uvodi se i dozvola za virtualno oglašavanje, najčešće sportskih događaja u koje se virtualno ubacuju reklame.

HRT prihode stječe prvenstveno od radijske i televizijske pretplate te proizvodnjom i (ili) emitiranjem promidžbenih poruka. Osim ovih HRT može ostvarivati prihode i proizvodnjom drugih programskih servisa (teletext i sl.), proizvodnjom i prodajom nosača zvuka, video i audiovizualnih kazeta te obavljanjem drugih djelatnosti utvrđenih Statutom. Vlasnici radijskog i (ili) televizijskog prijemnika dužni su HRT-u plaćati pretplatu ako su ispunjeni tehnički uvjeti za prijam barem jednog radijskog i jednog televizijskog programa. Visinu pretplate utvrđivao bi "Zastupnički dom" Hrvatskog sabora, stoji uz ovaj zakonski prijedlog.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje novog zakona o HRT-u i predlaže Hrvatskom saboru da prihvati zakonski prijedlog Vlade RH a da odbije Prijedlog koji je podnijela Vesna Škare-Ožbolt. Odbor je predložio da se obveže Vladu RH da prilikom utvrđivanja teksta Konačnog prijedloga zakona o HRT-u uzme u obzir i pojedina rješenja sadržana u ovom drugom zakonskom prijedlogu i u primjedbama i prijedlozima radnih tijela te iznesene na sjednici Hrvatskog sabora.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav objedinio je raspravu o oba ova zakonska prijedloga i raspravio ih kao matično tijelo a na temelju (članak 57.) Poslovnika Hrvatskoga sabora. U raspravi je podržao donošenje novog zakona koji će na cjelovit način urediti sva pitanja iz ovog područja sukladno međunarodnim ugovorima i europskim standardima a izraženo je i pojedinačno mišljenje da bi se ta pitanja moglo urediti izmjenama i dopunama važećeg Zakona.

Odbor se opredijelio za koncepciju po kojoj se HRT ustrojava kao javna ustanova a ne trgovačko društvo te istaknuo da se zakonskim prijedlogom mora omogućiti potpuna programska samostalnost ali i utjecaj Hrvatskoga sabora kao predstavnika osnivača na financijsko poslovanje HRT-a. Nakon rasprave u kojoj su iznesene i određene primjedbe, prijedlozi i mišljenja (podržan prijedlog da se Glazbena proizvodnja HRT ustroji kao posebna jedinica, da članove Vijeća bira i razrješuje Hrvatski sabor na temelju javnog poziva, tu je i ocjena da se uloga Vijeća HRT-a bolje odražava u nazivu "Programskog vijeća HRT-a" itd.) Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskom saboru da se objedini rasprava o ova dva zakonska prijedloga, da se prihvati Prijedlog zakona koji je podnijela Vlada RH, da se ne prihvati zakonski prijedlog zastupnice Vesne Škare-Ožbolt te da se sve primjedbe i prijedlozi iz rasprave na sjednici Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela o Prijedlogu zakona koji je predložila Vlada te zastupnica Škare-Ožbolt u dijelu koji se koncepcijski uklapa u organizaciju HRT-a kao javne ustanove, dostavljaju Vladi RH da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Isti prijedlog Hrvatskom saboru dao je i **Odbor za informiranje, informatizaciju i medije** koji je i objedinio raspravu o ova dva zakonska prijedloga. Podržao je obrazloženje predstavnika Vlade RH za donošenjem zakona kojim će se na cjelovit način urediti sva pitanja iz ovog područja sukladno međunarodnim ugovorima i europskim standardima i opredijelio se u raspravi za prijedlog po kojem se HRT ustrojava kao javna ustanova (ne kao trgovačko društvo). Predloženo je, među ostalim, da članovi Vijeća HRT-a mogu biti i zastupnici Hrvatskog sabora te istaknuto da predložen model biranja članova Vijeća nije

Rješenjem kojim se regulira plaćanje pristojbe HRT-u štiti se Hrvatska radiotelevizija u odnosu na komercijalne televizije kada one obavljaju javnu funkciju.

najbolje rješenje. Ne propisuje se način provođenja javnog poziva kao ni tijelo koje bi sistematiziralo prijedloge, primjerice, to bi mogao obaviti matični Odbor, neke su od primjedbi. U nizu prijedloga za izbor članova Vijeća HRT-a istaknuto je da se predlagatelj pri preispitivanju predloženog načina treba odrediti za maksimalnu demokratičnost i učinkovitost. Naglašeno je i da se rješenjem kojim se regulira plaćanje pristojbe HRT-u štiti Hrvatska radiotelevizija u odnosu na komercijalne televizije kada one obavljaju javnu funkciju.

U raspravi je prevladalo mišljenje da ovaj zakonski prijedlog u Hrvatskom saboru treba donijeti konsenzusom političkih stranaka s obzirom na to da se radi o drugom prijedlogu Vlade RH u ovom mandatu te da su i druge stranke već imale svoje prijedloge zakona o HRT-u.

MISLJENJE VLADE

Vlada RH predložila je Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o HRT-u koji je podnijela Vesna Škare-Ožbolt uz (detaljnju) ocjenu da taj zakonski prijedlog sadrži niz nedostataka (ukoliko se HRT definira kao trgovačko društvo potrebno je predložiti zakon uskladiti sa Zakonom o trgovačkim društvima

itd.) te konačnu napomenu da se u Prijedlogu zakona upotrebljavaju određeni izričaji koji nisu uobičajeni pri pisanju pravnih normi te da postoji niz nomotehničkih nedostataka koje je nužno otkloniti.

RASPRAVA

Korak u preobrazbi u Javnu HRT

Na sjednici Hrvatskog sabora spomena je rasprava o ova dva zakonska prijedloga a prije rasprave javio se zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** prigovorivši što raspravu o ovom iznimno važnom zakonu treba voditi nakon što su zastupnici raspravljali o drugim zakonima i sjedili u sabornici dvanaest sati. Slični uvjeti su bili i kod rasprave o sada važećem Zakonu a koji je postao nakaradan, rekao je i pozvao na razboritost. Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskog sabora dr.sc. **Zdravko Tomac** objasnio je da se nije radilo o povredi Poslovnika jer da je ovakav tijek rada dogovoren.

Zatim je ministar kulture dr.sc. **Antun Vujić** govorio o predloženom zakonu rekavši kako je uvjeren da će biti donesen zakon koji će nas voditi korak naprijed u preobrazbi HRT-a u istinsku javnu HRT. Razlog donošenja ovog zakona nije, a pokušava se nametnuti, politički pokušaj i tzv. izborna godina. Nismo u izbornoj godini a sve što činimo je da se ovim zakonom osigura HRT od svakog političkog utjecaja i to ne samo onog legitimnog, od odnosa političkih snaga u ovom Saboru nego isto tako u odnosu na parapoličke utjecaje i na grupne i druge iskaze političkih orijentacija koje su uvelike dolazile do izražaja u različitim situacijama ponašanjima u vezi s HRT-om. Kao poseban argument za donošenje novog zakona ministar je naveo da je u dosad provedenim raspravama konstatirano da HRT i dalje pogađaju problemi u upravljanju što potvrđuju brojni medijski stručnjaci i stavovi OESS-a. To je djelomično zbog toga što sveobuhvatna strukturalna i profesionalna reforma HRT-a nije provedena od nastupanja nove Vlade u siječnju 2000., rekao je, među ostalim ministar Vujić.

Okruženje u kojem se donosi ovaj zakon ocijenjeno je u ovom trenutku izuzetno kriznim stanjem na HRT-u i to stanje pogađa ne samo način

upravljanja, međuljudske odnose već i poslovne rezultate i prema nalazu Upravnog vijeća HRT-a bilježi se vrlo ozbiljan poslovni gubitak. - Dakle, imamo situaciju u kojoj bi zakon trebao na temeljit način perspektivno i dugoročno razriješiti odnose na Televiziji ali i da se ostvari novo okruženje povjerenja i da se što prije krene iz ove krizne situacije koja ne pogađa samo HRT nego i srž pa srce mogućnosti demokratskog djelovanja i društvu putem demokratskih, autonomnih medija, rekao je ministar, među ostalim, podsjećajući da se o rješenjima iz ovog predloženog zakona u tisku puno pisalo. Zato se u svom izlaganju zadržao samo na nekim od njih, primjerice da se predlagatelj opredijelio za jedinstvenu ustanovu HRT ali s takvim rješenjem odnosa između organizacijskih jedinica u kojima te jedinice dobivaju znatno veću samostalnost a osobito mogućnost da se na bazi vlastitih prosudbi i bilježenjem cjelokupnog poslovanja na poslovnim karticama zauzmu pozicije koje će ih jednog dana moći voditi potrebnom odvajanju odnosno čistijem poslovanju.

Ključno pitanje je i pojednostavljenje sistema upravljanja i to se čini putem Ravnateljstva (tijelo HRT-a) umjesto upravnih vijeća koje bi se morale eventualno i multiplicirati i putem Vijeća HRT-a koje se definira na jednostavniji način ali na način koje i političko predstavništvo, tj. Sabor i državu stavlja u odgovoran položaj prema HRT-u omogućujući istodobno zaštitu autonomnosti novinarskog i profesionalnog informativnog rada. Zbog toga stvoren je sustav u kojem Ravnatelj, kojeg postavlja Vijeće HRT-a predlaže tom Vijeću (ravnatelje segmenata a oni direktore programa i urednike) sve što je relevantno u smislu kadrovskih i drugih rješenja i time je osigurana međusobna veza i da te pozicije neće biti u sukobu interesa nego da će morati surađivati. Istodobno Vijeće HRT zapravo je ključ cjelokupnog sustava vrednovanja i odlučivanja na HRT osim u aspektu poslovne politike. Što se tiče njegovog sastava predlagatelj je smatrao da ukoliko Sabor imenuje Vijeće da onda zastupnici ne moraju biti u njegovom sastavu i takva je praksa i u drugim televizijama u Europi a ovaj je prijedlog usuglašen i s mišljenjima stručnjaka iz cijele Europe koji su u raspravama sudjelovali na poziv OESS-a.

Ovo je jedan konzistentan zakon, rekao je na kraju ministar Vujić vjerujući da će rasprava biti korisna i omogućiti da se zakon donese u punoj odgovornosti jer to nije zakon ni za jednu stranku ni poseban saziv Sabora. To je naprosto zakon da bismo na HRT mogli imati jednu nezavisnu informatičku tehnologiju koja će osiguravati podlogu za politička nadmetanja a koja neće biti njima okupirana i to su vrijednosti kojima se vodio predlagatelj.

Za ispravak netočnih navoda ministra javio se **Ivo Lončar** podsjećajući da postoji fonogram o onome što je ministar Vujić govorio uz donošenje važećeg Zakona koji je totalno nakaradan. A ovaj koji ćemo sada donijeti je još nakaradniji i vraća se dvadeset godina unatrag.

Prijedlog - HRT kao trgovačko društvo

Zatim je govorila predlagateljica drugog zakonskog prijedloga **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Za postojeći Zakon se tvrdilo da je velik iskorak nabolje, razdvojili su se Odašiljači i Veze i Televizija i Radio i, iako smo tada vjerovali da imamo najbolji zakon, u ovih godinu dana pokazali su se

HRT je potrebno financijski stabilizirati i pripremiti za dolazak konkurencije jer pojavom ozbiljne konkurencije HRT-u javna televizija prvenstveno mora funkcionirati kao javni servis a dio kao komercijalna kompanija.

brojni problemi. Sada smo opet u potrazi za izgubljenim, savršenim modelom HRT-a no treba reći da u svijetu ne postoji jedinstven model Radiotelevizije i da svaka država prilagođava određene zajedničke standarde svom području, rekla je zastupnica govoreći opširnije o svom zakonskom prijedlogu. Drži da HRT pojavom konkurencije mora prvenstveno funkcionirati kao javni servis i biti organiziran kao trgovačko društvo odnosno osnovati ga kao holding u državnom vlasništvu.

HRT je potrebno financijski stabilizirati i pripremiti za dolazak konkurencije jer pojavom ozbiljne

konkurencije HRT-u javna televizija prvenstveno mora funkcionirati kao javni servis a dio kao komercijalna kompanija, obrazložila je zastupnica. Takvom holdingu bi trebalo omogućiti da stječe vlasničke udjele i u drugim domaćim i inozemnim tvrtkama koje se bave audiovizualnom djelatnošću.

Na taj način financijska samostalnost i Televizije i Radija će doći do puno većeg izražaja i sada se već može reći da je postojećim Zakonom prilikom odvajanja Odašiljača i veza napravljena jedna greška - Odašiljači su trebali postati javna ustanova a ne trgovačko društvo (sada HRT za uslugu Odašiljača plaća PDV-e). Treba reći i da je HRT pristojba porez koji svaki vlasnik tv prijemnika plaća bez obzira na to gleda li program HRT-a ili neki drugi program i to je parafiskalna taksa namijenjena financiranju programa domaće proizvodnje i onih programa koji su od javnog interesa i na to se ne plaća PDV. Konačno, HRT ne mora kao trgovačko društvo prikupljati pristojbu jer to može učiniti i država (sličan model u Francuskoj - porezna uprava prikuplja pretplatu) pa ta pretplata ne bi trebala biti prepreka da se HRT organizira kao trgovačko društvo a odluka o tome je li HRT javna ustanova ili trgovačko društvo je i strateška i politička odluka, naglasila je, među ostalim zastupnica.

Predloženim se uvodi red u same sadržaje programa. Prvi program HTV-a bi emitirao pretežito informativni, dokumentarni i kulturni sadržaj, emitirao bi se i regionalni program, drugi pretežito zabavni i sportski sadržaj. Organizacijska jedinica Hrvatskog radija imala bi tri programa, prvi pretežito informativni, dokumentarni i kulturni sadržaj, drugi pretežito glazba, šport i rekreativno-servisni sadržaj a treći bi program HR emitirao pretežito kulturni, umjetnički i znanstveni, esejistički sadržaj. Glazbena proizvodnja bi trebala biti četvrta jedinica unutar Hrvatskog radija a ne posebno izdvojena. Zakon uvodi novost virtualnog marketinga i zalaže se za model u kojem su i program i proizvodnja zajedno a upravljanje jedinstveno i koordinirano, naravno, daleko od politike, rekla je, među ostalim, Škare-Ožbolt.

Zatim je predsjednik Odbora za informiranje, informatizaciju i medije **Luka Roić (HSS)** prenio stajalište tog radnog tijela o oba ova zakonska

prijedloga (podržan Prijedlog Vlade RH) nakon čega je otvorena rasprava.

Temeljna poruka - napraviti kontroliranu državnu televiziju

Ivić Pašalić, dr.med, (HB) govorio je u ime Kluba zastupnika Hrvatskog bloka naglasivši najprije da je hvalevrijedan napor zastupnice Škare-Ožbolt no da će se u konačnici nažalost rješenja kretati u okviru zakonskog prijedloga Vlade pa će i on o njemu govoriti. Načelno je pitanje, kaže, jesmo li svjesni koliko odgovornost za razvoj Hrvatske kao demokratske zemlje ima HRT jer to je nažalost ili na sreću jedini medij na kojeg vlast, Parlament, Vlada može utjecati (većina ostalih je u privatnim rukama) ali i koji utječe na kreiranje stava javnosti sa 75 do 80 posto (u zadnje vrijeme ljudi zbog socijalnog stanja sve manje kupuju novine), rekao je.

Zbog toga donošenje ovog zakona ima posebnu težinu a s druge strane čini se da svaka vlast teško može odoljeti izazovu da kontrolira Televiziju. Da se maknu ruke od Televizije bio je kratkotrajni izlet (eksperiment) sadašnje vlasti i vladajuća koalicija odlučila je opet čvrsto kontrolirati Televiziju. Cijeli koncept ovog zakona zapravo je vođen tom idejom da se eksperiment javne televizije koja je u zametku, uz grozne probleme i još daleko od kvalitetne profesionalne televizije prekine i da se taj projekt čvrsto nadzire i kontrolira. To je smisao predloženog a sve ostalo je fasada i temeljna poruka ovog zakona je napraviti kontroliranu državnu televiziju i to ne slučajno u godini izbora, rekao je.

Sve što je ključno i bitno na Televiziji kreće s Vijećem HRT-a kojeg bira i razrješava Hrvatski sabor i naravno da će parlamentarna većina izabrati članove Vijeća po svojim političkim kriterijima koje će nastojati zamotati u celofan nezavisnosti, profesionalnosti no nema šanse da među tih 11 osoba neće biti dostatna većina koja će provesti svaki nalog vlasti, rekao je, među ostalim, smatrajući da se postojeći Zakon mijenja jer da su se sadašnji članovi Vijeća (birali su ih Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zajednica Sveučilišta itd.) otegli kontroli vlasti i to je njihov grijeh. HRT svoju bitnu transformaciju nije doživjela od osamostaljenja Hrvatske i uvijek je

tamo bilo ljudi koji su se nastojali dodvoravati ovoj ili onoj vlasti a uloga je Parlamenta da iz svih loših iskustava pokuša pronaći rješenje koje će istinski od HRT-a napraviti medij koji se neće dodvoravati bilo kojoj vlasti i gdje se uređivačka politika neće kreirati u odnosu na trenutne želje vlasti. Jasno da to od vlasti zahtijeva velika odricanja od jedne moćne poluge. Ovakom napravljen zakon kojim će HRT biti sve manje neovisni medij, neće Hrvatsku odvesti u Europu već će je još čvršće vezati na ono što nitko od nas ne voli čuti - Zapadni Balkan, rekao je, među ostalim i predložio da predlagatelj razmisli o njegovim odredbama i posljedicama ovog jednog nedemokratskog zakona.

Ministar kulture dr.sc. **Antun Vujić** rekao je da se neće javljati radi svih onih rasprava s različitim gledištima ali da se mora javiti kad je u pitanju izricanje namjere zakona koja ne proizlazi ni iz jednog argumenta (zastupnik Pašalić) da netko odnosno Vlada u perspektivi uzme nadzor nad Televizijom i da se ona ostvari kao kontrolirana državna Televizija. Kad već izražavate nevjericu u Sabor izražavate li možda vjeru u tip organizacije pseudo civilnog društva u kojem imamo situaciju da se Vijeće HRT-a u nekim elementima ponaša kao politička stranka, pitao je, među ostalim. Ivić Pašalić rekao je na to da je ministar povrijedio Poslovnik jer da indirektno vrijeđa zastupnika i pitao odakle mu pravo pitati misli li on da bi Parlament trebalo izabrati na način kao što je jedan član Vijeća rekao (kao i Vijeće HRT-a po uzoru 50 posto od političkih stranaka).

S ispravkom netočnog navoda zastupnika Pašalića javio se mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** jer da nije točno da je temeljna poruka ovog zakona napraviti državnu kontroliranu Televiziju te da je time uvrijedio Sabor. Prema predloženom zakonu u Vijeću HRT-a neće biti zastupnika Hrvatskog sabora i to je rezultat ove vlasti i zaista se radi o jednoj demokratizaciji odnosa, rekao je, među ostalim. **Ivić Pašalić** upozorio je da se prema Poslovniku zastupnik u ispravku navoda mora ograničiti na ispravak a ne na replike i obrazlaganja nečeg što nije rečeno.

Mirjana Didović (SDP) ispravila je navod zastupnika Pašalića da se zakon donosi kako bi ova vlast u predizbornoj godini stavila HT pod svoju dominaciju. Danas u Hrvatskoj

više ne postoji vlast kao monolit jer je disperzirana ne samo kroz institucije vlasti već i na odnos unutar vladajuće koalicije, opozicijskih stranaka i unutar cijelog političkog i interesnog spektra. **Ivo Lončar** smatra pak da je potpuno netočan navod da se mediji ne smiju dodvoravati ni jednoj vlasti. Prava demokracija na HRT-u bila je tamo negdje od 1996. do 3. siječnja 2000. godine kada ju je uveo gospodin doktor a zastupnik je te metode osjetio osobno na svojoj koži kao i mnogi drugi koji su se borili za istinu. Jer onaj tko se bori za istinu nije u pravu, u pravu je uvaženi gospodin doktor Pašalić, rekao je. **Ivić Pašalić** imao je ispravak navoda ministra Vujića jer da je on govorio o tome kako će to biti neovisna Televizija no u predloženom rješenju članka 18. stoji da članove Vijeća bira i razrješuje Hrvatski sabor (ne potvrđuje) na temelju javnog poziva. To je model kojeg je sadašnja pozicija žestoko kritizirala do 3. siječnja 2000. a jedan od čelnika tadašnje opozicije pozvao je na neplaćanje pretplate, kao oblika borbe protiv takvog nedemokratskog zakona.

Zašto se "ključ" stavlja u ruke vladajućoj većini

U nastavku u raspravu se uključila **Jadranka Kosor (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a naglašavajući najprije kako misli da bi o ovako važnim zakonima (premda su svi važni) zastupnici morali raspravljati odmoreniji a ne nakon dvanaest sati rada kao što je ovdje slučaj. Napomenula je također uz ispriku zastupnici Škare-Ožbolt da o njenom zakonu neće puno raspravljati jer se zna da zastupnički prijedlog nema nikakve šanse da bude prihvaćen.

Postavlja se pitanje zašto se taj ključ stavlja u ruke vladajućoj većini koja će njime otključavati i zaključavati kako joj se sviđi.

Podsjetila je da je vladajuća koalicija odmah nakon izbora obećavala da će hitno promijeniti Zakon o HRT jer da je stanje na HRT-u neodrživo. Na sadašnji se Zakon čekalo više od godinu dana i hvaljen je kao vrlo dobro rješenje a onda se kasnilo s nizom potrebnih mjera (npr. kriteriji za Upravno vijeće itd.),

kasnilo se s rokovima o razdvajanju Odašiljača i Veza, Radija i Televizije a u međuvremenu Zakon je proizvodio nove i nove probleme i sada se predlaže novi zakon, rekla je zastupnica. Što se tiče navedenih razloga za donošenje ovog zakona smatra da se za njih znalo i prije jer je, primjerice ovaj Klub zastupnika već kod donošenja sadašnjeg Zakona govorio da bi razdvajanje Radija i Televizije bilo neracionalno no nitko na to nije reagirao.

Vrlo smo zabrinuti zbog stanja danas na HRT, rekla je dodajući da je velika šteta počinjena odvajanjem Odašiljača i Veza (HRT plaća PDV a dok je to bilo u sustavu iste kuće to se nije moralo), manji su prihodi od markentinških poruka a ravnatelj HRT-a izjavljuje da HTV nikad nije bio u tako neprirodnoj situaciji, a u to ju je doveo postojeći Zakon, kaže zastupnica.

Složila se s ministrom da je ključ svega Vijeće HRT-a te dodala da je i "mozak cijele kuće". Postavlja se pitanje, dodala je, zašto se taj ključ stavlja u ruke vladajućoj većini koja će njime otključavati i zaključavati kako joj se sviđi. Jer, prema predloženom rješenju iz članka 18. članove Vijeća HRT-a bira i razrješava Hrvatski sabor na temelju javnog poziva što znači vladajuća većina, rekla je analizirajući u nastavku detaljno rješenje o izboru članova Vijeća. Postupak izbora pokreće se javnim pozivom Vijeća HRT-a što znači da će Vijeće pozvati javnost, sve zainteresirane koji žele biti članovi Vijeća neka se jave (a biti članom Vijeća je dosta unosno jer će dobiti plaću koja iznosi polovicu mjesečne plaće glavnog ravnatelja HRT-a) pa se može dogoditi da se na takav poziv javi 40.000, 50.000 ljudi, milijun, koji će željeti biti članovi Vijeća a pitanje je na temelju kojih kriterija i tko će odlučiti o njihovom izboru, upozorila je, među ostalim zastupnica. Iz svega toga (predloženih uvjeta) lako se može zaključiti da je ovakav način biranja Vijeća podložan manipulacijama odnosno da je moguće da danas vladajuća većina, sutra druga, dogovori s ljudima koji će se javiti na taj poziv i da oni budu izabrani, a manjina u tom odlučivanju apsolutno nema utjecaja. U predloženim uvjetima za izbor Vijeća ima mnogo nelogičnosti (i u trajanju mandata) i smiješnih prijedloga (da članovi imaju pravo na besplatni rtv prijemnik, a zašto ne onda i na video) a da se kao

kriterij ne postavlja poznavanje HRT-a i posla koji se tamo obavlja.

Normalno je zanimanje javnosti i zastupnika za ovaj zakon jer se 92 posto stanovnika Hrvatske informira putem HTV-a a ovakvim zakonskim prijedlogom, misli Klub zastupnika HDZ-a, HRT je daleko od javne televizije i radija i zbog svega toga mi nećemo glasovati za ovaj Prijedlog zakona, rekla je na kraju zastupnica.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** ispravio je navod predgovornice rekavši da se radi o godišnjoj naknadi članovima Vijeća a prema navodu predgovornice ispalo je da se radi o mjesečnom primanju.

Zakon da, ali nakon izbora

Raspravu je nastavio **Damir Kajin (IDS)** u ime Kluba zastupnika IDS-a. Nama treba novi zakon o HRT-u ali neka se počne primjenjivati od trenutka novog saziva Parlamenta Republike Hrvatske, ponovio je nekoliko puta u svojoj raspravi. On bi gotovo u cijelosti stao "iza" zakonskog prijedloga što ga je podnijela zastupnica Vesna Škare-Ožbolt (što je vlast pred godinu i pol dvije posijala sada žanje), ali ulazimo u izbornu godinu i posljednje što treba mijenjati u ovom času je Zakon o HRT.

Stanje je na Hrvatskoj radio-televiziji, ako je vjerovati medijima, neodrživo i može se reći da je u potpunosti izmaklo kontroli kako javnosti tako i Hrvatskog sabora. Zastupnik se slaže s tvrdnjom medija da na HRT vlada rasulo no posljednje što vladajuća elita treba činiti je da sebi prilagodava Zakon o HRT-u s obzirom na to da ulazimo u izbornu godinu. Razumije da je aktualna vlast nezadovoljna uređivačkom politikom HRT-a a nezadovoljni su i oni u opoziciji, nezadovoljni su i djelatnici HRT-a. Čitamo da se urednički kolegij zapravo raspada, nitko se u ovom času na HRT-u ne želi prihvatiti mjesta u uredništvu itd. a te je prilike na HRT-u, a kaže, najbolje opisao novinar Đula (Jutarnji list) u svom nedavnom članku rekavši da je Vijeće HRT-a pravi eksperiment s javnošću s poraznim rezultatom. U tom smislu, po sudu zastupnika, u zakonskom prijedlogu Vlade apsurdno je da Vlada (nadležna ministarstva) kontrolira rad tog tijela kojeg bira Hrvatski sabor. To bi bilo na neki način nepoštovanje Sabora a ako je od bilo koje Vlade onda je previše, rekao je, među ostalim. Duboko smo zašli u

izborni ciklus a donošenjem ovog zakona (on bi podržao i jedan i drugi prijedlog) moglo bi se shvatiti utjecajem na uređivačku politiku i u tome Sabor ne bi trebao sudjelovati.

Govoreći o predloženim uvjetima za izbor članova Vijeća HRT-a pitao je tko su to članovi civilnog društva i jesu li oni lišeni bilo kojeg političkog svjetonazora (jasno da nisu) i kao što iza jedne nezavisne liste u Rovinju stoji Tvornica duhana Rovinj iza drugih listi stoji netko drugi vrlo prepoznatljiv politički ili neki drugi interes i to s apsolutnom nezavisnošću ne može funkcionirati ni na samoj HRT. Sastav Hrvatskog sabora odraz je volje jednog dijela hrvatskih građana i ona se može nekome svidati ili ne no nju valja respektirati i prisutnošću u Vijeću HRT.

Nama je prije svega potrebna javna televizija a ovo što danas imamo postaje embrij takve Televizije. Izradu novog zakona treba prepustiti novom sazivu Sabora ili donijeti sada zakon ali na način da stupi na snagu po izboru novog saziva, rekao je na kraju.

HRT kao i dosad

Dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)** govorio je u ime Kluba zastupnika LS-a. Nada se da neće ispasti naivan kad kaže da pored sve političke zrelosti i iskustva ne može dokučiti sve političke i druge elemente koji su motivirali zakonodavca odnosno našu Vladu da upravo sada ide s ovim zakonskim prijedlogom. Misli da se time ništa bitno neće riješiti a da je veliko pitanje hoće li ovaj zakon osim upitnih promjena donijeti ozbiljnije pozitivne pomake koje svi očekujemo od televizije i uopće od medija.

Liberalna stranka smatra kako su slobode i pluralizam javnih medija odlučni za stvaranje liberalne demokracije i njezini pravi čuvari a čini nam se da ovaj zakon pokušava stvoriti televiziju koja je u suprotnosti s civilizacijskim standardima europske okoline. S velikom smo zabrinutošću pročitali ovaj Prijedlog zakona i smatramo da predstavlja opasnu prijetnju medijskim slobodama a to je posebno važno istaknuti jer su očekivanja u vezi s ovakvim zakonom velika kako u Hrvatskoj, u kojoj vlada veliko nezadovoljstvo sa stanjem na HRT, tako i izvan Hrvatske prvenstveno u EU čiji predstavnici sasvim jasno svjedoče kako je kvalitetan zakon o HRT odnosno

medijima jedan od preduvjeta koje će Hrvatska morati ispuniti ako želi postati zemlja kandidatkinja za pristup EU.

Prioriteti ovog zakona morali bi biti teme preustroja HRT-a u javnu televiziju, principi demokratičnosti, pluralizma i regionalizma a ovaj Prijedlog zakona čini sve da Televizija kao ustanova ostane onakva kakva je bila i do sada, monolitna, centralizirana i monopolizirana.

Liberalna stranka smatra prije svega kako je individualna sloboda temelj stvaralaštva iz čega ne može biti izuzeta sloboda medija jer slobodno društvo i slobodni mediji su nerazdvojni. Bez adekvatnih informacija nemoguće je donositi kvalitetne odluke stoga za Liberale sloboda medija prvenstveno znači slobodu djelovanja za vlasnike, urednike i novinare. Monopoli bilo kakve vrste su opasni jer ubijaju natjecateljski duh ali i pluralizam mišljenja i različitost koju treba njegovati u svakom društvu. Danas na Televiziji doista vlada kaos i tu se ne zna tko pije tko plaća (plaćaju građani, porezni obveznici).

Prioriteti ovog zakona morali bi biti teme preustroja HRT-a u javnu televiziju, principi demokratičnosti, pluralizma i regionalizma a ovaj Prijedlog zakona čini sve da Televizija kao ustanova ostane onakva kakva je bila i do sada, monolitna, centralizirana i monopolizirana. Nema ni riječi o decentralizaciji a što se tiče unutarnje demokratičnosti izuzetno je autoritaran budući da je upitna uloga Vijeća HRT-a upozorava zastupnik, rekavši, među ostalim, da je posljedica neprirodnog stanja na Televiziji (svjesni smo da je nemoguća potpuna privatizacija) razmahana korupcija u javnom vlasništvu nelegalnim oglašavanjem itd. Klub zastupnika LS-a ne može služiti kao paravan da se takvi interesi ostvaruju kroz neke navodne prave interese (da detektirani ljudi u tome nisu snosili posljedice za takvo djelovanje, budu ponovno u poziciji da vladaju, upravljaju Televizijom) i kad dobijemo odgovore o personalnom sastavu koji bi trebao cijelu priču izvesti do kraja dat ćemo svoj konačni stav o ovom zakonu.

U ime Kluba zastupnika DC-a dr.sc. **Mate Granić (DC)** rekao je da je jedan od političkih preduvjeta Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju transformacija HRT-a u javnu televiziju a da je to i stara obveza Hrvatske prema Vijeću Europe. Stanje na HRT nikad nije bilo gore. Imamo paralelnu upravljačku strukturu, ostavke urednika, besplodne rasprave u Vijeću koje samo pridonose kaotičnom stanju na HRT-u i to je bio temeljni razlog da je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt u ime Kluba zastupnika DC-a predložila novi zakon i novi model organiziranja HRT-a.

Ne možemo se složiti s Vladinim prijedlogom da HRT bude javna ustanova jer se na taj način HRT neće moći nositi s nadolazećom konkurencijom posebno nakon privatizacije Trećeg kanala. DC-ov Prijedlog omogućava kontrolu HRT-a od vladajuće koalicije (ove ili neke druge) što je u predizbornoj godini izuzetno važno, naglasio je zastupnik kao ključnu razliku između ova dva zakonska prijedloga. Treba uspostaviti racionalan i učinkovit ustroj HRT-a uz mogućnost da se organizacijskim rješenjima ide u smjeru funkcionalne programske i financijske odgovornosti Radija i Televizije i da se osigura urednička i novinarska samostalnost. Klub zastupnika DC-a podržava organizaciju Radija i televizije na način da se programsko vijeće bira javnim natječajem i da ravnatelja odnosno generalnog direktora bira programsko vijeće što uz nadzor programa treba biti njegova jedina i prava uloga. Svjestan je da zakonski prijedlog koji dolazi iz oporbenih redova bez obzira na kvalitetu ne može proći pa drži da bi bilo dobro da se do drugog čitanja pokušaju objediniti oba zakonska prijedloga i da se najbolja rješenja pretoče u jedan završni prijedlog, rekao je, među ostalim.

Cilj - javna televizija

Luka Ročić (HSS) rekao je da je i u ovoj raspravi izražena dvojba da li je s Prijedlogom zakona trebalo ići ili je postojeći zakon dovoljna osnova da se odnosi na Hrvatskoj radioteleviziji urede na onaj način na koji je to potrebno. Ipak smatra da je kod zastupnika sazrela ideja da se pristupi izradi novog zakona, čemu ide u prilog činjenica da je i Vesna Škare-Ožbolt dostavila svoj Prijedlog zakona.

Istaknuo je da je Zakon o HRT-u, donijet prije dvije godine, značio veliki napredak, jer je omogućio zakonsku pretpostavku za stvaranje javne televizije, a uveo je i niz novih instituta koji u RH nisu postojali do tada. "Primjerice, omogućio je utjecaj stručnih udruga i udruga civilnog društva za neposrednim radom u Programskom vijeću HRT-a".

Zakonom iz 2001. godine napravljen je velik korak ka transformaciji HRT-a u javnu televiziju, ali očito nedovoljan korak. Bez obzira što u Vijeću nema političara, nitko ne može reći da u Vijeću nema i politike.

Ipak, u provedbi zakona pokazale su se određene manjkavosti, a i sama međunarodna zajednica imala je neke primjedbe, pa Ročić drži da je Prijedlog novog zakona koji je izradilo Ministarstvo kulture, a u proceduru uputila Vlada RH, kao i Prijedlog zakona koji je u proceduru uputila Vesna Škare-Ožbolt prilično dobra osnova za donošenje novog zakona koji će ispraviti uočene nedostatke i ponuditi nova rješenja koja mogu pomoći u ostvarenju konačnog cilja, a to je stvaranje uistinu javne televizije.

Luka Ročić istaknuo je da se svugdje u svijetu susrećemo s problemom sukoba javne i privatne televizije, koji je dolaskom digitalne televizije još jače izražen. Isti problemi naslućuju se i kod nas, privatne televizije primarno žele ostvariti dobit, one ne stvaraju program niti mogu financirati digitalnu televiziju, a s druge strane javna televizija proizvodi program, pa su svjetska iskustva takva da nacionalne televizije i vlade tih država preuzimaju projekt digitalne televizije na sebe.

U Hrvatskoj privatne televizije posluju u pravilu s gubicima i ne mogu postati konkurencija javnoj televiziji, jer sva sredstva pretplate idu javnoj televiziji, a ona ima i prihode od reklama, "pa samim time javna televizija u Hrvatskoj proizvodi monopolistički utjecaj i bez utjecaja same politike", komentira zastupnik.

Smatra potrebnim utvrditi što je program i sadržaj javne televizije, a zahtjeve privatnih televizija za dijelom pretplate, što bi služilo za financiranje obveznog dijela programa, onog

informativnog, smatra posve logičnim i opravdanim.

Roić drži da je jedan od razloga predlaganja ovog zakona svakako i stanje na Hrvatskoj radioteleviziji, koje doživljava konfuznim. Ističe da je Zakonom potrebno posve jasno definirati ovlasti Vijeća, uprave, ravnatelja i glavnog urednika.

"Zakonom iz 2001. godine napravljen je veliki korak ka transformaciji HRT-a u javnu televiziju, ali očito nedovoljan korak. Bez obzira što u Vijeću nema političara, nitko ne može reći da u Vijeću nema i politike, čak ponekad i politikanstva".

Smatra vrlo bitnim da se zakonom izbjegne direktni utjecaj politike na Hrvatsku radioteleviziju, pa je i ovim Prijedlogom riješeno da u Vijeću neće sjediti državni dužnosnici, što Roić ocjenjuje dobrim. Zakonom je potrebno riješiti dualizam odgovornosti i jasno definirati ovlasti Vijeća, jer je njegova prvenstvena zadaća zastupati i štititi interes javnosti, te provoditi nadzor i skrb o unapređenju radijskog i televizijskog programa. Konačno, potrebno je jasno definirati i ovlasti Vijeća, uprave, ravnatelja i glavnog urednika.

Narušeni međuljudski odnosi

"Iako sada u Vijeću nema političara, čini nam se da informativni program nije u potpunosti lišen politike i ne možemo se oteti dojmu kako se uvijek forsiraju neke grupacije čiji je utjecaj ogroman i stalno im se daje veliki medijski prostor", ističe Roić i dodaje da je zabrinjavajuća pojava na HRT-u da pojedinci ne mogu raditi svoj posao, a razlog za to su narušeni međuljudski odnosi.

Mišljenja je da na HRT-u još uvijek ima previše djelatnika, kako zaposlenih, tako i onih s honorarnim statusom. S druge strane, neke privatne televizije rade odličan informativan program, s malim brojem djelatnika i skromnim financijskim sredstvima.

Klub zastupnika HSS-a podržava novi zakon, a naročito su zainteresirani za što bržu privatizaciju trećeg programa, jer samo prava konkurencija može polučiti kvalitetniji program.

"Vjerujemo da će se tada i uredništva javnih televizija okrenuti boljem radu, nadamo se da će biti manje raznih repriza, a više novih projekata". Hrvatska radiotelevizija mora biti u funkciji javnosti, a

program od općeg nacionalnog interesa, gdje se promiče raznolikost ideja, kulturni identitet nacije i svih nacionalnih manjina.

Roić naglašava da HSS želi HRT lišenu bilo čijeg utjecaja, naročito političkog, na kojoj će se čuti različite ideje i poticati pluralizam političkog, religijskog i drugog nazora. "Hrvatska radiotelevizija mora biti u službi javnosti, profesionalna, depolitizirana i financijski konsolidirana".

Klub zastupnika HSS-a mišljenja je da se zakonom treba utvrditi način izbora članova Vijeća koje bira i razrješuje Hrvatski sabor, na temelju javnog poziva, kako bi se omogućilo predstavljanje u Vijeću raznih skupina hrvatskog društva, što je navedeno u Prijedlogu zakona. Roić napominje da onaj članak koji o tome govori treba detaljnije i bolje razraditi, kako ne bi bilo nejasnoća oko izbora članova Vijeća.

Zastupnici Kluba HSS-a smatraju da i nadalje Hrvatski sabor treba potvrđivati statut Hrvatske radiotelevizije, s obzirom na to da je RH osnivač javne ustanove HRT-a.

Zaključno je Roić rekao da je ovaj Prijedlog dobra osnova za donošenje novog i kvalitetnijeg zakona, te ga njegov Klub zastupnika podržava u prvom čitanju.

Ivo Lončar (nezavisni) javio se za ispravak netočnog navoda. Citirao je kolegu Roića koji je rekao da je zakonom iz 2001. godine napravljen velik korak naprijed, te konstatirao da ta izjava nije točna.

"To nije točno, napravljeno je bar 20 koraka natrag. Tim nakaradnim zakonom kakvog nema nigdje u svijetu napravili smo četverovlašće na Hrvatskoj televiziji, potpuno nestručno i nekompetentno Upravno vijeće, Vijeće HRT-a i strahovitu disonanciju između ravnatelja i glavne urednice".

Lončar je konstatirao da je netočna i izjava kolege Roića da sada u Vijeću nema političara, jer "tri člana Vijeća su imenovali predsjednik Republike, predsjednik Sabora i predsjednik Vlade".

U ime **Kluba zastupnika LIBRA-e** govorio je mr. sc. **Ivo Škrabalo (LIBRA)**. Rekao je da ova rasprava dolazi u vrijeme kada su svi i u Hrvatskom saboru i hrvatskoj javnosti nezadovoljni stanjem na HRT-u, što znači da televizija ustrojena po postojećem zakonu, ne funkcionira onako kako bi trebala. Ipak, primjetno je, naglašava Škrabalo, da postoji barem dekla-

rirani konsenzus svih političkih opcija u Hrvatskoj, da se televizija od one kakva je bila transformira u javnu televiziju, odnosno da bude politički neovisna, informacijski nepristrana, profesionalno kvalitetna, a gledateljima razumljiva i zanimljiva.

"Očito je da u dosadašnjem zakonu postoji nekakva konstrukcijska pogreška, već i u stvaranju osnovnih tijela i u tome da nisu ugrađeni nikakvi amortizeri ako dolazi do trvenja između tih tijela".

HRT je bez ikakvog izravnog djelovanja i utjecanja politike preko tijela koja upravljaju HRT-om, postala poprište borbe za utjecaj raznih političkih opcija preko pojedinih novinara, urednika i kreatora programa.

Škrabalo je napomenuo da je Vijeće HRT-a koncipirano na neki način po delegatskom principu iz civilnoga društva, tako da pojedini članovi imenovani od svojih užih sredina civilnog društva nikome ne odgovaraju i nemaju nikakav direktni odnos s Hrvatskim saborom, koji je demokratski reprezentant hrvatskog biračkog tijela i po tome odgovoran za ono što je u vlasništvu države. Ostala tijela, Upravno vijeće i ravnatelj djeluju sami za sebe, a nije ugrađen nikakav sistem koji bi usklađivao njihovo djelovanje, što sve suočava zastupnike s odgovornošću, napomenuo je Škrabalo.

Ipak, volja i namjera depolitizacije je postojala i bila je jasno iskazana, a donekle je i ostvarena. Usprkos svemu, "bez ikakvog izravnog djelovanja i utjecanja politike preko tijela koja upravljaju HRT-om, ona je postala poprište borbe za utjecaj raznih političkih opcija preko pojedinih novinara, urednika i kreatora programa, a kod njih se pokazala jedna od najdugotrajnijih posljedica totalitarnog i autoritarnog razdoblja, svojevrsni atavizam da se uvijek traži politički mentor".

Dakle, primjetno je opće nezadovoljstvo, ali i opća želja da se stvori javni medij i od radija i od televizije. Škrabalo je ustvrdio da ne postoji jedinstveni i opće prihvaćeni europski model javnog medija, nego to sve ovisi o tipu države i o veličini medijskog tržišta u dotičnoj državi. Postoje jedino određeni principi, nepristranost, nepolitiziranost, izbjegavanje komercijalnih pritisaka.

Podsjetio je da je televizija u nas počela emitirati program 1956. godine kao državna televizija u jednostranačkom, nedemokratskom sustavu. "Posljedice toga se osjećaju i danas, a teškoće naše transformacije u javni medij možemo pripisati u prvom redu malom i skučenom tržištu koje čini naša zemlja, psihološkim posljedicama politički kontroliranog medija i nespretnostima u stvaranju dosadašnjih rješenja".

U posljednje dvije godine Hrvatska radiotelevizija se financijski konsolidirala, provela je odvajanje odašiljača i veza, pripremila je osamostaljivanje radija i televizije kao dvije jedinice, ali zaostaje u programskoj sferi i u profesionalnoj odgovornosti kreatora programa, stav je Škrabala.

"Sadašnja konfuzija na Hrvatskoj televiziji iziskuje hitne mjere, a one mogu biti samo zakonodavne, jer po dosadašnjem zakonu Hrvatski sabor i Vlada nemaju nikakve mogućnosti da legalno utječu na promjenu stanja na HTV-u, nego sadašnji zakon treba mijenjati".

Pohvala Vesni Škare-Ožbolt

Rekao je da je to dobro primijetila i kolegica Vesna Škare-Ožbolt, koja je napravila, kako je rekao, individualni podvig, pristupivši izradi zakona takvog opsega i važnosti kao što je uređenje Hrvatske televizije. Dodao je da je u svom Prijedlogu kolegica Ožbolt iznašla nekoliko vrlo dobrih rješenja, koja bi se mogla upotrijebiti u drugom čitanju, "pretpostavljajući da će saborska većina Vladinom prijedlogu dati prednost". Posebice je istaknuo poglavlje o marketingu, oglašavanju i sponzoriranju, koje je dobro razrađeno u Prijedlogu Vesne Škare-Ožbolt.

Škrabalo ističe da Hrvatska mora imati javnu televiziju koju će uzdržavati gledatelji preko pristojbe, ali istodobno ona ne može ovisiti samo o pristojbi, jer bi ta pristojba u tom slučaju bila previsoki namet, nego će kao do sada i kao u većini europskih država biti djelomično okrenuta i tržištu, tj. приходima od reklama.

"Hrvatska radiotelevizija u tome ne smije imati privilegij ili monopolski položaj na tržištu, jer se mora omogućiti da i druge privatne ili komercijalne televizije i radiostanice imaju mogućnost preživljavanja da bi se otvorio put konkurenciji koja je potrebna i kao poticaj za bolji program javne televizije".

Bogat radijski spektar

Zastupnik drži da je potrebno privatizirati treći kanal Hrvatske televizije, a treba paziti da i na radijskom spektru ostane dovoljno slobodnih frekvencija za lokalne i regionalne radiostanice koje se uzdržavaju od tržišta. Stoga predlaže da se u članku 3. gdje se spominju tri radijske mreže na državnoj razini i radijske mreže na regionalnoj razini, da se ta riječ "regionalno" izmijeni u županijsku razinu. To objašnjava time što sadašnje županijske radiostanice imaju prejak frekvencije, pa se čak i međusobno miješaju i prilično onemogućavaju lokalne i druge privatne radiostanice kojih ima puno i koje su pomogle da ostvarimo na radijskom polju visoku konkurentnost.

Televizija je dužna sustavno i cjelovito informirati o radu Hrvatskog sabora i omogućiti biračima kontinuirani nadzor nad radom svojih zastupnika putem radija ili televizije.

Škrabalo smatra da bi u članku 5. ili članku 7. gdje se govori što je televizija dužna činiti u ostvarivanju programskih načela, trebalo uvesti jednu alineju u kojoj bi stajalo da je televizija dužna sustavno i cjelovito informirati o radu Hrvatskog sabora i omogućiti biračima kontinuirani nadzor nad radom svojih zastupnika putem radija ili televizije.

"Moja želja je da se ukinu direktni televizijski prijenosi koji nekima od nas pružaju priliku za razne egzibicije, ali da se istodobno omogući kontinuirani radijski prijenos, tako da svaki birač može u svakom trenutku poslušati što njegovi zastupnici rade".

Upozorio je na članak 55. gdje treba odrediti omjer između prihoda od pristojbi na radiju i televiziji. Što se tiče odnosa između ravnatelja i Vijeća drži nelogičnim da ravnatelj kojeg bira Vijeće može obaviti izvršenje odluka Vijeća, a da ne piše ništa tko će onda taj spor rješavati.

Zaključio je da je jedan od bitnih faktora da se televizija transformira u javni medij i promjena mentaliteta onih koji kreiraju program. "Zato poručujem svima koji rade na HRT-u da smo ukinuli cenzore, potjerajte ih iz svojih glava gdje su se oni pritajili u vašoj podsvijesti".

Dorica Nikolić (HSLŠ) javila se za ispravak netočnog navoda. Osvrnula se na izjavu kolege Škrabala da mnoge javne televizije mogu biti bolje ako imaju konkurenciju, odnosno da mora postojati konkurencija, pa prema tome i privatizacija. Zastupnica je naprotiv ustvrdila da je u Europi primjetna tendencija da su sve javne televizije došle u nezavidan položaj i nisu uspjele održati svoju kvalitetu, odnosno lagano propadaju, otkako dijele prostor s drugim marketinškim televizijama.

Bitan informativni program

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a govorio je Ivan Čehok (HSLŠ). Prvotno je konstatirao da je do sada 9 puta promijenjen Zakon o Hrvatskoj televiziji, s time da je ova vlast u tri godine podnijela tri prijedloga, najprije Vlada, potom saborski zastupnici, "a sada ministar kulture". Rekao je da je jednostavan odgovor na pitanje zašto je to tako. "Lošoj vlasti treba loša televizija kojoj treba dobra slika na lošu priliku vlasti". Dodao je da sve što je činio prije HDZ i sada SDP je zapravo u službi "da se stvori loša televizija koja će doista dati dobru sliku na našu vlastitu lošu priliku".

Naglasio je da ovdje uopće nije riječ o javnoj televiziji, već prije svega o informativnom programu, "jer od svega najviše volimo to kako će nas slikati, hoćemo li biti u dovoljno protokolarnih poza, hoćemo li biti dovoljno objektivno preneseni na televiziji". Čehok drži da tu nije riječ o brizi za javnu televiziju i ukupan program.

"Do sada smo imali jedno upravno vijeće, od sada ćemo imati tri upravna vijeća na jednoj televiziji koja opslužuje 4 milijuna i 200 tisuća gledatelja".

Ističe da običnog građanina ne zanima toliko informativni program. "Naš prosječni građanin želi dobar dramski program, želi dobre filmove kakve je imala Hrvatska kinematografija, većinom u koprodukciji s tadašnjom Televizijom Zagreb. Toga svega nema, međutim, to nikoga ne zabrinjava", kritičan je Čehok.

Dodaje da su sva obrazloženja koja su podnijeta uz ovaj Prijedlog i sva opravdanja za promjene Zakona samo

zavaravanje građana. Rekao je da u Europi ima lokalnih televizija koje gleda i više od 4,5 milijuna stanovnika, "a čiji program uređuje stotinjak ljudi, bez hijerarhije kojekakvih upravnih vijeća, ravnateljstava, glavnog ravnatelja, urednika programa itd".

Čehok drži smiješnim obrazloženje da ćemo sada imati jednostavniju strukturu. "Do sada smo imali jedno upravno vijeće, od sada ćemo imati tri upravna vijeća na jednoj televiziji koja opslužuje 4 milijuna i 200 tisuća gledatelja". Također, napominje da umjesto 1 ravnatelja dolazi ravnateljstvo sa 4 ravnatelja, a HRT se dijeli na 3 ustanove, "za koje se još ne zna kako će biti objedinjene, i ne zna se praktički hoće li postojati nekakve zajedničke službe za te ustanove".

Funkcije se multipliciraju

Zastupnik stoga zaključuje da se sada funkcije multipliciraju, umjesto jednostavnije strukture imamo tri upravna vijeća i četiri ravnatelja ukupno.

Ne vidi nikakav razlog zbog čega bi se javnim pozivom prikupljale ponude za Vijeće Hrvatske televizije, te postavlja pitanje tko će ocijeniti i na temelju čega koja je udruga značajnija, te koja je od delegiranih osoba više zavrijedila ući u Vijeće HTV-a.

Kritički se osvrnuo i na odredbu po kojoj bi ravnatelj HTV-a i dalje imao mogućnost suspendirati i derogirati akt koji je donijelo Vijeće HTV-a, to ocjenjuje smiješnim. "Hrvatski sabor će potvrdivati Vijeće HTV-a kojemu će onda ravnatelj suspendirati neke akte".

Čehok nadalje kaže da bi nadzor zakonitosti nad imenovanjem članova Vijeća provodio ministar kulture, te pita kako će to ministar kulture provoditi. "Nadzor zakonitosti će obavljati Vlada nad Vijećem HTV-a, a to Vijeće će umjesto da donosi strateške odluke na kraju moći donositi jedino nekakve savjetodavne odluke, ono nema nikakve nadležnosti, nego nju prenosimo na ta famozna tri upravna vijeća".

Ustvrdio je da jednako tako nije jasno tko organizira javni natječaj za ravnatelje organizacijskih jedinica i glavnih urednika. "Ako ga organizira Vijeće HTV-a, onda će ono trebati na prijedlog ravnatelja predložiti kandidate, no prijedlog ravnatelja Vijeće ne mora prihvatiti, pa će doći opet do kolizije, do potpune paralize sustava".

Kritičan je prema izboru 11 članova Vijeća od strane saborske većine. "Do sada sa 25 članova smo teško mogli kao saborski zastupnici upravljati, ali sa 11 ćemo vrlo lako, jer će ih birati saborska većina, ma koja bila". Dodao je da je to upravo ono što se zamjeralo HDZ-u kada je bio na vlasti, dakle ne to što su zastupnici bili članovi Vijeća, nego što je zastupnička većina mogla odrediti koji su to zastupnici.

Čehok bi se u tom slučaju radije opredijelio za model gdje su članovi Vijeća zastupnici, jer su ipak oni birani od građana, "a ne da mi zastupnici biramo one koje ćemo po nekakvom svom arbitrarnom kriteriju odrediti".

Mišljenja je da izbor između osoba koje su se javile na javni poziv, i o kojima će se znati samo na temelju onoga što su napisale o sebi nije dobar.

Osvrnuo se i na program HTV-a, rekavši da je loš, i to prije svega zbog činjenice da nema zabavnoga, dramskog, niti dobrog filmskog programa. Na kraju je konstatirao da će Klub zastupnika HSLS-a glasovati protiv ovog Zakona.

U ime predlagatelja riječ je tražio ministar **Antun Vujić**. Rekao je da se javio jer ga je gospodin Čehok netočno citirao. "Nisam govorio ni o kakvoj petorici koja daje ostavke, govorio sam da tamo svatko daje ostavke svakome".

Dodao je da mora upozoriti i na neke izjave koje je uputio gospodin Čehok, a koje ne odgovaraju činjenicama. Vujić je istaknuo da nije istina da u zakonu stoje 3 upravna vijeća, kako je rekao Čehok, te da nadzor nad zakonitošću rada obavlja ministar kulture.

Kategorički je ustvrdio da nigdje u zakonu tako nešto ne piše. Također je demantirao tvrdnju Čehoka da u Prijedlogu stoji da Vlada obavlja nadzor nad Vijećem HTV-a, "jer to čini Hrvatski sabor, što eksplicitno stoji u zakonu".

Ivan Čehok (HSLS) javio se za ispravak netočnog navoda. Rekao je da je ministar Vujić ne samo danas, već i u drugim svojim javnim istupima, govorio o kaosu zbog uredničkih ostavki. "Ja sam rekao da ministar kulture ne provodi zakonitost rada televizije, nego zakonitost imenovanja članova Vijeća Hrvatske televizije, što i stoji".

Stavljanje televizije u službu vlasti

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Rekao je da ovaj zakonski prijedlog govori dovoljno u prilog tome da će borba za vlast u Hrvatskoj na slijedećim izborima biti žestoka, jer "sve priče o kaosu na HRT-u imaju jedan cilj, a on je napraviti poželjnu kadrovsku strukturu pred skore izbore".

Drži smiješnim objašnjenje da treba razdvojiti radio od televizije, a zapravo HRT ostaje i dalje jedna kuća s jednim glavnim ravnateljem, koji bi imao presudne ovlasti i na radiju i na televiziji, kao i ubrzo ustanovljenoj trećoj jedinici glazbenoj proizvodnji, "koja je da bi dokazala da sam ja u pravu zajednička i za radio i za televiziju, smišljena da bi se dobio povod za kadrovske promjene".

"Sve priče o kaosu na HRT-u imaju jedan cilj, a on je napraviti poželjnu kadrovsku strukturu pred skore izbore".

Ustvrdio je da je vlast prošli zakon donosila duže od godine dana, a sada bi ovaj donijela za par tjedana. Pitao je čemu tolika žurba. Naglasio je da je vlast htjela imati svog predstavnika na HRT-u, u liku generalnog direktora, a htjela se dopasti i Europi, pa je dopustila formiranje Vijeća HRT-a koje predstavlja civilno društvo.

"Idealna taktika vlasti kroz cijele ove tri godine je jednoulje koje jamči generalni direktor, dok program uređuje nezavisno uredništvo, da se hvalimo u Europi".

Kovačević je rekao da ankete ne pokazuju blistavu perspektivu vladajućoj koaliciji, pa sada treba misliti "jednom glavom po starom receptu". U tom kontekstu vidi i pobunu nezadovoljnih urednika, kojom se dokazuje navodni kaos i predlaže zakon koji će sve riješiti.

"Ako je to što ja govorim netočno i ako je rješenje da Vijeće HRT-a ne bira samo glavnog urednika, nego i glavnog ravnatelja iz kojega onda izvire sva vlast, ja se slažem neka Vijeće iz ovog sastava bira novog ravnatelja, koji će onda predložiti svoje kandidate za direktore i urednike. No, Vi nećete ovo Vijeće pod izgovorom da mu želite smanjiti broj radi veće učinkovitosti. Nakon Vašeg

zakona i preglasavanja u Saboru znam unaprijed kakav će biti profil članova Vijeća i kakav će biti profil čovjeka izabranog za glavnog ravnatelja”.

Kovačević se upravo zato zalaže da do izbora ostane ovo Vijeće HRT-a. Ustvrдио je da se znatno smanjuje broj članova Vijeća ”da bi se lakše izabralo i kontroliralo političkom većinom u Saboru, te provodilo ciljani TV program”.

Zastupnik drži da će u slučaju takvog nadglasavanja biti lako raspoznati cilj, a to je stavljanje televizije u službu vladajuće garniture, te sačuvati vlast.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je **Nenad Stazić (SDP)**. Njegov Klub zastupnika podupire donošenje ovog Zakona, dapače smatra da je potrebno hitno donijeti osnovne zakonske pretpostavke da bi se stanje na HRT-u što prije riješilo. Mišljenja je da postojeći Zakon ne daje odgovore na sukob nadležnosti kakav se u mnogo slučajeva pojavio između uprave i programa, a koji su s jedne strane rezultirali smanjenjem kvalitete programa, a s druge smanjenjem prihoda cijele ustanove.

Naglasio je da se vjerovanje da će upravna i programska struktura tijesno surađivati na dobrobit HRT-a pokazalo naivnim. ”Ne da nema tijesne suradnje, nego nema nikakve suradnje, i to je realnost u kojoj se pristupilo izradi novog zakonskog prijedloga”.

Stazić ističe da brojne javne rasprave, kao i iskustva drugih europskih zemalja trebaju pokazati smjer u kojem treba ići. Predlagatelj zakona, Vlada RH, nudi u tom smislu konzistentno osmišljen projekt, koji u nekim dijelovima do drugog čitanja treba doraditi, drži Klub zastupnika SDP-a.

Glazbena proizvodnja

Zastupnik se osvrnuo na neke odredbe zakona, koje bi, po mišljenju njegovog Kluba, trebalo promijeniti u izradi Konačnog prijedloga zakona. U članku 3. stavku 1. precizno je definirana djelatnost HRT-a, i to kao proizvodnja i emitiranje radijskog i televizijskog programa. Članak 4. međutim predviđa tri organizacione jedinice i to Hrvatski radio, Hrvatsku televiziju i glazbenu proizvodnju HRT-a. Stazić ističe da se Glazbena proizvodnja ne bavi odnosnom djelatnošću, kako je ona određena člankom

3, jer glazbena proizvodnja ne proizvodi niti emitira radijski i televizijski program, pa ne vidi logičko opravdanje da se ta djelatnost izdvaja u posebnu organizacijsku jedinicu.

Drži da bi se u takvu jedinicu mogli izdvojiti zajednički poslovi, kao u Prijedlogu zastupnice Vesne Škare-Ožbolt, a mogao bi se izdvojiti i marketing ili informatika. ”U Klubu zastupnika SDP-a shvaćamo iznimnu vrijednost glazbene proizvodnje, koja je sa svoja tri orkestra i mješovitim zborom stekla u društvu osobit ugled, ali njezina funkcija u odnosu na HRT kao ustanovu je ipak servisne prirode, pa predlagatelju predlažemo da ovo pitanje još jednom detaljno razmotri”.

Klub zastupnika SDP-a slaže se s načinom formiranja HRT-a i brojem članova Vijeća, ali Vladi RH predlažu da prihvati rješenje iz Prijedloga zastupnice Škare-Ožbolt i da Vijeću promijeni naziv, odnosno da se ono zove Programsko vijeće HRT-a. Time bi se preciznije označila njegova osnovna funkcija s jedne strane, a s druge bi se izbjegla sličnost naziva s jednim drugim vijećem, Vijećem za radio i televiziju, osnovanom po Zakonu o telekomunikacijama, a koje ima posve drugu ulogu.

Zanemarivanje radija

Što se tiče ravnateljstva HRT-a, Klub zastupnika SDP-a izražava bojazan od mogućnosti majorizacije u korist televizije, a na štetu radija i glazbene proizvodnje. Naime, praksa je i do sada pokazivala da su glavni ravnatelji uvijek veću brigu pokazivali za financijski moćniji i u javnosti utjecajniji medij, televiziju, zanemarujući pri tome i interese manjeg i slabijeg, radija. ”Bilo bi naivno vjerovati da će u budućnosti biti drugačije. Kako ravnateljstvo odlučuje većinom glasova ukupnog broja članova, rezultat njihova odlučivanja meni je poznat već danas”.

Stazić drži da se takva neželjena situacija može izbjeći ako se zakonom predvidi da peti član ravnateljstva, koji u ravnateljstvo ulazi kao predstavnik radničkog vijeća HRT-a, ima mandat od godinu dana, i da ga se bira naizmjenice u organizacijskim jedinicama.

Predlaže da se isto pravilo primijeni i kod zamjenika ravnatelja, na način da se ravnatelji organizacijskih jedinica izmjenjuju na položaju zamjenika glavnog ravnatelja, redosljedom kojeg odredi glavni ravnatelj, a da im

mandat na toj funkciji traje godinu dana. ”Ovo držimo neobično bitnim prije svega zbog ovlasti koje Zakon daje ravnateljstvu, a jedna od njih je i ta da ravnateljstvo odlučuje o ulaganjima za razvoj ustanove”.

Potom je Stazić upoznao zastupnike sa podacima o realizaciji plana ulaganja u Hrvatski radio za posljednjih 5 godina. Tako je planom za 1997. godinu bilo predviđeno ulaganje od 10 milijuna 471 tisuću kuna, a realizirano je svega milijun 978 tisuća 650 kuna ili 18,9%. Plan iz 1998. godine predviđao je uložiti u Hrvatski radio 11 milijuna 855 tisuća kuna, a od te je svote ostvareno samo 438 tisuće 397 kuna ili 3,4%. U 1999. godini plan je ostvaren sa 5,7%, a u 2000. godini sa 8,4%.

Praksa je i do sada pokazivala da su glavni ravnatelji uvijek veću brigu pokazivali za financijski moćniji i u javnosti utjecajniji medij, televiziju, zanemarujući pri tome i interese manjeg i slabijeg, radija.

”Ovakav odnos uprave HRT-a prema Hrvatskom radiju nije dakle incident, već pravilo koje je postalo konstanta. Pri tome treba imati na umu da televizija zasad ima jednog konkurenta s nacionalnom koncesijom, te da će uskoro vjerojatno dobiti još jednoga, a da radio emitira u uvjetima u kojima neku vrstu koncesije ostvaruje oko 120 subjekata”.

Stazić je naglasio da povrhu svega toga Hrvatski radio ima jedini zakonsku obvezu proizvoditi dramski, obrazovni i dječji program, program za pripadnike manjina, te program za Hrvate u inozemstvu, a elitne kulturne i znanstvene sadržaje objavljuje na posebnoj trećoj mreži.

Postavio je pitanje tko će snimati radio drame ili emitirati program za djecu dopustimo li daljnju devastaciju Hrvatskog radija. Pitao je i tko će manjinama omogućiti slušanje emisija na svojim jezicima, te tko će naše građane informirati u svijetu, nastavimo li tako tretirati Hrvatski radio.

Drži da je zbog iznesenih argumenata potrebno unijeti neke dopune u člancima 31, 37. i 43, koji reguliraju ovlasti ravnatelja organi-

zacionih jedinica. Naime, zakon za njih predviđa odgovornost za poslovanje njihovih organizacijskih jedinica, "što je dobro, jer ravnatelj mora biti odgovoran za poslovanje, ali da bi uopće mogao biti odgovoran, on mora imati i ovlasti da utječe na poslovanje i rezultate poslovanja, jer iz čega inače izvoditi njegovu odgovornost".

U tom smislu u člancima 31, 37. i 43. treba dopuniti prve stavke koji govore o ovlastima i precizirati da ravnatelj rukovodi poslovanjem organizacijske jedinice, realizira utvrđeni plan investicija i provodi utvrđenu kadrovsku politiku, pojašnjava Stazić.

Jedna izmjena na kojoj će Klub zastupnika SDP-a posebno inzistirati tiče se odredbe članka 49. stavka 1, koja govori da Statut HRT-a donosi Vijeće HRT-a na prijedlog glavnog ravnatelja HRT-a. Nenad Stazić je naglasio da i u važećem zakonu postoji odredba da suglasnost na Statut daje Hrvatski sabor, koja je ovdje izostavljena. Statutom se uređuje ustrojstvo, ovlasti i način odlučivanja pojedinih tijela HRT-a, i on predstavlja onaj bitan podzakonski akt kojim se rješavaju sva ona pitanja koja zakon eventualno nije riješio.

"Pravo je i dužnost zakonodavca da kod ustanove od takvog značenja kao što je HRT daje suglasnost na Statut", naglašava Stazić. Dodaje da Hrvatski sabor potvrđuje i Statut HINE i drugih tako važnih ustanova, pa se ni u ovom slučaju ne bi trebao odreći tog svog prava, mišljenje je Kluba zastupnika SDP-a.

Predlažu da se određene promjene unesu i u odredbe članka 55, odnosno u način raspodjele sredstava prikupljenih od pristojbe. "Ta sredstva ne treba dijeliti samo tako da ona moraju osigurati tek razmjerno pokriće troškova proizvodnje radijskog, odnosno televizijskog programa, jer troškovi proizvodnje programa nisu ukupni troškovi poslovanja. Iz sredstava pristojbe isplaćuju se i plaće i doprinosi, materijalni troškovi poslovanja, a ta se sredstva koriste i kod ulaganja u razvoj, pa izričaj treba popraviti", komentira Stazić.

Klub zastupnika SDP-a načelno smatra da je pitanje raspodjele pristojbe jedno od najznačajnijih pitanja za obavljanje djelatnosti, te da bi ga kao takvog trebalo riješiti Statutom ustanove.

Konačno, imaju primjedbu na članak 57. stavak 2, u kojem se kaže da se prihode i troškovi poslovanja HRT-a iskazuju i zasebno za svaku orga-

nizacijsku jedinicu. Klub zastupnika SDP-a smatra da te prihode i troškove nije dovoljno samo iskazati zasebno, nego ih treba i utvrditi zasebno, kako bi svaki od ravnatelja znao s kojim sredstvima raspolaže i kako bi mogao biti odgovoran za raspolaganje pripadajućim budžetom.

Stazić je zaključno rekao da Klub zastupnika SDP-a podržava donošenje ovog Zakona u prvom čitanju, a da predlagatelju sugeriraju da njihove primjedbe najozbiljnije razmotri i da ih unese u Konačni prijedlog zakona.

Anto Kovačević (HKDU) javio se za ispravak netočnog navoda. Drži netočnim navod kolege Stazića da ova vlast treba donijeti Zakon po hitnom postupku, kako bi se definitivno riješilo teško stanje na HRT-u. "Točno je slijedeće, da ova vlast želi pod svaku

Pravo je i dužnost zakonodavca da kod ustanove od takvog značenja kao što je HRT daje suglasnost na Statut.

cijenu, čim prije formirati svoju ekipu koja će "drukati" slijedeću godinu pred izbore za ovu vlast u smislu da njoj nema alternative, da griješi, ali je poštena, da ne treba birati one koji su smijenjeni 3. siječnja".

Predsjedavajući, **Baltazar Jalšovec (LIBRA)** rekao je zastupniku Anti Kovačeviću da nije ispravio netočan navod.

Nenad Stazić (SDP) javio se za povredu Poslovnika. Rekao je da se ovako ne može zlorabiti Poslovnik, "najprije se kaže da sam ja nešto rekao što nisam rekao, a onda se s tim polemizira". Stazić je ustvrdio da nije rekao da treba Zakon donijeti po hitnom postupku, ni da se Klub zastupnika SDP-a za to zalaže, a s čime je polemizirao zastupnik Kovačević. "Rekao sam da podržavamo Prijedlog zakona u prvom čitanju".

Regionalizirati 2. program

U ime **Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a** govorio je **Damir Jurić (SBHS)**. Na početku je zastupnik ustvrdio da klubovi zastupnika u čije ime istupa podržavaju napor da se reformira Hrvatska radiotelevizija.

"Nažalost, dandanas imamo državnu televiziju, koja je kao takva osnovana 1956. godine. Do 1990. godine je bila državna televizija u rukama jedne vladajuće stranke

Saveza komunista, a nakon 1990. godine je bila u rukama HDZ-a. Nakon 3. siječnja 2000. godine ništa se nije promijenilo, dakle, imamo jedinstvenu situaciju u Europi da imamo oporbenu televiziju, što nije loše, nužno je da televizija bude kritična, ali ne mora nužno biti kritična s onih stajališta s kojih je kritična i oporba".

Klubovi zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a drže nužnim depolitizirati HRT, otkloniti je od svake vlasti, pa i od one koja nije na vlasti, a to je prije svega oporba. Hrvatska radiotelevizija treba biti mjesto društvene kritičnosti, pojašnjava Jurić.

"Druga teza se tiče imena Hrvatska televizija, a to zapravo Hrvatska televizija nije, u smislu toga da izriče sve one probleme koji se javljaju na cijelom hrvatskom tlu, to je televizija koja je koncentrirana oko zagrebačkih tema, možda bi bilo dobro vratiti staro ime Televizija Zagreb".

Damir Jurić rekao je da zaposlenici područnih, regionalnih televizijskih centara kažu da su neiskorišteni, da su protiv svoje volje specijalizirani za određene teme. "Opće filozofijske teme pripadaju naravno glavnom gradu, i to bi trebalo promijeniti, jer nije sve što je relevantno u Hrvatskoj koncentrirano samo u Zagrebu".

Zastupnik je stava da bi osim privatizacije 3. programa možda bilo moguće regionalizirati drugi program, odnosno ostaviti drugi program regionalnim centrima kao njihov medij izražavanja, gdje bi svi dijelovi Hrvatske došli do izražaja, a da prvi program i dalje bude opći nacionalni program. "Tu bi se javile i druge komercijalne televizije, i ta naša monolitnost, fokusiranost na državnu televiziju bi, nadam se, u tom slučaju nestala".

Klubovi zastupnika koje zastupa Jurić zagovaraju depolitizaciju i regionalizaciju drugog programa.

Za ispravak netočnog navoda javila se **Dorica Nikolić (HSL)**. Rekla je da je netočan navod gospodina Jurića da je ovo reformski zahtav na Hrvatskoj radioteleviziji. Ona tvrdi da se ovim zakonom ništa ne reformira, nego jedino upravljačka struktura.

Jadranka Kosor (HDZ) također se javila za ispravak netočnog navoda. Prvotno je podržala ispravak koji je iznijela kolegica Nikolić. Kosor drži netočnim navod da je Hrvatska televizija oporbena televizija. "Meni je jasno da biste vi vjerojatno nastojali zabraniti oporbi da se uopće na

televiziji pojavljuje, ali u svim demokratskim zemljama, o svim relevantnim političkim događajima, odmah se ide pitati oporbu što misli”.

Ispravak netočnog navoda dao je i **Anto Kovačević (HKDU)**. Drži netočnim tvrdnju kolege Jurića da je televizija oporbena. ”Ovdje vlada totalitarni mrak, jer su totalitaristi došli na vlast, dakle, nema govora o oporbnoj televiziji, to nije tačno”.

Za povredu Poslovnika javio se **Branko Tušek (SDP)**. Rekao je da treba birati riječi u Parlamentu. ”Pozivam se na članak 218. gdje se omalovažava ne samo određena politička grupacija, nego jedan čitav korpus ljudi koji su dobili povjerenje građana, da je to mrak, da je to totalitarizam i sve ostalo”.

Zamolio je da se kolegi Kovačeviću izreče barem opomena za ovakve tvrdnje.

Predsjedavajući, **Baltazar Jalšovec (LIBRA)** rekao je da je on više puta upozoravao da se ne koriste teške riječi u sabornici.

Ovime je završena rasprava po klubovima zastupnika.

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio **Ivo Lončar (nezavisni)**. Drži da je aktualni Zakon o HRT-u potpuno promašen i da ga treba mijenjati, ”zato što nije ispunio očekivanja trenutačne vlasti, a s druge strane uskoro će izbori, a njih se ne smije nespremno dočekati”.

Nastavio je u sličnom tonu, nakon čega mu je predsjedavajući, **Baltazar Jalšovec (LIBRA)** rekao kako je upozoravao da se ne koriste teške riječi, čega se Lončar nije pridržavao.

U Vijeću 11 članova

Potom je govorio **Ante Beljo (HDZ)**. Rekao je da je televizija jedan od najvažnijih medija i da stoga svi žele imati kontrolu nad njom, no pitanje je kako mogu imati kontrolu nad televizijom oni koji ju plaćaju, dakle građani, porezni obveznici, ”oni bi prvenstveno trebali biti zastupljeni kroz tijela koja upravljaju televizijom i određivati što se daje na programu, da to bude stvarno što oni žele”.

Rekao je da se u prvih 6 promjena Zakona, a bilo ih je sveukupno 9, išlo ka demokratizaciji televizije i stvaranju Upravnog vijeća koje će na određeni način zastupati sve slojeve hrvatskog društva. Kao primjer takvog demokratski izabranog vijeća dao je ono iz 1998. godine u kojem je i sam bio jedan od članova.

”U Vijeću od 1998. godine imali smo 23 člana, od čega 10 zastupnika i to prema ključu zastupljenosti pojedinih stranaka u Hrvatskom saboru, a bili su zastupljeni i predstavnici 13 udruga i organizacija koje nešto znače u hrvatskom društvu”.

Osvrnuo se na promjenu zakona iz 2001. godine gdje u Vijeću više nije bilo zastupnika, kao izraz depolitizacije Vijeća. Beljo je ustvrdio da se ipak nije dogodila nikakva depolitizacija, nego su zapravo izbačeni oni ljudi koji su bili izabrani od hrvatskog naroda, tj. zastupnici.

”Umjesto njih došle su neke nove udruge koje u hrvatskom društvu jako malo znače i za koje nitko ne zna, a financirane su iz državnog proračuna, mi ih plaćamo da budu savjest ovog društva, a mislim da to nisu i da ničim nisu zaslužili da to budu”.

Beljo je rekao da to Vijeća ne funkcionira, pa se sada želi smanjiti broj članova na 11, odnosno ”maknuti sve one koji tamo nisu poželjni, te staviti druge ljude”.

”Sada bi vjerojatno saborski Odbor za informatizaciju ili neki drugi Odbor trebao izabrati tih 11 osoba, a onda ćemo mi dignuti ruku i većinom glasova izglasovati da su to legalni predstavnici ovog Sabora”.

Rekao je da se u tom slučaju gubi zastupljenost manjine u Hrvatskom saboru i njeno pravo, ”dakle prelazimo sa demokracije na demokraciju, gdje većina dizanjem ruke jednostavno terorizira manjinu i oduzima joj svako njeno pravo”. Drži to nepoštenim i smatra da to ne žele ni hrvatski birači, kao ni gledatelji Hrvatske televizije.

Naglasio je da se to radi da bi se moglo provesti u djelo ono što se želi, ”uz jedan ili dva glasa protiv na sjednicama, znači uz fasadu neke demokracije”.

Dodao je da je Zakon koji je sada na snazi izazvao konfuziju. Mišljenja je da nešto treba napraviti, no da ovo nije put prema demokratizaciji televizije i hrvatskog društva, već da je ovo vraćanje 20 ili 30 godina unatrag. Ne podržava ovaj Prijedlog i smatra da je ”to put koji vodi ne u demokratizaciju televizije, već u demokraciju”.

Marin Jurjević (SDP) javio se za ispravak navoda. Drži netočnom tvrdnju kolege Belje da se demokracija događa kada se u Parlamentu većinom glasova izglasa neki zakon, te da je to teroriziranje manjine. Jurjević je rekao da je takva procedura i da se na

taj način samo potvrđuju demokratska pravila igre.

Zakon u službi predizborne godine

Ljerka Mintas-Hodak (nezavisna) započela je svoje izlaganje konstatacijom da je Hrvatska televizija vrlo važna ovoj vlasti, ”što najbolje svjedoči činjenica da se ona njome stalno bavi, pa je ovo već treći pokušaj uspostave tzv. javne televizije u Hrvata”.

Smatra da se unutar postojećeg zakona trebalo postaviti pitanje odgovornosti članova Vijeća za njihovo djelovanje, pa ako je potrebno i imenovati nove članove Vijeća.

Zastupnica je spomenula i da ostaje pitanje zašto su predstavnici Vlade, koji upravo naglašavaju potrebu donošenja novog Zakona poradi nužnosti prihvaćanja europskih i svjetskih standarda za uspostavu javne televizije, bili toliko iritirani kritičkim stavovima i primjedbama koje su dolazile od stranih i domaćih stručnjaka za medije prilikom izrade novog Zakona.

Vladajuća koalicija u Hrvatskom saboru dogovorit će se i prije matičnog Odbora o poželjnim ili podobnim kandidatima za članove Vijeća i nakon toga će ih dizanjem ruku izglasati.

Ljerka Mintas-Hodak podsjetila je da su u vremenu donošenja postojećeg Zakon o HRT-u, mnogi iz oporbe upozoravali na njegove brojne manjkavosti, kako u pogledu mogućnosti kvalitetnog funkcioniranja HRT-a, tako i glede njegove usklađenosti s europskim standardima, međutim, ni jedna primjedba nije bila prihvaćena, ”uz obrazloženje kako je novi način upravljanja HRT-om jamstvo odstranjenja političkih utjecaja i osiguranje kvalitetnog vođenja HRT-a pod nadzorom javnosti, posredstvom raznih udruga koje su zastupljene u Vijeću”. U tom kontekstu, Ljerka Mintas-Hodak pita kako to da se tek sada, iako su odmah po donošenju tog Zakona uslijedili kritički komentari na taj Zakon istih onih međunarodnih stručnjaka koji i danas dižu svoj glas protiv ovog Prijedloga, pristupa usklađivanju s europskim stan-

dardima javne televizije. Drži da je to vjerojatno stoga jer ovaj postojeći Zakon nije ostvario očekivanja sadašnje vlasti.

Zastupnica je ustvrdila da novi zakon donosi u prvom redu bitno smanjenje ovlasti Vijeća u korist glavnog i ostalih ravnatelja. Nadalje, potpuno je nedefiniran način, kao i kriteriji po kojima će se birati članovi Vijeća, kojih bi bilo znatno manje po novom zakonu, komentira zastupnica, i drži da to nije slučajno.

"Vladajuća koalicija u Hrvatskom saboru dogovorit će se i prije matičnog Odbora o poželjnim ili podobnim kandidatima za članove Vijeća i nakon toga će ih dizanjem ruku izglasati, a potom će tako oformljeno Vijeće izabrati glavnog ravnatelja po svojoj mjeri koji nakon toga preuzima gotovo sve važnije ovlasti, kako prigodom izbora i imenovanja ostale upravljačko-programске hijerarhije na HRT-u, tako i glede upravljanja i programskog usmjerenja HRT-a". Kao potvrdu ove tvrdnje zastupnica je istaknula da će Vijeću HRT-a po ovom Prijedlogu zakona, nakon što obavi predviđena imenovanja, izbor glavnog ravnatelja, te donese Statut, uglavnom ostati jedino savjetodavna i donekle nadzorna funkcija.

Nadalje, zastupnica je navela da po Prijedlogu glavni ravnatelj može obustaviti od izvršenja akte Vijeća HRT-a, a istog tog ravnatelja može se razriješiti samo ako 9 od 11 članova Vijeća za to glasa, "dakle, vrlo teško, praktički gotovo nemoguće". Zastupnica zaključuje da je iz svega toga očito da je prava svrha donošenja novog Zakona pojačati utjecaj vlasti na medije, napose na televiziju, "i to u cilju uljepšavanja slike o našoj stvarnosti pred izборе".

Da je tome tako, pojašnjava zastupnica, govori činjenica da se posebno imenuje glavni urednik za informativni program.

"Mislim, nažalost, da je u pravu gospodin Čović kada kaže kako ova vlast želi instalirati svoje ljude na Prisavlju, kako bi im oni omogućili bolju medijsku prezentaciju u predizbornoj godini, kroz donošenje potpuno novog zakona, koji će omogućiti i smjenu sadašnjeg Vijeća, a i uspostavu nove upravljačke strukture".

Ljerkica Mintas-Hodak smatra da ovakav Zakon o HRT-u ne bi trebalo usvojiti, da za njega ne bi trebalo glasati, te da bi ga predlagatelj do drugog čitanja trebao znatnije

promijeniti, tako da bi on mogao konačno biti donesen konsenzusom, "da jednom zauvijek riješimo pitanje upravljanja HRT-om i onemogućavanja bilo kakvih političkih utjecaja na programsku shemu na televiziji".

Naime, drži da ako Zakon ne bude donesen konsenzusom, prva slijedeća vlast koja dođe će ga ponovno mijenjati, a HRT u tom slučaju neće imati nikakve šanse da se konsolidira kao javna televizija.

Mirjana Didović (SDP) javila se za ispravak netočnog navoda u jednom dijelu diskusije Ljerkice Mintas-Hodak, u kojem je ona istaknula da se zakon donosi zbog toga što se mijenjaju neke odredbe na koje su mnogi upozoravali prilikom donošenja postojećeg Zakona o HRT-u.

Didović je podsjetila da su prilikom donošenja Zakona o HRT-u prije gotovo dvije godine, u svim javnim raspravama i u Hrvatskom saboru, dominirale teme o statusu HRT-a, o broju radijskih i televizijskih programa, o odvajanju Odašiljača i veza, "a bitna odredba koja se naknadno pojavila kao problem i koja se mijenja ovim Zakonom je odnos između tijela HRT-a, odnos uprave i ureda".

Još veća politička kontrola HRT-a

Dorica Nikolić (HSL) započela je izlaganje konstatacijom da je ovo peti, a ne treći prijedlog Zakona u mandatu ove Vlade. Rekla je da je prvi prijedlog podnio HSP, drugi Jadranka Kosor, treći Vlada, četvrti Vesna Škare-Ožbolt, te konačno peti Vlada.

Ustvrdila je da je daleko bolji prijedlog Vesne Škare-Ožbolt od Vladinog Prijedloga. "On je u mnogim dijelovima sukladan onome čemu sam se ja zalagala kada smo donosili Zakon". Podsjetila je da je prilikom glasovanja o sadašnjem Zakonu, ona jedina iz vladajuće koalicije glasala protiv njega, a da ni ovaj Prijedlog nije dobar, naprotiv, "još je gori".

Kategorički tvrdi da je jedini razlog donošenja novog zakona promjena vladajuće, odnosno upravljačke strukture na HTV-u. Ovaj zakon se ne bavi, niti ne rješava pitanje europskih standarda javnog radiotelevizijskog imitiranja, a svaka izmjena zakona trebala bi zapravo težiti postizanju upravo ovog cilja, ističe zastupnica.

Dorica Nikolić kritički je iznijela stav da ovako normirani zakon rje-

šava stvari koje se inače rješavaju statutima. Rekla je da se slaže s kolegama koji su ustvrdili da je pravi razlog za usvajanje novog Zakona o HRT-u veća politička i administrativna kontrola HRT-a, "što se vidi od članka do članka". Zaključila je da neće glasovati za prihvaćanje ovog Prijedloga.

Izbor članova Vijeća u rukama je vladajuće većine

Jadranka Kosor (HDZ) podsjetila je na zaključak Sabora donesenog u listopadu 2002. godine o nadgledanju rada HRT-a, o zastupljenosti pojedinih političkih stranaka, zastupljenosti Vlade, Ureda predsjednika u programu. Ujedno se osvrnula na izlaganje zastupnika **Damira Jurića (SBHS)** i izjavi da je HRT sada oporbena televizija.

Vijeće će imati velike ovlasti, a izbor članova u rukama je vladajuće većine. Stvoren je lažan dojam da uklanjanje zastupnika iz Vijeća HRT-a znači njegovu depolitizaciju.

Stoga podsjeća na zaključak Sabora, a na prijedlog Kluba zastupnika SDP-a kojim se Vijeće HRT-a obvezuje da do kraja 2002. godine Saboru podnese izvješće o gledanosti, slušanosti po pojedinim programima i ostalo. No, kako se radilo o posljednjem danu redovitog zasjedanja Sabora ukazala je da izvješća nema te da bi rasprava bila jasnija i lakša da je bilo podataka.

Govoreći kao dugogodišnja radijska djelatnica tvrdi da se ponovno u ovom zakonu opet favorizira Hrvatska televizija u odnosu na Hrvatski radio što je vidljivo iz nekoliko odredaba zakona koje se odnose na sastav ravnateljstva. Naglasila je da se Hrvatska televizija iznjedrila iz okrilja Hrvatskog radija.

Ustvrdila je da je na temelju koncepcije članka 18. teško izabrati Vijeće jer se bira na temelju javnog poziva na koji se mogu javiti svi, a čak se ni matični odbor u zakonu ne spominje kao mjesto gdje bi se raspravili svi prispjeli prijedlozi već bi prijedlozi došli na plenarnu sjednicu.

Tvrdi da će Vijeće imati velike ovlasti, a izbor članova u rukama je vladajuće većine. Misli da je stvoren lažan dojam da uklanjanje zastupnika

iz Vijeća HRT-a znači njegovu depolitizaciju.

Vezano uz članak 10. predložila je da udio emitiranog igranog programa izvorno proizvedenog na hrvatskom jeziku u ukupnom igranom programu Hrvatskoga radija i Hrvatske televizije mora biti veći od trećine, a udio emitiranog dokumentarnog dječjeg i umjetničkog programa izvorno proizvedenog na hrvatskom jeziku mora biti veći od 50 posto, što je i prijedlog kada će se raditi na Konačnom prijedlogu zakona.

Kaos na HTV-u insceniran

U ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a** govorio je dr.sc. **Anto Kovačević** rekavši da se protivi donošenju zakonu tvrdeći da je priča o kaosu na HTV-u inscenirana po dobro poznatoj recepturi pa se stvorio privid da se širi kaos pa po hitnom postuku treba riješiti takvo stanje. Smatra da se cijela priča vrti oko kadrovskih križaljki jer treba dovesti podobne kadrove.

Zastupnik Kovačević smatra da se cijela priča "vrti" oko kadrovskih križaljki jer treba dovesti podobne kadrove.

"Sigurno da u tom Vijeću djeluje jedna politička stranka kojoj ne odgovara ni Tuđmanova ni Račanova Hrvatska nego oni žele neku treću misleći valjda na svoju i na Mesićevu vreću".

Predbacio je da ne treba tvrditi kako je za vrijeme "HDZ-ovog mraka pod palicom Obrada Kosovca televizija kao politički instrument bila u službi vladajuće garniture "jer vi upravo radite ono što ste nekada znali kritizirati, ali ne činite ništa bolje nego radite i inzistirate na starim pogreškama".

OESS smatra, novi Zakon povećat će neovisnost HRT-a

U ime **Kluba zastupnika HSLs-a** govorila je **Dorica Nikolić**. HSLs ne podržava Prijedlog zakona, a zastupnica se osvrnula na zaključak OESS-a gdje stoji da Nacrt prijedloga neće postići proklamirani cilj i neće se smanjiti već će se povećati neovisnost HRT-a. U biti Nacrt ne služi jednom od formalnih razloga za njegovu izradu a njegovo usvajanje po hitnom postupku ugrozilo bi šanse

promicanja cilja razvoja istinskog javnog radio televizijskog emitiranja u Hrvatskoj.

Pravi razlog za usvajanje Prijedloga zakona je veća politička i administrativna kontrola nad HRT-om.

Pretpostavlja da je pravi razlog za usvajanje Prijedloga zakona veća politička i administrativna kontrola nad HRT-om, stoga bi bilo bolje prekinuti rad na postojećem nacrtu zakona to više što se čini da je tekst napisan u žurbi te sadrži brojne pogreške i nedosljednosti u formi i sadržaju.

HRT pripremiti za konkurenciju

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je **Josip Leko** rekavši da SDP podržava Prijedlog zakona konstatirajući da se saborska rasprava uglavnom vodila o informativnom programu što je jasno jer se radi o Hrvatskom parlamentu i o političkoj ocjeni HRT-a.

Podsjetio je da je HRT pravna osoba koja posluje na privrednom računu da se zakon mora pripremiti tako da omogućiti HRT-u dolazak konkurencije, da je ekonomski i financijski osamostali, osigura tehnološki i tehnički razvitak.

Nadalje, nedvojbeno je da HRT zaostaje u reorganizaciji, u restrukturiranju u pripremi za konkurenciju. Osvrnuo se na informaciju da je u polugodišnjem i devetmesečnom izvješću o radu naglašeno da televizija posluje s negativnim trendovima. Ističe to kao valjane razloge za odluku o novom zakonskom prijedlogu.

Nedvojbeno je da HRT zaostaje u reorganizaciji, u restrukturiranju u pripremi za konkurenciju.

Ispravljajući netočan navod zastupnika Leke da HRT treba financijski biti pripremljen za konkurenciju, zastupnik **Ivo Lončar (nezavisni)** tvrdi da namjera zakona nije financijska konsolidacija. Jer, govoreći iz iskustva tvrdi da na HRT-u vlada nevjerojatan kriminal, kojega ova vlast nije razriješila.

Smatra da se zakon mijenja jer uskoro dolaze izbori i potrebno je imati svog čovjeka koji će za potrebe organizacije kontrolirati.

Zastupnik Leko javio se jer je zastupnik Lončar prekršio Poslovnik javivši se za ispravak navoda kojeg nije učinio jer nije rekao da je financijska situacija na televiziji dobra niti je opovrgnuo tvrdnju da je prisutan negativan financijski trend poslovanja na HRT-u.

Potom se zastupnik Lončar javio za povredu poslovnika te rekao da je zastupnik Leko prekršio članak 209. Poslovnika jer je zastupnik Lončar u svom govoru ispravio da se HRT nije financijski pripremila za konsolidaciju jer da je to točno vlast bi iskorijenila kriminal koji vlada u kući. Tvrdi da se na čelu HRT-a nalaze ljudi koji su svojedobno bili smijenjeni zbog kriminala.

Razdvajanje radija i televizije i prodaja Trećeg programa

Zastupnik je upozoren da je zlorabio povredu Poslovnika, potom je riječ uzeo predstavnik predlagatelja i ministar kulture, dr.sc. **Antun Vujić**.

Osvrnuo se na određene argumente iznesene u raspravi te objasnio svrhu donošenja zakona. Zakon se donosi jer su potrebne izmjene starog koje će biti pretočene u novi kojim se predviđa razdvajanje radija i televizije i prodaja 3. programa.

Zakon se donosi jer su potrebne izmjene starog zakona koje će biti pretočene u novi kojim se predviđa razdvajanje radija i televizije i prodaja 3. programa.

Zakon nije donesen prije šest mjeseci jer je odvajanje Odašiljača i veza od HRT-a potrajalo dulje nego što je bilo potrebno. Razlog je i usvajanje i usklađivanje zakona s Konvencijom o prekograničnoj televiziji.

Također je izdvojio citat iz izvješća OESS-a da HRT i dalje pogađaju problemi u upravljanju jer nije izvršena reforma HRT-a od nastupanja nove vlade u siječnju 2002. godine. Razlog tomu je i nelogična upravljačka struktura koju je predvidio Zakon o HRT-u propisujući dvije zapovjedne i komunikacijske linije.

Naglasio je da će i dalje surađivati s ekspertima pri rješavanju pitanja upravljanja i pitanja autonomija unutar televizije. Osvrnuo se na neke istupe koji nisu imali adekvatne materijale i nisu se osvrtni na stvarni prijedlog zakona te su govorili u kategorijama zajednica ustanova kojih više nema.

Istaknuo je da će zakon imati visoku suglasnost međunarodnih tijela naglasivši da Vlada RH i OESS surađuju.

”Osnovno pitanje je vraćanje elementarnih odgovornosti osnivača kojega predstavlja Sabor prema mediju koji opstoji na bazi pretplate koju također daju građani ove države”. Govoreći o upitima i sumnjama vjerodostojnosti imenovanja Vijeća HRT-a od strane Sabora, objasnio je na koji bi to način Sabor mogao raditi.

Zakon zabranjuje neposredno utjecanje na programske sadržaje

Ne vjeruje da bi Sabor mogao prihvatiti da mu Vlada propisuje proceduru preko zakona na koju će on kao najviše državno tijelo zakonodavno reagirati. Odlučeno je da u Vijeću budu predstavnici raznih društvenih slojeva. Razjasnio je da Glavni ravnatelj pokreće postupak razrješenja članova Vijeća HRT-a.

Zakon nije donesen prije šest mjeseci jer je odvajanje Odašiljača i veza od HRT-a potrajalo dulje nego što je bilo potrebno. Razlog je i usvajanje i usklađivanje zakona s Konvencijom o prekograničnoj televiziji.

Ovaj zakon zabranjuje pokušaj da se neposredno utječe na programske sadržaje. Da se tijelo ili pojedinci u ime toga tijela predstavljaju kao političke grupacije. Zakonska je dužnost ravnatelja da pokreće postupke ako se krši zakon.

Tijekom rasprave pojavila su se korisna rješenja, a izdvojio je prijedlog zastupnika Luke Roića koji je upozorio da je ovaj zakon samo jedan u nizu zakona koji rješavaju pitanje medija. Predstoji još između ostalog i donošenje zakona o elektronskim medijima.

Također je rekao da će se založiti da se dodatno prihvate određeni prijedlozi zastupnice Vesne Škare-Ožbolt.

Zaključio je da će učiniti sve da se za donošenje zakona omogući i otvori mogućnost konsenzusa u Saboru.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)** osvrnuvši se na izjavu da je Vlada podnijela Prijedlog promjene zakona jer sadašnji zakon nije dobar. Zakon na snazi je predložila ista vlada prije godinu dana, a sada traži izmjene. Znači vlada je nekompetentna, dodao je.

Ivo Lončar (nezavisni) ispravio je nekoliko netočnih navoda. Smatra da je taj zakon vraćanje 20 godina unatrag. ”Ovaj zakon je donesen za vrijeme Veljka Kneževića”, izjavio je zastupnik. Smatra da je razdvajanje Radija i Televizije kasnilo namjerno dodajući da je od 1. srpnja 2002. godine HRT protuzakonita ustanova i radi protuzakonito.

Smatra da izjava ministra Vujića da je najveći doseg demokracije ovakvo Vijeće HRT-a, nije na njegovoj razini. To je potpuno netočno jer bi bilo točno kada bi predsjednik Vijeća HRT-a bio Ivo Račan.

Za ispravak netočnog navoda javila se **Jadranka Kosor (HDZ)** osvrnuvši se na raspravu o sastavljanju i načinu biranja Vijeća i javljanju nepovjerenja zastupnika u Saboru. Zastupnici vjeruju u Sabor, tvrdi, no boje se manipulacija koje se mogu dogoditi temeljem predloženog rješenja. Dakle da se na poziv Sabora gdje se mogu javiti tisuće ljudi o članovima Vijeća njih jedanaestero odlučuje političkom većinom.

Što se tiče konstatacije da je ovim prijedlogom vraćeno povjerenje birača na izborima smatra da je svaki od zastupnika dobio povjerenje birača na izborima, a i Vlada odgovara zastupnicima.

Dorica Nikolić (HSLŠ) ispravila je netočan navod da je razlog donošenja zakona Europska konvencija o prekograničnoj televiziji, više bi bio razlog zakon o elektronskim medijima. Nije točno da je izraženo nepovjerenje u Sabor već u javni poziv koji je ”nova izmišljotina, a tih je izmišljotina od 3. siječnja napretek”.

Ministar **Vujić** odgovorio je na pitanja. Osvrnuo se na ispravak zastupnika Belje da sadašnji zakon nije dobar, već je ministar u svom govoru iznio da su potrebne izmjene starog zakona koje će biti pretočene u novi kojim se predviđa razdvajanje radija i televizije i prodaja Trećeg programa.

Konstataciju zastupnika Lončara da je ovaj zakon 20 godina iza nas ministar je komentirao na način da budući da je zakon oko 30-tak posto vrijednosnih sustava i eksplikacija preuzeo od Europske konvencije o prekograničnoj televiziji, što bi značilo da je Konvencija 20 godina iza nas.

Dodao je da nije govorio o nepovjerenju zastupnika u Sabor, nego se pozivao na povjerenje zastupnika u Sabor a između ostalog je predložio da se razmotri i mogućnost glasovanja dvotrećinskom većinom. Uz to je zatražio zastupnicu Nikolić da ponovi primjedbu.

Zastupnica Nikolić javila se i drugi put za ispravak netočnog navoda rekavši da zakon u samo tri članka prati Europsku konvenciju o prekograničnoj televiziji, a ne 30 posto kako je rekao ministar.

Potpredsjednik Jalšovec upozorio je da je ministar govorio kao predlagatelj stoga svaki zastupnik ima pravo ispraviti netočan navod.

Zastupnik Beljo javio se za ispravak netočnog navoda rekavši da je u sadašnjem zakonu sporno što je razdvajanje Odašiljača i veza Televizije i Radija, a ne sastav Vijeća HRT-a, kako smatra većina zastupnika.

Tijekom rasprave pojavilo se dosta korisnih rješenja, primjerice, ono zastupnika Luke Roića koji je upozorio da je ovaj zakon samo jedan u nizu zakona koji rješavaju pitanje medija. Predstoji još između ostalog donošenje zakona o elektronskim medijima.

Zastupnik Lončar ponovno se javio za ispravak netočnog navoda rekavši da ima dojam da predlagatelj o prekograničnoj televiziji ništa ne zna. Potom mu je izrečena opomena za vrijeđanje ministra, i nakon nekoliko prekida i izricanja opomena zastupnik Lončar je nastavio.

Argumentirao je izjavu da je zakon vraćanje 20 godina unatrag. Konstatairao je da nigdje u svijetu ne postoji da parlamentarna većina bira Vijeće te da to Vijeće bira ravnatelja, te on onda bira ravnatelje pojedinih jedinica kao i glavnog urednika informativnog programa.

Prijedlog za osnivanje parlamentarne televizije

Potom je govorila predlagateljica drugog istovjetnog zakona, Prijedloga zakona o Hrvatskoj radioteleviziji, **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** objasnila da je nastojala napraviti što bolji zakon no izrazila je žaljenje što oporbeni prijedlozi u konkurenciji s Vladinim ne prolaze bez obzira na kvalitetu.

Ipak smatra da će se odlaskom treće mreže sa HRT-a, radiotelevizija naći u ozbiljnim teškoćama. Dodala je da je uloga zastupnika pripremiti HRT za nadolazeću konkurenciju, a ne zakon prilagođavati osobama koje rade na televiziji te osobnim interesima. Potrebno je pripremiti zakon koji će financijski i organizacijski ojačati televiziju i radio kako bi stvorili modernu i javnu televiziju.

Očekuje da će Vlada uključiti i većinu zastupničkih prijedloga u završnu verziju zakona. Podsjetila je da je paralelno sa zakonom o HRT-u predložila i formiranje parlamentarne

Paralelno sa zakonom o HRT-u zastupnica Škare-Ožbolt predložila je i formiranje parlamentarne televizije, točnije kanala, jer će prodajom treće mreže nestati izravni prijenosi saborskih sjednica.

televizije, točnije kanala jer će prodajom treće mreže nestati izravni prijenosi saborskih sjednica.

Dodala je da se razmotri osnivanje parlamentarne televizije jer je sve zemlje razvijene demokracije imaju i bilo bi dobro da se iz Sabora emitira

signal prenoseći izravno sjednice parlamenta, ali i sjednice saborskih odbora.

Zastupnici su prihvatili Prijedlog zakona o Hrvatskoj radioteleviziji koji je predložila Vlada RH, no većinom glasova (77 glasova "za", 4 "protiv", 5 "suzdržana") zastupnici su se priklonili Vladinu prijedlogu da se na prihvati Prijedlog zakona o Hrvatskoj radioteleviziji zastupnice Vesne Škare-Ožbolt.

Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravi o Prijedlogu zakona kojeg je predložila Vlada RH, te o Prijedlogu zakona koji je predložila zastupnica Vesna Škare-Ožbolt u dijelu koji se koncepcijski uklapa u organizaciju Hrvatske radiotelevizije kao javne ustanove, dostavljaju se Vladi RH da ih uzme u obzir prigodom izrade Konačnog prijedloga zakona.

D.K.; S.Š.; M.Mi.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Efikasnija parnična procedura

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su prihvatili predloženi zakonski tekst, a svi prijedlozi, primjedbe, i mišljenja proslijeđeni su predlagatelju, Vladi Republike Hrvatske radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Zastupnici su u raspravama ukazivali na dobre strane podnijetog prijedloga, ocjenjujući da će sudski postupak uskoro postati brži i efikasniji.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog u saborsku je proceduru uputila Vlada Republike Hrvatske. Analizirajući dosadašnju primjenu Zakona o parničnom postupku, predlagatelj je ocijenio da postupci predugo traju, a sudovi postaju preopterećeni u tolikoj mjeri da se može govoriti o blokadi njihova rada. Konstatirano je ujedno da je kvaliteta donesenih odluka često problematična, što potvrđuje velik broj ukinutih odluka nižih sudova.

Predloženim Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku trebalo bi pojednostaviti i učiniti efikasnijom parničnu proceduru, te povećati opću razinu pravne zaštite. Ove bi se prednosti mogle postići uvođenjem monokratskog suđenja u prvostupanjskom postupku, odnosno uvođenjem monokratskog suđenja i u postupku u povodu pravnih lijekova kad god je to moguće, radikalnim uvođenjem raspravnog načela, ograničenjem prava na iznošenje novota, uvođenjem efikasnih instrumenata za suzbijanje zlorabe procesnih ovlaštenja, ograničavanjem mogućnosti da se iz kompeticijskih razloga postupak odugovlači, odnosno odluke sankcioniraju, napuštanjem instituta državnoodvjetničke intervencije, redefiniranjem instituta punomoćnika, reformom sustava dostave, uvođenjem novih vrsta tužbi, uvođenjem instituta obustave postupka, osiguranjem ostvarivanja ustavne pozicije Vrhovnog suda Republike Hrvatske te općom funkcionalizacijom procedure.

Predlagatelj je ocijenio da će se uvođenjem ovih ključnih načela izbjeći dosadašnje slabosti oko vođenja parničnog postupka, a ujedno je ocijenio da neće biti potrebna dodatna sredstva iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Osim toga, povećanje efikasnosti pravozaštitnog sustava pozitivno bi utjecalo i na gospodarstvo.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona, a primjedbe i prijedloge dostavit će izravno predlagatelju u obliku fonografskog zapisa sa sjednice Odbora.

Odbor za pravosuđe uvodno je saslušao opširno izlaganje predstavnika predlagatelja koji je članove Odbora izvijestio o razlozima i motivima podnošenja predmetnog Prijedloga zakona, kao i njegovim osnovnim značajkama.

U raspravi je ocijenjeno kako je Prijedlog zakona svakako dobrodošao i nužan projekt s rješenjima koja trebaju stvoriti pretpostavke za bitno brže i učinkovitije suđenje u građanskopravnim predmetima koji čine pretežiti dio predmeta u postupcima na svim stupnjevima suđenja. Načelno, naglašeno je kako treba voditi računa da predložena rješenja, koja su motivirana potrebom za kraćim, bržim i učinkovitijim suđenjem i svodenjem zloraba procesnih ovlaštenja stranaka na najmanju moguću mjeru, s druge strane ne onemogućuje građane da ostvare odgovarajuću sudsku zaštitu svojih prava. Snažno je podržana reafirmacija raspravnog načela u odnosu na inkvizitorno, odnosno načelo oficijoznosti, jer raspravno načelo traži da se sud bavi stvarnim predmetom parnice i da sudi na temelju činjenica koje su stranke iznijele i dokaza koje su predložile, bez službene dužnosti prikupljanja činjeničnog i dokaznog supstrata. Uz ocjenu predloženih rješenja iznijeti su i prijedlozi za njihovu doradu i konzekventnu provedbu intencija zbog kojih su predložena.

Tako se pojavio prijedlog da se, u slučaju kada se drugi put žalba ili revizija protiv odluke u pojedinom predmetu pojavi pred drugostupanjskim sudom, dade mogućnost tom sudu da odluku protiv koje je pravni lijek izjavljen odbije ili preinači, a ne samo da je ukine, što bi moglo doprinijeti ubrzanju postupanja sudova i kraćem trajanju postupaka. Nadalje, predloženo je da se za poduzimanje radnji, kako u prvostupanjskim tako i u drugostupanjskim postupcima, odrede razumni rokovi prema vrsti pojedinih predmeta, naravno, uz neophodne i potrebne iznimke. Postavljeno je i pitanje mogućeg novčanog kažnjavanja državnog odvjetnika kao stranke u postupku zbog moguće težnje ka zlorabi prava koja mu pripadaju u postupku. U dosadašnjoj praksi nije bilo slučajeva takvog ponašanja državnih odvjetnika koji svoju dužnost obavljaju visokoprofesionalno i etično.

Kao slijedeće značajno pitanje ocijenjeno je ono o zastupanju pred sudovima od profesionalnih opunomoćenika te pojedinih iznimki. Izraženo je više stajališta, od bezrezervne podrške rješenju da jedino profesionalni punomoćnici - odvjetnici, mogu zastupati pred sudovima jer su oni jedino stručno i profe-

sionalno osposobljeni, cijelom svojom imovinom odgovaraju za štetu strankama nastalu pogrešnim i neodgovarajućim zastupanjem, a to je i interes sudaca i sudova, čija je praksa potvrda prečesto neadekvatnog zastupanja pred sudovima od nestručnih osoba. Ovo mišljenje drži da ni krvno ni tazbinsko srodstvo ne može biti kvalifikacija za zastupanje pred sudom.

Nadalje, izraženi su prijedori i stajališta vezani na članak 219. (članak 382. Zakona o parničnom postupku koji se mijenja), a odnosi se na mogućnost izjavljivanja revizije. Iznijet je prijedlog da bi reviziju trebalo izvanredno dopustiti, neovisno o vrijednosti predmeta spora pobijanog dijela presude, iz razloga koje predviđa točka 1. stavka 2. izmijenjene odredbe članka 382. Zakona o parničnom postupku, i to uz izostavljanje riječi: "a o tom pitanju ne postoji (ujednačena) praksa Vrhovnog suda." Takva revizija je dopuštena i opravdana, ukoliko drugostupanjski sud prilikom rješavanja predmeta povodom žalbe, ocijeni da odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalnog ili postupovnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. Uslijed toga bi trebalo izostaviti točke 2. i 3. stavka 2. članka 382.

Takva odluka drugostupanjskog suda o dopuštenosti revizije u određenom predmetu, trebala bi naći mjesto u izreci pobijane drugostupanjске presude, uz obrazloženje zbog kojih je revizija dopuštena. Protiv te odluke drugostupanjskog suda žalba se ne bi mogla izjaviti, a revizijski sud bio bi vezan odlukom drugostupanjskog suda kojom se revizija dopušta. Nadalje, ocijenjeno je da izmijenjena odredba članka 382. Zakona o parničnom postupku na predloženi način otvara prostor izjavljivanju revizije gotovo svim strankama, u svim vrstama sporova, bez obzira na vrijednost predmeta spora. To bi moglo dovesti do situacije da Vrhovni sud postane sud trećeg stupnja, a revizija izgubi značaj izvanrednog pravnog lijeka. Razlozi za izjavljivanje revizije predviđeni točkom 1. stavkom 2. predstavljaju već dovoljno široku osnovu za ostvarivanje ustavne uloge Vrhovnog suda i stvaranje pravne prakse, posljedica čega će biti povećanje broja predmeta pred tim sudom, a bez postojanja potrebnih uvjeta za takvo povećanje broja predmeta.

Naravno, ovakvim rješenjem, uključuje se u izvješću Odbora, otvara se mogućnost preopterećenosti županijskih sudova izjavljenim revizijama, pa ovo značajno pitanje treba do izrade Konačnog prijedloga zakona temeljito razmotriti.

Nakon provedene rasprave, Odbor za pravosuđe jednoglasno je predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključaka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku. Sve primjedbe, mišljenja i prijedlozi iznijeti u raspravi dostavit će se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku.

RASPRAVA

Uvodnu riječ o predloženom zakonskom tekstu dala je ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović**, najavljujući da se njime postižu ciljevi zacrtani reformom pravosuđa. Krajnji cilj ovih napora usmjeren je prema ubrzanju i efikasnosti postupka. Postojeći je postupak trom i nedjelotvoran, a time se onemogućuje primjena prava, pa su i građanin i javnost izvrgnuti svim tegobama dugotrajnog sudovanja. Postavlja se ujedno i pitanje, nastavila je ministrica, koliko treba skratiti postupak, a da se ipak zadrži jedna primjerena zaštita stranaka u postupku. U smislu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda,

Predloženo je značajno ograničenje kompeticijskih pitanja kako bi se došlo do efikasnijeg postupka.

navedeno je esencijalno pravo, pravo na pravično suđenje, kao i na fer pravični postupak koji podrazumijeva i brzu proceduru. Povreda tog prava rezultira mogućnošću intervencije Strasburške sudbene instance koja onda ispostavlja račune domaćem pravosuđu. Radi se, dakle, o međunarodnim pravnim standardima koji u potpunosti obvezuju i naš pravni i sudbeni sustav. Vijeće Europe neprestano prati razvoj i kretanje nacionalnih zakonodavstava i upućuje države - članice na potrebu ubrzanja postupaka nacionalnih zakonodavstava.

Dugotrajni postupak zaista najozbiljnije ugrožava svrhu i sam smisao postupka, a to loše utječe na povjerenje građana. Svi ovi problemi u sudstvu doveli su pravosuđe u nezahvalnu poziciju, a znatan broj kvalitetnih sudaca otišao je iz pravosuđa. Upravo ovaj zakonski prijedlog omogućava jednostavno i lako prepoznavanje procesnih zloporaba koju onda sud mora spriječiti. Ovakvim zakonskim prijedlogom, upozorila je predstavnica predlagatelja, mi sucima dajemo moćno sredstvo da prepoznaju takve zloporabe i da ih onda sankcioniraju u cilju efikasnosti i brzine postupanja. Zloporaba, odnosno negacija prava, nema negativan učinak samo na postupak, već pridonosi i dalekosežnim reperkusijama na ponašanje u društvenim odnosima i pogubno djeluje na povjerenje građana u čitav pravni sustav i instituciju države.

Približavanjem naše zemlje Europskoj uniji, potrebno je urediti načelo da se svi procesni mehanizmi koriste savjesno i sukladno ovlaštenjima, a da se zloporabe spriječe. Bilo je dugo otpora ovakvom načinu razmišljanja, smatrajući da se time krši načelo traženja materijalne istine. Iстина je međutim ono što stranke dokažu svojim tvrdnjama koje su potkrijepljene dokazima u postupku. Mnoge zemlje, počevši od onih koje primjenjuju anglosaksonsko pravo, ali i zemlje iz kruga EU, odavno su u svojim građanskim postupcima napustile ovo načelo i posjeduju vrlo efikasne mehanizme zaštite od zloporabe. Problem nesankcioniranja nedopuštenih ponašanja tijekom postupka ima dalekosežne posljedice, upozorila je ministrica te se osvrnula na predložene novine u postupku.

Jedna od najbitnijih novosti, odnosi se na uvođenje načela monokracije, čime se ubrzava, ali i pojeftinjuje sam postupak, a istina je ono što stranke ubuduće budu dokazale pred sudom. Dakle, sudac je kontrolor provedbe postupka, a teret dokazivanja i pronalaženje dokaza za svoje tvrdnje snose same stranke. Do ubrzanja postupka dovesti će i ograničenje prava na iznošenje novota, jer su stranke već na pripremnom ročištu dužne iznijeti sve svoje dokaze i tvrdnje. Ono što je najvažnije, ocijenila je ministrica **Ingrid Antičević-Marinović**, odnosi se na zabranu isticanja novota u žalbenom postupku. Analize počesto ukazuju da neki novi dokazi nisu bili u službi traženja materijalne istine,

nego očigledno u cilju razvlačenja postupka. Također je predloženo i značajno ograničenje kompeticijskih pitanja, a sve predložene mjere dovode do veće efikasnosti sustava. Još se uvijek predlaže zadržavanje instituta zahtjeva za zaštitu zakonitosti, međutim, za promisliti je da li u njemu uopće ima mjesta u parničnom postupku. Omogućava se i ispostavljanje ostvarivanja ustavne pozicije Vrhovnog suda, koji ima važnu ulogu u sustavu jednoobrazne primjene odnosno kontrole zakonitosti, ali i ujednačavanju sudske prakse, koja je također poljuljala povjerenje građana u pravni sustav.

Nema sumnje, zaključila je ministrica pravosuđa, da će opća funkcionalizacija procedure dovesti do ubrzanja postupka. Predlagatelj će ujedno razmotriti sve prijedloge i primjedbe koji vode prema cilju, odnosno ubrzanju postojećeg postupka.

Za ispravak navoda javio se zatim zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** koji se požalio da pravosuđu najviše štete određeni politički procesi koji su montirani. Dok se ovo ne ispravi, on smatra da neće biti reda u hrvatskoj državi. Predsjedavajući Sabora, upozorio je govornika da je prekršio poslovnička pravila koja precizno ukazuju što se i kako, može ispravljati. Budući da zastupnik niti nakon nekoliko upozoravanja nije prihvatio ovakvo tumačenje Poslovnika, predsjedavajući mu je oduzeo riječ i dao priliku predsjedniku Odbora za pravosuđe, **Luki Trocniću** da ukaže na naglaske i stavove ovog radnog tijela Hrvatskog sabora.

On je naglasio da je snažno podržana reafirmacija raspravnog načela i u odnosu na inkvizitorno, odnosno načelo oficioznosti, budući da se sud treba baviti stvarnim predmetima i suditi temeljem predočenih činjenica postojećih stranaka. Nakon provedene rasprave, Odbor je odlučio jednoglasno predložiti Saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća predloženi zakonski tekst, a sve primjedbe, mišljenja i prijedlozi upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

Vratiti poljuljano povjerenje građana u sudstvo

Zatim su govorili predstavnici klubova parlamentarnih stranaka, a

prvi je na redu bio zastupnik **Vladimir Šeks**. Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, najavio je podršku, ocjenjujući da se radi o dobrom prijedlogu koji bi trebao pridonijeti efikasnijem radu hrvatskog pravosuđa. Upozorio je međutim da je poljuljano povjerenje građana u funkcioniranje sustava, a predlagatelj je trebao onda biti još hrabriji u predlaganju dodatnih rješenja koja bi ubrzala proceduru. Smatra ujedno, da bi ovom cilju pridonijelo i ukidanje instituta laičkog porotničkog sudovanja koji možda ima rezona u kaznenom postupku, ali ne i u građanskim, civilnim parnicama. Podržao je predloženo rješenje oko iznošenja novota. Objasnio je zatim dvostruki način ponašanja stranaka u postupku, oko ubrzanja ili otežanja procedure, navodeći primjere koji su ukazivali na zloporabe, iznošenje različitih prigovora, iznošenje

Zastupanja na sudovima obvezno bi trebali obavljati školovani punomoćnici, odnosno odvjetnici.

novih dokaza ili sakrivanje postojećih dokaza. Svi su ovi postupci, upozorio je predsjednik Kluba zastupnika HDZ-a, u biti korišteni u postupku a njihova zloporaba i dovela je do sadašnje teške situacije. Na kraju je predložio uvođenje korjenite novosti u parnična sudovanja. Ta bi novost pridonijela efikasnosti oko sporova kod čuvanja i odgoja djece, uzdržavanja, te sporova oko najamnih, zakupnih i stambenih odnosa. To bi značilo da bi sudovi u određenim postupcima morali donijeti presudu u propisanom roku (primjerice prvostupanjski u roku 3 mjeseca, drugostupanjski u roku od mjesec dana, a iznimno bi se probijala i tolerirala praksa probijanja navedenih rokova).

Podržao je predložene zakonske izmjene, predlažući ujedno da se u Konačni prijedlog zakona uvrste i ova promišljanja i prijedlozi Kluba zastupnika HDZ-a.

Uvažiti argumente i Odvjetničke komore

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a govorio je zastupnik **Darko Šantić**. On je napomenuo da su prilikom ocjene ovoga prijedloga imali u vidu i ocjene Vrhovnog suda,

kao i komentar predloženoga teksta koje je dostavila Hrvatska odvjetnička komora. Prihvatljive su sve, već nabrojane mjere koje dovode do efikasnijeg rada i ispravljaju slabosti sustava, ali postoji i prostor za daljnjom dopunom i popravkom. Prihvaćamo i raspravno načelo, istaknuo je zastupnik, prema kojemu sud u pravilu sudi na temelju činjenica i dokaza koje iznesu stranke, a prema kojima bi se sud samo iznimno upuštao u pribavljanje dokaza po službenoj dužnosti.

Načelo savjesnosti, korištenje i suzbijanje zloraba procesnih ovlaštenja izazvao je određene kontraverze, odnosno postavilo pitanje - gdje je granica između zlorabe i korištenja prava. Pročitao je zatim i stav Hrvatske odvjetničke komore koja smatra da procesna ovlaštenja stoje na raspolaganju strankama, a da se njihovo korištenje ne može karakterizirati kao zloraba. Naš Klub također prihvaća ograničenja na iznošenje novota, nastavio je zastupnik, navodeći zatim da bi trebalo precizirati predloženi članak 157, stavak 1., koji mijenja članak 299., kako se postupak ne bi posebno odugovlačio. Ukazao je istovremeno i na stav Hrvatske odvjetničke komore koja argumentirano pledira na činjenicu da se u svim postupcima gdje je vrijednost spora veća od 100 tisuća kuna predvidi obvezno zastupanje po profesionalnom punomoćniku, dakle odvjetniku. Konstatirao je na kraju da su neka rješenja apsolutno prihvatljiva i dobra, dok pojedina treba raspraviti i dopuniti. Postavio je na kraju i pitanje predlagatelju, zbog čega nije išao na soluciju donošenja novog Zakona o parničnom postupku jer to opravdava predloženi opseg i dubina promjena. Dao je podršku Kluba predloženom zakonskom tekstu.

Korištenje postojećih prava nije zloraba

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a govorio je zastupnik **Mario Kovač**. On je prepoznao dobru namjeru predlagatelja kako bi se pridonijelo efikasnijem radu parničnih postupaka. No, takva opsežna intervencija zahtijeva kvalitetnu i sveobuhvatnu raspravu, kako bi se iznjedrila i najkvalitetnija rješenja. Složio se s konstatacijom o dugotrajnosti postupaka, te ocjeni da je i kvaliteta donesenih odluka često proble-

matična. Nije, međutim, podržao ocjenu da stranke često zlorabe svoja procesna prava, a da sudovi nemaju efikasnu protumjeru. Smatra ujedno, da se korištenje postojećih prava ne bi trebalo tretirati kao zloraba. Podržao je istovremeno i stav Komore koja predlaže obvezno zastupanje po odvjetnicima za određene predmete, te dvije predviđene revizije. Interesantnim smatra što predlagatelj vjeruje da će smanjenje prava stranaka u parničnom postupku dovesti do smanjenja broja neriješenih predmeta na sudovima, do bolje efikasnosti pravosuđa i do bolje kvalitete suđenja. U toj intenciji leži, međutim, opasnost za neuke i nekvalitetno zastupane stranke, koje u vrlo kratkom roku mogu biti uskraćene u svojim zakonom zagarantiranim pravima, što onda dovodi do smanjenja građanskih prava. Problem pravosuđa nisu samo propisi, već i rad, stručnost, i disciplina, za što je potrebno dosta organizacijskih promjena i odgovarajuća sredstva. Analizirao je zatim pojedine točke predloženoga teksta, ukazujući na slabosti i nepreciznosti uočene u: člancima 3. i 8. Upozorio je ujedno da bi primjena pojedinih predloženih mjera dovela do ukidanja specijaliziranih sudova, što bi sasvim sigurno unazadilo kvalitetu i brzinu pružene pravne pomoći. Kod relativiziranja pravila o kompeticijskim nadležnostima došlo bi do štetnih učinaka, jer nije svejedno da se primjerice operacija srca povjeri kirurgu ili oftalmologu, premda su oba liječnici. Upozorio je zatim i na sve slabosti koje izviru iz opasnosti da zastupanja mogu obavljati i laici - nestručnjaci, apelirajući da ovaj posao treba u što većoj mjeri profesionalizirati.

Upozorio je da instituta zahtjeva za zaštitom zakonitosti nema u pravnim sustavima Austrije i Njemačke, koje se često navode kao uzori.

Na kraju izlaganja napomenuo je da Klub zastupnika HSLŠ-a podupire predloženi zakonski tekst, ali ukazujući da bi se kvalitetne primjedbe iz rasprave trebale uvažiti od predlagatelja.

Koncentracija dokaza na pripremnom ročištu

Zastupnik **Mladen Godek** govorio je u ime Kluba zastupnika LIBRE te odao priznanje resornom ministarstvu što je u okvirima relativno kratkih rokova podnijelo čitav niz dobrih zakonskih prijedloga. Nabrojao je da se radi o Kaznenom zakoniku, Zakonu o nasljeđivanju, Zakonu

o obitelji, te sada o izmjenama Zakona o parničnom postupku. Citirao je zatim pojedine izreke iz antičkih vremena, koje su ukazivale na potrebu kvalitetnog i efikasnog sudovanja. Ove je poruke očigledno uvažio i predlagatelj, koji je predložio mjere za skraćivanje parničnog postupka, ne narušavajući istovremeno pravednost sudovanja. Međutim, zbog opsežnosti predloženih mjera podržao je ranije konstatacije da je predlagatelj trebao predložiti novi Zakon, jer se predlaže izmjena i dopuna velikog broja odredbi.

Govorio je zatim o opravdanosti postojanja porote u građanskim parnicama, pozivajući se ujedno na pojedine fragmente iz vlastitog pravničkog iskustva. Što se tiče koncentracije dokaznih prijedloga na pripremnom ročištu, ocijenio je da bi trebale ispuniti očekivanja predlagatelja i pridonijeti skraćivanju procedure. Sugerirao je ipak, da se dozvoli tužitelju da u vrlo kratkom

Predloženim se mjerama može pridonijeti skraćivanju procedure i efikasnijem radu sudstva.

roku ima mogućnost da svoj prvotni prijedlog u tužbi nadopuni na samom ročištu novim dokazima. Pozivajući se na iskustva iz prakse, zastupnik Godek je ocijenio da bi ovaj postupak bio potpuno opravdan i nužan. Podržao je i sve mjere koje bi vodile prema snažnijoj kompetenciji i ulozi onih pravnika koji se specijaliziraju za pojedine vrste prava, odnosno sporova. Napomenuo je zatim da će Klub zastupnika LIBRE dodatno obrazložiti svoja očekivanja i prijedloge u svezi s revizijom. Smatra da se predloženim mjerama nastoji maksimalno pojednostaviti i pojednostaviti postupak, dok je načelo materijalne istine koja bi se mogla braniti, ovdje itekako zapušteno. Podržavajući predloženi tekst, zastupnik je konstatirao da treba pričekati neka bolja vremena, pa onda glasovati za zakon koji će to načelo podržavati, a danas priznajemo da imperativ vremena traži donošenje ovakvog ili sličnog zakona.

Sud sudi, a stranke dokazuju

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je zastupnica **Vesna Podlipec**, uvodno napominjući da će Klub

podržati predložene izmjene i dopune. Podsjetila je zatim na brojne rasprave koje su ukazivale na potrebu provođenja reforme pravosuđa, kako bi se izbjegao neefikasan postupak. Navodeći potrebu o izmjeni i dopuni predloženih zakonskih rješenja, zastupnica se složila s uvođenjem monokratnosti suđenja u prvom stupnju, kao pravilo, i u drugom stupnju kao iznimkom. Odluka da sud potpuno i istinito utvrdi sporne činjenice, odnosno utvrđivanje tzv. materijalne istine, najčešće su vodile prema nepotrebnom ukidanju prvostupanjskih odluka od strane drugostupanjskog suda. Noveliranom odredbom parničnog postupka, sada sud sudi na temelju činjenica i dokaza koje su iznijele i priložile stranke. I zastupnica Podlipec upozorila je na slučajevne odugovlačenja postupka, podržavajući intenciju kojom će sud moći novčano kažnjavati propuste, što će pridonijeti preventivnim mjerama. Založila se zatim za ona pravila koja će građanina dovesti u poziciju ostvarivanja i zaštite zakonskih pra-

Pojedine odredbe o obavještavanju treba još više pojednostaviti i otvoriti mogućnost obavijesti na oglasnoj ploči suda.

va. Ohrabruje i činjenica da je pokrenuta stegovna odgovornost za one suce i državne odvjetnike koji su svojim propustima doveli do apsolutne zastare u pojedinim predmetima. Podsjetila je zatim i na činjenicu da je još uvijek neriješeno 1,2 milijuna predmeta, a pojedine parnice traju više od 20 godina. Podržala je zatim prijedlog predlagatelja kojim bi trebalo reducirati ona pitanja koja se ne tiču biti stvari, a prednost pružiti onima koji odlučuju o meritumu. Smatra da je obvezno zastupanje od strane profesionalnog punomoćnika bolja solucija od instituta pomoćnika, ali uz uvjet da se obavi korekcija odvjetničkih tarifa.

Podržala je i mjere kojima se povećava opća efikasnost oko dostave koja se može obaviti i posredstvom javnog bilježnika. Predložila je ujedno i pojednostavljivanje potrebnih odredbi dodajući da bi trebalo otvoriti i mogućnost isticanja obavijesti na oglasnoj ploči suda.

Uvođenje niza novih procesnih instituta, dovesti će do aktivnijih uloga stranaka i ubrzati sudsku

proceduru, odnosno dovesti do efikasnijih presuda. Na kraju je naglasila da će izmjene procesnih odredbi povećati opću razinu pravne zaštite na zadovoljstvo građana koji tu uslugu koriste, ali i plaćaju. Zbog svih navedenih prednosti, potvrdila je da će glasovati za ovaj prijedlog u prvom čitanju.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Ljubo Česić-Rojs**. On je naveo da je prethodni govornik naveo potrebu za pokretanjem stegovnih postupaka protiv sudaca koji ne rade svoj posao. Odgovorno je utvrdio: "da svi suci rade svoj posao, a ako je mislila na one suce koji donesu pravedne odluke, to znači da politika ima previše utjecaja".

Onemogućiti zlorabu prava

Zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** govorila je u ime Kluba zastupnika DC-a, navodeći da treba podržati predloženi zakonski tekst, iako se njime mijenja više od polovice postojećih odredbi. Konstatirala je da se sadašnje vođenje parničnog postupka pretvara u komplicirani i neizvjestan postupak, a dobivena presuda često ne jamči osiguravanje naknade ovršnog postupka. Postoji više uzroka ovakvog stanja, ali jedan od osnovnih svakako su i postojeće odredbe Zakona o parničnom postupku. One su do sada bile takve da su stranci u nepovoljnijem položaju pružale niz mogućnosti da odugovlači postupak. Time ista parnica za stranku koja je u pravu, znači gubitak vremena i novaca, te dovodi do pravne nezaštićenosti i nesigurnosti. Postupak bi trebao pružiti zaštitu i onoj stranci koja je bezrazložno i nepotrebno primorana na status stranke u postupku. Predložene izmjene i dopune su korisne, konstatirala je zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** jer će se time zajamčiti jednostavan, objektivan i brz postupak kako bi se ostvarila zakonska prava.

Nabrojala je zatim neke od proceduralnih postupaka koje su stranke koristile kako bi zlorabile postojeće institute i često puta odugovlačile proces sve do zastare.

Upozorila je međutim, da struka ukazuje da je broj sudova u Hrvatskoj prevelik s obzirom na troškove financiranja njihova rada, dok je istovremeno premalen s obzirom na broj sporova i s obzirom na njihovu vrstu.

Bilo je nužno zakonom ograničiti pravo stranke u slučaju uspjeha u sporu na naknadu troškova iniciranja spora i troškova ishoda odluke, bez obzira na vrijeme trajanja postupka i broj poduzetih radnji. Odvjetnike bi trebalo stimulirati i pravilima o troškovima postignute nagodbe, a s tim bi u svezi, trebalo razmotriti i druge mogućnosti alternativnih rješavanja sporova kako bi se smanjio njihov broj.

Na kraju je konstatirala da su predložene izmjene i dopune pozitivan pomak prema naprijed, te predstavljaju kvalitetnu podlogu za otklanjanje ustanovljenih nedostataka. Ocijenila je ujedno da će ove promjene kada zažive, vratiti vjerodostojnost i ozbiljnost sudovima i sudskim postupcima.

Djelotvornija dostava sudskih rješenja i poziva

Zastupnik **Zdenko Haramija** govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Smatra da su predložene izmjene dobrodošle jer su usmjerene u pravcu bržeg i djelotvornijeg rada sudova u građansko-pravnim predmetima. Prihvatio je prijedlog o ukidanju instituta sudaca porotnika u prvostupanjskim sporovima i uvođenje raspravnog načela u odnosu na vizitorno. Time se sud usmjerava na donošenje presude na temelju dokaza koje su pribavile stranke, bez obveze prikupljanja činjenica i provođenje dokaza po službenoj dužnosti. Prihvatio je i uvođenje ograničenja oko izvođenja novih dokaza, kao i prijedlog za ukidanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti ocjenjujući da to pridonosi demokratskijem postupanju sudova te

Treba ograničiti izvođenje novih dokaza, te ukinuti zahtjev za zaštitu zakonitosti.

daljnjoj deatizaciji sudovanja. Korisnim je ocijenio i prijedlog o djelotvornijoj dostavi sudskih dokumenata i poziva. Ukazao je zatim i na pojedine nepreciznosti u predloženim izmjenama, predlažući preciznije definiranje odredbi u člancima: 3, 77, 157, 219. i 227. podnietog zakonskog prijedloga. Na kraju je istaknuo generalno stajalište Kluba zastupnika HSS-a da je ovaj prijedlog Vlade, odnosno Ministarstva pravosuđa, dobra podloga za nastavak započete pravosudne reforme.

Ministrica **Ingrid Antičević - Marinović** u završnoj se riječi osvrnula na iznijete primjedbe i prijedloge. Ohrabruje da je bez obzira na male razlike, zapažen zajednički stav svih sudionika u raspravi o potrebi efikasnijeg sudskog postupka. Potrebno je kaže razmisliti o prijedlogu Odbora za pravosuđe, da se određene vrste sporova riješi u točno određenom vremenu. Zanimljive su i korisne konstatacije prispjele iz Kluba zastupnika HDZ-a kojima se između ostalog, upozorava da se stranke u parnici jednostavno ponašaju kao "homo duplexi", ovisno nalaze li se u poziciji tužitelja ili tuženika. Predlagatelj će razmisliti i o postupku još brže i efikasnije dostave, premda će i predložene mjere smanjiti uočene zloporabe. Svi se slažemo da postupke treba ubrzati, a treba voditi računa da se postupcima revizije ne optereti rad Vrhovnog suda.

Osvrnula se i na stav jednog predstavnika Kluba koji je konstatirao da se prava ne mogu zlorabiti, citirajući ujedno i pojedine stavove Hrvatske odvjetničke komore. Također je bilo primjedbi da ovaj zakonski prijedlog ne sadržava postupke mirenja, dodajući ujedno da se ovi postupci uređuju drugim zakonima, primjerice Zakonom o arbitraži.

Rasprava je već sada pokazala, da je sasvim suvišan institut zahtjeva za zaštitu zakonitosti, pa predlagatelj neće inzistirati na ovom institutu. Ocijenila je na kraju da će Vlada u načelu podržati sve one promjene, sugestije i prijedloge koji idu prema ubrzavanju postupka. Ohrabruje stav Sabora da pravosuđe mora dobiti dobro pravno sredstvo kako bi postalo brzo i efikasno, zaključila je ministrica pravosuđa.

U desetminutnoj raspravi koja je uslijedila, prvi je govorio zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Zadovoljan je što je ministrica prihvatila razmišljanja i prijedloge Kluba zastupnika HDZ-a, koji se odnose na to da se zakonom utvrdi dužina trajanja određenih vrsta postupaka iz radnih i stambenih odnosa. Nakon što se donese prvostupanjaska i drugostupanjaska odluka ne postoji osnova za zadržavanje instituta zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Predložio je zatim da se temeljito radikalizira načelo da se parnični postupci mogu završiti na prvom ročištu. Zato je potrebno ići do kraja s onim institutima koji će

sprječiti sudionika koji teže zlorabiti procesnih ovlaštenja, ali i zaoštriti njihovu odgovornost. Založio se ujedno da poslove zastupanja obavljaju kvalificirane i ovlaštene osobe koje su ujedno položile vrlo zahtjevne pravosudne ispite. Sva druga zastupanja ličila bi kao da se liječnička pomoć traži od nestručnih osoba.

Zastupnik **Ivan Ninić (SDP)** obrađovan je činjenicom da su sve rasprave i izlaganja ukazala na potrebu provođenja reforme. Smatra da je dobro što se i najjača opozicijska stranka pridružila ovim naporima, ocjenjujući da je većina pravosudnih kadrova u novijoj povijesti države došla posredstvom političkih, a ne stručnih kriterija. Zbog tih se okolnosti i nakupio veliki broj predmeta, a uz preopterećenost sudova upitna je i kvaliteta donesenih presuda. Da bi se povećala opća razina pravne zaštite, bilo je potrebno pojednostaviti postupak, te radikalno uvesti monokratsko suđenje u prvostupanjaskom postupku. I zastupnik Ninić zatim je podsjetio na čitav spektar postupaka kojima je slabija strana mogla odugovlačiti provođenje postupka, što će se predloženim mjerama i institutima sada onemogućiti. Pohvalio je i promjene u dostavnom sustavu jer se do sada, na razne načine pokušavalo izbjeći uručenje ili primanje sudskog rješenja ili poziva.

Zaključio je konstatacijom da prihvaća i pozdravlja predložene mjere, želeći ujedno da se čim prije provede drugo čitanje, odnosno da dođe do primjene efikasnijeg i boljeg postupka u parničnom postupku.

Zastupnik **Vladimir Šeks** javio se za ispravak netočnog navoda, odbijajući uvodnu konstataciju da su "zdrave snage HDZ-a iznjedrile ovakve prijedloge i rješenja". Smatra da treba napustiti ovakav rječnik iz proteklog sustava, te ujedno zahvaljuje na "upućenoj bratskoj pomoći", koju otklanja kao suvišnu.

I zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** se javio s nakanom da ispravi ovaj navod, podsjećajući na svu štetnost pojedinih sudskih postupaka koje je ocijenio politički motiviranim. Ukazao je da će poredni obveznici morati platiti propuste tužiteljstva oko troškova nastalih prilikom suđenja "zločinačkoj organizaciji". Prije nego što ga je predsjedatelj upozorio na isteklo vrijeme, konstatirao je da je

INA opljačkana, a da su pojedinci nekažnjeno iznijeli izvan Hrvatske 500 mil. dolara.

Slijedeća je govorila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** koja je podržala sva rješenja iznesena u ovom zakonskom prijedlogu. Založila se za trajanje sudskih postupaka u razumnom roku, te konstatirala da su sadašnji sudovi uistinu preopterećeni pravom poplavom parničnih predmeta. Podržala je i prijedloge kojima se ide za efikasnijim radom dostavne službe, dodajući da nisu samo propisi, već i organizacija i rad, od presudne važnosti za predložene reforme. Podsjetila je zatim na pojedine statističke pokazatelje prema kojima je svaki drugi državljani RH pred sudom tražio neki oblik sudske zaštite. Na općinskim je sudovima bilo više od 760 tisuća predmeta, pa i tu činjenicu treba imati na umu kada se govori o potrebi efikasnijeg rada službe. Važnim smatra i činjenicu što se traži koncentracija izvođenja dokaza na prvoj raspravi, kako bi se mogla što prije donijeti konačna odluka, odnosno presuda, podsjećajući predlagatelja i o potrebi značajne edukacije sudaca.

Treba ujedno razmotriti prigovore koji dopiru iz Hrvatske odvjetničke komore, a kojima se upozorava na opasnost od uskraćivanja pojedinih zakonskih i ustavnih prava. Složila se ujedno i s iznijetim konstatacijama da pravnu pomoć u zastupanju trebaju pružati stručne i kvalificirane osobe, odnosno školovani odvjetnici. Zadovoljna je i sa činjenicom da je predlagatelj usvojio prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a o potrebi zakonskog ograničavanja trajanja pojedinih sporova. Smatra ujedno, da će se ugradnjom ovoga prijedloga pridonijeti većoj efikasnosti pravosuđa.

Budući da više nije bilo prijavljenih za raspravu, ministrica **Ingrid Antičević - Marinović** još je jednom zahvalila na sadržajnoj raspravi, koja nije bila predugačka, ali je vodena na konkretan i iscrpan način. Iskoristila je priliku da odgovori na upit oko kompeticijskih ovlasti i onemogućavanja stranaka da pristupe nadležnom sudu, ističući da predloženi tekst rješava i to pitanje. Dala je zatim preciznija tumačenja oko

prava stranke da bira pravnog opunomoćenika, dodajući ujedno da se već treći vikend provodi sustavna edukacija sudaca, a sredstva su i za iduću godinu osigurana u stavkama proračuna. Uz suce, provodi se edukacija ostalih pravosudnih dužnosnika, te službenika i namještenika.

Ovi će se poslovi nastaviti i osnivanjem Centra za stalnu izobrazbu sudaca, koji je pri Ministarstvu pravosuđa osnovan još 1999. godine, zaključila je ministrica Ingrid Marinović - Antičević.

U nastavku se pristupilo glasovanju. Zastupnici su jednoglasno

donijeli zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

v.ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O VINU

Vino u prehrambene proizvode

Hrvatski sabor je na posljednjoj sjednici prošlogodišnjeg zasjedanja jednoglasno prihvatio Prijedlog zakona o vinu, koji će u uzgoj vinove loze i proizvodnju vina unijeti brojne novine. Ponajprije, vino se svrstava u prehrambene proizvode; moći će nositi oznaku ekološkog vina; predviđa se mogućnost da se prošek stavi u kategoriju vrhunskih i kvalitetnih vina; uvodi vinogradarski katastar i dr.

Zaključci što ih je predložio Odbor za poljoprivredu i šumarstvo (Prikaz u odjeljku "Radna tijela") u pomeničnom glasovanju, nisu dobili potrebnu većinu zastupničkih glasova.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog novog zakona o vinu, što ga je podnijela **Vlada RH**, donosi nekoliko bitnih novina, a jedna od najvažnijih je da je vino poljoprivredno-prehrambeni proizvod.

Prijedlog određuje da sorte vinove loze za proizvodnju vina moraju pripadati vrsti Vitis vinifera ili križancima te vrste s drugim vrstama roda Vitis. Zabranjeno je vino proizvoditi od sorata Noah, Othello, Isabelle, Jasquez, Clinton, Herbeumont i drugih direktno rodnih hibrida.

Prvi put se otvara mogućnost da vino može nositi oznaku ekološkog vina, uvodi se kategorija mladog vina, predviđa mogućnost da se prošek stavi u kategoriju vrhunskih i kvalitetnih vina ako se proizvede po propisanoj tehnologiji.

Prošek se definira kao desertno kvalitetno ili desertno prirodno vino s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom iz regije Primorska Hrvatska čiji mošt sadrži najmanje 140 stupnjeva Oechsla.

Bitna je novina da je vino poljoprivredno-prehrambeni proizvod.

Grožde, vino i proizvode od njih namijenjene tržištu smjele bi proizvoditi samo pravne i fizičke osobe upisane u Upisnik proizvođača.

Proizvođači bi, pak, imali obvezu, voditi evidenciju o proizvodnji grožđa, mošta, postupcima koje primjenjuju u proizvodnji, punjenju itd.

U promet bi se moglo staviti samo ono vino i grožđe koje je proizvedeno sukladno Zakonu i temeljem njega donesenih propisa.

Radi bolje promidžbe kvalitetnih i vrhunskih vina, ali i radi dostupnosti potrošaču omogućuje se njihova prodaja na čaše. Vino bi se, napokon, moglo i reklamirati.

Poslove u području vinogradarstva i vinarstva od interesa države obavljao bi Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo koji bi, radi evidencije o stvarnim i potencijalnim vinogradarskim površinama, vodio Vinogradarski katastar. Način i rokove utemeljenja te sadržaj i oblik vođenja Katastra pravilnikom bi propisao ministar poljoprivrede.

Samo na površinama utvrđenim katastrom, moći će se podizati vinogradi za proizvodnju vina. Izvan tih površina mogli bi se podizati samo oni za proizvodnju destilata, ali uz

odobrenje Ministarstva i prijedlog Zavoda.

Zavod bi vodio i Središnji Upisnik proizvođača, donosio rješenja o stavljanju vina u promet, a izdavao bi i markice, odnosno vrpce kojima bi proizvođači morali biti obilježeni u prometu.

Kao stručno tijelo pri Ministarstvu poljoprivrede osnovalo bi se Povjerenstvo za vinogradarstvo i vinarstvo sa zadaćom da prati razvoj te grane i predlaže propise i mjere za njen razvoj. U Povjerenstvu bi bili predstavnici Ministarstva, znanstvenika, stručnjaka, proizvođača, ugostitelja i trgovaca vinom.

Posebno je poglavlje u Prijedlogu posvećeno uvozu i izvozu vina. Uvozno grožđe, mošt, vino i drugi proizvodi od grožđa i vina na hrvatsko bi se tržište smjeli stavljati samo u originalno zatvorenim posudama. Bitna je novost da se uvozno vino može izvoziti, ali s tim da na svakom pratećem dokumentu i na etiketi mora biti naznačena zemlja podrijetla, proizvod ne bi mogao nositi oznaku podrijetla iz Hrvatske.

Pojedinac bi za osobne potrebe, u jednom prelasku granice, mogao uvesti pet litara vina.

Prijedlog predviđa da proizvodnju i doradu grožđa i vina nadzire vinarska, a njihov promet inspekcija Državnog inspektorata.

Propisuju se visoke kazne za kršenje propisa, pa bi se, primjerice patvorenje kažnjavalo kaznom od sto tisuća do milijun kuna. Među kaznama predviđa se i zaštitna mjera oduzimanja predmeta, kao i oduzimanje dozvole za rad do tri godine.

Prijedlog sadrži zanimljive podatke o povijesti vinarstva na hrvatskim prostorima, gdje proizvodnja vina ima tradiciju dužu od 2.500 godina. Hrvatska ima velik broj autohtonih kultivara vinove loze, čime se može pohvaliti malo koja zemlja, po broju vina u svjetskom je vrhu.

Vinova se loza na području današnje Hrvatske nekada uzgajala na gotovo 200.000 hektara (1888. godine na 172.000 hektara), a podaci Državnog zavoda za statistiku danas govore o svega 59.000 hektara.

U razdoblju 1999-2000. prosječno se godišnje proizvodilo oko 400 tisuća tona grožđa i od 255 do 285 milijuna litara vina. U 2002. predviđa se u promet staviti 650 - 700 tisuća hektolitara vina, što je deset do 15 posto više u odnosu na prošlu godinu. Zalihe vina iz godine u godinu se smanjuju i iznose oko sto milijuna litara.

U prometu se danas nalazi 1.058 vrsta vina s kontroliranim podrijetlom od čega 909 kvalitetnih, 133 vrhunska te 16 stolnih vina.

RADNA TIJELA

O Prijedlogu zakona o vinu **Odbor za zakonodavstvo** raspravljao je u dva navrata - 19. i 20. studenoga i podupire njegovo donošenje.

Odbor je dao nekoliko primjedbi i prijedloga, izdajamo dio.

Sugerira da se u jednom članku obuhvate sve definicije pojedinih pojmova, da se (članak 17.) dorade odredbe oko određenja mogu li se ovlasti dati temeljem određenih uvjeta, po određenom postupku kao i da li se popis ovlaštenih osoba objavljuje u "Narodnim novinama".

Predlaže da se uskladi izričaj glede vinogradarskog katastra, evidencija i upisnika; da se doradi odredba o broju članova te preispita zadaća Povjerenstva u pogledu predlaganja donošenja propisa i mjera; da se jasnije odredi obveza proizvođača na isporuku svih sporednih proizvoda, kao i da se visina novčanih kazni i trajanje zaštitnih mjera uskladi sa Zakonom o prekršajima.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo, koji je navedeni Prijedlog razmotrio kao matično radno tijelo, predložio je Saboru da ga prihvati te da donese nekoliko zaključaka.

U raspravi na Odboru, u kojoj su sudjelovali i predstavnici stručnih

institucija, posebna je potpora data definiciji vina kao poljoprivredno-prehrambenog proizvoda te mogućnosti njegova reklamiranja.

Iznesen je, međutim, znatan broj primjedaba načelnog karaktera te ukazano na neka otvorena pitanja. To se prvenstveno odnosi na činjenicu da se podaci iz uvodnog dijela ne podudaraju sa stvarnim stanjem, odnosno nisu ujednačeni (prosječna proizvodnja vina i grožđa, hektolitri-litri).

Iznesena je dvojba oko predlagateljeve tvrdnje da za provedbu Zakona nisu potrebna dodatna sredstva. Za izradu i ustrojavanje Vinogradarskog katastra trebat će dodatna sredstva. Katastar je od velikog značenja te bi, po nekim mišljenjima, o njemu trebalo donijeti poseban zakon, a ne samo pravilnik, kako se predlaže, stoji u Izvješću Odbora.

Provedba Zakona je upitna budući da ovisi o donošenju velikog broja provedbenih propisa koji se trebaju donijeti tek u roku od godine dana od dana stupanja na snagu Zakona.

Izostavljanje fonda o vinu je upitno, nije dovoljno argumentirano.

Izneseno je mišljenje da Prijedlogom ne bi trebalo regulirati voćna vina.

Mnogi članovi Odbora upozorili su da razvoj vinogradarstva i vinarstva ovisi o većem iznosu subvencija, o podizanju novih nasada vinograda te o odgovarajućoj i dostatnoj proizvodnji sadnog materijala.

Istaknuto je da zakon treba odrediti kada vino treba došećeravati i do kojeg postotka. Naveden je, naime, podatak da se u Hrvatskoj velika zarada ostvaruje plasiranjem patvorenih vina, što je nedopustivo.

Izbjeći nepotrebno administriranje

U raspravi su iznesene i konkretne primjedbe na pojedine odredbe.

Upozoreno je da treba doraditi odredbu tko se smatra proizvođačem grožđa tako da bude razvidno da se radi o osobama koje su upisane u Upisnik i Vinogradarski katastar.

Odredba o priznatim kultivarima vinove loze nije potrebna, budući da je to već riješeno Zakonom o sjemenu i sadnom materijalu.

Treba doraditi odredbu o vrhunskim vinima tako da se objasni izričaj "kontrolirana i ograničena i speci-

fična vinorodna područja", odnosno da se ujednači uvjet određivanja kakvoće kvalitetnih i vrhunskih vina.

Istaknuto je kako, da bi vina bila predikatna, nije bitna iznimnost te način berbe, stupanj predikatnosti vina ne može odrediti "potpuna zrelost" već bi bolje bilo rabiti izraz "stupanj prezrelosti", prosušeno grožđe treba isključiti, jer spada u specijalna desertna vina.

Aromatizirana vina ne bi smjela imati tako visoko određenu donju granicu količine alkohola (15 vol. postotaka).

Vinova se loza nekada uzgajala na gotovo 200.000 hektara, a danas podaci govore o uzgoju na svega 59.000 hektara.

Prijedlogom ne bi trebalo zabranjivati sadnju kultivara vinove loze budući da je to u izravnoj opreci s odredbom članka 2.

Treba pojednostaviti odredbu o obveznom izvješćivanju proizvođača tako da proizvođač ne bude izložen nepotrebnom administriranju.

U Povjerenstvu za vinogradarstvo i vinarstvo trebali bi biti zastupljeni predstavnici koje bi predložili svaka grupacija i to: jedan predstavnik Ministarstva, šest znanosti i struke, četiri proizvođača, dva ugostitelja i dva predstavnika trgovaca.

Kod određivanja uvjeta koje moraju udovoljiti proizvodi s oznakom kontroliranog zemljopisnog podrijetla treba navesti da nije premašen "prirod po jedinici biljke odnosno po trsu", a ne "dopušteni urod po hektaru". Najbolji kriterij bio bi "broj rodni pupova po trsu".

Treba doraditi odredbu koja će omogućiti reklamiranje svih, a ne samo vina s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom.

Ne može se dopustiti iznimka kod kakvoće vina i drugih proizvoda od grožđa, pa kod izvozne kakvoće to treba brisati.

Članak 47. je nepotreban budući da je to već riješeno Dodatnim protokolom kojim se usklađuju trgovinski aspekti Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Privremenog sporazuma između Hrvatske i EZ i njihovih zemalja članica. Odredbu o uvozu vina od strane fizičkih osoba treba uskla-

diti s odredbama navedenog Protokola.

Iz članka 67. treba isključiti vinarskog inspektora, jer se tu radi o već gotovom proizvodu.

Odbor je na kraju ocijenio da predloženi zakon predstavlja značajni projekt koji će pružiti institucionalnu podlogu za brži razvoj vinogradarstva i vinarstva te da stoga, prije drugog čitanja, treba provesti širu raspravu o njemu, u koju bi se uključile sve zainteresirane udruge.

Do svibnja 2003. utvrditi stvarne vinograde

Odbor je Saboru predložio donošenje Zaključaka kojima bi se obvezalo Vladu da bez odlaganja Saboru dostavi prijedlog Nacionalnog programa za poljoprivredna i seoska područja, kojega je, napominje Odbor, bila dužna dostaviti najkasnije do 28. travnja 2002.

Ministarstvo poljoprivrede u zadaću bi dobilo da bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri mjeseca, ustanovi Upisnik trajnih nasada.

Vladino bi zaduženje bilo i da Saboru, bez odlaganja, dostavi Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u prethodnoj godini (zeleno izvješće) što je, inače, bila dužna učiniti najkasnije do 30. lipnja 2002.

Odbor predlaže da se Vladu zaduži da najkasnije do 1. svibnja 2003. utvrdi stvarne, postojeće površine vinograda, te da do istog datuma utvrdi i jedinstven Program razvoja vinogradarstva Hrvatske do 2010. koji bi objedinio sve postojeće programe i kojim bi se omogućilo podizanje 2.500 hektara vinograda godišnje. Program mora obuhvatiti i potrebnu proizvodnju kvalitetnog i autohtonog sadnog materijala.

Odbor traži da se Vladu zaduži da najkasnije u roku od 60 dana Saboru dostavi izvješće o razmjerima sivog tržišta grožđa i vina te mjerama kojima takvo tržište namjerava suzbiti.

Vlada bi, nadalje, dobila zaduženje da potakne i podupre svrhovito povezivanje i organiziranje hrvatskih vinara i vinogradara radi uspješnog nastupa na inozemnom tržištu.

Najkasnije u roku od 60 dana Vlada bi bila dužna donijeti odluku o financijskoj konsolidaciji vinara i vinogradara s Pelješca i Korčule.

RASPRAVA

Hrvat pije 15, a Francuz 60 litara vina

O Prijedlogu zakona o vinu, Sabor je raspravu otvorio tek u drugom navratu. Kad je to kanio učiniti prvi put, u sabornici je bilo malo zastupnika, zbog čega je nekoliko klubova zatražilo odgodu rasprave.

Saslušavši primjedbe klubova, predsjedavajući **Baltazar Jalšovec** utvrdio je da se zbog ograničenog vremena točka ne može u cijelosti odraditi taj dan, te ju je "prebacio" za idući tjedan.

U drugom pokušaju, Sabor je o Prijedlogu počeo raspravljati bez predstavnika predlagatelja.

Riječ je, stoga, prvi dobio predsjednik Odbora za poljoprivredu i šumarstvo **Drago Krpina** (opširno u poglavlju Radna tijela), a potom su uslijedili predstavnici klubova.

Ante Grabovac (Klub zastupnika HSLS-a) pohvalio je najnoviju verziju Prijedloga, tvrdeći da je poboljšana u odnosu na verzije iz javne rasprave.

Istaknuo je kako je vinogradarstvo, usprkos stalnom smanjivanju površina pod vinogradima, u posljednjih desetak godina, postiglo značajne rezultate. Pojavilo se, podsjeća, dosta malih i srednjih proizvođača koji su, koristeći suvremene tehnologije i znanja struke, postigli dobre rezultate i time povećali kvalitetu hrvatskih vina.

Ipak, mišljenja je kako općenito gledano, sadašnje stanje ne zadovoljava, kako zbog stalnog smanjenja vinograda, tako i stalnog smanjenja izvoza vina, ali i potrošnje po glavi stanovnika. U Hrvatskoj je ta potrošnja 15 litara u odnosu na 80 litara piva, a u Francuskoj više od 60 litara godišnje.

Upozorio je na podatke po kojima je Hrvatska, još krajem 19. stoljeća, imala gotovo 200.000 hektara vinograda, početkom 20. stoljeća s pojavom filoksera to se prepolovilo, a danas ih po statistici ima oko 60.000 hektara, iako je u Upisnik upisano tek oko 12.000.

Posljednjih nekoliko godina, kaže, proizvodnja grožđa i vina stagnira ili se čak smanjuje, smanjuje se i izvoz - kvote koje imamo za izvoz u Europsku uniju prošle su godine iskorištene tek oko 40 posto.

Važnim drži donijeti novi zakon o vinu, pozdravlja što se ono definira

kao prehrambeni proizvod, što će se moći reklamirati.

No, ističe da sve to neće biti dovoljno, ako se ne promijeni ukupan odnos prema toj grani, odnosno ako se ne povećaju subvencije, usklade odnosi proizvođača i ugostitelja tako da vino bude dostupno svakome.

Jednim od najvećih problema u proizvodnji vina označava nepostojanje prepoznatljive marke proizvoda, drži da je treba stvoriti, smatra da za Dalmaciju to može biti plavac, za Istru malvazija, a Slavoniju graševina.

Da bi sve to uspjelo, važnim drži da proizvođači vina zajednički nastupaju. U tom smislu, kaže, ideja o hrvatskom fondu za vino, koja je postojala u ranijim verzijama Prijedloga, možda i nije bila loša, ali je bila loše predstavljena, posebno ako se zna da su fond trebali financirati proizvođači. Klub zastupnika HSLS-a smatra da bi o toj ideji trebalo još razmisliti.

Pozdravlja pojednostavljenje procedure za zaštitu zemljopisnog podrijetla vina, uvođenje vinarske inspekcije, otvaranje mogućnosti točenja vina na čaše, veće kazne za patvorenje vina, ali smatra da ne treba izjednačavati kazne za fizičke i pravne osobe.

Klub drži da nije dobro ministru davati prevelike ovlasti, zadovoljan je što se veće značenje daje Hrvatskom zavodu za vinogradarstvo, te smatra da bi bilo dobro da se neke nadležnosti Zavoda prenesu na, primjerice, Institut za jadranske kulture u Dalmaciji ili srodan u Istri.

Iznoseći konkretne primjedbe, predlaže da se proizvođače obveže da podnose izvješća o količini grožđa proizvedenog za prodaju, uz službenu procjenu kakvoće. Tako bi se, kaže, definiralo zašto se grožđe može koristiti, kao i njegova cijena, te bi se spriječilo da se visokim prinosima iscrpljuju vinogradi. Predlaže da se rok za stavljanje mladog vina na tržište pomakne sa 31. prosinca na kraj veljače.

Hrvatska je istinska domovina vina

"Vinogradarstvo je poezija poljoprivrede, a vino posljednja čar te poezije" - tim citatom Gustava Krkleca svoje izlaganje o Prijedlogu počeo je **Marijan Maršić (Klub zastupnika HSS-a)**.

Ističe da su zemljopisne i klimatske posebnosti hrvatskih vinogradarskih područja izražene kroz široki spektar kvalitete vina, pa se zbog toga, s punim pravom, može reći da je Hrvatska istinska domovina vina.

Govoreći o povijesti hrvatskog vinarstva, podsjeća da jedan od prvih zapisa o vinu i vinarstvu datira iz 804., da Istarski razvod iz 1275. govori o vinogradarstvu i proizvodnji vina u cijeloj Istri, da su mnogi gradovi u Dalmaciji u 14. i 15. stoljeću imali statute kojima su uređivali odnose s konkurencijom, da je sustavan rad na promicanju vinogradarstva počeo 1841. sadnjom 50.000 loznih sadnica.

I Maršić se osvrnuo na podatke o smanjenju površina pod vinogradima, te istaknuo kako je (sada) prilika da se isprave propusti iz prošlosti.

Proizvodnja grožđa i vina za Hrvatsku jeste i mora biti poseban interes, a za ostvarenje ciljeva, poput znatno većih površina pod vinovom lozom, potrebne su veće potpore i subvencije, naglasio je.

Klub zastupnika HSS-a zadovoljan je što se vino definira kao prehrambeni proizvod, smatra da je kvalitetnije nego do sada riješeno pitanje nadzora nad proizvodnjom i prometom vina, da povećane sankcije potvrđuju nakanu da se spriječi proizvodnja patvorenih vina.

Sve to, kaže zastupnik, upućuje i poziva proizvođače i prerađivače na ozbiljan pristup tržištu, posebno se stimulira one koji na malom prostoru proizvode vina posebne kakvoće i one koji proizvode ekološka vina.

Prijedlogom se, smatra, otvara niz mogućnosti za plasman vina kroz turizam i za one koji žive na tipičnom seoskom prostoru. HSS se posebno zauzima za što više vinskih cesta.

Mišljenja je da kvalitetnije treba urediti odredbe o zemljopisnom podrijetlu vina tako da se jasno zna iz koje zemlje, regije i užeg vinogradarskog područja, vinogorja, pa čak i parcele proizvod potječe.

Klub se zauzima za reorganizaciju vinogradarskih područja i podjelu na zone proizvodnje, drži da su predložene kazne prestoge i da ih treba odrediti primjereno gospodarskom trenutku vinogradara i vinara, s tim da se odvoje kazne za fizičke i pravne osobe. Bitnim drži uspostaviti nacionalne vinogradarske katastre, kao i normative za proizvodnju.

Izlaganje započeto citatom Maršić je završio na isti način - citatom "Čaša

vina i curica fina liječe svaku bol, pa stoga tko žene ne ljubi, a vina ne pije, taj živ skoro da i nije".

No, reagirala je **Snježana Biga-Friganović (SDP)** i najavila da će nakon te Maršićeve ode vinu, Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, čiji je član, preispitati njegovo članstvo u Odboru.

Tradicionalni prošek treba zaštititi, ali treba dozvoliti i tzv. industrijski, a cijena će biti regulator i čuvar digniteta imena prošek.

Pritom je upozorila da u Hrvatskoj 15 posto muške populacije boluje od alkoholizma, 30 posto ljudi zbog njega ima problema. Vino sadrži alkohol i alkoholno je piće, poručila je Biga-Friganović.

U Maršićevu je obranu stao predsjedavajući **Jalšovec** primijetivši da HSS-ov zastupnik nije tvrdio da u vinu nema alkohola, a sam je **Maršić** uzvratilo da se zakonom propisuje da je vino prehrambeni proizvod.

Prošek - samo po tradicionalnoj proceduri

Kad bi bilo tako kako kaže moja kolegica onda bismo mogli zabraniti i automobile, jer je puno prometnih nesreća. No, što se vina tiče, od pravoga je pijanaca malo, ustvrdio je **Vedran Lendić (Klub zastupnika SDP-a)**.

Prirodne prednosti ne znamo, kaže, koristiti kako treba - uvjeti za uzgoj vinove loze i proizvodnju kvalitetnih vina gotovo su, kaže, idealni - s bijelim vinima u kontinentalnom i crvenim u primorskom rajonu Hrvatska je vinski svijet u malome. Zahvaljujući dugoj tradiciji, Hrvatska danas i u svjetskim razmjerima ima priznata vina - Dingač, Pošip, autohtone sorte - plavac mali.

Ni Lendić nije ravnodušan spram podataka o smanjenju hektara pod vinogradima. Žalostan je, kaže, podatak da je svega 12.000 hektara pod kontrolom Zavoda, odnosno u prometu se nalazi svega 70 milijuna litara vina. S obzirom na to da ćemo ulaskom u EU imati problema s količinom proizvodnje i brojem nasada, hvali Vladinu namjeru da se obnove vinogradi i zasade novi na novih 20.000 hektara.

Upozorio je pritom na moguća ograničenja - male vinogradarske površi-

ne, posebice na otocima, i s tim povezano korištenje poticaja za nove vinograde, te nedovoljno loznih rasadnika. Za nove površine treba oko 50 milijuna sadnica, a kod nas se godišnje ne proizvede više od milijun, od čega Vrgorac, kao najveći rasadnik, proizvede 480.000.

Mišljenja je da nije posve izvjesno da će novi zakon doprinijeti jednostavnijoj proceduri puštanja vina u promet i razvoju vinogradarstva i vinarstva. Predlaže da se još razmisli treba li Prijedlogom ili posebnim zakonom urediti proizvodnju voćnih vina, a pozornost skreće na prošek.

Prošek je, pojašnjava, tradicionalno dalmatinsko desertno vino proizvedeno od prosušenog grožđa najbolje kvalitete, ali u malim serijama i to zbog skupocje postupka. Proizvođači su stoga, pribjegli novom, industrijskom načinu proizvodnje prošeka, on je našao mjesto na tržištu, pa i na međunarodnom, izvozi ga se 500 do 600 tisuća litara.

Ovaj Prijedlog bi omogućio samo proizvodnju prošeka po tradicionalnoj recepturi čime se jedna etablirana marka mora prestati proizvoditi pod nazivom prošek. Treba omogućiti zaštitu tradicionalnog prošeka, ali i dozvoliti tzv. industrijski, a cijena će biti regulator digniteta njegova imena, naglašava SDP-ov zastupnik.

Zadovoljan je novom definicijom vina, mogućnošću reklamiranja i točenja vina na čaše, pozitivnim drži što se regulira ukupni promet i kontrola uvoza i zabranjuju određene sorte grožđa za vino.

Kritičan je prema postupnoj centralizaciji ovlasti nad nadzorom u proizvodnji vina i proizvoda od grožđa, smatra da se tako postupno zanemaruju prednosti regija. Da su to posve ozbiljne namjere, potvrdu nalazi u podatku da u povjerenstvo za izradu Prijedloga nije imenovan ni jedan vinarski stručnjak iz znanstvenih institucija vinogradarske regije Primorska Hrvatska, niti iz Poreča, Rijeke, Zadra, Vrgorca, Imotskog.

Smatra da vinogradarstvo i vinarstvo trebaju dobiti ozbiljnije mjesto i pristup, trebaju rasti poticaji i krediti za njih, treba se bolje organizirati rasadničarska proizvodnja, voditi katastar itd.

Poručio je da, ako u narednom razdoblju ne posadimo 20 do 30 tisuća hektara vinograda nećemo imati vina ni za sebe, a kamoli za izvoz.

Ljudi i vinogradi umiru zajedno

Na povezanost između izumiranja vinograda i ljudi na pojedinim područjima pozornost je skrenuo **Drago Krpina (Klub zastupnika HDZ-a)** navodeći da su najdrastičniji primjeri za to otoci i Dalmacija.

Ta dva procesa - smanjivanje broja vinograda i demografsko izumiranje hrvatskog naroda, apsolutno se prate i može se prepoznati njihova proporcionalnost u zadnjih sto godina, rekao je zastupnik.

U reklamiranju vina ne bi trebalo slijediti primjer ministra koji je izjavio da on toliko brzo pije da se ne stigne točiti.

Ustvrdio je kako nitko pouzdano ne zna koliko vinograda Hrvatska ima, niti koliko vina proizvodi. Kaže se, npr. da ima 59.000 hektara vinograda, a da će u 2002. u prometu biti 650 do 700 tisuća hektolitara vina. Po podacima stručnjaka, prosječan je prinos po hektaru oko 70 hektolitara vina, a ako se to stavi u relaciju sa 59.000 hektara, Hrvatska bi godišnje trebala imati 4,1 milijun hektolitara, gdje je onda preostalih 3,5 milijuna hektolitara vina, upitao je Krpina?

Suglasan je da sam Prijedlog neće dovesti do podizanja novih 10.000 hektara vinograda, ako ga ne prate posebne mjere i sredstva.

Računa se da podizanje hektara novog vinograda stoji oko 40.000 kuna, ako se želi podignuti 2.500 hektara godišnje, što su predložili vinogradari i vinari, to bi godišnje stajalo sto milijuna kuna, a tih novaca nema u proračunu za 2003., rekao je Krpina, dodajući da to upućuje da je vrlo problematično hoće li Hrvatska pokrenuti sadnju novih vinograda.

Kod konkretnih primjedbi priključio se ocjenama da većim vinima nije mjesto u Prijedlogu, pita zašto aromatizirana vina imaju tako nisko određen minimalni postotak alkohola (15 posto).

Nepotrebnim smatra zabranjivati sadnju pojedinih sorata vinove loze na pojedinim područjima, s obzirom na to da se općenito kaže da se smiju saditi samo loza i cijepovi iz kategorije Vitis vinifera. Ako netko želi na otoku saditi neku sortu karakterističnu za Slavoniju, neka to radi o svom trošku, država mu neće dati potporu za to, rekao je zastupnik.

Predlaže da predsjednika Povjerenstva za vinogradarstvo i vinarstvo ne imenuje ministar, nego da ga izabere samo Povjerenstvo, te da ministar nema utjecaj ni na imenovanje predstavnika gospodarstva, vinarstva itd.

Klub zastupnika HDZ-a podržava da vino bude prehrambeni proizvod i da se može reklamirati. Ne bi trebalo slijediti primjer ministra u reklamiranju vina koji je nedavno u novinama izjavio da ga toliko brzo pije da ga ne stigne točiti, izjavio je Krpina. Glede upozorenja o alkoholizmu, kaže da čuje da svaka hrana, ako se pretjerano konzumira, ima štetne posljedice.

Nakon što su zastupnici pljeskom pozdravili goste - profesore i učenike **Pomorske škole iz Splita**, riječ je dobio zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić**.

Vino utječe na demografiju i natalitet?

Ledić je odbacio tvrdnje da se novi zakon o vinu donosi zbog EU, te naglasio da se to čini zbog Hrvatske i njenih vinogradara i vinara.

Na dvojbe je li vino prehrambeni proizvod odgovara da je to stvar ocjene. Mislim da je dobro reći da ta odredba nije pokriva za pretjerano piće. Prema tome, u svemu treba imati mjere, pa i naš narod s pravom kaže "pij malo, ali pij dobro", poentirao je zamjenik ministra.

Slaže se, kaže, s time da vino utječe i na demografska pitanja, pa i natalitet, osobito ako je u isto vrijeme nedostatak električne energije.

U pogledu mogućnosti da se vino reklamira, navodi da se sada mogu reklamirati samo vrhunska vina, a Hrvatska ih ima svega pet posto. Istodobno, ima 55 posto kvalitetnih i 45 posto ostalih vina.

Kad je riječ o sredstvima za provedbu zakona, napominje da je to pitanje usko vezano s drugim zakonima. Tvrdi i da država do 2000. nije za vinogradarstvo i vinarstvo izdvajala ni lipu.

Imamo, kaže, stalnu godišnju kvotu za vinograde (od tisuću hektara, poticaj za nasad, na kontinentalnom dijelu je 28.000 kuna, na područjima posebne skrbi, uključujući i otoke, 37.000 kuna. Ako idemo na program od tisuću hektara kvote iz poticaja, onda je to red veličine šest milijuna kuna. Novi (je) poticaj, 1.250 kuna po

hektaru za vinograd u rodu, i ako se to dovede u korelaciju sa 12.000 hektara (evidentiranih) vinograda, onda je to 15 milijuna kuna godišnje. I ako uprosječno cijenu za nasad na 34.000 kuna po hektaru, onda je to na tisuću hektara 34 milijuna kuna. Osigurana podloga za tisuću hektara kvote godišnje u državnom proračunu je 55 milijuna kuna, naglasio je zamjenik ministra.

Podsjetio je da postoji model kapitalnih ulaganja i da vinogradari mogu konkurirati za ta sredstva, te naglasio da je brojka od, oko 80 milijuna kuna za 2.000 hektara, tempo koji treba držati do ulaska u EU.

No, upozorio je da se ni dosadašnje kvote za vinograde ne koriste u cijelosti, odnosno da se koriste oko 50 posto, ovisno o dijelu Hrvatske.

Otkud dokazi o vezi vina i demografije?

Na Ledićevo je izlaganje reagirala **Đurđa Adlešić (HSLŠ)** držeći da zaslužuje opomenu. Bilo bi zanimljivo čuti otkud empirijski dokazi da demografska obnova ima veze i s ispijanjem alkohola, a kad se još tome doda i nužno izostajanje struje, onda mi se to već čini prilično neukusno i mislim da zaslužuje opomenu, izjavila je Adlešić.

Ali, imat ćete razumijevanja, ipak je to zakon o vinu, pa ćemo bit malo liberalniji, uzvratilo je predsjedavajući **Jalšovec**.

Na Ledićevo izlaganje reagirala je i **Jadranka Kosor (HDZ)** kazavši da je netočan navod da vino utječe na natalitet, naročito ako nema struje.

Ja mislim da na natalitet utječe smanjivanje prava majki, jer djeca piju mlijeko, a ne vino, naglasila je Kosor, poručujući svima da se u sabornici čuvaju seksističkih izjava.

Krpina je pak, netočnim označio tvrdnju da do 2000. u podizanje vinograda nije uloženo ni lipe, naglašavajući da je podizanje vinograda kreditirano i preko Ministarstva i preko HBOR-a i na druge načine.

Zamjeniku ministra je predbacio selektivno korištenje brojki iz proračuna, spočitnuvši mu da je prešutio da je stavka za ruralni razvitak sa 110 smanjena na 60 milijuna kuna. Niste spomenuli ni da ste predvidjeli pet milijuna kuna za uređenje kancelarija u Ministarstvu, a milijun kuna za

proizvodnju sadnog materijala, poručio je Krpina.

Predloženi zakon štiti velike proizvođače vina

U ime Kluba zastupnika IDS-a, zastupnik **Damir Kajin** ustvrdio je da predloženi zakon prvenstveno štiti proizvođače vina koji imaju ambiciju komercijalizirati svoju poduzetničku aktivnost. To je u redu, no u ovoj zemlji ima na desetine tisuća malih proizvođača koji vino proizvode za sebe, ali tu i tamo i prodaju kojih 100-inu litara. To im na neki način omogućuje da ostvare dodatni prihod. Oni su predloženim zakonom stavljeni izvan zakona, a ti su ljudi na neki način stupovi društva.

Svi smo siti činjenice da butelja vina u restoranima dostiže cijenu između 80 i 180 kuna, a da je u trgovini između 30 i 60 kuna. To je bezobrazluk, rekao je.

Naveo je da je na području vinarstva u Istri posljednjih godina napravljena mini revolucija, da su mnogi vinari stekli svoje ime, a da sada treba na neki način omogućiti i malim proizvođačima da plasiraju svoj proizvod.

Desetine tisuća malih proizvođača vina ostali su izvan zakona, a oni su na neki način stup društva i zaslužni za održavanje tradicije vinogradarstva.

Oni ne mogu biti konkurencija profesionalnim vinarima, rekao je.

Potrebno je ocijenio nastaviti s praksom poticaja u sadnji vinograda. Država mora razriješiti pitanje kako će poljoprivrednici koji to žele doći do zemlje, a to znači bez velikih formalnosti i po pristupačnim cijenama.

Hrvatska je zemlja koja je Bogom dana za uzgoj loze, no na europskoj vinskoj karti sada ne znači ništa. Prije ulaska u EU moraju se sačuvati i povećati poljoprivredni potencijali kako nam se površine ne bi limitirale nakon ulaska u EU.

Kada bi se i malom proizvođaču dala mogućnost da bude prisutan na tržištu predloženi bi zakon gotovo bio idealan, a ako to ne bude regulirano zakon neće zaživjeti, rekao je.

Positivnim je ocijenio da se u predloženom zakonu vino tretira kao

prehrambeni proizvod, a što omogućava reklamiranje.

Ono što nije dobro je to što predložene odredbe sadržavaju previše zabrana, i što je u njima previše apostrofirana uloga inspekcija, te što se na čak 32 mjesta predlaže da pojedinu materiju regulira ministar.

Predložio je da se u skladu s proklamiranom decentralizacijom, ovlasti Hrvatskog zavoda za vinogradarstvo prenesu na regionalne centre.

U ime Kluba zastupnika LIBRE, zastupnik **Baltazar Jalšovec** je rekao da se u Hrvatskoj tradicija vina održala više od 2000 godina iako ministar posebnim pravilnicima nije regulirao to područje. U poljoprivredi, u vinarstvu najvažnije su vrijedne ruke vinogradara, ustvrdio je.

Govoreći o članku 20. u kojem stoji da se novi vinogradi moraju podizati na površinama utvrđenim vinogradarskim katastrom, naveo je da su u mnogim brjegovitim područjima gdje su vinogradi nekad bili, sada druge kulture, ili pak da je to zemljište neobrađeno. Stoga, rekao je, u današnjim uvjetima kada je i obrađivanje drugačije, ne bi se trebalo strogo držati vinogradarskog katastra.

Pretvrdom je ocijenio odredbu o sadnji novih sorti i zabranu za neke, naglasivši da se barem na desetini površine, proizvođaču omogućiti saditi sorte u eksperimentalne svrhe i da ga se u tome potiče.

Neke zemlje ne zabranjuju već naprotiv vino od direktnih rodni hibrida prodaju kao ekskluzivna.

Predložio je da u povjerenstvo za vinogradarstvo i vinarstvo budu uključeni i mali proizvođači, kako se ne bi dogodilo da se čitavo vinarstvo prilagođava velikim proizvođačima.

Osvrćući se na odredbu o zabrani prometa vina od direktnih rodni hibrida, podsjetio je na obrazloženje da je to usklađeno sa standardima EU, ali i naveo da upravo neke europske zemlje takva vina dobivena iz rodni hibrida danas prodaju kao ekskluzivna i po visokim cijenama.

Zakon na tragu da nikada više umjesto vina ne prodajemo ocat

Navodeći kako se predloženim zakonom utvrđuje da je vino preham-

beni proizvod i da se može reklamirati, upitao je tko će to moći platiti, odnosno da će to moći samo kombinati i nekoliko velikih proizvođača, a mali proizvođač to neće biti u stanju.

Predložio je da se razmisli o predloženoj odredbi o uvozu najviše pet litara vina dnevno, navodeći da će to mnogima, koji žive u pograničnom području, a hrvatski su državljani i imaju zemlju u drugoj državi, stvarati probleme.

Rekao je kako mali proizvođači neće biti u stanju plaćati troškove Zavoda za obavljene analize, odnosno da te cijene moraju biti vrlo prihvatljive. Naveo je da, primjerice, u Austriji jedna analiza stoji pet eura, dok bi kod nas seljak morao prodati i sto litara vina da bi mogao platiti analize. Također se osvrnuo i na članke od 72. do 76, kojima su propisane kaznene odredbe, koje su također previsoke, a kreću se od 15 do 100.000 kuna. To su ogromne kazne za maloga proizvođača koji nakon što bi ih platio, mogao staviti ključ u bravu stogodišnjoj tradiciji vinogradarstva. I na kraju, rekao je, da unatoč primjedbama Libra podržava donošenje predloženog zakona jer, rekao je, hrvatsko vino se mora prodati turistu, a to će se moći samo ako bude vrhunski kvalitetno, a upravo je predloženi zakon na tragu da se to i učini.

Zakon je na tragu da se nikad više ne dogodi da umjesto vina prodajemo ocat.

U ime Kluba zastupnika Hrvatskog bloka (HB), zastupnik **Krunoslav Gašparić** naveo je da nije dovoljno imati samo povoljne prirodne uvjete za uzgoj loze, jer je proizvodnja kvalitetnoga grožđa tek prvo u nizu od proizvodnje do potrošnje vina. U uvjetima osiromašena i nerazvijena tržišta uloga je države presudna kako u zakonodavstvu, tako i putem raznih poticajnih mjera od kreditiranja, porezne politike, reklamiranja, kontrole kvalitete do drugih mjera. Hrvatski blok želi ukazati na neke nedorečenosti, naglasio je navodeći da u članku 22. treba jasno definirati prava i obveze Povjerenstva za vinogradarstvo i vinarstvo i to zakonom, a ne pravilnikom.

U članku 25. treba navesti odgovorne osobe koje smiju obavljati poslove proizvodnje mošta, vina itd. a u članku 38. navesti uvjete i način prodaje proizvoda kao otvorene robe. Dakle, to treba definirati u zakonu, a ne kroz pravilnik. Također treba

točno definirati zakonom kakve će biti posude u kojima se vino drži. U članku 45. treba navesti da se vino može reklamirati kao proizvod, a ne da se može reklamirati samo vino s kontroliranim podrijetlom. U članku 48. treba točno definirati radi li se o otvorenoj robi ili o nečem drugom, a u članku 52. predložio je, da se skрати vrijeme analize i ocjene uzoraka sa četiri na dva dana.

Dodao je, da je HB mišljenja da se voćna vina moraju regulirati posebnim zakonom.

Osvrnuo se i na predloženo donošenje pravilnika i drugih akata o vinu, odnosno na 32 mjesta u predloženom zakonu, gdje se navodi da će to područje regulirati ministar poljoprivrede. Ti bi propisi trebali biti zakonski regulirani, rekao je.

Što se tiče kaznenih odredbi, predložio je, razdvojiti pravne i fizičke osobe, jer definitivno nije isto sa što tisuća kuna kazniti maloga uzgajivača i veliku vinariju.

Zaključno je rekao da je dobro što se vino definira kao poljoprivredno-prehrambeni proizvod i što će se moći reklamirati. Za HB je predloženi zakon od iznimnoga značenja, ne samo zbog vinove loze i vina, nego što otvara čitav niz mogućnosti razvoja hrvatskoga sela, turizma, gospodarstva.

U ime **Kluba zastupnika Demokratskog centra**, zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** je rekla da će DC podržati donošenje novog zakona za kojega drži da će na kvalitetan način definirati proizvodnju i promet vina.

Dobro je što je zakon usklađivan s propisima EU-a i što se njime pokušava zadovoljiti i proizvođače i potrošače vina. Za razliku od kolega zastupnika u Klubu DC-a suglasni smo i s novčanim kaznama za pravne i fizičke osobe i vjerujemo da će te kazne i zaštitne mjere unijeti reda u proizvodnju, preradu, distribuciju grožđa i vina, kazala je pohvalivši odredbu prema kojoj je vino poljoprivredni-prehrambeni proizvod. Time će se vino, za razliku od žestokih alkoholnih pića, moći ipak reklamirati i na taj se način izjednačiti s pivom, a ulaskom vina u kategoriju prehrambenih proizvoda omogućit će se i razvoj vinarstva i vinogradarstva. DC, navela je, pozdravlja i zakonsko reguliranje vina proizvedenih od voća, a posebno kvalitetnom drži odredbu o uvođenju kategorije mladog vina, kao i one po kojoj se prošek ubraja u vrhunsko vino. Jednako tako u

potpunosti DC pozdravlja i kategoriju ekološkog vina, odnosno njegove proizvodnje. Dobrim je ocijenila što su se poštovale primjedbe vinara i što je dnevno dopušten uvoz samo pet litara vina za osobne potrebe.

No, naglasila je, da Klub zastupnika Demokratskog centra ne može u cijelosti prihvatiti zakonski prijedlog te da će ga podržati ako se prihvate i amandmani Kluba. DC se ne slaže s time što je iz predloženog zakona izostavljena odredba o vinskim destilatima, kao što su rakija, komovica, lozovača, vinovica, groždenica, vinski destilat, vinski alkohol, rafinirani i nerafinirani vinjak. U predloženom zakonu vinski destilati spominju se samo u članku 54. u kojemu se navodi tko se i pod kojim uvjetima može baviti destilacijom, a što će pravilnikom utvrditi ministar. Ta odredba nije dobra, jer se time zakonski ne bi regulirala i zaštitila proizvodnja poznatih hrvatskih vinskih destilata i što bi to moglo pogodovati mogućim mutnim poslovima u području proizvodnje i trgovine žestokim alkoholnim pićima. To je vrlo važan gospodarski segment, da bi bio prepušten ili stavljen samo u nadležnost ministru.

To bi trebalo urediti po uzoru na odredbe zemalja Europske unije, po kojima destiliranje treba biti izravno i pod kontrolom Ministarstva financija.

Klub zastupnika DC-a nada se da će predloženi zakon uvesti red u vinogradarsko-vinarskoj proizvodnji, te da će se kao posljedica njegove primjene povećati površine pod vinogradima. Navodeći da Hrvatska danas ima samo 59.000 hektara pod vinogradima, a da je davne 1888. imala 172.000 hektara, navela je da bi svakako trebalo nastojati, prije negoli Hrvatska uđe u Europsku uniju da se nasadi pod vinovom lozom povećaju.

Dobar okvir, no nedostaje slika

Zastupnik **Marko Baričević (HSL)** naveo je da je zakon vrlo dobro napisan, ali i da je krasni okvir u koji treba staviti sliku, a koju će nacrtati ministar poljoprivrede. Tu sliku on će naslikati s 32 pravilnika, koja treba donijeti slijedom predložena zakona. Ne mogu prihvatiti da će ta slika zadovoljiti okvir, jer je on za Rembrandta, a sliku će unutra staviti ministar. Zbog toga, naveo je, čak i sumnjam u predloženi zakon, iako je napisan vrlo dobro. Tomu u prilog, naveo je da je u 2001. za poticaje za

sadnju novih vinograda odobreno samo 12 milijuna kuna, od ukupno 1,250 milijardi kuna za ukupne poticaje u poljoprivredi. Dodao je, da je u prvih devet mjeseci ove godine, od 1,250 milijardi kuna utrošeno samo 4,65 milijuna za poticaje vinogradarstvu.

Zakonom treba zaštititi proizvodnju rakije - komovice, lozovače, kao što su to zaštitile zemlje EU.

Kako mogu vjerovati u tu sliku, u tom okviru, s tih 32 pravilnika, kad je 150 milijuna kuna ove godine oduzeto od seljaka a na što su imali pravo po Zakonu o izvršavanju državnog proračuna, a na temelju isplate poticaja za jesenske kulture. Kako mogu vjerovati u tu sliku, u toj lijepoj rami, ako je 64 milijuna od poticaja predviđenih za seljake isplaćeno za programirano zbrinjavanje radnika, upitao je.

Pozdravio je odredbu po kojoj će vino postati prehrambeni proizvod, ali i predložio da se proizvođačem vina smatra fizička i pravna osoba koja je, osim što je upisana u upisnik, i proizvođač grožđa.

Ne slažem se da netko može praviti vino, a da nema grožđa, rekao je. Naveo je da se ne slaže s odredbom o uvozu i izvozu grožđa, da je potpuno protiv toga, upitavši zašto bi izvozili grožđe, ako možemo izvoziti vino, odnosno zašto bi uvozili grožđe kad ga ne smijemo miješati sa svojim i od njega napraviti svoje vino.

Osvrćući se na odredbu po kojoj se grožđu ne smije dodavati šećer, koncentrirani mošt ili drugi slatki sastojci, odnosno da će to, ako bude potrebno, pravilnikom utvrđivati ministar, predložio je da se u zakonu točno utvrdi koliko se grožđu može dodavati posto šećera, koliko ugošćenog mošta, a ne da to ministar propisuje pravilnikom.

Više novca za podrumarstvo

U ispravku netočnog navoda zastupnik **Ivan Milas (HDZ)** rekao je kako bi više novca i poticaja trebalo dati za podrumarstvo. Vino se ne kviri radi dodavanja vode ili nečeg drugoga, nego radi spoja sa zrakom i to bi svi koji se bave proizvodnjom vina trebali znati, rekao je, dodajući da bi za podrumarstvo trebalo osposobljavati ljude, otvarati im škole u kojima bi to učili.

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**, kazala je da se čulo mnogo poezije i proze i pohvale vinu, a da se rasprava o predloženom zakonu održava u mjesecu borbe protiv alkoholizma. Navodeći da podržava sve u predloženom zakonu, što će potaknuti proizvodnju i omogućiti da kvalitetno vrhunsko vino postane prepoznatljiv hrvatskih proizvod, navela je da je protiv članka 45. kojim bi se dopustilo reklamiranje vina. Zauzimanje se za zabranu bilo kakvog reklamiranja alkohola, bez obzira je li to vino, pivo ili što drugo, kazala je, dodajući da se godišnje u Hrvatskoj registrira 10.000 novih ovisnika o alkoholu, a da prekomjerno pije otprilike oko 400.000 osoba. Ovisnost je, navela je, u porastu kod žena i kod mladih od 15 do 20 godina.

Ako se 400.000 osoba promatra u okviru obitelji, i ako se slijedom toga, pomnoži sa tri, dolazi se do zapanjujuće brojke, da otprilike milijun i 200.000 osoba na bilo koji način pate zbog alkohola. Tomu je dodala, da je otprilike 40 posto prometnih nesreća uzrokovano alkoholom, a da je alkoholizam kao bolest treća na listi Svjetske zdravstvene organizacije.

Stoga je još jedanput pozvala na trijeznu raspravu o članku 45. po kojemu bi se ako se zakon prihvati omogućilo reklamiranje alkohola.

Za ispravak netočnoga navoda javio se zastupnik **Marko Baričević (HSL)**, rekavši da se slaže s tvrdnjom da je alkoholizam pošast današnjeg vremena, no da u teška alkoholna pića ne bi mogao svrstati vino. Ako podaci kažu da ima 400.000 alkoholičara, onda ću navesti da neki doktori kažu da je decilitar vina dnevno zdravo za svakoga, a neki pak, da je decilitar vina na deset kilograma tjelesne težine dnevno potreban svakom. Po tome bi se, čak moglo reći da je vino lijek, naveo je.

Zastupnik **Josip Pavković (SDP)**, ocijenio je, da je predloženi zakon izuzetno dobar, i da će biti veliki iskorak u uvođenju reda u vrlo važnoj gospodarskoj grani. Njegovom primjenom stvorit će se pretpostavke za veću stimulaciju vinogradarsko-vinarske proizvodnje i za pravedniju i učinkovitiju pomoć države toj poljoprivrednoj grani. Iznoseći nekoliko primjedaba, kod odredbe o kategorizaciji i razvrstavanju vina, rekao je kako bi to bilo primjerenije učiniti na način da se jedinica mjere bude prinos po trsu. Ako se to ne bi uvažilo, predložio je da ministar pravilnikom

definira specifičnost prinosa po hektaru na različitim dijelovima Hrvatske, jer rekao je, nije isto prinos po hektaru na primjer u Iloku, Jaski ili na Korčuli. Navodeći kako očekuje da predlagatelj do drugog saborskog čitanja uvaži sve, u raspravi izrečene primjedbe i sugestije, izrazio je nadu da će Hrvatska do ulaska u Europsku uniju, barem podići površine pod vinogradima za nekoliko tisuća hektara.

Zastupnik **Josip Sesar (HDZ)**, pozitivnom odrednicom predloženog zakona ocijenio je inzistiranje na kakvoći i kategorizaciji proizvoda od grožđa te mogućnosti da se vino može predstaviti kao ekološki proizvod. Značajnim napretkom smatra i odredbu o reklamiranju, budući da se vino tretira kao poljoprivredno-prehrambeni proizvod. Pozdravio je i odredbu o definiranju voćnih vina, no, smatra da bi to trebalo urediti zasebnim pravilnikom u okviru predloženog zakona.

Naveo je da bi provedbu zakona mogla usporiti nesređena evidencija o stvarnim i potencijalnim vinogradarskim površinama, te bi stoga uspostavu vinogradarskoga katastra što je na početku, trebalo dići na razinu zakona. Provedbu zakona kočit će i nepostojanje vinarske inspekcije. Također je zamjerio što je predloženi zakon samo okviran i što se mnoge stvari predlažu regulirati pravilnicima i podzakonskim aktima. Zauzeo se za više poticaje za vinogradarstvo, te za zajednički nastup vinara na tržištu, što će svakako jamčiti njihov opstanak.

Ispravljajući netočan navod, zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)** navela je kako nije točno da će, kako su to navodili mnogi zastupnici, po predloženom zakonu trebati donijeti 32 pravilnika. To nije točno, donosi se samo jedan pravilnik, navela je.

Hrvatska po glavi stanovnika troši malo vina

Zastupnik **Božidar Kalmeta (HDZ)**, rekao je, kako ne bi povezivao alkoholizam i vino, navodeći pritom da je Hrvatska zemlja koja po glavi stanovnika troši vrlo malo vina, upola manje nego Slovenija, a tri puta manje nego Francuska.

Razlog velikom broju alkoholičara nije u vinu, nego su to očito neki drugi razlozi, a i neka druga pića, prvenstveno alkoholna, koja se kon-

zumiraju u jutro prije posla, prije doručka. Zapadnoeuropske zemlje dokazale su da uz tri puta veću potrošnju vina po glavi stanovnika, uz kulturu pijenja tog vina, imaju puno manje alkoholizma i pijanaca nego što je to u Hrvatskoj.

Podržao je odredbu po kojoj se vino tretira kao prehrambeni proizvod, jer drži da će to olakšati i proizvodnju. Navodeći poslovicu, da se vino može napraviti i od grožđa, ali da nema dobrog vina bez dobrog grožđa, kao što nema ni dobre kvasine, bez dobrog vina, zauzeo se za poticanje podizanja nasada vinove loze i to s kvalitetnim sortama. Pritom treba voditi računa o tome, koje sorte mogu uspjevati na određenim lokalitetima, jer, naveo je, ne može svako grožđe uspjevati na svakom lokalitetu. Stoga je bitno da se najbolje pogođene loze i najbolje pogođeno grožđe sadi na lokacijama na kojima mogu dati najveću kvalitetu.

Problemom je označio što nema dovoljno kvalitetnih sadnica i što se godinama nije radilo na genetskoj selekciji tih sadnica. Uz to, treba voditi računa da svaki proizvođač može proizvesti vina jedino onoliko koliko ima grožđa, rekao je, dodajući kako je najveći udar na proizvođače vina, upravo patvorenje. Jedino dobar i kvalitetan proizvod jamči i dobar profit i dobru zaradu onome tko vino proizvodi, ustvrdio je, dodajući da u tom veliku ulogu moraju imati inspeksijske službe.

Na koncu je rekao da podržava predloženi zakon, dodajući da je dobro što će vino postati prehrambeni proizvod, što će se moći reklamirati, a to hoće li netko piti više ili manje, nije krivo vino, za to su uvijek krivi ljudi.

Zastupnica **Snježana Biga-Friganović (SDP)**, upozorila je kako će njezina rasprava biti različita od rasprave većine zastupnika, zbog toga što prije svega ne može prihvatiti predloženu odredbu, da se vino regulira kao poljoprivredno-prehrambeni proizvod. Najveća pogreška Sabora bila je kad je to učinjeno s pivom. Navela je da je u Hrvatskoj jedan od najčešćih ubojica upravo alkohol, da su alkoholičari, prema podacima 15 posto muške populacije, a da 30 posto ima neke zdravstvene probleme zbog pijenja alkohola, i da je sve više žena i djece koja konzumiraju alkohol, te da on predstavlja rizik za nastanak ciroze jetre, moždanog udara, pojedinih vrsta karcinoma... Osvrćući se na raspravu, navela je kako su

zastupnici ustvrdili da je potrošnja vina u Hrvatskoj u odnosu na druge države, puno manja, ali je ukazala na činjenicu, da u Hrvatskoj postoji veliki kontingent neregistriranih vina koja se proizvode u kućanstvima. Moglo se čuti da se od vrhunskih i kvalitetnih vina ne može opiti, ili da ne izazivaju alkoholizam, a da to mogu ona nekvalitetna. To su zablude koje nisu zasnovane na znanstvenim činjenicama, i to bi onda značilo da isključivo među siromašnima, koji piju loša pića, ima alkoholizma, a što nije točno, ustvrdila je.

Podsjećajući na strategiju koja se bavi suzbijanjem ovisnosti o drogama, a dijelom i ovisnosti o alkoholizmu, rekla je kako zbog pitanja prevencije protiv tih ovisnosti nikako ne može prihvatiti članak po kojem se otvara prostor za reklamiranje vina na svim mogućim razinama.

Navela je da je nedavno bila u Krapinsko-zagorskoj županiji na otvaranju Centra za ovisnost, te da u toj županiji nije problem ovisnost o drogama, nego ovisnost o alkoholu.

Upravo zbog toga, što se predlaže vino tretirati kao prehrambeni proizvod, ne mogu prihvatiti predloženi zakon, poručila je.

U ispravku netočnog navoda zastupnik **Petar Žitnik (HSS)**, rekao je, da je zastupnica održala predavanje protiv alkoholizma, a da pijenje vina i predloženi zakon o vinu nemaju nikakve veze s alkoholizmom. Alkoholizam je teška pošast, ali on najmanje nastaje od dobroga i kvalitetnog vina, rekao je, dodajući da je zablude da je alkohol razlog cirozi jetre. Razlog za cirozu jetre je pomanjkanje bjelancevina i loša prehrana, tko dobro jede, može piti koliko hoće i neće dobiti cirozu jetre, rekao je, dodajući da će dobar liječnik reći - ako hoćete dobro živjeti, popite dnevno decilitar crnoga vina. Nemojte piti žestoka alkoholna pića, poručio je.

Ispravljajući netočni navod zastupnica **Snježana Biga-Friganović**, mu je odgovorila, da je u izlaganju iznio dvije zablude - da se od kvalitetnog vina i pića ne može postati alkoholičar, i da ciroza jetre ne nastaje zbog alkohola nego zato što netko ne jede dobro.

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**, je u ispravku netočnog navoda rekao, kako bi bilo dobro kad bi to bilo moguće napraviti istraživanja kad je u Hrvatskoj bilo više alkoholičara, da li u vrijeme kad je bilo 200.000 hektara vinograda, ili danas, kad ih

im četiri puta manje. Siguran sam da bi broj alkoholičara bio obrnuto proporcionalan, a to je najbolji dokaz da potrošnja vina nije proporcionalna u odnosu na alkoholizam. Rekao je kako smatra da težak koji je cijeli dan kopao s motikom ne bi izdržao te napore s gustim sokom od tikava. Alkoholizam nema nikakve veze ni s vinogradarstvom, ni s pijenjem vina, to je nažalost, refleksija društva, a naše društvo nije bolesno ni zbog vinogradarstva, ni zbog vinarstva, nego zbog potpune etičke i moralne dekadencije, u koju spada i stotine tisuća nezaposlenih, rekao je.

Zastupnica **Snježana Biga-Friganović** uzvratila je da je zastupnik Krpina izvrnuo teze, dodajući da nije poistovjetila vinogradarstvo i proizvodnju vina, s alkoholizmom. Rekla je da se može suglasiti s tezom, da je više alkoholizma danas, nego prije, ali i ustvrdila da prije alkoholizam nije bio prepoznat kao bolest.

U ispravku netočnog navoda, zastupnik **Stjepan Henezi (HSS)**, rekao je kako drži da nije dobro povezivati raspravu o vinu s alkoholizmom. Ako u sadašnjoj potrošnji vina po glavi stanovnika imamo visok postotak ljudi koji boluju od alkoholizma, kao što to tvrdi kolegica zastupnica, onda je problem svakako negdje drugdje, izvan promocije toga, jer na kraju do danas se vino nije reklamiralo, a opet imamo veliki broj ljudi koji prekomjerno uživaju alkohol, dakle uzroke treba tražiti negdje drugdje, a ne u okviru predloženog zakona.

Mi ćemo doći u situaciju da sutra, zabranimo neke mesne preradevine, jer imamo visokotlakaše, oboljele od raznih koronarnih bolesti, a tome nije uzrok vino ili alkohol. Gdje će nas to dovesti? Držim, da je pristup da se zabrani reklamiranje vina zbog toga što može izazvati povećanje broja alkoholičara, više posljedica pomodnosti nego nečeg drugoga, u raspravi o predloženom zakonu o vinu.

Povećavati nasade vinove loze

Zastupnik **Tonči Žuvela (SDP)**, ustvrdio je da u Hrvatskoj danas nema dovoljno hektara pod vinovom lozom, nema dovoljno grožđa i da bi trebalo učiniti sve da se površine pod vinovom lozom povećaju, te da se dobije osnovica za proizvodnju vina. Za nove nasade iznimno su važni poticaji, rekao je, dodajući kako je od ukupno milijardu i 250 milijuna kuna, poljoprivrednih poticaja u ovoj

godini, za nasade vinograda izdvojeno oko 12 milijuna kuna. To je stvarno mali iznos i na taj način se neće dobiti nove površine pod vinogradima, a pogotovu ne na područjima gdje se zemlja za njih otima od krša i od kamena, kao što je to u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, koja je od tih 12 milijuna kuna poticaja dobila tek 1,5 posto.

Problemom je označio što Hrvatska nema sadnoga materijala, a poglavito kad je riječ o poznatim sortama, primjerice dingaču. U tom pravcu bi trebalo nešto poduzeti, rekao je, dodajući kako mu je ministar obećao da će prihvatiti njegovu sugestiju, i to pokušati riješiti posebnim propisom. Upitao je, koji je to propis i kad će ga ministar donijeti. Pridružio se svim zastupnicima koji su se u raspravi zauzimali da se štiti tradicionalni način proizvodnje prošeka, te da se problematika voćnih vina definira drugim propisima, a ne u predloženom zakonu. Pozdravio je odredbu po kojoj će se vino tretirati kao prehrambeni proizvod.

U ime predlagatelja

Zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić**, naveo je da će predlagatelj razmotriti sve primjedbe, prijedloge i mišljenja i u konačnoj verziji zakona pokušati ponuditi najbolja rješenja.

Rekao je da je u pripremi nacrtu predloženog zakona postignut visok stupanj suglasnosti za mnoga rješenja i od struke i od proizvođača. Odbio je mogućnost da predloženi zakon podržava alkoholizam, ili da

Predložene su odredbe u cilju da vino bude prehrambeni proizvod i da se pije malo, ali dobro.

ostavlja prostora da se ta suvremena pošast širi. Predložene odredbe apeliraju da vino bude prehrambeni proizvod, da bi se stekle navike, kontrole, da bi se poštovalo pravilo da se pije malo, ali da se pije dobro. Ponovio je da država do 2000. iz proračuna nije izdvajala ni lipe za poticanje vinogradarstva, a time i vinarstva.

Što se voćnog vina tiče, rekao je da je to područje obuhvaćeno predloženim zakonom kao bolje rješenje od dosadašnjeg, kad se voćno vino tretira u zajedničkim propisima sa žestokim

alkoholnim pićima. Hrvatski cilj je da se godišnje nasadi pod vinovom lozom povećaju za oko 2000 hektara, i taj tempo bi trebali održati kako bismo, kad uđemo u Europsku uniju imali startnu poziciju bolju nego što je imamo sada, što se tiče vinogradarskoga katastra. Što se tiče poticaja, predlažu se dva modela - poticanje proizvodnje rasadnog materijala, te kapitalno ulaganje po hektaru. Predlaže se također i poticanje vinskih cesta, autohtonih vrsta loze, poticaji za marketinški pristup itd.

Pitanjem svih pitanja u vinogradarstvu, označio je katastar, a što se dijelom pokušava riješiti i predloženim zakonom.

Odgovarajući na primjedbe zastupnika o odredbi o ograničenju uvoza vina na pet litara na dan, rekao je da se može ići do granice da to bude 40 litara.

Što se rasadnog materijala tiče, rekao je da je Zavod za sjemenarstvo i vinogradarstvo u Osijeku, dobio

zadaću da se pozabavi tim pitanjem, te da je također vrlo važno riješiti pitanje cjepova autohtonih sorti na otocima.

Također je rekao kako postoji nekoliko primjera kako će se poticati proizvodnja vinove loze, planirati kvote za godišnji nasad vinograda, a to je tisuću hektara. Nažalost, to se ne koristi više od 50 posto, i tu se mora nešto učiniti, rekao je, dodajući kako treba utvrditi razloge zašto se to ne koristi. Tamo gdje se kvota ne može ostvariti, kao na primjer, u Splitsko-dalmatinskoj županiji, potrebno je učiniti preraspodjelu i te kvote usmjeriti tamo gdje ima interesa, rekao je.

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)**, rekao je kako su se mnogi ljudi javili za poticaje, ali da ih nisu dobili zbog formalnih administrativnih razloga. Naveo je da zemljišne knjige u Dalmaciji nisu sređene, i da je to razlog zašto se ti poticaji ne koriste. To sam rekao zbog navoda, da će se u

županijama u kojima nema zainteresiranih kvote biti smanjene.

To nije put, već je put da se riješe administrativni i birokratski problemi zbog kojih kvote nisu iskorištene, rekao je.

Zamjenik ministra **Tomislav Ledić** rekao je kako se kvote neće smanjivati, da to nije ni rekao, nego će se područje testirati prije negoli se te kvote utvrde, odnosno koliko zanimanja ima u nekoj županiji.

GLASOVANJE

Hrvatski sabor jednoglasno je sa 104 glasa donio zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o vinu.

U pojedinačnom glasovanju Hrvatski sabor je sa 49 glasova za, 46 protiv i 22 suzdržana glasa, odbio prijedlog zaključka Odbora za poljoprivredu i šumarstvo.

M.B.; S.Š.H.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA CARINSKOG ZAKONA

Usklađivanje hrvatskog s europskim carinskim sustavom

Jednoglasno sa 84 glasa "za" prihvaćen je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona. Predloženim izmjenama i dopunama Carinski zakon usklađuje se s Općim poreznim zakonom, Zakonom o carinskoj službi, Zakonom o uvjetima obavljanja poslova zastupanja u carinskom postupku te odredbama Carinskog kodeksa Europske unije.

IZ PRIJEDLOGA

U ocjeni stanja i osnovnim pitanjima koja se trebaju urediti predloženim izmjenama i dopunama navodi se da je od prvog siječnja 2000. godine u cijelosti startao novi hrvatski carinski sustav usklađen sa carinskim sustavom država Europske

unije. Usklađenost je dosljedno provedena kako u području materijalnog carinskog prava tako i carinskoga postupovnog prava. U trogodišnjoj provedbi sustav je djelotvorno funkcionirao. U nastavku procesa usklađivanja hrvatskoga carinskog sustava s europskim, izvršena su usklađenja i u sustavu Carinske tarife. Doneseni su i novi Zakon o carinskoj službi, Zakon o uvjetima za obavljanje poslova zastupanja u carinskom postupku te Opći porezni zakon. U toku gotovo trogodišnje provedbe novih carinskih propisa evidentiran je i jedan broj otvorenih pitanja i to kako sa stajališta pravne sigurnosti sudionika carinskog postupka, tako i zaštite interesa državnog proračuna. Identificiran je krug pitanja koje bi valjalo detaljnije ili nešto drugačije urediti u okviru propisa carinskog sustava. I propisi europskog carin-

skog sustava u razdoblju od pristupanja procesu usklađivanja hrvatskog carinskog sustava s europskim već su dva puta mijenjani i dopunjavani. I to je razlog da se pristupi izmjenama i dopunama Carinskog zakona. Dosljednim preuzimanjem europskih carinskih propisa u propise hrvatskoga carinskog sustava otklanjaju se i administrativne prepreke identificirane u FIAS-ovoj studiji.

Sukladno europskoj carinskoj praksi

Koja su osnovna pitanja koja bi trebalo urediti predloženim zakonom? Među ostalim valja u skladu s europskim standardima precizirati pojmovno određenje carinske provjere i uvjeta za njezinu provedbu. Neop-

hodno je preciznije urediti odnose postupovnih odredbi uređenih carinskim propisima s odgovarajućim odredbama općih poreznih propisa i propisa općega upravnog postupka. Terminologiju Carinskog zakona valja uskladiti s terminologijom novih propisa o Carinskoj tarifi. Rok važećih obvezujućih mišljenja Carinske uprave o razvrstavanju robe u Carinskoj tarifi i o podrijetlu robe valja približiti europskom carinskom pravnome standardu. Pored slučajeva oduzimanja robe prema carinskim propisima i drugi upravni ili pravosudni organi, privremeno ili trajno, mogu oduzimati neocarinjenu stranu robu, pa zato valja, radi izbjegavanja

Predlaže se produženje roka za namirenje carinskog duga sa 15 na 30 dana.

dvojbi o obvezi provedbe carinskih procedura, i za takvu robu pojasniti odnosne odredbe Carinskog zakona. Nadalje, valja uspostaviti obvezu uvažavanja podataka proizašlih iz analiza rizika pri pregledu robe na graničnim prijelazima te donošenja pravila o pojednostavnjenju ili ubrzanju postupka carinskog nadzora i provjere u slučaju izvanrednih situacija u unutarnjim carinarnicama. Sukladno europskoj praksi valja otvoriti prostor za primjenu posebnih pravila za određivanje carinske vrijednosti robe koja je prije puštanja u slobodan promet već bila u nekome drugome carinskome postupku, odnosno carinske vrijednosti brzo pokvarljive robe. Valja također otvoriti mogućnost propisivanja puteva kojima se roba mora prevoziti od trenutka prelaska preko carinske crte pa do nadležne carinarnice ili njezine nadležne ustrojstvene jedinice. Valja potanje urediti i uvjete za puštanje robe ispod carinskoga nadzora, a prije namirenja carine i drugih uvoznih davanja, odnosno uvjeta za polaganje osiguranja za namirenje carinskoga duga u tome slučaju. Sukladno europskoj carinskoj praksi, valja precizirati uvjete pod kojima se strana roba može staviti u postupak unutarnje proizvodnje (oplemenjivanja). Također, valja urediti i procedure privremenoga izvoza domaće robe. Polazeći od europskih uvjeta za ostvarivanje carinske povlastice pri uvozu predmeta kućanstva osoba koje se doseljavaju u Hrvatsku, valja skratiti razdoblje prethodnoga boravka u inozemstvu kao uvjet za ostva-

rivanje povlastice s pet na tri godine. Pri uvozu gospodarskoga inventara od strane osoba koje se doseljavaju u Hrvatsku valja otvoriti mogućnost unosa nove gospodarske opreme. U vezi s unapređivanjem uvjeta za zapošljavanje invalidnih osoba, valja uspostaviti carinsku povlasticu pri uvozu strojeva, uređaja i druge opreme, instrumenata i rezervnih dijelova koji će se rabiti u ustanovama i drugim organizacijama za profesionalnu rehabilitaciju i rad osoba s invaliditetom. Za osobe s uobičajenim mjestom boravka u inozemstvu, koje privremeno doseljavaju u Hrvatsku radi obavljanja profesionalne djelatnosti, valja predložiti uspostavljanje posebne zakonske osnove za oslobođenje od plaćanja carine za predmete kućanstva namijenjene opremanju stambenog prostora tijekom privremenog boravka. Za sve slučajeve ostvarivanja carinskih povlastica valja ujednačiti uvjete za njihovo ostvarivanje. Odredbe o nastanku carinskoga duga zbog nezakonitoga unosa robe u carinsko područje, nezakonitoga izuzimanja robe ispod carinskoga nadzora ili nezakonite uporabe ili potrošnje u slobodnoj zoni ili slobodnom skladištu, valja uskladiti s europskom carinskom praksom, uvažavajući pri tome i slučajeve i uvjete kada carinski dug ne nastaje. Donose se nove odredbe o rokovima za knjiženje carinskoga duga te obavješćivanju carinskoga dužnika o nastanku obveze namirenja carinskoga duga, osim u slučaju da knjiženje ili obavješćivanje nije bilo moguće pravodobno obaviti zbog nezakonitoga unosa robe u hrvatsko carinsko područje. Predlaže se produženje roka za namirenje carinskoga duga sa 15 na 30 dana od dana prijama obavijesti o knjiženju carinskoga duga, tj. u pravilu od dana prihvaćanja odnosno carinske deklaracije. Povrat nezakonito plaćenoga carinskoga duga ili otpust nezakonito knjiženoga duga valja uskladiti s europskom carinskom praksom, posebice u slučajevima prijevernog postupanja ili zbog povrata robe s nedostacima ili oštećene robe u inozemstvo.

RADNA TIJELA

U raspravi **Odbora za financije i državni proračun** iznijeta su slijedeća mišljenja, primjedbe i prijedlozi.

Carinski zakon jedan je od najvažnijih za ukupno gospodarstvo Hrvatske. Vlada bi trebala razmotriti mogućnost da se zakon dopuni prijedlozima Hrvatske gospodarske komore. Naime, u članku 106. važećeg Zakona treba preciznije definirati pojam glavnog obveznika, odnosno nositelja postupka provoza, kako bi bilo jasno tko je obveznik davanja jamstva u provoznom postupku. Također je ukazano na potrebu da se kvalitetnije uredi institut privremenog uvoza. Trebalo bi produžiti rok za izvoz, tako da se umjesto 24 mjeseca odrede najmanje 33 mjeseca. Treba uzeti u obzir Konvenciju o privremenom uvozu i mogućnost carine za određivanje roka do najdulje 60 mjeseci. Naime, proizvođačima koji koriste privremeni uvoz ako se ne produlji rok izvoza prijeti znatna šteta.

Može se desiti da imamo ozbiljnu granicu, na kakvu nismo navikli na sadašnjoj granici sa Slovenijom.

U Prijedlogu zakona trebalo bi ugraditi i odredbe kojima se uređuje pitanje slobodnih zona i slobodnih skladišta. Iz važeće definicije ne vide se razlike između zone i skladišta glede obavljanja djelatnosti. Ostaje otvoreno i pitanje carinskoga nadzora nad smještajem robe u slobodnim zonama i skladištima. Potrebno je uskladiti odredbe Zakona o slobodnim zonama i slobodnim skladištima s Carinskim zakonom glede carinskoga nadzora nad robom u slobodnim zonama. U člancima 76. i 77. Prijedloga zakona propisane su pretjerano visoke kazne za učinjene prekršaje pravnim i fizičkim osobama. Treba pobliže definirati nastajanje prekršaja. Za krivo tarifiranje robe koje je uzrokovano neusklađenošću mišljenja ne bi trebalo pokretati prekršajni postupak. Predloženo je da se Zakonom treba regulirati 24-satni nadzor carinarnica nad istovarom robe. Treba također utvrditi obvezu carine da zapisnikom kontrolira razlike stvarno istovarenih količina roba i onih iskazanih u brodskim dokumentima. Odbor je većinom glasova (6 "za" i 2 "suzdržana") predložio Hrvatskome saboru da prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu podržao je predložene izmjene i dopune, kojima se Carinski zakon

usklađuje s Općim poreznim zakonom, Zakonom o carinskoj službi, Zakonom o uvjetima obavljanja poslova zastupanja u carinskom postupku, te odredbama Carinskog kodeksa Europske unije. Ocijenjeno je da obuhvat predloženih izmjena i dopuna Carinskog zakona treba proširiti. Trebaju se urediti pitanja obveznika davanja jamstava u provoznom postupku, na način da se pojam glavnog obveznika, odnosno nositelja postupka provoza preciznije definira. Rok izvoza privremeno uvezene robe treba produžiti sa 24 na najmanje 33 mjeseca. Treba urediti pitanja slobodnih zona i slobodnih skladišta na način da se utvrdi razlika u pogledu mogućnosti obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekata u slobodnoj zoni i slobodnom skladištu. Pri tome treba imati u vidu rješenja sadržana u Prijedlogu zakona o slobodnim zonama i slobodnim skladištima. Propisane kazne iz članaka 241. i 242. za pravne i fizičke osobe kao i za odgovorne osobe treba smanjiti te utvrditi u visini primjerenoj gospodarskim mogućnostima. Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskome saboru da prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona, a na tekst Prijedloga dao je načelne i konkretne primjedbe i prijedloge. Odbor je obvezao predlagatelja da za drugo čitanje pripremi tekst Konačnog prijedloga koji će obuhvatiti bitnije izmjene i dopune Carinskog zakona. Razvidna je nužnost sustavno urediti položaj carinske uprave i javne službe carine. Naime, pojedine ovlasti carinske uprave kako u materijalno pravnim, tako i u postupovnim odredbama nisu sukladne zakonima kojima se uređuje položaj ministarstava, državnih upravnih organizacija i uprava u njihovom sustavu.

Sukladno navedenom izmjenama i dopunama pojedinih članaka nužno je otkloniti ne normativne izričaje i rješenja, kao što su primjerice: "opravdano dvoji", "u okviru poljoprivredne politike", "učini vjerojatnim okolnost" i sl. Također, pojedinim odredbama izostaviti rješenja kojima se bilo postupcima carinske uprave ili davanjem ovlasti Vladi Hrvatske u biti derogira ovaj Zakon i omogućuje diskrecijsko odlučivanje. Primjerice u članku 10., gdje se carinskoj upravi omogućuje selektivna provedba mjera carinskog nadzora, odnosno ovlasti

Vlade iz članaka 46. i 48. U cijelom tekstu nužno je doraditi izričaj u pravnom i nomotehničkom smislu. Neprihvatljivi su izričaji primjerice: "propisi ovoga poglavlja", "uobičajno mjesto stanovanja", "propusti koji bitno ne utječu na pravilnu provedbu carinskog postupka" i sl.

RASPRAVA

Kratko uvodno obrazloženje dao je **Damir Kuštrak**, zamjenik ministra financija. Pri tome je upozorio da se predlaže šest važnih promjena. Prva je uređivanje ovlaštenja za primjenu metode selektivnosti u carinskom postupku temeljem podataka iz sustava analize rizika, sukladno kriterijima Europske unije i Svjetske banke, te ovlaštenja za provedbu pojednostavljenja carinske procedure u slučaju izvanrednih okolnosti na graničnim prijelazima ili pri unutarnjim carinarnicama. Druga točka se odnosi na uspostavu normativne podloge za propisivanje tzv. carinskih puteva, odnosno pravaca kojima se mora prevoziti od granične crte do uređujuće carine ili roba u tranzitu. Nadalje, stvara se normativna podloga za zaštitu prava i intelektualnog vlasništva u carinskom postupku. Četvrto, oslobađaju se od plaćanja carine za novu opremu koju uvoze ustanove za profesionalnu rehabilitaciju, radionice za radnu i socijalnu skrb ili zaštitne radionice. Peta točka je skraćivanje razdoblja prethodnog boravka u inozemstvu kao uvjeta za ostvarivanje carinske povlastice pri uvozu predmeta kućanstva sa 5 na 3 godine. Šesto je produženje roka za namirenje carinskog duga sa 15 na 30 dana. Navedene mjere bitno će unaprijediti i ubrzati provedbu hrvatskih carinskih procedura, rekao je Damir Kuštrak.

Hrvatska je prije velikosrpske agresije zarađivala na prometnim koridorima blizu 60 milijuna eura.

Predsjednica Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu **Dragica Zgrebec (SDP)** i predsjednik Odbora za financije i državni proračun **Tonči Žuvela (SDP)** izvijestili su o stavovima tih odbora te datim prijedlozima, primjedbama i mišljenjima.

Granica sa Slovenijom

Klub zastupnika HDZ-a podržava izmjene i dopune Carinskog zakona, jer se radi o tehnički i nomotehnički sadržajno vrlo korektnim dopunama, rekao je u ime Kluba **Nikica Valentić (HDZ)**. Zakon treba podržati jer se usklađuje sa carinskim kodeksom Europske unije. Zakon činimo kompatibilnim normativistici Europske unije. To je značajno za naše približavanje Europskoj uniji. Bili smo u dilemi no nakon kraće rasprave Klub je prihvatio prijedlog da se smanji rok sa pet na tri godine za ostvarivanje carinske povlastice pri uvozu predmeta kućanstva. To će omogućiti što većem broju povratnika iseljenika da koriste ta prava. Uz strogu kontrolu treba maksimalno podržati uvoz opreme i strojeva, posebno kad se radi o invalidima. Osim što je to gospodarski poticaj psihološki i emotivni nije ništa manje važan kad su invalidi u pitanju. Trebalo bi omogućiti uvoz opreme i za povratnike, kao što je predviđeno za invalide. Da li su rađene kakve analize oko utjecaja nove schengenske granice koja iduće godine dolazi na granicu naše države za primjenu ovih carinskih propisa? Do kraja nismo svjesni da nas čeka potpuno novi

Treba osigurati 24-satni nadzor carinarnica nad istovarom roba.

režim na granici s Europskom unijom, a to znači na sadašnjoj granici sa Slovenijom. Carinski posao je naporan. Ljudi su izloženi svim mogućim tegobama od formalnih do stvarnih. Treba imati dobru carinsku službu, ljude motivirane, psihofizički stabilne. Morat ćemo se bolje pripremiti za 2004. godinu ne samo što se tiče primjene Carinskog zakona nego i oko političkih odnosa. Može se desiti da imamo ozbiljnu granicu na koju do sada nismo navikli na sadašnjoj granici sa Slovenijom, upozorio je Nikica Valentić.

Prometni koridori

Klub zastupnika HSP-HKDU-a pozdravlja ove izmjene Carinskog zakona s tim da se do drugog čitanja treba za mrvicu poboljšati, rekao je u ime Kluba **Tonči Tadić (HSP)**. U svezi s tim Udruga međunarodnih otpremnika pri Gospodarskoj komori u Splitu traži da se ova izmjena zakona dopuni i izmjenom članka 195. Carinskog

zakona i to na način da se osiguranje za namirenje carinskog duga dopuni tako da se dodaju riječi: "da to ne uključuje iznos poreza na dodanu vrijednost koji plaćaju domaće pravne osobe". Pojam carinskog duga sadrži samo uvozna odnosno izvozna davanja. Uvozna davanja su carina i druga davanja koja se plaćaju pri uvozu roba, a imaju isti učinak kao sama carina. Kad se govori o drugim davanjima koja se plaćaju u prijevozu robe a imaju isti učinak kao sama carina porez na dodanu vrijednost to nije. PDV je davanje definirano posebnim zakonom. Obveza njegovog plaćanja ne nastaje samo pri uvozu nego ga se obračunava i u prometu robe na domaćem tržištu, odnosno unutar-njem prometu. Znači da se PDV po definiciji carinskog duga nikako ne bi trebao svrstavati u carinski dug. PDV prema Carinskom zakonu i definiciji carinskog duga niti ne spada u kategoriju carinskog duga niti u uvozna davanja. Međutim, to do sada nije riješeno, pa se događaju apsurdne situacije, a to je kada se u masu osiguranja za namirenje carinskog duga uključi i iznos PDV-a.

Ovim Zakonom potrebno je maksimalno pojednostaviti carinski postupak i to zato jer Hrvatska može zaraditi silne novce u prijevozu robe kroz svoj teritorij. Hrvatska je prije velikosrpske agresije zarađivala na prometnim pravcima, 10-om, 5b i 5c koridorima blizu 60 milijuna eura. Da bi Hrvatska na tim prometnim pravcima bila konkurentna, odnosno da bi na pravcu 5b i 5c mogla konkurirati pravcu Koper-Austrija i pravcu Grčka-Srbija-Mađarska, nije bitna samo brzina prijevoza željeznica nego je bitna i brzina provoza. Dakle, brzina kojom se obavljaju carinske formalnosti pregleda robe na granicama. To ne ovisi samo o Hrvatskoj. To ovisi i o susjednim zemljama. Dijelom ovisi i o tome koliko je naša carinska služba ažurna i koliko ona svoj posao brzo i efikasno radi.

Postavlja se i pitanje jamstva, dakle garancije za provoz. Nerijetko se događa da umjesto da prijevoznici preuzmu tu garanciju oni traže žrtvu među špediterima. Onda ta žrtva ispašta ne samo u pogledu PDV-a nego i u pogledu ostalih davanja. Zakonodavac bi o tome morao voditi računa i bolje zaštititi špeditere te više voditi računa o tome da nerijetko zakon krše upravo uvoznici, odnosno prijevoznici.

Pitanje privremenog uvoza strateški je bitno kad je riječ ne samo o tehnološkom razvoju našeg gospodarstva nego i kod znanstvenog razvoja Hrvatske. Znanstveni instituti koji se bave eksperimentalnim radom uvoze privremenu opremu. Hrvatska znanost sve bolje i šire surađuje s kolegama iz Europske unije, SAD-a i ostalih zemalja. Često puta se događa da su hrvatski laboratoriji mjesta gdje se obavljaju eksperimenti. Kod nas dolaze raditi strani znanstvenici. Sa sobom nose ili pred sobom šalju opremu. Apsurdna je situacija kada stojite među pustim šleperima sa šećerom ili trapericama da biste ispunili carinske formalnosti za uvoz jednog komada opreme, koji košta par tisuća dolara. Stoga je potrebno u drugom čitanju zakona navesti da ako je riječ o opremi za znanstveni i tehnološki razvoj Hrvatske i za istraživanja da carinska procedura mora biti maksimalno jednostavna i brza. Jer inače ćemo dovesti u pitanje svoj kredibilitet kao pouzdanog partnera u znanstvenim istraživanjima. Zakon je dobar. No treba ga doraditi s temama koje smo spomenuli, zaključio je Tonči Tadić.

Privremeni uvoz

Ovim prijedlogom stvaraju se uvjeti za bolje razlikovanje carinske provjere, dosljedniju provedbu carinskih propisa, provjeru carinskih deklaracija te za potpuniju provedbu zakona. Rekao je to u ime Kluba zastupnika HSS-a **Marijan Maršić (HSS)**. Nadamo se da će Vlada riješiti pitanje pojednostavljenja utvrđivanja carinske vrijednosti brzo pokvarljive robe. Ono što treba odraditi odnosi se na pojam glavnog obveznika ili nositelja postupka provoza. Naime, nije jasno tko je obveznik davanja jamstva u provoznom postupku. Nadalje, institut privremenog uvoza daje dodatnu kvalitetu izmjenama i dopunama članaka 150, 151. i 152, ali se javlja potreba za doradom i članka 148. te popratnih propisa kojima je reguliran privremeni uvoz.

Posebno naglašavamo potrebu za produljenjem rokova proizvođačima koji koriste institut privremenog uvoza strojeva i velikih alata, naročito u građevinarstvu i brodogradnji. Trebalo bi razmisliti o uvođenju svojevrstnog lizinga kod uvoza odnosno izvoza radi uštede vremena na carini te smanjenja troškova. Pri

izradi zakonskog prijedloga o slobodnim zonama i bescarinskim skladištima treba voditi računa o usklađivanju sada otvorenog pitanja carinskog nadzora nad smještajem robe u slobodnim zonama i bescarinskim skladištima. Predlagatelj zakona treba voditi računa o specifičnostima koje nastaju u slobodnim zonama. HSS se zalaže za smanjenje kazni za pravne i fizičke osobe. Kazne su pretjerano visoke. Predložimo 24-satni nadzor carinarnica nad istovaram robe te obvezu carine za zapisničkim konstatiranjem razlika stvarno istovarene količine i one u dokumentima. Ova se primjedba naročito odnosi na robe koje se kontroliraju u međunarodnom pomorskom ili riječkom prijevozu robe te na rasute terete. Držimo, također, nužnim urediti položaj carinske uprave u onim dijelovima koji nisu obuhvaćeni prijedlogom zakona.

Dobro je da se otvara mogućnost utvrđivanja puteva kojima se određena roba mora prevoziti od trenutka prelaska carinske crte do carinarnice ili njezine nadležne jedinice.

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Dubravka Horvat (SDP)**. Rekla je da je ovo važan zakon za veliki dio hrvatskog gospodarstva, pogotovo ako uvažimo činjenicu da je hrvatski uvoz značajan. Treba naglasiti da postoje različite kategorije uvoza. Osim uvoza široke potrošnje značajnu stavku uvoza čine i reprodukcijski materijali, a još više oprema. Kada govorimo o ovoj temi trebali bismo imati na umu kako da se postupci, tarife i visine carina usklade sa zahtjevima tržišta.

Kroz ovaj Zakon želi se odgovoriti na otvorena pitanja pravne sigurnosti sudionika carinskog postupka, ali isto tako i zaštite interesa državnog proračuna. U praksi su uočene prepreke za jednostavniju i efikasniju primjenu propisanih procedura. Drugi važan zahtjev koji se stavlja pred ovaj Zakon je daljnje usklađivanje hrvatskog carinskog sustava s europskim. Ovim se Zakonom preciznije određuje carinska provjera i uvjeti za njezinu provedbu. Preciznije se uređuju odnosi postupovnih odredbi carinskih propisa s odgovarajućim odredbama općih poreznih propisa i upravnog postupka. Posta-

vljamo pitanje je li nužna široko postavljena ovlast Vlade u člancima 10, 46. i 48. Člankom 25. otvara se mogućnost utvrđivanja puteva kojima se roba mora prevoziti od trenutka prelaska carinske crte do carinarnice ili njene nadležne jedinice, što pozdravljamo. Klub zastupnika SDP-a predlaže da se razmotri potreba sustavnijeg uređenja položaja carinske uprave i javne službe carine u sustavu vlasti, rekla je na kraju zastupnica Dubravka Horvat.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) osvrnula se na članak 57. kojim se mijenja članak 187. U prijedlogu bi se trebao promijeniti stavak koji glasi: u stavku 1. točka 12. briše se riječ "rabljeni". Obrazloženje je: "Brisanjem riječi "rabljeni" u dijelu koji se odnosi na predmete gospodarskog inventara koji uvoze osobe koje se doseljavaju u Hrvatsku, omogućava se i stimulira uvoz suvremenije opreme za obavljanje poduzetničkih djelatnosti te time unapređuje i gospodarski položaj poduzetnika po toj osnovi". Slažem se s ovim, ali upozoravam, rekla je

Zdenka Babić-Petričević, da ima mnogo naših ljudi koji bi se htjeli vratiti u Hrvatsku. Imaju svoj gospodarski inventar, strojeve koji su stari godinu ili dvije. Bilo bi dobro to ograničiti na određeno vrijeme. Stroj do tri godine nije toliko zastario da se ne bi mogao upotrebljavati u Hrvatskoj.

Damir Kuštrak, zamjenik ministra financija, dao je nekoliko objašnjenja. Prvo, kada je riječ o produženju roka privremenog uvoza. Smisao privremenog uvoza je da se nešto privremeno uvozi, a ne da se uvozi na dugački rok. Europska unija ima rješenje gdje se kod privremenog uvoza obračunava mjesečno pet posto carine. To zapravo znači da se nakon 20 mjeseci dođe do punog iznosa. Mi smo taj iznos smanjili na tri posto. PDV je već nakon mjesec dana saniran jer se priznaje kao predporez. Činjenicom da se carinski dug produžuje sa 15 na 30 dana omogućuje da se unutar poreznog razdoblja od mjesec dana može napraviti prijeboj pretporeza i poreza. Opći porezni zakon definira što su porezi i druga

javna davanja. Oko toga nema dileme da tu spada i PDV. Treba reći da više od 50 posto prihoda od PDV-a dolazi od uvoza, a ne od obračunavanja poreza i predporeza. Kad je riječ o zahtjevima da se treba utvrditi glavni obveznik u proвозnom postupku, postojeća odredba ne isključuje prijevoznika kao glavnog obveznika. Problem je u tome što je prijevoznik u proвозnom postupku obično strana osoba. Znači ta strana osoba mora dati osiguranje za namirenje carinskog duga. U najvećem broju slučajeva ne mogu dati, pa onda to daju naši špediteri, rekao je zamjenik ministra financija Damir Kuštrak. Time je rasprava o ovom Zakonu bila zaključena.

Hrvatski sabor jednoglasno je donio zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Carinskog zakona. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

A.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

Liberalizacija kapitalnog računa

Nakon rasprave zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su sa 111 glasova "za" prihvatili Prijedlog zakona o deviznom poslovanju. Pored osiguranja boljih uvjeta poslovanja gospodarskih subjekata cilj predloženog novog Zakona o deviznom poslovanju je prilagodavanje naših propisa i prakse kriterijima Europske unije. Najvažniji korak u tom pravcu je liberalizacija kapitalnog računa.

IZ PRIJEDLOGA

U ocjeni stanja, osnovnim pitanjima koja se trebaju urediti te posljedicama koje će donošenjem Zakona proisteci među ostalim se navodi da je devizni sustav područje koje zahtijeva temeljite zahvate u zakonskoj regulativi u smjeru konvergencije Europ-

skoj uniji. Važeći Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata donesen je 1993. godine. Promjene u hrvatskom gospodarstvu zahtijevale su liberalniji devizni sustav. S obzirom na znatno promijenjene okolnosti u cjelokupnom političkom i ekonomskom okružju te konvertibilnost kune postignutu prema čl. VIII Statuta MMF-a restriktivan zakon postao je kočnica razvoju gospodarstva. Kao rezultat takvih kretanja u travnju 2001. godine stupile su na snagu izmjene i dopune Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata. Time je u znatnoj mjeri u toj prvoj fazi liberalizirano devizno poslovanje u Hrvatskoj.

S potpisivanjem Sporazuma s Europskom unijom o stabilizaciji i pridruživanju u listopadu 2001.

godine Hrvatska se obvezala na liberalizaciju pojedinih segmenata kapitalnog računa u razdoblju od četiri godine nakon njegova stupanja na snagu. Potpunu liberalizaciju kapitalnih transakcija Hrvatska mora omogućiti najkasnije do postizanja punopravnog članstva u Europskoj uniji.

Cilj predloženog novog Zakona o deviznom poslovanju među ostalim je prilagodavanje propisa i prakse kriterijima Europske unije. Najveći je korak u tom pravcu liberalizacija kapitalnog računa. Liberalizacija će se provesti tako da se usklade zahtjevi gospodarstva za izjednačavanjem uvjeta poslovanja s uvjetima iz međunarodnog okružja. Pri tome se mora voditi računa da se postigne i zadrži makroekonomska stabilnost. S druge strane, sva rješenja nužno je uskladiti sa smjernicama Europske

unije kojima se određuje regulatorni okvir liberalizacije kapitalnih transfera, te provesti odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju kojima je Hrvatska preuzela određene obveze.

Redosljed liberalizacije

U obrazloženju posljedica koje će donošenjem Zakona proisteci navodi se da teorija promatra liberalizaciju kapitalnog računa kao bolje uključivanje zemlje u svjetske tokove štednje i investicija koje omogućavaju bolju alokaciju oskudnih ekonomskih izvora. Bolja alokacija inozemne i domaće štednje u pravilu omogućava veći rast i razvoj. Zbog manjka kapitala zemalja u razvoju koje se liberaliziraju, prinos kapitala viši je nego u razvijenim zemljama pa obično dolazi do znatnih ulaganja u tu zemlju. Međutim, usporedno s priljevom kapitala, pada njegov prinos i investitori počinju preispitivati svoje pozicije i razmišljaju o "bijegu" s takvog tržišta. Tome osobito može pridonijeti svaka negativna ekonomska ili politička informacija koja ugrožava prihod njihovih investicija. MMF više ne zagovara što bržu liberalizaciju, već prevladavaju stavovi o potrebnoj dinamici i redosljedu liberalizacije. Stupanj liberalizacije kapitala određuje efikasnost monetarne i fiskalne politike. Priljev kapitala, zbog posljedica visokih kamatnih stopa u tranzicijskim zemljama, uzrokuje aprecijaciju tečaja, dok nakon nekog razdoblja i početka odljeva kapitala, zbog smanjenja kamatnih stopa, dolazi do deprecijacije tečaja. Sve su aktualniji modeli redosljeda liberalizacije. Jedan je od općeprihvaćenih slijedeći: 1. reducirati i svesti fiskalni deficit na održivu razinu, 2. liberalizirati cijene i vanjsku trgovinu, 3. liberalizirati, deregulirati i ojačati financijske institucije, 4. liberalizirati dugoročne kapitalne transakcije i 5. liberalizirati kratkoročne kapitalne transakcije. Razmotrimo li spomenuti redosljed liberalizacije u Hrvatskoj situacija je slijedeća. Hrvatska je do sada imala relativno nizak deficit države. Međutim, dubioze izvanproračunskih fondova ozbiljno narušavaju održivost planiranog deficita. Hrvatska je vrlo rano liberalizirala cijene. Osim toga od 1995. godine ima potpunu slobodu transakcija po tekućem računu. Od 2000. godine članica je WTO-a čime je prilagodila svoju regulativu vezanu uz vanjskotrgovinsko poslovanje.

Hrvatski bankarski sustav "očišćen" je od insolventnih banaka. Daljnjem razvoju bankarskog sustava doprinjet će i novi Zakon o bankama. Formiranje riznice i jedinstvenog računa unutar Ministarstva financija trebalo bi pridonijeti jačanju financijskog tržišta. Na temelju navedenog, a imajući u vidu ostvareni stupanj makroekonomske stabilnosti, predlaže se postupna liberalizacija segmenata kapitalnog računa.

Predloženi Zakon o deviznom poslovanju ima devet glava. Prva se odnosi na osnovne odredbe, gdje se precizira što se ovim Zakonom uređuje. Uređuje se poslovanje između rezidenata i nerezidenata u stranim sredstvima plaćanja i u kunama. Uređuje se poslovanje između rezidenata u stranim sredstvima plaćanja. Uređuju se jednostrani prijenosi imovine iz Hrvatske i u Hrvatsku koji nemaju obilježja izvršenja posla između rezidenata i nerezidenata. Ta poslovanja podrazumijevaju sklapanje tekućih i kapitalnih poslova te njihovo izvršavanje plaćanjima, naplatom ili prijenosima. Glava druga odnosi se na kapitalne poslove, dakle izravna ulaganja, ulaganja u nekretnine, poslove s vrijednosnim papirima na tržištu kapitala, poslove s vrijednosnim papirima na tržištu novca, poslove s udjelima u investicijskim fondovima, kreditne i depozitne poslove te plaćanja na osnovi ugovora o osiguranju. Glava treća odnosi se na plaćanja, naplate i prijenose. U njoj se reguliraju pitanja plaćanja i prijenosa na osnovi kapitalnih poslova te jednostrani prijenosi imovine - fizički prijenosi imovine. Glava četvrta propisuje tržište i tečaj strane valute. Peta glava se odnosi na zaštitne odredbe, a šesta na poslovne knjige i izvješćivanje u kojoj se propisuju opće odredbe o izvješćivanju o poslovima s inozemstvom, pitanja nadzorne knjige, izvješćivanja o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, izvješćivanje o poslovima s vrijednosnim papirima, izvješćivanje o kreditnim poslovima, izvješćivanje o depozitnim poslovima. U glavi sedmoj propisuju se odredbe nadzora, osmoj kaznene odredbe te devetaj prijelazne i završne odredbe.

RADNA TIJELA

U raspravi **Odbora za financije i državni proračun** konstatirano je da je predloženi Zakon izuzetno važan iz

razloga što se njime prilagođuju propisi s kriterijima i praksom Europske unije. Naime, potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala na liberalizaciju pojedinih segmenata kapitalnog računa u razdoblju od četiri godine nakon njegova stupanja na snagu. Potpunu liberalizaciju kapitalnih transakcija Hrvatska mora omogućiti najkasnije do postizanja punopravnog članstva u Europskoj uniji. Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog zakona o deviznom poslovanju.

U uvodnom izlaganju na **Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu** predstavnik predlagatelja istaknuo je da je cilj Prijedloga zakona, pored boljih uvjeta poslovanja gospodarskih subjekata, prilagodavanje propisa i prakse kriterijima Europske unije. Pri tome je najvažniji korak u tom pravcu liberalizacija kapitalnog računa.

U raspravi je izneseno pitanje o mogućnosti zaduživanja u inozemstvu od strane pravnih osoba. S tim u svezi pojašnjeno je da je zaduživanje pravnih osoba i poduzetnika pojedinaca u inozemstvu sukladno ovome Prijedlogu zakona slobodno. Također, pojašnjeno je pitanje u svezi s plaćanjem na osnovi ugovora o osiguranju, koja su prema odredbama prijedloga zakona slobodna ako je ugovor sklopljen u skladu s propisima koji uređuju osiguranje. Odbor je jednoglasno odlučio da Hrvatskom saboru predloži zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o deviznom poslovanju.

Odbor za zakonodavstvo u načelu podupire donošenje ovog Zakona s prijedlogom da se u gotovo svim odredbama doradi izričaj u pravnom i nomotehničkom smislu. Odbor je zaključio da do rasprave o Prijedlogu ovog Zakona u drugom čitanju pribavi mišljenje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav u svezi s prijelaznim i završnim odredbama, glede njihove usklađenosti s Ustavom Hrvatske.

RASPRAVA

Prijedlog zakona o deviznom poslovanju jedan je od smišljenijih projekata Ministarstva financija, rekao je u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Hrvoje Vojvoda (HDZ)**. Kako o svakome zakonu volimo govoriti dvojako i suprotstavljati mišljenja tako i ovdje

razmišljamo da je riječ o savršeno tehničkom dokumentu koji liberalizira devizno poslovanje, ali imamo i one koji će ovaj Zakon nazvati birokratskim deviznim zakonom prepunim besmislenih ograničenja. Zakon je možda propustio priliku nazvati se revolucionarnim ili kontrarevolucionarnim. Naime, činjenica je da je nakon pada Berlinskog zida došlo do uvođenja kapitalizma i u hrvatsko gospodarstvo. Privatiziralo se vlasništvo, tržišna ekonomija nadvladala je državnu. U 12 godina hrvatskog kapitalizma građani nisu mogli niti kupovati firme u inozemstvu niti sudjelovati u kupnji vrijednosnih papira vani, niti su mogli eventualno svoj novac držati na deviznom računu u Andori. Prijedlogom deviznog zakona prvi put nakon 60 godina hrvatski će građani moći kupovati vani dionice, vrijednosne papire, otva-

Prvi put nakon 60 godina hrvatski građani moći će kupovati u inozemstvu dionice, vrijednosne papire te otvarati svoja poduzeća.

rati svoja poduzeća. Naši će građani postati dijelom globalne civilizacije. Da ne bi ova prelijepa idila bila do kraja takvom zakonodavac se potrudio uvesti brojna ograničenja, kojima će voditi brigu o našim rezidentima, a to je u zakonu drugo ime za hrvatske građane i pravne osobe. Ograničenje je kada se kaže da hrvatski građani mogu kupovati vrijednosne papire u inozemstvu samo posredstvom hrvatskih brokera. Postavlja se pitanje što je sa svim ostalim oblicima trgovanja, što je s dionicama koje ne kotiraju na burzama. Tu je i odrednica da se mogu kupovati vrijednosni papiri samo od zemalja članica OECD-a, odnosno međunarodnih financijskih institucija. Za sve ostalo potrebna je suglasnost Hrvatske narodne banke. Ovo je upitno zbog toga jer su mnoge čak i najpredikatnije dionice na najriroznijim burzama svijeta doživjele pad i preko 90 posto. Ovaj zakon možda je dijelom prepisan od slovenskog. Slovenci su odustali od ovakve odrednice. Ustavno je pravo svakoga hrvatskog građanina da kupuje dionice za svoje novce gdje i kada želi. Što je s padom vrijednosti dionica? Hoćemo li ih tada morati prijavljivati i mijenjati? Ali zaboravimo ovu priču jer većina Hrvata neće kotirati svoje dionice na svjetskim

burzama. Svi oni koji su iznijeli devize vani već su ih pretvorili u vrijednosne papire.

Gotovina i kartice

Interesantna odrednica ovog zakona je ona koja govori o tzv. derivatima. To su oni izvedeni financijski instrumenti koji su vezani uz promjene kamatnih stopa, valute, cijene robe. Zakonodavac kaže u članku 18. da hrvatski rezidenti, dakle pravne osobe, ne mogu koristiti te instrumente ukoliko ne dobiju suglasnost Hrvatske narodne banke. Istovremeno, članak 3. govori da banke, brokeri i fondovi to smiju raditi. Pitam tko će to zabraniti Agrokoru ili Krašu ako se odluči na kupnju kakaoa, suncokreta ili sojine sačme na Čikaškoj ili nekoj drugoj burzi.

Interesantna je odrednica koja govori da Hrvati sada mogu u gotovini kada idu preko granice nositi 3000 eura. Do sad su smjeli nositi 3000 maraka. Do sada je to bilo 2000 kuna, a sada je to 15.000 kuna. Interesantna, ali ne previše smisljena odrednica. Naime, pojava kartičnog poslovanja omogućuje da karticama kada idemo vani možemo dizati novac u bankomatima, plaćati hotel, kupovati i sl.

Naši građani su rezidenti. Ljudi izvan Hrvatske su nerezidenti. Rezident može biti fizička osoba koja boravi u Hrvatskoj 183 dana. Zbog čega se predlagatelj odlučio za pola godine boravka u Hrvatskoj kao kriterij za stjecanje rezidentnosti?

Pozitivno je što su ukinute brojne devizne kontrole hrvatskih pravnih osoba. Morali su prijavljivati, ako nisu u zakonitom roku dobili novce od izvoza. Morali su tražiti suglasnost Hrvatske narodne banke za svaku cesiju, asignaciju, prijeboj duga. Od Ministarstva gospodarstva morali su dobivati suglasnost na kompenzacijske i bartel poslove. Ovo se sve ukida. Prijedlog deviznog zakona zajedno sa Zakonom o bankama i Zakonom o vrijednosnim papirima zaokružuje jedno područje djelovanja hrvatskoga gospodarstva. Preporučujemo hrvatskim građanima da

dobro prouče ovaj Zakon, jer on im u osnovi ide u prilog. Kako Hrvatska njime postaje dio globalne civilizacije Klub zastupnika HDZ-a će prihvatiti i podržati Prijedlog zakona o deviznom poslovanju, rekao je Hrvoje Vojvoda.

Klub zastupnika IDS-a također podržava donošenje ovog Zakona, rekao je dr. **Petar Turčinović (IDS)**. Riječ je o Zakonu koji će obilježiti Hrvatsku i život njenih građana. Ne zato što će hrvatski građani moći kupovati zlatne poluge ili nekretnine u inozemstvu, nego zbog toga što je ključni problem Zakona dinamika kojom će se provoditi i mijenjati. Radi se o procesu da Hrvatska pokušava zadovoljiti kriterije Europske unije. Pokušava osigurati i veći priljev stranog kapitala te smanjiti odljev našeg kapitala vani. Treba zadovoljiti pokazatelje niske inflacije, kamatnih stopa, javnog duga, pa da se pokaže da je Hrvatska za 4 ili 6 godina zemlja koja se približila Europskoj uniji na način da se u Hrvatskoj više ne može tako zarađivati na ekstra kamati kao što se to moglo do danas na blagajničkim zapisima. Umijeće Ministarstva financija, ovoga i slijedećeg zakona je u tome kako će postaviti dinamiku te promjene. Ukupna učinkovitost zakona uvijek se treba mjeriti samo s obzirom na tu dinamiku. Ovaj Zakon moraju slijediti neki novi zakoni kao što je Zakon o bankama. Treba uštimiti državnu riznicu s ovim Zakonom i sa Zakonom o bankama.

Rezident za pola godine

U članku 2. govori se o rezidentima i nerezidentima. Naši građani su rezidenti. Svi ljudi izvan Hrvatske su nerezidenti. Rezident može biti fizička osoba koja boravi u Hrvatskoj 183 dana. Zbog čega se predlagatelj odlučio na pola godine boravka u Hrvatskoj kao kriterij za stjecanje rezidentnosti. Ima naznaka da su čim se Prijedlog zakona pojavio u Hrvatskome saboru neke strane kompanije poslale svoje uposlenike da se prijave u Hrvatskoj ne bi li dočekali ta 183 dana i onda ušli u određene procese i prava koje rezidenti imaju. Trebao bi rok biti godinu dana da bi se stekao status rezidenta. Ministarstvo financija može posebnim propisom utvrditi da netko može postati rezident. Dakle, to je arbitrarnost koja ne bi trebala biti prisutna. Što se tiče izdavanja, uvrštenja i prodaje stranih vrijednosnih papira u Hrvatskoj i kod toga je Ministarstvo financija arbitrar.

Članci 25. i 26. govore o tome da je Hrvatska narodna banka arbitar koji će za poslovne subjekte propisivati najniži rejting koji mora imati izdavatelj stranih kratkoročnih vrijednosnih papira, ako ih u inozemstvu kupuju hrvatski građani, pravni subjekti, dakle rezidenti. Nije baš pametna ta odredba. Hrvatska narodna banka to ne smije određivati.

Hrvatska sada ima više kamate nego zemlje Europske unije. Zato investitori dolaze.

Zašto? Investitor sam prihvaća rizik. To je njegov rizik. Ako pogriješi izgubit će svoj novac. Ukoliko netko sa strane, pa bilo to i Hrvatska narodna banka, određuje kriterij onda bi trebala ponijeti i dio rizika. Kada netko dolazi izvana i izdaje vrijednosne papire u Hrvatskoj i njemu Hrvatska narodna banka propisuje kreditni rejting. Koja je logika? Logika je u obrazloženju da će Hrvatska narodna banka dopustiti da u Hrvatsku uđu samo oni vrijednosni papiri koji imaju visoki rejting. Znači naša poduzeća i građani bit će zaštićeni. Neće doći sumnjivi kapital. Opet je isto pitanje. Zašto ne dozvoliti građanima i poduzećima, koji žele ući u rizik, da ne zarade više. Bilo bi najpametnije da Ministarstvo financija i Hrvatska narodna banka ne arbitriraju.

Blagajnički zapisi

Godine 2002. veliko je kupovanje blagajničkih zapisa, trezorskih zapisa Hrvatske narodne banke. To je sjajna zarada. Pokazala se sjajna prilika. Strani investitori su to uočili, kupili. I evo sada u Zakonu imamo ograničenje koje pokušava zabraniti kupovinu blagajničkih zapisa, a kad se radi o kupovanju udjela u investicijskim fondovima onda se ograničava količina tih blagajničkih zapisa. Investitori vole dolaziti u zemlju u kojoj su kamate visoke. Hrvatska sad ima više kamate od zemalja Europske unije. Zato investitori dolaze. Ali im moramo dati i druge pogodnosti. Ne smije im se zatvoriti tržište blagajničkih zapisa. Kod izravnih stranih ulaganja u Hrvatsku i izravnih ulaganja iz Hrvatske u strane zemlje dolazi do potpune liberalizacije. Odnos je 10:1, dakle 2001. godine 1,4 milijarde dolara je uloženo u Hrvatskoj, a otprilike 118 milijuna dolara su

uložili Hrvati u hrvatska poduzeća u inozemstvu. Iskustva tranzicijskih zemalja pokazuju da u prvoj fazi dolazi do investiranja stranog kapitala, a domaći kapital ostaje doma, jer je tu kamata viša. U drugoj fazi događa se obrnuto. Onda i domaći kapital traži mjesta u susjedstvu. Kod nas bi to moglo biti doslovce susjedstvo.

Nerezidenti koji namjeravaju izdavanjem, uvrštenjem i prodajom vrijednosnih papira prikupljati kapital u Hrvatskoj, moraju ishoditi odobrenje Ministarstva financija. To znači netko će odobrenje dobiti, a drugi neće. Nije jasno po kojim kriterijima. Nerezidenti će kada ulažu u vrijednosne papire u Hrvatskoj morati otvoriti tzv. nerezidentne skrbničke račune. To je još jedan način kojim će Hrvatska narodna banka preko banaka imati

Liberalizacija kapitalnog računa omogućava bolje uključivanje zemlje u svjetske tokove štednje i investicija.

nadzor nad ulazom kapitala. Hrvatska narodna banka propisat će ograničenja, koja još ne znamo. Pranje novca pokušava se spriječiti ponajviše u dijelu u kojem se radi i o iznošenju gotovine iz Hrvatske. Važeći limit od 3000 maraka postaje 3000 eura. Kazne ako se nekoga "ulovi" idu od nikakve u specijalnim slučajevima, preko raspona od 5000 do 40.000 kuna. Zašto bi se nekome progledalo kroz prste, a drugi bi dobio kaznu? Na koga se odnosi kategorija oslobađanja od kazne, upitao je na kraju dr. Petar Turčinović.

Rok je četiri godine

Klub zastupnika HSS-a podržat će donošenje ovog Zakona, rekao je **Luka Roić (HSS)**. Liberalizacija je nešto što je potrebno da bi mogli gospodarski rasti i uključivati se u europske i svjetske procese. Ovo je jedan od zakona koji ide za tim da se prilagode zakonski propisi kriterijima i praksi Europske unije imajući u vidu strateška opredjeljenja Hrvatske za punopravno članstvo u Europskoj uniji. Važeći zakon iz 1993. godine nastao je u vrijeme devizne nelikvidnosti, nerazvijenosti deviznog tržišta i deviznih instrumenata, političke i ekonomske neizvjesnosti, ratnih uvjeta, niske gospodarske aktivnosti.

Najbolji način liberalizacije provest će se ako se usklade zahtjevi gospodarstva za izjednačavanje uvjeta poslovanja s uvjetima iz međunarodnog okružja uz održavanje makroekonomske stabilnosti. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala u određenim rokovima liberalizirati pojedine segmente kapitalnog računa. Osim

Novi zakon o deviznom poslovanju uvažava gotovo sve smjernice Europske unije.

segmenata kapitalnog računa Hrvatska se obvezala u razdoblju od četiri godine postupno ujednačavati tret-

O Željezari Sisak

Nakon stanke u poslijepodnevnom dijelu sjednice Hrvatskoga sabora **Željko Krapljan (HDZ)** je upozorio da je došlo do sukoba između djelatnika Željezare Siska i pripadnika specijalne policije u Sisku. Ima i ozlijeđenih. Nisu isplaćeni obećani osobni dohoci. Molimo da nam se kaže kako će se to riješiti. Čujemo da se i iz ostalih firmi ljudi priključuju. Ne bi bilo dobro da dođe do daljnjih eskalacija, upozorio je **Željko Krapljan**. Razumijem vašu zabrinutost, rekao je predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić (HSS)**. Hina je objavila da su počeli razgovori predstavnika sindikata i policije. Dio činjenica koje ste iznijeli su točne. U 16 sati na licu mjesta trebao bi biti ministar rada i socijalne skrbi **Davorko Vidović**. Potom je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU **Tonči Tadić (HSP)** zatražio da se zastupnicima obrati potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**, jer je on najupućeniji u sudbinu Željezare te jamac za isplatu radničkih plaća. **Jadranko Mijalić (HSL)** pridružio se HDZ-u i HSP-u u traženju da potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** obrazloži zastupnicima zbog čega je došlo do kašnjenja isplate osobnih dohodaka i incidenta. **Damir Kajin (IDS)** u ime Kluba zastupnika IDS-a pridružio se ovim inicijativama. Čuju se i prijetnje generalnim štrajkom u zemlji. Ne bi bilo dobro da se krajnje incidentna situacija pretvori u nešto neželjeno što se ne bi dalo kontrolirati. Stoga neka se učini sve da se pomogne radnicima. Neka Vlada pokuša ispuniti dana im obećanje, rekao je **Damir Kajin**.

man domaćih osoba i državljana Europske unije u svezi sa stjecanjem nekretnina. Obvezala se u roku od četiri godine osigurati slobodno kretanje kapitala. Liberalizacija kapitalnog računa omogućava bolje uključivanje zemlje u svjetske tokove štednje i investicija.

Priljev kapitala kao posljedica viših kamatnih stopa u tranzicijskim zemljama prouzročio je aprecijaciju tečaja. Nakon nekog razdoblja u početku odljeva kapitala zbog smanjenja kamatnih stopa dolazi do deprecijacije tečaja. Liberalizacija kapitalnih transakcija proizvela je različite učinke u zemljama u razvoju. Dolazi do povećanja izdvajanja i prodaje domaćih dionica strancima dok je povećanje ulaganja rezidenata u inozemne dionice vrlo malo. Hrvatska ima relativno nizak deficit države, što se ne bi moglo reći ako se u priču uključuje dubioze izvanproračunskih fondova. Zato su reforme mirovinskog i zdravstvenog fonda neophodne i moraju pridonijeti dostizanju održive razine deficita konsolidirane pozicije države. HSS će podržati donošenje ovog Zakona, kako bi neka ograničenja mogli i drugačije riješiti, zaključio je Luka Ročić.

Dva stupnja prilagodavanja

Potom je nastavljen rasprava o Prijedlogu zakona o deviznom poslovanju. **Tonči Žuvela (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a upozorio je da se ovim Zakonom supstituiraju tri zakona i to Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata, Zakon o kreditnom poslovanju s inozemstvom i dijelovi Zakona o trgovini. Godine 1993. doneseni su zakoni o ovoj problematici koji su u velikoj mjeri pratili tranziciju prema tržišnoj privredi. U međuvremenu održana je makroekonomska stabilnost, započelo se s privatizacijom, razvojem tržišta vrijednosnih papira. Uspješno je započela integracija našega financijskog tržišta u međunarodno. Probleme u vezi s deviznim poslovanjem možemo svesti na nekoliko. Pretežni dio poslovanja s inozemstvom predstavljale su tekuće transakcije vezane uz vanjsku trgovinu i razmjenu usluga. Kapitalni poslovi s inozemstvom bili su mali. Bilo je slabo razvijeno tržište kapitala. Nisu bili primjenjivi međunarodni standardi o rezidentnosti ili nerezidentnosti. Sve ovo, a najviše Sporazum o stabilizaciji i pridru-

živanju utjecali su na potrebu da se donese novi Zakon o deviznom poslovanju koji će uvažavati većinu ili gotovo sve smjernice Europske unije. Poslije liberalizacije tekućeg poslovanja s inozemstvom prema Sporazumu treba nastaviti liberalizaciju kapitalnog računa. Taj postupak imao bi rok od četiri godine za prilagodavanje.

Kapitalnih transakcija bilo je malo. Kad ih je i bilo odnosile su se na zaduživanje u inozemstvu i ulaganja stranaca u Hrvatsku.

Proces globalizacije bitno utječe na to da se liberalizacija kapitalnih transakcija nezaustavljivo širi. Našoj zemlji Europska unija ponudila je dva stupnja prilagodavanja. Prvi bi se odnosio na potpuno oslobađanje svih oblika dugoročnog i srednjoročnog protoka kapitala, tj. onih tokova koji imaju rok dospijea duži od godinu dana. U drugom stupnju bi se liberalizirale i transakcije koje imaju rok dospijea do godinu dana. Liberalizaciju trgovine nekretninama predstavlja potpunu konvertibilnost kapitalnog računa i povezanost nacionalnog s međunarodnim financijskim tržištem. Pretpostavka za ovaj proces jest makroekonomska stabilnost. Bez toga proces je izuzetno opasan.

U vezi s ovim Zakonom Klub zastupnika SDP-a podržava stav predlagatelja da s promjenama treba postupiti oprezno, čuvajući se tzv. vrućeg ili špekulativnog kapitala. Bitno je naglasiti i načela koja sadržajno odskaču od dosadašnjeg Zakona i prakse. Prije svega riječ je o tretmanu rezidenata i nerezidenata, po načelu sjedišta za tvrtku te uvođenja načela jednakog režima za pravne i fizičke osobe. Bitna odrednica je i definiranje kapitalnih poslova kao poslova kojima je svrha prijenos kapitala ali i jednostrani prijenos imovine koji nemaju obilježja obavljanja poslova između rezidenata i nerezidenata.

Prema novom Zakonu u jednakom se režimu nalaze pravne i fizičke osobe. Međutim, u članku 22. ih se u pogledu ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu tretira različito. Odredbe članka 35. govore o obvezi da se pri plaćanju i prijenosima na osnovi kapitalnih poslova izvršava provjera jesu li

podmirene sve zakonske obveze, a koje se tiču tog posla u Hrvatskoj. Trebalo bi ovu odredbu proširiti na ukupno poslovanje, a ne samo na posao koji je temelj za ovu transakciju. U članku 41. govori se o plaćanjima rezidenta na temelju neistinite tražbine ili simuliranog ugovora ili lažne fakture odnosno ako je sklopljen ugovor u kojem nije navedena stvarna cijena. Svjedoci smo da se na ovaj način mnogo poslova odvijalo. Kod ove odredbe postavlja se pitanje tko će tvrditi je li neko plaćanje rezultat upravo ovakvih sumnjivih i nedozvoljenih poslova. Članak 46. definira mjenjačke poslove odnosno tko može biti mjenjač u Hrvatskoj. Bilo bi dobro da se više pažnje posveti kontroli koju vrše kontrolori banaka s kojima ovlaštene mjenjači imaju sklopljen ugovor o otkupu deviza. Treba pojačati eksternu kontrolu. Značajan doprinos kontroli je uvođenje zaštićenih računalnih programa, rekao je Tonči Žuvela.

Hrvatska i MMF

Pred nama je kvalitetno napravljen Prijedlog zakona kojeg će Klub zastupnika HSL-a podržati, rekao je **Jadranko Mijalić (HSL)**. Ljudi iz struke, oni koji se bave poslovima s inozemstvom, uvozom i izvozom, misle da je napravljen dobar Zakon. Osnovne karakteristike dosadašnjih zakona koji su regulirali područje poslovanja s inozemstvom bile su slijedeće. Pretežni dio poslovanja i regulative odnosio se na tekuće transakcije tj. razmjenu prvenstveno roba i usluga. Kapitalnih transakcija bilo je malo. Kad ih je i bilo odnosile su se na zaduživanja u inozemstvu i ulaganja stranaca u Hrvatsku.

Promjena statusa Hrvatske u MMF-u je od 1995. godine. Promjenom tog statusa okončana je formalno-pravno prva faza liberalizacije eksternog računa. Nakon toga trebala je nastupiti faza liberalizacije kapitalnog dijela bilance plaćanja. Razlikovanje pravnih i fizičkih osoba u režimu kapitalnih transakcija s inozemstvom trebalo je odbaciti. Glavni cilj postojećih restrikcija bilo je sprečavanje odljeva kapitala. Početak liberalizacije kapitalnih transakcija u Hrvatskoj možemo ocijeniti kao stihijski i netransparentan.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruženju prihvaćeni su od strane Hrvatske određeni vremenski rokovi

vezani uz pojedine segmente liberalizacije kapitalnog računa. Nadamo se da će Hrvatska u relativno kratkom roku postići potrebnu fiskalnu uravnoteženost. Kvalitetna informatička podrška u sustavu kapitalnih poslova, kvalitetna statistika i kontrola neophodni su za provođenje ovog Zakona.

Reforma deviznog sustava u Hrvatskoj odvija se kroz nekoliko faza. Nalazimo se u drugoj. Treća je uvođenje uz kunu eura. Četvrta je uvođenje eura kao zakonitog sredstva plaćanja.

Što se tiče primjedbi na pojedine članke odnose se uglavnom na članak 22. koji različito tretira pravne i fizičke osobe u pogledu ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu. Fizička osoba to može samo preko ovlaštenog društva. U istom članku ograničava se ulaganja u vrijednosne papire na one koje

izdaju članice OECD-a i međunarodne financijske institucije što je nepotrebno. Nepotrebna je i stavak prema kojemu Hrvatska narodna banka određuje najniži rejting na ulaganje u dugoročne vrijednosne papire u inozemstvu.

Josip Leko (SDP) rekao je da se ovaj Prijedlog ne može promatrati samo sa stajališta jedinke, dakle pravne i fizičke osobe u pravnom prometu, i na tržištu deviza, nego to treba promatrati sa stajališta nacionalne privrede, dakle i državnog interesa u cjelini s poslovanjem s inozemstvom. Reforma deviznog sustava u Hrvatskoj odvija se i realizira kroz nekoliko faza. Nalazimo se u drugoj fazi liberalizacije deviznog poslovanja. Treća faza bila bi uvođenje eura u platni promet zemlje paralelno s kunom. Četvrta faza bi bila uvođenje eura kao zakonitog sredstva plaćanja.

Zakon omogućava lakše poslovanje gospodarstva i građana u međunarodnoj razmjeni i poslovanju, potiče devizno tržište, jača ulogu Hrvatske narodne banke i bankarskog sustava u cjelini, ali i njihovu odgovornost. To zahtijeva odličnu infrastrukturu

Hrvatske narodne banke i bankarskog sustava, jer osim pozitivnih efekata moguće su i posljedice koje ne želimo. Predlagatelj u obrazloženju navodi upozorenje MMF-a da liberalizacija nije cilj nego sredstvo, da je "tajming" i priprema za liberalizaciju važna kao i sama liberalizacija. Pripreme moraju biti temeljite. Neka rješenja u prijelaznim i završnim odredbama Zakona su upitna sa stajališta ustavnosti. Zato je Odbor za zakonodavstvo zatražio očitovanje Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, rekao je Josip Leko.

Na kraju rasprave **Damir Kuštrak**, zamjenik ministra financija, ustvrdio je da su svi klubovi podržali zakon. Dodao je da će iznesene primjedbe u izradi Konačnog prijedloga zakona biti uzete u obzir.

Nakon rasprave zastupnici su jednoglasno donijeli zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o deviznom poslovanju. Primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućuju se predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

A.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAVODU ZA ŠKOLSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

Stručna potpora obrazovanju

Nakon provedene rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj, predlagatelja Vlade RH, zastupnici su prvotno glasovali o Zaključku Kluba zastupnika LIBRA-e da se o Konačnom prijedlogu zakona provede treće čitanje. Ovaj Zaključak odbijen je većinom glasova zastupnika.

Potom se ministar Vladimir Strugar u ime predlagatelja očitovao o podnesenim amandmanima, nakon čega su zastupnici glasovali o Konačnom prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj. Zakon je prihvaćen većinom glasova, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Naposlijetku, zastupnici su glasovali i o slijedećem Zaključku Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu:

Obvezuje se Vladu RH da u roku od 6 mjeseci Hrvatskom saboru predloži Zakon o ustrojavanju institucije koja bi obavljala vanjsko vrednovanje obrazovnog sustava, te Državnog ispitnog centra, koji bi obavio pripreme za uvođenje državne mature. Zastupnici su većinom glasova prihvatili ovaj Zaključak.

Jedan od osnovnih zahtjeva rasprave u prvom čitanju bilo je preispitati odredbu članka 4, što je predlagatelj i uvažio prilikom podnošenja Konačnog prijedloga, tako da je sada djelatnost Zavoda ograničena isključivo na stručno praćenje i unapređivanje sustava odgoja i obrazovanja u RH, na utvrđivanje kurikulumu za pojedina područja tog sustava, na stručno-pedagošku pomoć učiteljima i nastavnicima, te na unapređenje školovanja djece hrvatskih građana u inozemstvu.

O PRIJEDLOGU

U prikazu Konačnog prijedloga zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj koristili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, ministra prosvjete i športa, **Vladimira Strugara**, koji je obrazložio ovaj Prijedlog. Rekao je da i ovom prilikom želi naglasiti da je donošenje ovog Zakona od posebne važnosti za daljnje procese unapređivanja kvalitete odgojno-obrazovnog sustava, pouzdano vođenje obrazovne politike, te ostvarivanje međunarodnih projekata.

O Prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo u prvom čitanju raspravljano je na 25. sjednici Hrvatskog sabora. Svi prijedlozi, primjedbe i mišljenja upućeni predlagatelju, a radi pripreme Konačnog prijedloga zakona

razmatrani su i u najvećoj mogućoj mjeri uvaženi pri izradi Konačnog prijedloga, naglasio je ministar.

**Prava i obveze osnivača
Zavoda u ime Hrvatskog
sabora obavlja Vlada RH koja
imenuje članove Upravnog
vijeća Zavoda, na prijedlog
ministra prosvjete i športa.**

Napomenuo je da je u odnosu na Prijedlog zakona u cijelosti preispitana odredba članka 4. Zakona, što je bio jedan od osnovnih zahtjeva iz rasprave provedene u prvom čitanju. Djelatnost Zavoda sada se ograničava isključivo na stručno praćenje i unapređivanje sustava odgoja i obrazovanja u RH, na utvrđivanje kurikuluma za pojedina područja tog sustava, na stručno pedagošku pomoć učiteljima i nastavnicima, te na unapređivanje školovanja djece hrvatskih građana u inozemstvu.

"Takvim propisivanjem ovlaštenja Zavod se definira po modelu ustanove koju poznaje većina suvremenih obrazovnih sustava u Europi, što ni u kojem slučaju ne kolidira s mogućnošću ustrojavanja i drugih institucija u RH koje bi obavljale druge određene funkcije vanjskog vrednovanja obrazovnog sustava". Ministar smatra da su navedenim rješenjima otklonjeni prigovori o navodno monopolističkom položaju Zavoda kao i bojazni o ustrojavanju paralelnog Ministarstva prosvjete.

Strugar je napomenuo da su primjedbe i prijedlozi o osnivačkim pravima nad Zavodom za školstvo izneseni u prvom čitanju Zakona prihvaćeni u cijelosti. Tako prema odredbama Konačnog prijedloga zakona prava i obveze osnivača Zavoda u ime Hrvatskog sabora obavlja Vlada RH koja imenuje članove Upravnog vijeća Zavoda, na prijedlog ministra prosvjete i športa. Također je prihvaćen zahtjev da se smanji broj članova Upravnog vijeća Zavoda, pa Upravno vijeće sada ima 9 umjesto 11 članova. "Pri tome je kao suvišna izostavljena diskriminirajuća odredba prema kojoj članom Upravnog vijeća Zavoda ne bi mogla biti osoba koja je stranački dužnosnik".

Polazeći od zahtjeva da se stvore preduvjeti za kadrovsku obnovu Zavoda, Konačnim prijedlogom zakona precizirani su uvjeti za izbor savjetnika, odnosno viših savjetnika i

vanjskih suradnika Zavoda. Jasnije se definiraju i stručni kriteriji za izbor stručnih djelatnika Zavoda. Savjetnici i viši savjetnici za školske ustanove s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine biraju se u skladu s odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Jedan od zahtjeva u raspravi u prvom čitanju zakona bio je da se Zakonom o Zavodu za školstvo jasno postavi granica između stručnog i administrativnog. S obzirom na taj zahtjev Konačnim prijedlogom zakona propisano je da će službenike i namještenike sadašnjeg Zavoda koji ne ispunjavaju propisane uvjete za savjetnika, odnosno višeg savjetnika rasporediti Ministarstvo prosvjete i športa u skladu sa zakonom. Ministar je rekao da je prema njegovom mišljenju time otklonjena primjedba da bi Zavod koji se osniva postao "ustanova u koju bi se smještali prekobrojni kadrovi", a istodobno je osigurana radna i socijalna sigurnost zaposlenika Zavoda.

Naposljetku je ministar Strugar zahvalio zastupnicima na prijedlozima na tekst Konačnog prijedloga zakona, a sve da bi on ostvario svoju svrhu, a to je stvoriti ustanovu koja će biti stručna i znanstvena podrška hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu, te putem kojim će se osnažiti ugled učiteljskog zanimanja na temelju autonomije, suradnje i odgovornosti svih u sustavu.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu raspravio je Konačni prijedlog zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj, u svojstvu matičnog radnog tijela. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja i nakon rasprave, Odbor je jednoglasno prihvatio i podnio Hrvatskom saboru nekoliko amandmana.

Prvi amandman odnosi se na članak 4. stavak 2. točku 2, gdje se riječ "obavlja" zamjenjuje riječima "može obavljati". Obrazloženje je da je Zakonom o stručno-pedagoškom nadzoru utvrđeno da stručno-pedagoški nadzor obavljaju državni službenici u zvanju školskih nadzornika (čl. 4. st. 1.), ali i osobe koje to nisu (čl. 4. st. 2.), pod uvjetima da ispunjavaju uvjete za školskog nadzornika. Time je mogućnost stručno-pedagoškog uvi-

da/nadzora proširen izvan državnih institucija, te je potrebno i u ovom zakonu izbjeći mogućnost da se stručno-pedagoški uvid shvati kao djelatnost u isključivoj nadležnosti Zavoda za školstvo.

Drugi amandman odnosi se na članak 9. stavak 1. gdje se brišu alineje 2. i 3, a umjesto njih dolazi nova alineja 2. koja glasi: "Odjel za stručno-pedagošku pomoć i trajnu izobrazbu". Alineja 4. postaje alineja 3. Obrazloženje je da je sadašnje rješenje u Prijedlogu zakona posljedica miješanja dva kriterija podjele poslova u Zavodu. S jedne strane riječ je o funkcionalnom kriteriju (predloženi odjeli 1 i 4), te kriteriju strukture obrazovnih institucija (predloženi odjeli 2 i 3). Odbor smatra da nema razloga toj raznolikosti, pa predlažu da se odjeli 2 i 3 čije su funkcije identične (samo usmjerene na različite dijelove školskog sustava) objedine, a da se na nižoj razini (odsjek ili sl.) oblikuju posebne ustrojstvene jedinice upućene na posebne (možda još neke) dijelove školskog sustava.

Treći amandman odnosi se na članak 13. gdje se u stavku 1. iza riječi "Obrtničke komore" dodaju riječi "i Gospodarske komore". U nastavku teksta stavka 1. riječ "tri" zamjenjuje se riječju "dva". Obrazloženje je da je nazočnost predstavnika Gospodarske komore ključna za važne aktivnosti Zavoda koje se odnose na strukovno školstvo.

Amandman broj 4. glasi: U članku 14. stavku 1. alineji 4. riječi "Vlade RH" zamjenjuju se riječima "Hrvatskog sabora". Obrazloženje je da zbog izuzetnog značenja ove javne ustanove nužno je da prethodnu suglasnost na statut Zavoda daje Hrvatski sabor.

Posljednji, peti amandman glasi: U članku 15. stavku 2. iza riječi "statuta Zavoda" stavlja se točka, a ostatak teksta se briše. Obrazloženje je slijedeće: Odbor smatra da je nepotrebno sužavati krug potencijalnih ravnatelja Zavoda, jer se mogu naći vrsni stručnjaci koji nisu stekli znanstveni stupanj doktora znanosti.

Odbor je jednoglasno zaključio predložiti Hrvatskom saboru donošenje slijedećeg zaključka: Obvezuje se Vlada RH da u roku od 6 mjeseci Hrvatskom saboru predloži zakon o ustrojavanju institucije koja bi obavljala vanjsko vrednovanje obrazovnog sustava, te Državnog ispitnog centra koji bi obavio pripreme za uvođenje državne mature.

Na koncu je Odbor glasovao o prihvaćanju Konačnog prijedloga Zakona o Zavodu za školstvo u RH. Kako je rezultat glasovanja bio 2 glasa "za", 4 glasa "protiv" i 3 "suzdržana", Odbor je predložio Hrvatskom saboru da ne donese Zakon o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj.

Odbor za zakonodavstvo raspravljao je o Konačnom prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj. Odbor podupire donošenje ovog Zakona, a na tekst Konačnog prijedloga podnosi slijedeće amandmane:

Prvi amandman je na članak 11, gdje se u stavku 1. riječi "opći propisi o radu" zamjenjuju riječima: "Zakona o javnim službenicima". Obrazloženje je da nije prihvatljivo da se na zasnivanje i prestanak radnog odnosa, te radno-pravni položaj zaposlenika primjenjuju opći propisi o radu, dok bi im se plaće utvrđivale prema Zakonu o plaćama u javnim službama.

Drugi amandman je na članak 14, gdje se u stavku 1. podstavku 4. riječi "uz prethodnu suglasnost Vlade RH" brišu. Iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi: "Suglasnost na statut Zavoda daje Vlada RH". Obrazloženje je da je primjereno da se suglasnost daje nakon donošenja statuta. Istodobno, nomotehnički se uređuje izričaj.

Treći amandman je na članak 21, gdje se u stavku 2. riječ "osnivača" zamjenjuje riječima: "Vlade RH". Obrazloženje je da se uređuje izričaj sukladno odredbi članka 2. prema kojoj prava i dužnosti RH kao osnivača Zavoda obavlja Vlada RH.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja ministra **Vladimira Strugara**, u ime **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** zastupnicima se obratio **Hrvoje Kraljević**, predsjednik Odbora, koji je usmeno podnio izvješće Odbora, o čemu smo pisali u odjeljku "Radna tijela".

Afirmacija stručnosti učitelja

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Marija Lugarić (SDP)**. Prvotno je istaknula da je SDP od uvijek podupirao, a to će i dalje činiti, jačanje pozicije obrazovanja i školstva u društvu, "ali ne samo to, nego i stručno osnaživanje unutar samog sustava školstva, pritom posebno mislimo na afirmaciju stručnosti

i kompetentnosti učitelja koji su po nama ključni faktor u cijelom sustavu".

Klub zastupnika SDP-a smatra da je Zavod kojeg treba osnovati ovim Zakonom jedna izuzetno važna institucija koja bi trebala pružati stručnu potporu cijelom sustavu obrazovanja, što uključuje i škole i programe i učitelje.

"Bio je poprilično jasan konsenzus u Hrvatskom saboru, da se pedagoški uvid, koji mi na neki način ne možemo razumjeti drugačije nego kao nadzor, mora izdvojiti iz Zavoda i biti pod kapom Ministarstva prosvjete i športa".

Stoga podržavaju prijedlog da se moderan, sustavan, te profesionalno koncipiran Zavod izdvoji iz Ministarstva prosvjete i športa.

Podržavaju temeljne postavke na kojima se gradio ovaj Zakon, a to je programsko osamostaljivanje, kadrovska popunjavanje i decentralizacija.

Marija Lugarić naglasila je da je ovaj Zakon doživio značajne izmjene u odnosu na prvo čitanje, a posebno onaj dio koji se odnosi na članak 4, odnosno na djelatnosti Zavoda.

Iako je neke primjedbe Kluba zastupnika SDP-a predlagatelj uvažio, neka pitanja ostala su neriješena, pa su sukladno tome zastupnici SDP-a ponudili amandmane koje je Marija Lugarić i usmeno obrazložila. No, prije no što ih je iznijela, zamolila je predlagatelja, odnosno Ministarstvo, da još jednom preispita odredbu koja se odnosi na članak 4. stavak 2. točku 2. gdje se kaže da Zavod obavlja pedagoški uvid u ostvarivanje nastavnog plana i programa. "Bio je poprilično jasan konsenzus u Hrvatskom saboru, da se pedagoški uvid, koji mi na neki način ne možemo razumjeti drugačije nego kao nadzor, mora izdvojiti iz Zavoda i biti pod kapom Ministarstva prosvjete i športa", naglasila je zastupnica, te zamolila predlagatelja da ovo riješi svojom amandmanskom intervencijom. Marija Lugarić drži da je formulacija, odnosno amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu prihvatljiv, ali smatra da bi Ministarstvo ipak trebalo još jednom posebno preispitati tu odredbu, a ako

ništa drugo, onda obrazložiti zastupnicima razliku između pedagoškog uvida i nadzora, "s obzirom na to da mislimo da je to poprilično isto".

Potom je zastupnica iznijela amandmane Kluba zastupnika SDP-a.

Prvi amandman je na članak 9, gdje se u stavku 1. tekst alineje 2. briše, a umjesto nje dolazi nova alineja 2. koja glasi: "Odjel za stručno-pedagošku pomoć i trajnu izobrazbu. Obrazloženje je da je predlagatelj prihvatio primjedbu iz prvog čitanja Zakona da se odjeli u Zavodu trebaju odrediti u funkcionalnoj vezi s propisanom djelatnošću Zavoda. Amandmanom se dosljedno to stajalište i provodi. Stručno-pedagoška pomoć odgajateljima, učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima, sustav njihove trajne izobrazbe i napredovanja je od izuzetne važnosti za cjelokupni sustav školstva i za nužne promjene u školstvu, pa ga treba posebno osnažiti i unutar Zavoda za unapređenje školstva.

Drugi amandman se odnosi na članak 13, gdje se u stavku 1. iza riječi "Obrtničke komore" dodaju riječi "i Gospodarske komore". Riječi "tri su iz reda zaposlenika Zavoda" mijenjaju se u "dva su iz reda zaposlenika Zavoda". Obrazloženje je slijedeće: Klub zastupnika SDP-a smatra da je u Upravnom vijeću Zavoda nužno sudjelovanje i predstavnika Gospodarske komore, kao što je bilo predloženo u prvom čitanju Zakona.

Ravnatelju nije potreban doktorat znanosti

Treći amandman je na članak 15, gdje se u stavku 2. brišu riječi: "te ima znanstveni stupanj doktora znanosti". Obrazloženje je da se predlaže brisati uvjet da ravnatelj Zavoda mora imati znanstveni stupanj doktora znanosti, jer nije potrebno na taj način sužavati krug potencijalnih kandidata za ravnatelja Zavoda.

I naposljetku, četvrti amandman Kluba zastupnika SDP-a je na članak 17, gdje se u stavku 2. iza riječi "postupak i uvjeti njihova imenovanja" dodaju riječi "te djelokrug njihova rada". Obrazloženje je da se predlaže da se Statutom Zavoda, osim načina, postupka i uvjeta izbora pomoćnika ravnatelja Zavoda, uredi i djelokrug njihova rada.

Marija Lugarić pozvala je u ime svoga Kluba zastupnika, Ministarstvo prosvjete i športa, da razmisli i na

neki način propiše, odnosno posebno regulira, amandmanom ili kasnije u statutu, djelokrug Vijeća savjetnika u ministarstvu. Tada bi i ostala stručna tijela bila ustrojena, a "takav sustav tada može zadovoljiti svoju temeljnu svrhu, a to je prvenstveno stručna pomoć učiteljima i razvoj novih programa, te unapređenje cijelog sustava školstva", istaknula je zastupnica Lugarić. Klub zastupnika SDP-a podržat će ovaj Zakon u nadi da će se prihvatiti njegovi amandmani, ali i amandmani Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, kao i amandmani Odbora za zakonodavstvo, "koji, po našem mišljenju, poboljšavaju tekst", bila je precizna Marija Lugarić. "Ujedno ćemo podržati i zaključak Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu koji govori da bi se trebala ustrojiti institucija za vanjsko vrednovanje, a pozivamo Ministarstvo da razmisli na sličan način i o formiranju institucije za obrazovanje odraslih, jer bi onda cijeli sustav školstva i ovu stručnu potporu školstvu imali zatvorenim, pa bi i znatan dio problema koji sada postoji time bio izbjegnuta".

Obično mehaničko izdvajanje

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Josip Sesar (HDZ)**. Podsjetio je da je kod glasovanja o Prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo, Klub zastupnika HDZ-a bio protiv, smatrajući da se ovim zakonom vrijednosno ne nudi ništa novoga, što do sada nismo imali, osim što će se stvoriti fizički samostalan, i to veći Zavod, kako po broju zaposlenika, tako i po potrebnim sredstvima.

S druge strane, zastupnici HDZ-a uvjereni su kako je potrebno stalno stručno pratiti, unapređivati i razvijati hrvatsko školstvo, ističe Sesar. "Današnja organizacija školstva u Hrvatskoj u sklopu Zavoda za školstvo malo koga može zadovoljiti, kako po pitanju kakvoće, stručnog osposobljavanja učitelja, nastavnika, ravnatelja, tako i nadziranja i vrednovanja obrazovnog sustava".

Rekao je da zastupnici HDZ-a ustvrđuju da današnji položaj odgoja i naobrazbe u Hrvatskoj karakteriziraju nedostatno prostudirane i osmišljene reformske smjernice i vizije aktualne vlasti o toj problematici. Sesar je podsjetio na nedavnu peticiju akademika protiv reforme školstva Ministarstva prosvjete i

športa, u kojoj se kaže da energiju ne treba rasipati na promjenu sustava, jer se time neće postići željeni cilj, već da treba u postojećem sustavu tražiti rješenje, a novac uložiti u kadrovski potencijal, prateći potrebe nastavnika i njihovo obrazovanje.

Sesar drži da se dostojanstvo hrvatskih učitelja ne može vratiti interventnim sredstvima u ovogodišnjem proračunu, koja ocjenjuje nedostatnim, budući da i sada prosvjetni djelatnici imaju najniže plaće u odnosu na plaće drugih korisnika proračuna i narušeni društveni status.

Dostojanstvo hrvatskih učitelja ne može se vratiti interventnim sredstvima u ovogodišnjem proračunu budući da i sada prosvjetni djelatnici imaju najniže plaće u odnosu na plaće drugih korisnika proračuna i narušeni društveni status.

Tada se osvrnuo i na tekst Zakona. Izjavio je da "profesionalni reformatori u ovom zakonskom prijedlogu vrše obično mehaničko izdvajanje Zavoda za unapređenje školstva iz Ministarstva prosvjete i športa i ustrojavaju ga kao samostalnu ustanovu". Dodao je da se u fizičkom smislu Zavod znatno povećava, a drži i da takav ustroj neodoljivo podsjeća na ustroj kakav smo već imali.

Dodao je da je za kreatora ovog Zakona jedan od razloga za osnivanje, odnosno izdvajanje Zavoda iz Ministarstva, ušteda, tj. smanjenje zaposlenih u ministarstvu, "kao da oni neće biti na državnom proračunu". Ističe da je ovo samo dodatni dokaz o mehaničkom, a ne vrijednosnom promišljanju, a reforma nije učinjena prema stvarnim potrebama hrvatskog školstva.

"Osjećaj je također kako će se ovakvim izdvajanjem Zavoda iz Ministarstva prosvjete i športa i njegovim bujanjem na oko 400 osoba stvoriti paralelno ministarstvo i Zavod će dobiti takvu funkciju. Nudi se puno samostalnih poslova Zavoda, a postavlja se pitanje koja je tu uloga i zadaća ministarstva i tko je tu samostalan".

Sesar je istaknuo da zastupnike njegovog Kluba posebice zabrinjava odredba članka 13, tko upravlja

Zavodom, odnosno izbor članova Upravnog vijeća. Drži da ovaj zakonski prijedlog premalo toga definira, a previše prepušta budućem Statutu, što znači ministru prosvjete.

Klub zastupnika HDZ-a je protiv ovako osmišljenog zakona, kojega se ne može kozmetičkim putem, odnosno amandmanima popraviti. "Ovakav kao što je sada, Zavod za unapređenje školstva, koji nekvalitetno funkcionira i ne ispunjava svoje temeljne zadaće, ovime se neće promijeniti, jer je riječ o mehaničkom izdvajanju, istom načinu rada, istom načinu biranja kadrova itd."

Sesar drži da bi trebalo drugačije osmisлити stručno praćenje i nadziranje, što je bio njihov prijedlog i u prvom čitanju.

Prvo, treba obrazovati samostalnu instituciju glavnog državnog školskog nadzornika u sklopu kojeg bi djelovao Centar za državnu maturu s osnovnim ciljem sustavnog osposobljavanja, te praćenja i vrednovanja školstva. Drugo, potrebno je formirati samostalni državni institut za školstvo, sa ciljem istraživačkog i stručno razvojnog promišljanja hrvatskog školstva, s jasnim, stručnim i znanstvenim mjerilima i standardima, pojasnio je Sesar.

Ističe da bi na taj način dobili kvalitetniji sustav u kojem ne bi mogli sami davati i ocjenjivati projekte, kao i odobravati mjerila i standarde, te ih opet sami vrednovati. Drži da bi se time stvorila i toliko potrebna stručna i znanstvena konkurencija. Na kraju je rekao da su sve to razlozi zbog kojih Klub zastupnika HDZ-a ne može poduprijeti donošenje ovakvog zakona.

Obrazovanje - ključni element razvoja RH

Stajališta Kluba zastupnika LIBRA-e iznijela je zastupnica **Zrinjka Glovacki-Bernardi (LIBRA)**. Na početku je konstatirala da obrazovanje postaje jedna od ključnih točaka hrvatske Vlade u njezinom programu rada za 2003. godinu. Ta je činjenica za zastupnike LIBRA-e izuzetno važna, te stoga ovom zakonu daju načelnu podršku, jer ga smatraju rezultatom dvaju temeljnih načela s kojima se u potpunosti slažu.

"Prvo je to da obrazovanje mora postati ključnim elementom razvoja Hrvatske u svakom pogledu, u gospodarskom, tehnološkom, kao i motor-

nom silom u pokretanju europskih integracija u Hrvatskoj", naglašava Glovacki.

S druge strane pozdravljaju nastojanje Vlade da u strukturama državne uprave razdvoji administrativnu i stručnu funkciju. "Ovaj predloženi Zakon o Zavodu za školstvo s jedne strane potvrđuje važnost obrazovanja i školstva za hrvatsku Vladu, a s druge strane pokazuje njezino nastojanje da se razdvoji administrativno i stručno".

Glovacki je rekla da upravo iz razloga što Klub zastupnika LIBRA-e smatra da je školstvo i obrazovanje od osobite važnosti, željeli su upozoriti na neke činjenice zbog kojih će predložiti Hrvatskom saboru zaključak da se ovaj Zakon uputi u treće čitanje.

Prvi je razlog taj što upravo završava rasprava o promjenama u hrvatskom obrazovnom sustavu, te se očekuje da će hrvatska Vlada ponuditi Parlamentu konačno rješenje sa svim onim promjenama koje su nužne kako bi imali što bolji obrazovni sustav. Kako Zavod za školstvo mora biti jedna od ključnih institucija novog obrazovnog sustava, može se dogoditi da se sada izglasaju rješenja koja će pak nakon skorih odluka o obrazovnom sustavu biti u suprotnosti s tim sustavom. "Dakle, mi sada odlučujemo o jednoj instituciji, a ne znamo još uvijek u kakav sustav ćemo ju, ne samo uklopiti, nego o kakvom sustavu će ona odlučivati i za koji sustav će donositi ključne prijedloge".

Drugi razlog za potrebno treće čitanje je činjenica da se uz zakon predlažu i financijska sredstva potrebna za njegovu provedbu, što su također uzeli u obzir pri odlučivanju zastupnici Kluba LIBRA-e.

Glovacki podržava nova zapošljavanja i to u prvom redu stručnih suradnika u školama, da bismo dobili što bolji obrazovni sustav. Naglasila je da sredstva potrebna za provođenje ovog zakona predviđaju veliki broj novozaposlenih u Zavodu za školstvo, što samo po sebi ne bi smjelo biti problem, ako nam je stalo do kakvoće. "Međutim, brojke pokazuju da stvari možda ili nisu dobro prikazane, ali u svakom slučaju nisu sasvim jasne".

Naime, ovim Zakonom u Zavod za školstvo trebali bi doći vrhunski stručnjaci, a s druge strane, prijedlogom se predviđa porast financijskih sredstava za njihovo stručno usavršavanje, odnosno za sudjelovanje na seminarima i studijska putovanja od

100%, točnije 405 tisuća kuna, istodobno i dodatni troškovi za intelektualne usluge osoba izvan Zavoda koje iznose nešto više od milijun kuna, pojašnjava Glovacki.

"Dakle, unatoč vrsnosti stručnjaka koji će u Zavodu biti zaposleni, ostaje još veliki iznos za njihovo stručno usavršavanje. Porast troškova za intelektualne usluge raste u 2004. godini za 400%, na 4 milijuna kuna, unatoč daljnjem zapošljavanju novih stručnjaka, a isto tako raste gotovo za 100% iznos za njihovo stručno usavršavanje", bila je kritična zastupnica.

Za Klub zastupnika LIBRA-e ovo pitanje je izuzetno važno, ali im je još važniji cijeli sustav i njegovo funkcioniranje. Budući da im se čini da unatoč izmjenama od prvog do drugog čitanja ovaj Zakon ostavlja još mnoga pitanja otvorenima, a i postoji mogućnost da dobar prijedlog bude potpuni promašaj ako se ne uklopi u sustav, dali su prijedlog da zakon ide u treće čitanje.

Nema uštede

U ime Kluba zastupnika HSLS-a zastupnicima se obratio **Želimir Janjić (HSLS)**. Podsjetio je zastupnike na dio programa Vlade RH koji su zastupnici prihvatili početkom 2000. godine. Janjić je rekao da taj program govori da se uspješnije funkcioniranje postojećeg školskog sustava omogućuje donošenjem nastavnih planova i programa koji nedostaju ili su zastarjeli, preispitivanjem postojeće mreže škola i decentralizacijom vlasničkih prava za osnovne i srednje škole.

Kako Zavod za školstvo mora biti jedna od ključnih institucija novog obrazovnog sustava, može se dogoditi da se sada izglasaju rješenja koja će pak nakon skorih odluka o obrazovnom sustavu biti u suprotnosti s tim sustavom.

Također u Vladinom programu stoji da će se na temelju stručne podloge provesti najšira stručna i javna rasprava i elaboracija, iz koje bi se, kao i iz iskustava europskih zemalja i preporuka međunarodnih organizacija, utvrdila nova koncepcija hrvatskog školstva, a ujedno će se na temelju utvrđene koncepcije školstva

prirediti nova zakonska i podzakonska regulativa i unijeti suvremena načela u odgojno-obrazovni proces.

"Dakle, usvajanjem ovog programa mi smo ovdje u Hrvatskom saboru obvezali Vladu RH da želimo takve promjene u sustavu obrazovanja", naglasio je Janjić i dodao da zastupnici očekuju da će Vlada poštovati volju Sabora koja je izrečena prihvaćanjem programa rada Vlade.

Riječ je o vrlo važnoj materiji, posebice stoga što u obrazovanju na svim razinama imamo 630 tisuća djece i 52 tisuće djelatnika, precizira Janjić. Konkretno, u sustavu predškolskoga odgoja imamo 455 ustanova sa 130 tisuća djece i 7 tisuća djelatnika, u sustavu osnovnoga školstva je 900 matičnih škola sa 400 tisuća učenika i 30 tisuća učitelja, a u sustavu srednjega školstva je 350 ustanova sa 200 tisuća učenika i 15 tisuća nastavnika. "Te činjenice nalažu krajnje odgovoran pristup ovoj materiji, što do sada nije bio slučaj", bio je kritičan zastupnik.

Osvrnuo se i na funkcioniranje Zavoda u proteklom razdoblju od 1990. godine. "Nažalost, mora se konstatirati nebriga za njegovo funkcioniranje do dana današnjeg". To je potkrijepio nekim podacima. Tako je npr. osoba u zvanju savjetnika savjetovala učitelje, vodila stručni arhiv, pisala prijedloge programa, vrednovala programe, nadzirala provedbu programa, nadzirala rad učitelja, provodila istraživanja, radila na projektima, a nerijetko je bila i autor udžbenika, pojašnjava zastupnik. "Sve ovo što te osobe rade doista je nespojivo i ovakvo stanje je neodrživo".

Dodao je da Zavod nije niti kadrovski valjano ekipiran, spominje se 77 savjetnika koji nastavnika mogu vidjeti tek jedanput u pet godina. Što se tiče strukovnog školstva navodi se podatak da su zapravo samo tri savjetnika pratila strukovno školstvo koje čini 55% srednjeg školstva.

Kako bi se ovo stanje popravilo, predlagatelj je naveo tri cilja Zakona, programsko osamostaljivanje, kadrovske popunjavanje i daljnji proces decentralizacije. Dakle, želi se profesionalno koncipiran Zavod koji će biti stručna potpora obrazovanju.

"Zavod treba biti stručna i kompetentna institucija, čime se namjerava osnažiti stručna i znanstvena infrastruktura sustava školstva, te ostvariti dio plana provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

EU, određen u točki 196, kojom je predviđena izrada prijedloga programa Zavoda kao središnje razvojne službe obrazovanja u RH". Želimir Janjić rekao je da zastupnici Kluba zastupnika HSLs-a smatraju da se svi ovi ciljevi ovim Prijedlogom neće postići, "što se daje naslutiti proučavajući sve članke zakona".

Klub zastupnika HSLs-a smatra da je prvi korak u promišljanju novog ustroja obrazovanja trebalo biti pitanje što od obrazovanja želimo i što možemo učiniti, tj. odrediti obrazovnu politiku strategijom razvoja u slijedećih 10 do 20 godina, te vidjeti što se može učiniti kratkoročno, a što dugoročno.

Janjić je napomenuo da ovaj Zakon predviđa pedagoški uvid, "što vjerojatno nije ništa drugo nego pedagoški nadzor", čemu, po mišljenju Kluba zastupnika HSLs-a, tu nije mjesto.

Osvrnuo se i na kadrovske popunjavanje kao jedan od ciljeva ovog zakona, te na financijska sredstva potrebna za tu namjenu. Podsjetio je da je u 2003. godini planirano 100% povećanje sredstava za stručno usavršavanje zaposlenika Zavoda, a za intelektualne i osobne usluge iznos dostiže milijun kuna. "Stoga moram izreći stanovite rezerve našeg Kluba na obrazloženje zakona, gdje se kaže da će se smanjiti troškovi državnog proračuna za Ministarstvo prosvjete i športa. Naravno da hoće, ali ta će se sredstva potrošiti u okviru Zavoda, a možda će biti i veća, pa ne možemo govoriti ni o kakvim uštedama", bio je kritičan zastupnik.

Klub zastupnika HSLs-a smatra da ravnatelj Zavoda ne mora imati doktorat znanosti, da bi mogao obnašati tu funkciju. "U sustavu obrazovanja imamo osobe koje su svojim radom i te kako dokazale da i bez ovog formalnog uvjeta mogu uspješno obavljati taj posao".

Janjić je konstatirao da pogled na tekst Konačnog prijedloga zakona govori u prilog toga da je "posao ipak približan onome koji se i do sada obavljao u Zavodu za unapređenje školstva, a približno je sličan i ustroj, pa je upitno da će Zavod izgledati bitno drugačije samom činjenicom izlaska iz Ministarstva".

Klub zastupnika HSLs-a je za drugačiji pristup, a ujedno respektiraju i mišljenje matičnog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, koje je negativno. Janjić je naglasio da mišljenje matičnog Odbora ne uvažava ni resorno ministarstvo, ni Vlada

RH, pa čak niti klubovi zastupnika. Stoga je u ime Kluba zastupnika HSLs-a izrazio nezadovoljstvo takvim odnosom prema Odboru za obrazovanje, znanost i kulturu.

"Odbori su formirani upravo stoga da svima nama budu od pomoći, da bismo se mogli očitovati o pojedinim zakonskim prijedlozima, uglavnom respektiramo njihovo mišljenje, što se ovdje nažalost nije dogodilo". Zbog svega rečenoga, Klub zastupnika HSLs-a neće glasovati za Konačni prijedlog zakona.

Odjel za stručno-pedagošku pomoć i trajnu izobrazbu

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Miroslav Furdek (HSS)**. Pohvalio je predlagatelja što je prihvatio veći dio primjedaba, iznesenih u raspravi prilikom prvog čitanja, no izrazio je i žaljenje što između dva čitanja nije došlo do kvalitetnog pomaka u odnosu između matičnog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu i ministarstva.

Furdek je naglasio da Klub zastupnika HSS-a pozdravlja izmjene članka 4, jer se sada puno jasnije odjeljuje djelatnost Zavoda od nadležnosti Ministarstva prosvjete i športa, pa se definira da Zavod trajno obavlja djelatnost praćenja, unapređivanja i razvoja sustava odgoja i obrazovanja za područje predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog odgoja i obrazovanja, te školovanja djece hrvatskih građana u inozemstvu.

"U obavljanju djelatnosti Zavod utvrđuje i razvija kurikulum za pojedina područja, pruža stručnu pedagošku pomoć, izrađuje analize stanja, ostvaruje zajedničke programe, te obavlja druge poslove u sustavu odgoja i obrazovanja, u skladu s ovim zakonom", dodaje Furdek. Klub zastupnika HSS-a drži da su to sve dobre izmjene u odnosu na prvo čitanje i da daju kvalitetnija rješenja.

Potom se osvrnuo na članak 9. koji govori koji se sve odjeli osnivaju u Zavodu. Klub zastupnika HSS-a drži da bi uz predložene odjele bilo prihvatljivo dodati i Odjel za stručno-pedagošku pomoć i trajnu izobrazbu. Furdek ističe da je stručno-pedagoška pomoć odgajateljima, učiteljima, nastavnica i stručnim suradnicima, kao i sustav njihove trajne izobrazbe i napredovanje od izuzetne važnosti za cjelokupni sustav školstva, pa to treba posebno osnažiti unutar Zavoda, "tim

više što se u članku 4. upravo taj dio posebno i naglašava". Zastupnik je dodao da bi predlagatelj trebao prihvatiti ovu sugestiju kroz prihvaćanje amandmana, jer bi to poboljšalo tekst zakona.

Furdek drži dobrim rješenjem smanjenje broja članova Upravnog vijeća, a priklanja se onima koji smatraju da se jedan član Upravnog vijeća treba birati i iz Gospodarske komore. U tom smislu smatra da predlagatelj treba razmisliti o takvom rješenju, koje bi također poboljšalo sadašnji tekst zakona.

Zaključno je rekao da je obrazovanje najvažniji element razvoja RH i zato je prijeko potrebno odvojiti struku od upravnih poslova, odnosno Zavod za školstvo od Ministarstva prosvjete i športa. Klub zastupnika HSS-a smatra da se prihvaćanjem nekih amandmana od predlagatelja može kvalitativno poboljšati tekst zakona i da stoga ne bi bilo potrebno treće čitanje. "Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj zakon u drugom čitanju i mislimo da se kroz prihvaćanje određenih amandmana ili eventualno amandmanima predlagatelja može donijeti u drugom čitanju".

Razlika u koncepciji

U pojedinačnoj raspravi **Nevio Šetić (HDZ)** je na početku svog izlaganja rekao da je Klub zastupnika HDZ-a još prilikom prvog čitanja tražio da se o zakonu provede prethodna rasprava, što nije prihvaćeno. Njegov Klub tražio je prethodnu raspravu, jer "imamo konceptijski bitnu razliku, a danas nismo čuli da je ministarstvo uopće raspravljalo o toj koncepciji, prije svega radi se da vrijednosno poboljšamo tu oblast, pa smo ponudili instituciju glavnog državnog školskog nadzornika i centar za državnu maturu".

Naglasio je da se o tome uopće nije raspravljalo, a s druge strane nudi se reforma školstva. Šetić ističe da njegov Klub i dalje ostaje pri temeljnoj konstataciji da je ovo samo mehaničko izdvajanje Zavoda iz ministarstva, te da treba osnovati Državni institut za školstvo, s ciljem istraživačkog i stručnog, razvojnog promišljanja hrvatskog školstva.

Zastupnik je rekao da želi upoznati javnost da HDZ ima jasan koncept "koji je vrijednosno daleko iznad ovoga ponuđenog, što je samo jednostavno mehaničko proširivanje jedne državne institucije koja je do

jučer imala 70 ljudi, a sutra će imati 370”.

Pogled na tekst Konačnog prijedloga zakona govori u prilog tome da je "posao ipak približan onome koji se i do sada obavljao u Zavodu za unapređenje školstva, a približno je sličan i ustroj, pa je upitno da će Zavod izgledati bitno drugačije samom činjenicom izlaska iz Ministarstva".

Ustvrdio je da je s druge strane nelogično da je predlagatelj izmijenio ključni članak 4. ovoga zakona, koji govori koje su zadaće Zavoda, no drži da je upravo time predlagatelj razotkrio da potpuno ne razumije materiju.

”Kako je moguće 100% promijeniti članak 4. To samo znači da u ministarstvu problematika nije savladana i vraća nas na našu konstataciju zadnjega puta da je riječ o mehaničkom izdvajanju, a ne o vrijednosnom osmišljanju”.

Da vrijednosno poboljšamo tu oblast ponudili smo instituciju glavnog državnog školskog nadzornika i centar za državnu maturu.

Rekao je da prijedlog HDZ-a uključuje instituciju glavnog državnog inspektora upravo stoga što se oko pitanja obrazovanja u RH vezuje sudbina više od dva milijuna ljudi. ”Mišljenja smo da bi takvog inspektora trebao potvrđivati sam predsjednik države, upravo zbog vjerodostojnosti i odgovornosti koju želimo u hrvatskom školstvu”. Ponovio je da se Ministarstvo nije potrudilo razraditi ovaj prijedlog, odnosno ideju.

Nevio Šetić istaknuo je da nije nevažno ni što je sve to novi trošak za porezne obveznike, ”visoki trošak za loše organiziran i administrativan rad koji ćemo imati u tom Zavodu”.

Ovaj zakon donosi se unatoč negativnom mišljenju matičnog Odbora, Kluba zastupnika HSLS-a, HDZ-a, te traženju Kluba zastupnika LIBRA-e za treće čitanje, ustvrdio je zastupnik. ”Nemate dovoljni konsenzus ni u stručnoj javnosti, ali ovdje u Saboru

možda imate koju ruku više”, bio je kritičan Šetić.

Ističe da Hrvatska nije tako bogata zemlja da stalno eksperimentira u toj oblasti, već se mora postići određeni stupanj konsenzusa kako u stručnoj javnosti, tako i u Saboru.

Nevio Šetić je protiv ovakvog zakona, ”jer obrazovanju treba pristupiti s više preciznosti i vrijednosnog promišljanja, a tu je i činjenica da prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a o formiranju institucije glavnog državnog školskog nadzornika, te instituta za školstvo, uopće nije razmatran”.

Autonomija učitelja

Tada je ministar **Strugar** u ime predlagatelja dao zaključnu riječ. Reкао je da kada se donosi zakon ili bilo koji drugi akt, temeljno pitanje je ”gdje jesmo i kamo želimo stići”. Ministar je naglasio da u tom pogledu ovaj Zakon pokušava učiniti prvi, temeljni korak. Reкао je da vjeruje da je svima u interesu odgoj i obrazovanje kao opće dobro ove zemlje, te dodao da nitko ne spori da postoje različita iskustva, no negdje treba početi.

Nigdje se u Zakonu ne govori o nadzoru, već o pedagoškom uvidu, "a pedagoški uvid i vrednovanje znanja nije jedno te isto".

Ministar Strugar pojasnio je da se nigdje u Zakonu ne govori o nadzoru, već o pedagoškom uvidu, ”a pedagoški uvid i vrednovanje znanja nije jedno te isto”. Reкао je da se zalaže za pedagoški rad s učiteljima i učiteljsku autonomiju.

Strugar je naglasio da se obrazovni sustav ne može popraviti ako se u njega ne uloži, ”a rezultati će se vidjeti za 10, 15 godina, jer ulaganje u obrazovanje danas znači rezultat imati u budućnosti, ne sutra”.

Na kraju je konstatirao da će neprihvatanje Zakona o Zavodu za školstvo negativno utjecati na niz aktivnosti koje su provedene na nacionalnoj razini. Neprihvatanje Zakona će značiti i storniranje već dogovorene dodjele tehničke pomoći za promjene u sustavu odgoja i obrazovanja. Ministar Strugar još jednom je ponovio da je obrazovanje nacionalni interes svijeta, a da će Vlada i Hrvatski sabor imati mogućnosti

utjecati na profiliranje ove buduće javne ustanove.

Ovime je završila rasprava o tekstu zakona.

AMANDMANI

Na Konačni prijedlog zakona o Zavodu za školstvo u RH, podneseno je 12 amandmana. U gornjem tekstu sve smo ih podrobno prikazali, a sada ćemo samo podsjetiti da je **Odbor za zakonodavstvo** podnio 3 amandmana, na članak 11, na članak 14. i na članak 21., nadalje, **Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu** kao matični Odbor podnio je 5 amandmana, na članke 4, 9, 13, 14. i na članak 15., te konačno **Klub zastupnika SDP-a** podnio je 4 amandmana, na članke 9, 13, 15. i na članak 17.

Interesantno je da su Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu i Klub zastupnika SDP-a podnijeli amandman istovjetnog sadržaja na članak 9. stavak 1, tražeći da se u Zavodu osnuje i Odjel za stručno-pedagošku pomoć i trajnu izobrazbu.

Isto tako, Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu i Klub zastupnika SDP-a podnijeli su istovjetni amandman i na članak 13. stavak 1, tražeći da se jedan član Upravnog vijeća Zavoda bira i iz Gospodarske komore.

Naposljetku, identičnog sadržaja je amandman na članak 15. stavak 2. koji su podnijeli Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu i Klub zastupnika SDP-a, smatrajući da potencijalni ravnatelj Zavoda ne treba imati znanstveni stupanj doktora znanosti.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA I GLASOVANJE

Predsjedavajući je sukladno prijedlogu Kluba zastupnika LIBRA-e dao na glasovanje slijedeći zaključak: O Konačnom prijedlogu Zakona o Zavodu za školstvo u RH provest će se treće čitanje. Zastupnici Hrvatskog sabora nisu prihvatili ovaj Zaključak (44 glasa ”za”, 47 glasa ”protiv” i 11 ”suzdržanih”).

Potom se **ministar Strugar** u ime predlagatelja očitovao o podnesenim amandmanima.

Prvi amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 4. predlagatelj ne prihvaća. Ministar je

rekao da je to stoga jer se razlikuje pedagoški nadzor od pedagoškog uvida u ostvarivanju nastavnog plana i programa. Osim toga, naglasio je da u strukturi zaposlenika Zavoda za školstvo, školski nadzornici se zamjenjuju savjetnicima, odnosno višim savjetnicima. Uz to, izričaj "obavlja" pravno je više određen od izričaja "može obavljati", što je od značaja za precizno određivanje djelatnosti Zavoda, pojasnio je ministar Strugar.

Potom su zastupnici glasovali o amandmanu. Amandman na članak 4. Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu nije prihvaćen, sa 42 glasa "za", 49 glasa "protiv" i 17 "suzdržanih".

Na drugi amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 9. predlagatelj se očitovao riječima da mu se ne protivi, ali ga ne može prihvatiti, jer prihvaća amandman Kluba zastupnika SDP-a istog sadržaja. Na ovo objašnjenje ministra, očitovao se predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, **Hrvoje Kraljević**, koji je rekao da bez sjednice Odbora ne može povući ovaj amandman. Potom su zastupnici glasovali o ovom amandmanu Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. Amandman nije prihvaćen.

Ministar se još jednom očitovao da prihvaća istovjetni amandman Kluba zastupnika SDP-a na članak 9.

Amandman Odbora za zakonodavstvo na članak 11. predlagatelj nije prihvatio. Ministar Strugar je rekao da zaposlenici Zavoda za školstvo nisu državni službenici, već su zaposlenici javne ustanove. Osim toga, Zakon o plaćama u javnim službama i sam upućuje na opće propise o radu, kada je riječ o zasnivanju radnog odnosa i radno-pravnom položaju zaposlenika. Na ovo mini-

strovo očitovanje, u ime Odbora za zakonodavstvo **Josip Leko (SDP)** rekao je da je Odbor ocjenjivao da je za djelatnike Zavoda primaran Zakon o javnim službenicima, međutim, naknadnim tumačenjem, slažu se s prijedlogom Vlade, te povlače amandman.

Potom se predlagatelj očitovao o amandmanu Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 13. Ministar Strugar rekao je da ga predlagatelj prihvaća.

Amandman na članak 13. Kluba zastupnika SDP-a predlagatelj ne može prihvatiti, jer je već prihvaćen amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu istovjetnog sadržaja. Tada je Klub zastupnika SDP-a povukao amandman.

Predlagatelj nije prihvatio amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 14, "jer je prihvaćen amandman istoga sadržaja Odbora za zakonodavstvo", rekao je Strugar.

Predsjednik **Tomčić** ustvrdio je da amandmani nisu istog sadržaja, ali da je smisao isti. Predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, **Hrvoje Kraljević** na očitovanje ministra ustvrdio je da smisao nije isti, da je dapače sasvim različit smisao dvaju amandmana, te da Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu ne može odustati od svog amandmana. Uslijedilo je glasovanje. Zastupnici nisu prihvatili amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 14. Potom je ministar još jednom ustvrdio da prihvaća amandman Odbora za zakonodavstvo na članak 14.

Amandman Odbora za zakonodavstvo na članak 21. predlagatelj je prihvatio.

Slijedeći amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu na članak 15. ministar je prihvatio.

Istovjetni amandman Kluba zastupnika SDP-a ministar nije prihvatio, jer je prihvaćen amandman Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, a riječ je dakle o amandmanu istog sadržaja na članak 15. Potom je **Marija Lugarić (SDP)** u ime svog Kluba zastupnika povukla ovaj amandman.

Posljednji amandman Kluba zastupnika SDP-a na članak 17. predlagatelj je prihvatio.

Ovime je završeno izjašnjavanje, rasprava i glasovanje o amandmanima na Konačan prijedlog zakona.

Uslijedilo je glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj. Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su većinom glasova, sa 60 "za", 43 glasa "protiv" i 4 "suzdržana" Zakon o Zavodu za školstvo u Republici Hrvatskoj, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Potom je predsjednik **Tomčić**, sukladno prijedlogu Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu, dao na glasovanje slijedeći zaključak: Obvezuje se Vladu RH da u roku od 6 mjeseci Hrvatskom saboru predloži Zakon o ustrojavanju institucije koja bi obavljala vanjsko vrednovanje obrazovnog sustava, te Državnog ispitnog centra, koji bi obavio pripreme za uvođenje državne mature. Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova prihvatili ovaj Zaključak, sa 76 glasova "za", 4 "protiv" i 27 "suzdržanih".

S.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI OSOBNIH PODATAKA

Viši stupanj zaštite privatnosti

Vlada je zastupnicima za raspravu uputila ovaj zakonski akt, ali je nakon amandmana i brojnih primjedbi Odbor za zakonodavstvo predložio Hrvatskom saboru da provede treće čitanje, predlagatelj se s tim prijedlogom složio, a glasovanje je pokazalo da su istog mišljenja bili i zastupnici. O Konačnom prijedlogu zakona provest će se treće čitanje, a primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućeni su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Ovim se zakonskim aktom uređuju pitanja iz oblasti slobode i prava čovjeka i građanina, koja se odnose na zaštitu privatnosti pojedinca u okviru obrade osobnih podataka.

O PRIJEDLOGU

Rješavanje pitanja zaštite privatnosti pojedinaca o kojem govore osobni podaci samo kroz institut profesionalne, poslovne i službene tajne, nije dostatno za sveobuhvatnu zaštitu osobnosti (privatnosti), koja uključuje i niz drugih, do sada nezaštićenih područja u okviru obrade osobnih podataka koja neposredno utječu na zaštitu privatnosti, a koja je potrebno urediti Zakonom. Naime, problem zaštite osobnih podataka odnosno privatnosti pojedinaca o kojem govore osobni podaci prvenstveno izvire iz prikupljanja, obrade i korištenja osobnih podataka koji se odnose na identificirane fizičke osobe ili osobe čiji se identitet lako može utvrditi na osnovi raspoloživih podataka. Uporaba informacijskih tehnologija samo pojačava taj problem, jer računalom vođene zbirke podataka omogućuju združivanje pojedinačnih osobnih podataka na jednom mjestu, udruženu obradu osobnih podataka, višedimenzionalno povezivanje evidencija koje se nalaze pri različitim državnim tijelima i drugim subjektima koji u svezi sa svojom djelatnošću prikupljaju i dalje obrađuju osobne podatke.

S gledišta prava na informacijsku osobnost i zaštitu te osobnosti potre-

bno je utvrditi uvjete prikupljanja, obrade i prijenosa podataka te posebno uvjete za njihovo korištenje. Zaštita osobnih podataka odnosi se na zaštitu privatnosti fizičke osobe u smislu njezina prava na informacijsku osobnost i u prvom je redu pravno pitanje, a zatim kao zaštita podataka razumijeva i ustrojstvene i tehničke uvjete za tu zaštitu.

Zakonom se ustrojava Vijeće za zaštitu osobnih podataka radi provedbe nadzora nad zaštitom osobnih podataka i djelovanjem sustava obrade osobnih podataka, te se utvrđuju poslovi, prava i obveze Vijeća.

Temeljna svrha ovoga Zakona je urediti zaštitu osobnih podataka (odnosno zaštitu privatnosti osobe o kojoj govore osobni podaci) u Republici Hrvatskoj i u tom okviru ustanoviti prava, načela, postupke i uvjete kojima će se spriječiti nezakonito zadiranje u cjelovitost osobnosti (privatnosti) u poslovima prikupljanja, korištenja, čuvanja i daljnje obrade osobnih podataka.

Na području prikupljanja, obrade i korištenja osobnih podataka, ovim Zakonom se predviđa, sukladno ustavnom određenju o zabrani uporabe osobnih podataka suprotno utvrđenoj svrsi njihovoga prikupljanja, prvenstveno urediti pitanje u koje je svrhe uopće dopušteno prikupljati, obrađivati i koristiti osobne podatke, tko i pod kojim uvjetima može prikupljati osobne podatke i u kojem opsegu te na koji se način, odnosno od koga, smiju prikupljati osobni podaci koji govore o osobinama, stanju i prilikama pojedine osobe.

Nadalje, uređuje se područje korištenja i davanja na korištenje osobnih podataka, pitanje obrade posebnih kategorija podataka, kao što su podaci koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička i vjerska uvjerenja, koji se tiču zdravlja,

spolnog života i slično koji se zbog osjetljivosti prirode tih podataka mogu obrađivati samo iznimno u slučajevima određenim Zakonom, pri čemu je potrebno osigurati i posebne mjere zaštite takvih podataka.

Za zaštitu osobnih podataka važno je urediti i pitanje čuvanja osobnih podataka, a koje razumijeva provedbu odgovarajućih organizacijskih, kadrovskih i tehničkih mjera zaštite voditelja zbirke osobnih podataka i korisnika, kako bi se osobni podaci sadržani u zbirkama podataka, odgovarajuće zaštitili od slučajne ili namjerne zlorabe, uništenja, gubitka, neovlaštenih promjena ili dostupa. Zaštita privatnosti pojedinca u okviru obrade osobnih podataka također uključuje i pravo osobe da bude informirana o tome da li se osobni podaci koji se na nju odnose obrađuju ili ne te uključuje obvezu voditelja zbirke osobnih podataka da izvjesti pojedinca o obradi osobnih podataka (o identitetu voditelja, o svrsi obrade, o korisnicima osobnih podataka, o kategorijama osobnih podataka koji se prikupljaju) i o njegovim pravima u okviru te obrade.

Zakonom se uređuje pravo osoba na obaviještenost o postojanju registara zbirke osobnih podataka, pravo uvida u vlastite osobne podatke sadržane u zbirkama osobnih podataka, pravo na traženje dopune nepotpunih, izmjenu netočnih i brisanje nepotrebnih odnosno prekomjerno priključenih osobnih podataka, pravo suprotstavljanja obradi osobnih podataka u svrhe marketinga kao i pravnu zaštitu u slučaju povrede osobnosti ili pogrešne i neovlaštene uporabe osobnih podataka.

Radi učinkovite zaštite osobnih podataka Zakonom je također potrebno urediti i pitanje nadzora nad djelovanjem sustava koji obrađuje osobne podatke. Budući da osobne podatke u najvećoj mjeri temeljem posebnih propisa obrađuju državna tijela, predviđa se ustrojavanje neovisnog i samostalnog tijela, koje će provoditi nadzor nad djelovanjem sustava obrade osobnih podataka u Republici Hrvatskoj i nadzirati provođenje zaštite osobnih podataka.

RADNA TIJELA

Sa pet amandmanskih prijedloga javio se **Odbor za zakonodavstvo**. Prvim je amandmanom predložio brisanje članka 29. i s tim u vezi poglavlja - Obrada osobnih podataka u novinarske svrhe. Za Odbor nije prihvatljivo izdvajanje položaja novinara u odnosu na druge subjekte bez obzira radi li se o njihovom položaju voditelja zbirke ili korisnika podataka iz zbirke. Naime, radi se o osobnim podacima koji uživaju posebnu zaštitu. Jednako tako za Odbor nije prihvatljivo da Hrvatski sabor donosi odluku o visini naknade za rad predsjednika i članova Vijeća za zaštitu osobnih podataka, te se predlaže da tu odluku donosi Vlada RH. Također nije prihvatljivo da Hrvatski sabor posebnim aktom uređuje ustrojstvo i način rada Vijeća i njegove službe već bi to trebalo riješiti Statutom Vijeća.

Prema odredbi članka 40. u obavljanju poslova iz svog djelokruga, Vijeće može zatražiti pomoć znanstvenika i drugih stručnjaka. Odbor predlaže izostavljanje (brisanje) te odredbe uz obrazloženje da se radi o poslovima koji su u djelokrugu rada Vijeća, a nije razvidno o kakvoj se pomoći radi i da li bi za tu pomoć trebalo osigurati i dodatna sredstva.

Prema ovom zakonskom prijedlogu (članak 42. stavak 1.) Hrvatski će sabor u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona imenovati članove Vijeća za zaštitu osobnih podataka. Odbor drži da nije primjereno jednim zakonom obvezivati Hrvatski sabor na donošenje određene odluke, pa predlaže, ako je to već namjera predlagatelja propisati obvezu Vladi da u obveznom roku podnese prijedlog za imenovanje predsjednika i članova Vijeća (a ne samo članova kako to piše u stavku 1.).

Pored amandmana Odbor je imao više primjedbi i prijedloga na temelju kojih očekuje da će predlagatelj svojim amandmanima pravno i nomotehnički urediti izričaj, te otkloniti manjkavosti na koje se ukazuje, a mi za ovu priliku izdvajamo tek neke.

Glede članka 1. Odbor drži da je nužno doraditi izričaj jer se ne radi o nadzoru "djelovanja sustava obrade" već o nadzoru prikupljanja, te obrade i korištenja podataka i to fizičkih ili pravnih osoba pod uvjetima i na način utvrđen propisom (stavak 1.). A u stavku 2. treba koristiti pojmove iz Ustava koji govore o ljudskim pra-

vima i temeljnim slobodama. Pored toga ovdje se ne radi o zaštiti "u okviru obrade" već o zaštiti u prikupljanju, obradi i korištenju uopće. Jednako tako u stavcima 2. i 3. odredbe valja doraditi sukladno odredbama članka 3. i 14. Ustava kojima se kao najviše vrednote ustavnog poretka jamče prava i slobode neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

U stručnom i tehničkom smislu ovaj je zakon jedan od najtežih zakonodavnih zadaća koje je imao pred sobom Hrvatski sabor.

U točki 1. članka 2. upitno je da se prikupljaju podaci o osobama čiji se identitet "može utvrditi na osnovi specifičnih obilježja njezinog psihološkog, mentalnog, gospodarskog, kulturnog ili specijalnog identiteta". U točki 2. nije razvidno utvrđen pojam "obrade", jer se navodi da je to i "prilagodba ili izmjena osobnih podataka, objavljivanje" te "provedba logičkih operacija" s tim podacima. Nadalje, u točki 3. nužno je urediti izričaj jer za zbirnu imenicu "zbirka" nepotrebno se navodi da je to "strukturirani skup podataka". Uz to, nije razvidno koji i kakvi su to "posebni kriteriji" kojima se obrađuje dostupnost podacima u svrhu njihova vođenja u zbirci podataka. U točki 4. upitno je određenje da voditelj zbirke osobnih podataka, bilo fizička ili pravna osoba, državno ili drugo tijelo, sam utvrđuje svrhu i način obrade osobnih podataka, jer to uključuje i prilagodbu, izmjenu, objavu i drugo prema točki 2. Uz još neke primjedbe Odbor je predložio Saboru da o Konačnom prijedlogu zakona provede treće čitanje.

U raspravi u **Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav** konstatirano je da je predlagatelj u tekst Konačnog prijedloga zakona ugradio većinu primjedbi Odbora iznesenih u raspravi o Prijedlogu zakona. Na tekst Konačnog prijedloga zakona Odbor je utvrdio amandman u vezi s primjedbom koju predlagatelj nije prihvatio. Amandmanom (na članak 36.) se predlaže obveza Vijeća za zaštitu osobnih podataka da ukazuje na uočene zloupotrebe prikupljanja

osobnih podataka. Na kraju Odbor je Saboru jednoglasno predložio da donese Zakon u tekstu kako ga je predložila Vlada RH, a uz ovaj amandman Odbora.

U provedenoj raspravi članovi **Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** podržali su donošenje predloženog Zakona, uz ocjenu da su bitne primjedbe Odbora iznesene u prvom čitanju ovoga zakonskog teksta prihvaćene od predlagatelja i na odgovarajući način ugrađene u tekst Konačnog prijedloga zakona.

Bez rasprave i jednoglasno **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** predložio je Hrvatskome saboru da donese Zakon o zaštiti osobnih podataka.

AMANDMANI ZASTUPNIKA

Amandmanskom intervencijom u članku 31, dodavanjem novog stavka, zastupnica **Mirjana Didović (SDP)** predložila je da nadležni odbor Hrvatskoga sabora pokreće postupak imenovanja članova Vijeća za zaštitu osobnih podataka upućivanjem javnog poziva. Od predloženih članova Vijeća najmanje po jedan član mora biti pravne, financijske i informatičke struke. Tako će se, smatra zastupnica, otkloniti dvojba o načinu izbora kandidata, jer nadležno tijelo Hrvatskoga sabora ima jasno zakonsko uporište o provođenju postupka za izbor kandidata za članove Vijeća.

Četiri amandmanska prijedloga imao je zastupnik **Nenad Stazić (SDP)**. Prvim amandmanom nomotehnički uređuje tekst članka 8. stavak 5. Drugi se amandman odnosi na članka 19. stavak 2. Zastupnik smatra da je obvezu poduzimanja nužnih mjera zaštite osobnih podataka potrebno s voditelja zbirke proširiti i na korisnika pa u tom smislu amandmanski intervenira. Isti su razlozi ponukali ovoga zastupnika da tako intervenira i u članku 41. stavku 1. točki 3. Tom odredbom Vlada predlaže da se novčanom kaznom od 20.000 do 40.000 kuna kazni za prekršaj voditelj zbirke osobnih podataka koji nije osigurao odgovarajuću zaštitu osobnih podataka, a zastupnik predlaže da se ta sankcija odnosi na spomenutog voditelja ili na korisnika. U članku 37. Konačnog prijedloga zakona preciziraju se ostali razni poslovi koje obavlja Vijeće za zaštitu osobnih podataka, a zastupnik Stazić predlaže

da se već navedenom doda posebna alineja u kojoj bi se navelo da Vijeće također "daje mišljenje, u slučaju sumnje, da li se pojedini skup osobnih podataka smatra strukturiranim skupom, odnosno zbirkom osobnih podataka u smislu ovoga Zakona". Zbog neželjene mogućnosti da se potpuno nevažni skupovi osobnih podataka, kao što su npr. evidencije o ulasku i izlasku posjetitelja u pojedine ustanove mogu smatrati zbirkom osobnih podataka u smislu ovoga Zakona, zastupnik smatra da je potrebno dodati predloženu alineju kako bi Vijeće moglo u spornim slučajevima dati obvezujuće mišljenje.

RASPRAVA

Prije nego što je predstavnik predlagatelja dobio riječ, javio se zastupnik Ante Beljo (HDZ) (povreda Poslovnika) te upozorio da se otvara rasprava o ovom zakonskom aktu u

21 sat. Nije, kaže, ratno stanje, da se tako mora postupiti te podsjeća da su zastupnici na sjednici već od 9 sati ujutro. Predsjedatelj sjednice dr.sc. **Zdravko Tomac** upozorio je zastupnika da se ne radi o povredi Poslovnika, te ga podsjetio "da se u redovnom zasjedanju Hrvatskoga sabora (do 15. siječnja) moraju završiti neke stvari". Oni, pak, zastupnici koji su umorni ne moraju biti na raspravi, dodao je potpredsjednik Tomac, izrekavši zastupniku Belji opomenu i ujedno podsjetio da ponekad neki parlamenti u svijetu znaju raspravljati i do jutra, pa se tako može i ovdje.

U nastavku zastupnicima se nakratko u ime Vlade obratio mr.sc. **Miljenko Kovač**, zamjenik ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Upozoravajući na važnost ovoga Zakona ustvrdio je kako poslije ljudskog života nema većih vrijednosti nego što su dostojanstvo, čast, sloboda i osobnost čovjeka. Primijetio je zatim kako svi koji su dosad

raspravljali o ovom zakonskom aktu znaju koliko nam nedostaje iskustva na tom području, i dodao s tim u vezi kako je u stručnom i tehničkom smislu ovo jedna od najtežih zakonodavnih zadaća koje je imao pred sobom Hrvatski sabor. Glede ovoga Zakona nije bilo i neće biti podjela po političkoj liniji, kaže Vladin predstavnik, ali odmah upozorava kako se veoma mnogo ulaže stručnih napora u što kvalitetnije donošenje ovoga Zakona. Na kraju Vladin se predstavnik složio s prijedlogom Odbora za zakonodavstvo da se o ovom zakonskom aktu provede treće čitanje.

Glasovanje je pokazalo da su zastupnici prihvatili takav prijedlog Vlade. Naime, jednoglasno sa 115 glasova "za" zastupnici su odlučili da će o Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti osobnih podataka provesti treće čitanje, a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja upućene su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona za treće čitanje.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PODRUČJIMA I SJEDIŠTIMA DRŽAVNIH ODVJETNIŠTAVA

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli u hitnom postupku Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske.

U provođenju reforme pravosuđnog sustava i izgradnje ustroja državnih odvjetništava potrebno je ispostaviti državnih pravobraniteljstava Stari Grad (Hvar), Supetar, Omiš, Korčula, Rovinj i Ploče ustrojiti kao općinska državna odvjetništva za područja nadležnih općinskih sudova. Iz navedenih razloga bilo je potrebno pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava.

U prikazu Prijedloga poslužili smo se dodatnim obrazloženjem predstavnika predlagatelja, zamjenika ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Miljenka Kovača**.

Rekao je da se radi o Prijedlogu vrlo jednostavnog zakona kojemu je zapravo svrha administrativno tehničko sređivanje stanja.

Podsjetio je na promjenu Ustava RH u prosincu 2000. godine i Zakona o državnom odvjetništvu, posljedica kojih je bilo ukidanje Državnog pravobraniteljstva na način da je pripojeno Državnom odvjetništvu.

Kovač je rekao da još od vremena kada je Državno pravobraniteljstvo postojalo kao samostalna institucija, u nekim mjestima djelovale su njegove ispostave. Sadašnjim propisima to više nije predviđeno, pa se zato predlaže da se dosadašnje ispostave državnih pravobraniteljstava, a to su ispostave koje se nalaze u Starom Gradu na Hvaru, Supetru, Omišu, Korčuli, Rovinju i Pločama ustroje kao općinska državna odvjetništva za područja nadležnih općinskih sudova.

Dodatna sredstva iz državnog proračuna za provedbu ovog Zakona nisu potrebna, jer kako je rekao Kovač, "ne trebaju novi dužnosnici ni novi službenici, ne treba ni prostor ni oprema ni namještaj".

Stoga Vlada moli Hrvatski sabor da donese ovaj Zakon, zaključio je zamjenik ministrice.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

Odbor za pravosuđe također je razmatrao Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava, s Konačnim prijedlogom zakona.

Uvodno je predstavnik predlagatelja izvijestio članove Odbora o osnovnim značajkama predmetnog Prijedloga zakona, razlozima predlaganja kao i o potrebi predložene hitnosti postupka.

U kraćoj raspravi podržana su predložena rješenja, a razlozi njihovog predlaganja ocijenjeni su opravdanima.

Istaknuto je, međutim, kako će u predloženoj transformaciji ispostava dosadašnjih državnih pravobraniteljstava u općinska državna odvjetništva trebati svakako povesti računa poglavito o samom sustavu Državnog odvjetništva RH, kako se radi o tijelima i osobama čija su edukacija i iskustvo

dvojbenu u odnosu na kaznenopravnu nadležnost državnih odvjetništava, jer su do sada radili isključivo u građanskopravnim stvarima, prema nadležnosti dosadašnjih pravobraniteljstava.

Nužno je, dakle, poduzeti aktivnosti u cilju odgovarajuće edukacije zatečenih dužnosnika, pa i mogućim novim kadrovskim rješenjima prema osposobljenosti za pretežitu djelatnost

i nadležnost državnih odvjetništava u kaznenim predmetima.

Nakon provedene rasprave, Odbor je odlučio jednoglasno, podržavajući hitni postupak, predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava.

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, gospodina

Miljenka Kovača, predsjedavajući je konstatirao da nema prijavljenih za raspravu, pa ju je i zaključio.

Kako nije bilo podnesenih amandmana, pristupilo se glasovanju o Konačnom prijedlogu zakona. **Zastupnici su većinom glasova, sa 93 glasa "za" i 3 "suzdržana" donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima državnih odvjetništava.**

S.Š.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENI I DOPUNAMA ZAKONA O HRVATSKOJ AKADEMIJI ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Redovitim članovima povlaštene mirovine

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli predloženi zakonski tekst, kojega je u zakonodavnu proceduru uputila Vlada Republike Hrvatske.

Predlagatelj je podnio rečeni zakonski prijedlog kojim se uređuje članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, te članova njihovih obitelji.

Donošenjem Zakona o mirovinskom osiguranju i njegovom primjenom od 1. siječnja 1999. nisu izrijekom uređena prava određivanja mirovina redovitih članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i umirovljenih članova Akademije, kako je to bilo uređeno u sustavu mirovinskog i invalidskog osiguranja do 31. prosinca 1998. godine prema članku 107. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju i prema članku 20. Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

Naime, odredbama članka 20. rečenog zakona, propisano je da umirovljeni članovi Akademije, ako im je priznata mirovina prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju iznosi manje od 3,3 prosječne mjesečne plaće svih zaposlenih na teritoriju Republike Hrvatske u protekloj godini, imaju pravo na tako određenu povoljniju svotu mirovine. Ta je odredba bila sadržana i u članku 107, stavku 1.

Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju kojim je bilo propisano da redovitim članovima Akademije mirovina ne može iznositi manje od prosječne mjesečne plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u protekloj godini, povećanoj za 3,3 puta. Osim toga, bilo je propisano da mirovina određena prema članku 107. stavku 1. navedenog Zakona, ne može iznositi više od najviše mirovine utvrđene prema odredbama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju. Tako određene mirovine redovitih članova Akademije, koje su bile povoljnije od mirovine prema općim propisima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, usklađivane su kao i mirovine ostalih korisnika mirovina, prema rastu plaća svih zaposlenih, ali samo do 1. listopada 1993. godine. Od tada se, naime, mirovine redovitim članovima Akademije ne određuju u visini koja je određena citiranim propisom, već u reduciranom iznosu, premda su odredbe članka 20. Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u neizmijenjenom sadržaju na snazi od 26. lipnja 1991. godine, odnosno od dana donošenja Zakona pa sve do danas.

Zbog prestanka važenja Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, kao i neprimjene članka 20. Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, od 1. siječnja 1999.

godine, mirovina redovitih članova Akademije određuje se prema općim propisima o mirovinskom osiguranju, pa od 1. srpnja 2000. godine za puni mirovinski staž (40 godina za muškarce, odnosno 35 godina za žene) iznosi prosječno 4.833,74 kune mjesečno, a obiteljska mirovina 3.383,74 kune mjesečno (70% za jednog člana obitelji). Ukoliko bi se, međutim primijenila još uvijek važeća odredba članka 20. Zakona o HAZU, mirovina redovitih članova Akademije u 1999. godini ne bi smjela iznositi manje od 8.847,30 kuna, odnosno obiteljska 6.193,11 kuna (prosječna plaća u 1988. godini iznosila je 2.861,50 kuna), a u 2000. godini 10.081,50 kuna, odnosno obiteljska 7.057,05 kuna (prosječna plaća u 1999. godini iznosila je 3.055,00 kuna). Evidentno je, dakle, da je zbog prestanka važenja Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, te zbog neprimjene spomenute odredbe, došlo do drastičnog smanjenja prava redovitih članova Akademije. Povoljnije određivanje mirovine redovitih članova Akademije u novom sustavu mirovinskog osiguranja, sukladno rečenoj odredbi, ne može se postići neposrednom primjenom odredbe, već je nužno njezino usklađivanje s odredbama novog Zakona o mirovinskom osiguranju.

Ovaj prijedlog legalizira faktično stanje po kojemu redoviti članovi

Akademije ostvaruju pravo na mirovinu po općem, a ne po posebnom, za njihov povoljnijem sustavu, koji je priznat sada važećim Zakonom o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, a uz mirovinu priznaje im se i pravo na posebni dodatak mirovini. Posebni dodatak mirovini vezan je bez izuzetka, za redovito članstvo u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Tim dodatkom odaje se priznanje doprinosa u razvoju Republike Hrvatske, koji su redoviti članovi Akademije dali svojim znanstvenim i umjetničkim radom. Po novčanom iznosu, posebni dodatak mirovini redovitih članova, bitno je niži od iznosa tzv. povlaštene mirovine, na koju imaju pravo prema trenutno važećim odredbama članka 20. Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, koje se, međutim već godinama ne primjenjuju.

Rasprava je provedena i na nadležnim radnim tijelima: **Odboru za**

zakonodavstvo i Odboru za obrazovanje, znanost i kulturu. Članovi navedenih odbora podržali su predloženi zakonski tekst.

U raspravi koja je uslijedila, u Hrvatskom saboru, u ime Kluba zastupnika HSLS-a, govorio je zastupnik **Želimir Janjić**. On je u nekoliko napomena podsjetio na dosadašnju kronologiju donošenja predloženog zakonskog teksta, ocjenjujući ujedno da bi primjena predloženih akata trebala otpočeti početkom godine. Upozorio je, međutim, da potrebna sredstva nisu osigurana u stavkama proračuna, pa je upitna njegovu primjena. Zatražio je od resornog ministra da pojasni navedene segmente predloženoga teksta koje je ocijenio nepotpunim.

Ministar znanosti i tehnologije, dr.sc. **Gvozden Flego** napomenuo je da mu je na sastancima Vlade potvrdno odgovoreno da su osigurana

potrebna sredstva za primjenu opisanih zakonskih prava. Tom su prilikom utvrđeni i korisnici koji imaju pravo na rečenu mirovinu. Smatra ujedno, da će se nakon određene procedure početi isplaćivati mirovine redovnim članovima HAZU-a.

Zastupnik Janjić upozorio je na povredu Poslovnika, te ponovio vlastitu tvrdnju kako potrebna sredstva ipak nisu osigurana usvojenim proračunom za 2003. godinu. Predsjedavajući ga je upozorio da se u ovom slučaju nikako ne radi o povredi Poslovnika, te mu oduzeo riječ i zaključio raspravu.

U nastavku rada pristupilo se glasovanju. Zastupnici su jednoglasno donijeli Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, u tekstu predlagatelja.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O FINANCIRANJU JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Dodatni izvori sredstava

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom. Njime se ovim jedinicama osiguravaju kompenzacije oko sredstava za lokalne proračune, do kojih će doći primjenom odredbi Zakona o porezu na dohodak.

O PRIJEDLOGU

Ovim zakonskim prijedlogom kojega je Vlada predložila po hitnom postupku definiraju se, među ostalim, izvori sredstava jedinicama lokalne samouprave po razinama i vrstama prihoda, te vrste zajedničkih poreza i njihova raspodjela između države, županija, općina i gradova.

Kako je u postupku razmatranja i donošenja Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, kojim se mijenjaju temeljni elementi toga poreza, to je neophodno predložiti usklađivanje, odnosno povećanje udjela općina, gradova i županija u raspodjeli poreza. U skladu s tim, predlaže se povećanje udjela u porezu na dohodak općinama i gradovima sa 32% na 34% (odnosno 35% za one gradove i općine koje financiraju redovnu djelatnost javnih vatrogasnih postrojbi), a županijama sa 8% na 10%. Nedonošenje ovog zakona moglo bi izazvati probleme u funkcioniranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U obrazloženju hitnog postupka, predlagatelj je upozorio da je ovaj postupak potreban budući da je pri planiranju prihoda državnog proračuna za 2003. godinu uzeto u obzir smanjenje prihoda od poreza na

dohodak i kako bi se odmah moglo provesti usklađeno izdvajanje poreza na dohodak u lokalne proračune i osigurati izvršavanje proračunskih izdataka na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U prilogu predloženom zakonskom tekstu zastupnicima je dostavljena tabelarna simulacija efekta uvećanja udjela u prihodu od poreza na dohodak jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ovaj je prilog izrađen na temelju Prijedloga izmjene Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu o hitnom postupku, kao i da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama". Na tekst

Konačnog prijedloga Odbor je dao primjedbu s prijedlogom da se dodatno raspravi odredba točke 8. stavka 4. članka 45. koji se mijenja člankom 1. Smatra da nije prihvatljivo da se dobrovoljna vatrogasna društva, sukladno posebnom zakonu financiraju isključivo iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o predmetnom Zakonu kao zainteresirano tijelo, te jednoglasno podržao prijedlog predlagatelja o primjeni hitnog postupka. Jednoglasno i bez rasprave Odbor je predložio donošenje zakona o izmjenama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu proveo je raspravu kao matično radno tijelo. Podržao je prijedlog Vlade da se predloženi zakon donese po hitnom postupku, budući da je njegovo stupanje na snagu osnova financiranja, a time i funkcioniranja županija, gradova i općina. Članovi Odbora u raspravi su pozdravili povećanje izdvajanja udjela u porezu na dohodak u općinama i gradovima koji financiraju redovne djelatnosti javnih vatrogasnih postrojbi. Konstatirana je potreba da Ministarstvo financija, nakon tromjesečne primjene Zakona o izmjenama Zakona o financiranju lokalne i područne (regionalne) samouprave, izradi mikro-analizu utjecaje primjene zakona, te da o rezultatima izvijesti ovaj Odbor.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje predloženog zakona.

AMANDMANI KLUBOVA I ZASTUPNIKA

Na predloženi zakonski tekst, amandmane su podnijeli **Klub zastupnika IDS-a**, te zastupnici u pojedinačnim prijedlozima. Prema tabularnom pregledu amandmana, Klub zastupnika IDS-a potpisao je 7 od ukupno 13 podnijetih amandmana. Predložio je da se izmijene navedene odredbe vezane uz financiranje decentralizirane funkcije osnovnog školstva na području općine, odnosno grada (amandmani pod rednim brojem 1, 2, 4. i 8.). Predložena je izmjena i onih odredbi (amandman pod rednim brojem 3), u kojima se uređuje zajedničko financiranje kapitalnih

projekata od interesa za razvoj otoka, temeljem poreza na dohodak. Isti podnositelj, svojim se amandmanom pod rednim brojem 7 založio za promjenu koja se odnosi na područje Grada Zagreba koji financira decentralizirane funkcije prema posebnom zakonu, kao i za redovnu djelatnost javne vatrogasne postrojbe koja se financira iz redovne djelatnosti općine ili grada (amandman pod rednim brojem 11. O podnijetim amandmanima bit će još riječi prilikom očitovanja predstavnika predlagatelja, budući da je predstavnik Kluba tražio pojedinačno očitovanje prilikom glasovanja.

Zastupnica **Marina Matulović - Dropulić (HDZ)** i zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** u svom su se amandmanu založili za uvećanje dodatnog udjela poreza na dohodak grada, županije i Grada Zagreba, a zastupnik **Slavko Kojić (SDP)** u slijedećem amandmanskom prijedlogu, za izmjene vezane uz dodatni udio na području Grada Zagreba koji financira decentralizirane funkcije prema posebnom zakonu.

Zastupnici **Valter Drandić (IDS)**, **Marijana Petir (HSS)** i **Josip Pavković (SDP)** predložili su izmjene oko sredstava koje općina, grad, odnosno Grad Zagreb izdvaja za funkcije protupožarne zaštite prema posebnom Zakonu, a sličan je bio i prijedlog zastupnice **Marine Matulović-Dropulić (HDZ)** i zastupnika **Ivana Šukera (HDZ)**, ali s nižim postocima predloženim izdvajanjima. U oba predložena amandmana predložene izmjenе odnose se na period od 2003. do 2005. godine.

Zastupnica **Snežana Biga - Friganović (SDP)** i zastupnik **Damir Kajin (IDS)** predložili su amandman kojim bi se članku 18. dodao novi stavak, kojim porez na cestovna motorna vozila ne bi plaćale osobe s invaliditetom od najmanje 80%. Posljednji amandman potpisao je zastupnik **Damir Kajin (IDS)**, predlažući da se u članku 19. navede da je "porez na cestovna motorna vozila prihod županije u kojoj je vozilo registrirano".

RASPRAVA

Predstavnik predlagatelja i zamjenik ministra financija mr.sc. **Damir Kuštrak**, pojasnio je razloge za hitni postupak i podsjetio da se predloženim zakonskim tekstom predlaže

povećanje izvornog udjela jedinica lokalne samouprave prema postocima navedenim u uvodnom dijelu teksta. Nakon što je zastupnik mr.sc. **Marin Jurjević** podsjetio na naglaske koji su se čuli u raspravi Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, govorili su predstavnici klubova parlamentarnih stranaka.

Lokalna samouprava suočena je sa sve većim troškovima

Prvi je u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio zastupnik **Ivan Šuker** ocjenjujući da je ovoj raspravi morala prethoditi ona koja se odnosi na Zakon o porezu na dohodak. Istovremeno je ukazao da je ministar financija najavljiivao i izmjene vezane uz Zakon o porezu na promet nekretnina. Budući da se odredbe ovih zakonskih akata prelamaju na prihode jedinica lokalne samouprave, zatražio je pojašnjenje, a zatim se osvrnuo na predloženi zakonski tekst.

Procijenio je kako predlagatelj nije napravio točnu analizu koliko će povećanje neoporezivog dohotka i promjena koeficijenata osobnih odbitaka, stvarno utjecati na proračune jedinica lokalne samouprave. Procjenu od 2% ocijenio je paušalnom i nedostatnom, navodeći da bi povećanje trebalo iznositi 3%. Nabrojao je zatim pojedine troškove koji "padaju na leđa" lokalne samouprave, zadržavajući se posebno na pitanjima oko osnovica i troškova za osnovno školstvo. Govorio je zatim i o pitanju troškova koji se oslanjaju na javne vatrogasne postrojbe, navodeći konkretne primjere za grad Veliku Goricu. Upozorio je ujedno da sada treba praviti planove za borbu protiv vatrene stihije, te obnoviti i kupovati potrebnu vatrogasnu opremu. Upozorio je zatim da nitko nije napravio ni procjenu oko iznosa prilikom prometa nekretninama prilikom rješavanja stambenog pitanja, a također vezano uz porezne stavke. Napomenuo je da će Klub zastupnika HDZ-a uputiti nekoliko amandmana. Ukoliko se ovi amandmani usvoje onda će i Klub podržati predloženi zakonski tekst, pojasnio je zastupnik Šuker. Na kraju je upozorio da će jedinice lokalne samouprave morati uvesti dodatne prihode i poreze ukoliko žele pokriti sve potrebne troškove. Dodao je da bi se za ovakve zakonske prijedloge trebala koristiti redovna procedura, upozoravajući da su jedinice lokalne samouprave već usvojile svoje proračune.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)**. Smatra da je neispravno navedeno da se za izgradnju novih stanova plaća samo porez na dodatnu vrijednost. Plaća se još porez na promet nekretnina kao i komunalne naknade i vrijednost zemljišta.

Općinama i gradovima prijetje financijski gubici

Zatim je u ime Kluba zastupnika IDS-a govorio zastupnik **Damir Kajin**. Upozorio je na neizvjesnost koju donosi Zakon o dohotku, budući da se njime donose nove olakšice, čije je odredbe o porastu najnižih plaća ujedno podržao. Naveo je zatim iznose koji će se primjenom odredbi navedenog zakona značajno smanjiti. Upozorio je da je lokalnoj upravi, za razliku od države, ovo primaran način punjenja proračuna, navodeći konkretne iznose vezane uz Istarsku županiju. Upozorio je zatim da država ovih dana svojim građanima šalje značajno povećane uplatnice s novim izračunom poreza za cestovna motorna vozila, dodajući da se radi o povećanjima od 20 do 100%. Upozorio je zatim i na pojedine nejasnoće koje izviru iz rada Porezne uprave koja naplaćuje sve porezne obveze, upozoravajući da simulacije prihoda i rashoda ukazuju da općinama i gradovima u slijedećoj godini prijetje određeni financijski gubici.

Upozorio je da je skupštinama općina od 70-tih do početka 90-tih godina ostajalo do 60% fiskalnih prihoda, a sada su ti iznosi i postoci radikalno smanjeni. Problemi izviru i iz nejasnih nadležnosti, nastavio je zastupnik Kajin, upozoravajući da župan u Istri ne može pozvati građevinske inspektore koji su državni službenici. Županija ujedno nema nadzor nad poljoprivrednim i šumskim zemljištem pa i tu činjenicu treba uzeti u obzir kada se razmatra ovaj problem u svim dimenzijama.

Govoreći o financiranju vatrogasnih postrojbi, upozorio je da je MUP neodgovorno povećao broj profesionalnih vatrogasaca. Pojedine apsurdne i obveze treba hitno promijeniti kako bi se izbjegao financijski bankrot jedinica lokalne samouprave, zaključio je zastupnik Kajin.

Ubrzati proces decentralizacije

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je zastupnik **Ivan Škarić**. Upozorio je na govore u Parlamentu iz 2000. godine kada se obećavala

decentralizacija hrvatske države. Ovaj bi proces trebalo osnažiti i vratiti dignitet općinama, gradovima i županijama, jer u protivnom postojeća podjela na županije nema opravdanja ni svrhe. Upozorio je i na određene regionalne specifičnosti, podsjećajući da zbog velikih ljetnih požara neki gradovi u Dalmaciji gašenja financiraju iz osnovnih prihoda. Upozorio je ujedno na izjavu da se dobrom pripremom i organizacijom zimi, najefikasnije gase ljetni požari.

Zatim je podsjetio da u hrvatskom pravnom sustavu imamo 21 ministarstvo, pa bi se jedno od njih ili određene službe trebale utemeljiti neku novu jedinicu koja bi se isključivo bavila organiziranjem lokalne uprave i samouprave, a posebno njenim financiranjem. Kako bi se osigurala neophodna sredstva za rad i programe ovih jedinica, Klub zastupnika HSLS-a uputit će određene amandmane, a ovisno o njihovoj sudbini i prihvaćanju, podržati predloženi zakonski tekst.

Zastupnik **Slavko Kojić** prenio je razmišljanja i stavove Kluba zastupnika SDP-a. Uvažio je napore Ministarstva financija kako bi se pronašlo "srednje rješenje", oko tereta koji proizlazi zbog smanjenja prihoda i prijetje smanjenjem proračuna za potrebe jedinica lokalne uprave. Naglasio je da se predlažu porezna povećanja sa 32 na 34% kod općina i gradova, te kod županija porast sa sadašnjih 8 na 10%, što je relativni porast od 6,25%. Govoreći o prihodima koji se prikupljaju u Gradu Zagrebu, podsjetio je da iz izlaganja predstavnika predlagatelja valja očekivati amandman i u tom konkretnom slučaju. S tim u svezi, zatražio je i dodatno obrazloženje, upozoravajući da je riječ o najvećoj aglomeraciji u Hrvatskoj, te gradu koji ima opsežne potrebe i rashode. Usklađivanjem predloženoga teksta s odredbama Zakona o porezu na dohodak, eliminirali bi probleme koji proizlaze oko funkcioniranja jedinica lokalne samouprave. Klub zastupnika SDP-a prihvaća ovaj prijedlog i glasat će za njega, zaključio je zastupnik Kojić.

Osigurati sredstva za vatrogasne postrojbe

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorila je zastupnica **Ljubica Lalić**, koja je uvodno definirala da porez na

dohodak predstavlja jedan od zajedničkih poreza koji se raspodjeljuje između jedinica lokalne i područne samouprave te države. Upozorila je zatim da zastupnici nisu dobili najavljene simulacije, a bez njih nije moguće stvoriti cjelovitu sliku o određenim posljedicama koje mogu uslijediti za proračune jedinica lokalne uprave i samouprave. Podsjetila je zatim da je oko 500 jedinica lokalne samouprave nastalo u određenom trenutku političkom voljom, a ne na temelju elaborata o potrebi i opravdanosti takvoga osnivanja. Međutim, realnost je da te jedinice postoje, a trenutno veliki broj ovih jedinica ima problema oko prikupljanja osnovnih financijskih sredstava za svoj rad. Upozorila je ujedno da bi ove jedinice trebale spoznati koliki su njihovi zakonski prihodi, pa bi se tek onda mogla obaviti i učinkovita kontrola obavljenih poslova.

Govorila je zatim o odredbama kojima se uređuje plaćanje i rad javne vatrogasne djelatnosti, upozoravajući da postoje regije u kojima je dobrovoljno vatrogastvo ostavilo snažan pečat. Danas ta društva nestaju, a jedan od razloga je svakako i nedostatno financiranje, koje se oslanja na općinske proračune. Predložila je da se prije glasovanja zastupnicima dostave simulacije koje predstavljaju pouzdan putokaz za donošenje konačnih odluka o predloženom zakonskom tekstu.

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić** koji je ocijenio da bi predlagatelj trebao uvažiti korisne napomene prethodnih govornika, koji ujedno imaju bogata iskustva oko funkcioniranja i problema lokalne uprave i samouprave. Potvrdio je ranije izrečenu konstataciju da u prilazu ovom problemu, nedostaje analitičnosti i simulacija, koje bi ukazale na praktično funkcioniranje opisanih problema. Postoji opravdani strah da bi i ovaj pokušaj države koja se želi predstaviti kao racionalna, završio prepuštanjem ovlasti jedinica lokalne samouprave o povećanju poreznih opterećenja. To se i do sada događalo, a onda ljudi u jedinicama lokalne uprave, moraju građanima tumačiti razloge novih poreznih opterećenja i makro-vizije Vlade Republike Hrvatske. I on je potvrdio da postojeća gospodarska situacija neće moći izdržavati rad i planove prevelikog broja jedinica lokalne uprave i samouprave, od kojih mnoge

vegetiraju i jedva imaju za plaće svojih djelatnika. Upozorio je da se neovisno o ovim elementima, administracija povećava gotovo geometrijskom progresijom, a njihova učinkovitost je zanemariva.

Snažni interes Kluba zastupnika LS-a sastoji se od želje da se država jedanput "prisili" da uistinu pođe od premise kojom se stvari temeljno mijenjaju. Kada se nešto prenosi, onda se to mora prenositi u 100%-tnom financijskom i tehničkom obliku. Upozorio je zatim da je početkom 90-tih godina MUP preuzeo na sebe vatrogasne postrojbe, tumačeći da će biti pod okriljem države, odnosno nadležnog ministarstva. Poslije su se obveze uzdržavanja vratile na jedinice lokalne uprave, ali vratili su ujedno i izraubana vozila i opremu. Upozorio je da jedinice lokalne samouprave najčešće nisu u stanju podmirivati visoke zakonske obveze, pa su sve češća suđenja do kojih dolazi zbog nemoći i pomanjkanja potrebnih financijskih sredstava slijedom preuzetih ugovora. Upozorio je i na implikacije koje izviru iz odredbi Europske povelje koju je potpisala i Republika Hrvatska, a u kojoj se jasno određuju ovlasti i prihodi jedinica lokalne uprave i samouprave.

Na kraju je predložio da se u suradnji Ministarstva pravosuđa i Ministarstva financija, pokuša izraditi novi administrativni redizajn Republike Hrvatske, jer ovoliko broj jedinica lokalne uprave predstavlja značajni trošak. Upozorio je zatim na velike razlike u punjenju lokalnog proračuna između primjerice stanovnika Čepina i Zagreba. Klub zastupnika LS-a spreman je podržati predloženi zakonski tekst, ali treba jasno i glasno reći koliki će biti dodatni trošak za gradske uprave koje će morati ujedno posegnuti za nepopularnim mjerama.

U pojedinačnoj je raspravi zatim prvi govorio zastupnik **Valter Drandić (IDS)**, napominjući da će govoriti i u svojstvu zamjenika predsjednika Hrvatske vatrogasne zajednice. Pokazalo se nažalost, da se ovim izmjenama drastično smanjuju sredstva za vatrogastvo. Kako bi se izbjegli veliki problemi oko navedenog pitanja, uputio je amandman, apelirajući ujedno da se izbjegne izmjena zakonskih odredbi o vatrogastvu jednoglasno usvojenih prije nepunih godinu dana. Začudio ga je odnos Ministarstva financija prema vatrogastvu koje tijekom cijele ove godine

nije ispunilo određene obveze, a sada predlaže smanjenje ionako niskih prihoda. Upozorio je ujedno da se pojedine nabavke vatrogasne opreme obavljaju mimo nužnih konzultacija s vatrogasnim udrugama na terenu. Zbog svih navedenih problema koji se odnose na ovu službu, apelirao je na zastupnike da podrže podnijeti amandman o ovoj problematici.

Na iznijete je tvrdnje reagirao zamjenik ministra financija mr.sc. **Damir Kuštrak**. Ocijenio je da se radi o jednom lošem amandmanu koji je unio veliki nered u raspodjelu poreza na dobit. Smatra da su namjere vezane uz efikasniji rad vatrogasne djelatnosti dobre, ali amandman nije dobro napisan. U ispravku netočnog navoda zastupnik Drandić je napomenuo da se ne može ovako ocjenjivati amandman kojega je Sabor izglasao i donio. Po njemu se mora postupati, a u ovoj su godini jedinice lokalne samouprave trebale dobiti 2% poreza na dohodak, kao što osnovno školstvo dobiva 2,9% sredstava. Apelirao je da se svi pridržavaju zakonskih odredbi, a ne da se "trenira strogoća" na vatrogascima.

Grad Zagreb ne smije biti zakinut u svojim pravima

Zastupnica **Marina Matulović - Dropulić (HDZ)** podsjetila je na naglaske koje je iznijela prilikom donošenja Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave polovinom 2001. godine. Onda je upozoravala na donošenje bez potrebnih analiza, upozoravajući da građani jednostavno moraju imati usluge osnovnog školstva, zdravstva i socijalne skrbi. Uvidom u "Narodne novine", uočava se da pojedine lokalne samouprave uvode ili povećavaju prireze i tako mimo svoje volje opterećuju pripadnike jedinica lokalne uprave i samouprave. Upozorila je ujedno da je u predloženom zakonskom tekstu posebno zakinut Grad Zagreb koji najviše izdvaja u Državni proračun. Dodala je da se od stanovnika Zagreba puno traži ali im se ne želi dati. Ovakav prijedlog zakona ne može se usvojiti, upozorila je zastupnica Matulović-Dropulić, osvrćući se zatim i na odredbe kojima se uređuje porez na promet nekretnina.

Upozorila je na nelogičnosti oko postotka prihoda koji ostaje gradovima čija je imovina u pitanju. Kod

nas čak 40% poreza na promet nekretnina ide državi, a 60% jedinica lokalne samouprave. Ovakvi bi prihodi trebali biti u nadležnostima grada, a kako sada stvari stoje, ne zna se kako će izgledati novi Zakon o porezu na promet nekretnina. I ona je potvrdila da očekuje usvajanje amandmana Kluba zastupnika HDZ-a, dodajući da bi trebalo voditi računa i o obnovi neophodne vatrogasne opreme i vozila.

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** ocijenio je da se u posljednje dvije, tri godine neprihvatljivo eksperimentira hrvatskim pravnim i poreznim sustavom. Upozorio je da je predloženi zakonski tekst došao u Sabor 28. studenoga 2002. godine, a raspravlja se tek danas (4. prosinca 2002. god.), iako se njime mijenja financijski položaj svih hrvatskih općina, gradova i županija. Ovakav ga je pristup i ponukao da ocijeni kako se radi o eksperimentiranju. Dodao je da sadašnji ritam hitnog postupka, te brojne izmjene i dopune, više ne mogu kontrolirati niti vrhunski pravni eksperti, a kamoli većina hrvatskih građana kojima to nije struka. Podsjetio je da se eksperimentira s: poreznim sustavom, kaznenim zakonodavstvom, Hrvatskom vojskom, obavještajnim službama, državnim blagdanima, a prijedlog izmjene o financiranju jedinica lokalne uprave i samouprave samo je jedna izvrsna ilustracija takvih postupaka.

Pretjerano eksperimentiranje Vlade

Upozorio je zatim da Vlada istovremeno želi steći određene političke ciljeve, šaljući poruku kako će prihvaćanjem Prijedloga zakona o izmjeni Zakona o dohotku, većini hrvatskih radnika porasti osobna primanja. Međutim, računice financijskih stručnjaka pokazuju da se to neće dogoditi, premda se Vlada obuzeta izbornim zakonodavstvom ne osvrće na ova upozorenja. No, čak kada bi se to i dogodilo, treba znati da će se smanjiti prihodi općina, gradova i županija s obzirom na njihovu participaciju u tom porezu.

Dodatni problem leži i u činjenici da je najveći broj općina i gradova već donio lokalne proračune, pa sada zbog opisanoga eksperimenta ponovno moraju preračunavati svoje prihode, rashode i troškove. Svojom nerazumnom i nepravednom politikom, upo-

zorio je zastupnik Krpina, Vlada je unijela kaos i nered u proračune općina i gradova na područjima od posebne državne skrbi. Naime, financijske potpore iz državnog proračuna tim jedinicama smanjene su za dvije trećine. Na kraju je procijenio da će se ovi eksperimenti sve više povećavati približavanjem datuma izbora za Hrvatski sabor, ali je ujedno procijenio da to neće povećati šanse za pobjedu vladajućih stranaka u biračkom tijelu. Iz navedenih je razloga skeptičan prema ostvarivanju učinaka koje Vlada navodi kao razloge za donošenje ovog prijedloga.

Zastupnik **Miroslav Furdek**, dr.med. (HSS) iznio je neka svoja razmišljanja, podsjećajući da je i ranije zagovarao napore vezane uz decentralizaciju po svim osnovama. Dobra je namjera predlagatelja da ovim izmjenama zakona korigira negativne financijske efekte koje će donijeti izmjene Poreznog zakona i Zakona o dohotku na proračune jedinica lokalne samouprave. No pitanje je, nastavio je zastupnik Furdek, jesu li dobre namjere dovoljne za pomak naprijed. Podsjetio je ujedno i na podatak da imamo čak 556 jedinica lokalne samouprave kojima je porez na dohodak najznačajniji izvor prihoda. Iznio je zatim pojedine konkretne primjere iz Karlovačke županije, upozoravajući da bi se pojedini nesporazumi izbjegli ukoliko bi predlagatelj odabrao dva čitanja, a vremenski ograničenje bilo donošenje Državnog proračuna. Nije siguran o dostatnosti financijskih sredstava za sve programe i obveze koje padaju na lokalnu upravu i samoupravu, budući da nisu priložene potrebne simulacije. Bit će vrlo loše ukoliko ove zakonske izmjene dovedu gradove, općine i županije u još nepovoljniji položaj i prisile ih na uvođenje dodatnih poreza i prireza. Prije glasovanja i donošenja definitivne odluke, prijeko je potrebno dobiti mikrosimulaciju situacije, zaključio je zastupnik Furdek.

Potrebna je analiza strukture predloženih promjena

Zastupnik **Ivica Buconjić (HDZ)** uvodno je podsjetio na loše posljedice odluke, kojom je Vlada prošle godine, dovela do smanjenja dodataka na plaću za službenike čije su se plaće financirale iz proračuna. Ono što su tada proživljavale jedinice lokalne

samouprave s područja posebne državne skrbi, sada će se početi događati i ostalim jedinicama lokalne samouprave iz svih drugih dijelova Hrvatske. Smatra da će predlagatelj uspjeti donijeti Zakon, a ono što će se kasnije događati morat će rješavati jedinice lokalne uprave i samouprave. Upozorio je da ove jedinice s područja posebne državne skrbi, imaju vrlo negativno iskustvo s kompenzacijama koje se i ovom prilikom obećavaju i najavljuju. Zastupnik je ovu ocjenu potvrdio navodeći konkretne podatke o detaljima vezanim za povrat poreza za Beli Manastir. Podržao je inicijativu zastupnika Šukera o donošenju simulacija koje bi ukazale na svu dinamiku i strukturu predloženih promjena. Govorio je zatim i o problemima koji izviru zbog izmijenjenih propisa prema kojima mjesta osnivači, moraju financirati rad vatrogasnih postrojbi, premda često puta nemaju dovoljno sredstava za ove potrebe. Iritirajuće djeluju i propisi vezani uz provođenje Zakona o vatrogastvu, budući da ima mnogo nekompetentnih u krugu onih struktura, koje moraju provoditi nadležne zakonske propise.

Upozorio je zatim da su pojedini državni inspektori nekompetentni, te svojim postupcima zapravo nanose štetu jedinicama lokalne samouprave. Na kraju je predložio da se obavi temeljna projekcija koja bi se dala na uvid jedinicama lokalne uprave i samouprave o svim posljedicama koje će proizaći iz predloženog zakonskog teksta.

Budući da više nije bilo prijavljenih za raspravu, završnu je riječ dao predstavnik predlagatelja, mr.sc. Damir Kuštrak. Rekapitulirao je temeljne dileme koje su se javljale tijekom rasprave, a koje su bile vezane uz model financiranja jedinica lokalne uprave i samouprave. Svrha predloženog zakona je jasna, a to je - kompenzirati mogući gubitak koji će se javiti zato što će građani koji žive na tim područjima, dobiti veći dohodak zbog smanjenja poreza. Podsjetio je da je simulacija napravljena za čitavu državu, a slijedom nje proizlazi da će županije i gradovi dobiti više novca od poreza na dohodak. Jedini koji se odriče prihoda je državni proračun, a svi ostali sudionici će profitirati, zaključio je predstavnik predlagatelja.

Zastupnik **Šuker** javio se zbog ispravka netočnog navoda. Misli da je netočan navod da bi se jedinice

lokalne samouprave trebale odreći prihoda, jer se država odriče. Upozorio je da država paralelno s ovim mjerama uvodi nove poreze kojima alimentira ono čega se odriče. Ovakav pristup nije jednostavan i moguć jedinicama lokalne uprave.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Ovim je zaključena rasprava, a u nastavku rada ministar financija, dr.sc. **Mato Crkvenac** očitovao se o podnijetim amandmanima. Pokušao je grupirati 1, 2, 3, 4. i 8. amandman napominjući da se radi o sličnim i komplementarnim prijedlozima. Govoreći u ime podnositelja, Kluba zastupnika IDS-a, zastupnik **Valter Drandić** ipak je zatražio pojedinačno očitovanje i glasovanje. Ujedno je dodatno obrazložio amandman pod rednim brojem jedan. Ovaj je amandman podnjet budući da je ocijenjeno kako povećanje sredstava ne pokriva nedostatak koji će se pojaviti u lokalnoj samoupravi. Zbog toga je i predloženo povećanje učešće. Amandman nije prihvaćen.

I slijedeći amandman predstavnik podnositelja obrazložio je istim argumentima, a nakon toga uslijedilo je glasovanje. Ni ovaj amandman nije prihvaćen, kao ni slijedeća dva amandmanska prijedloga istog podnositelja - Kluba zastupnika IDS-a.

Uslijedilo je zatim očitovanje o amandmanu kojega su podnijeli zastupnici **Marina Matulović - Dropulić (HDZ)** i **Ivan Šuker (HDZ)**. Ni ovaj amandman kojim se predlaže povećanje udjela gradova koji financiraju osnovno školstvo nije prihvaćen. Predstavnik predlagatelja ocijenio je da predloženo povećanje sa 32% na 34%, te sa 8% na 10%, može kompenzirati učinke predloženih zakona.

Zastupnik Šuker dodatno je obrazložio podnijeti prijedlog ukazujući između ostalog, da će jedinice lokalne samouprave tijekom godine teško moći nadoknaditi neke stvari. Upozorio je da je već godinu i pol na snazi Zakon o ovom decentraliziranom djelu, a još nitko nije napravio analizu o realnim posljedicama na jedinice lokalne samouprave.

I zastupnik **Slavko Kojić (SDP)** dao je dodatna objašnjenja uz svoj amandman. Njime se zapravo traži da se Grad Zagreb jednostavno stavi u isti položaj kao i drugi gradovi, općine i županije, dakle da se doda 2%. Vlada nije prihvatila ovaj amandman, te je uslijedilo glasovanje. Nakon brojanja glasova, predsjedavajući je konsta-

tirao da je amandman pod rednim brojem 6. ipak prihvaćen, jer je za njega glasovalo 96 zastupnika. Samo 4 glasa bilo je protiv, uz 15 suzdržanih.

Slijedeći amandman kojega je uputio Klub zastupnika IDS-a Vlada ne može prihvatiti, napomenuo je ministar Crkvenac jer je povećanje sa 45% na 48% već riješeno prethodnim amandmanom. Predsjedavajući je zatim precizirao da su se zastupnici o njemu već izjasnili na prijedlog zastupnice Matulović - Dropulić i zastupnika Šukera, pa je time postao bespredmetan. I za slijedeći amandman Kluba zastupnika IDS-a predstavnik predlagatelja ocijenio je da ga Vlada u početnom očitovanju o amandmanima nije prihvatila. U ime podnositelja, zastupnik Drandić je upozorio da se on odnosi na povećanje sredstava za općine na područjima od posebne državne skrbi. Pristupilo se glasovanju, a amandman pod rednim brojem 8 nije prihvaćen.

Slijedeći amandman kojim se zalaže za pojačano financiranje protupožarne zaštite, podnijela je grupa zastupnika: **Valter Drandić (IDS)**, **Marijana Petir (HSS)** i **Josip Pavković (SDP)**. Predstavnik predlagatelja ocijenio je da poslovi oko vatrogastva, a posebice dobrovoljnih vatrogasnih društava uistinu ne stoje dobro te bi trebalo provesti konkretnu analizu u resornom ministarstvu. Smatra da se ovaj problem neće riješiti "nabacivanjem" postotaka. Zastupnik Drandić je upozorio da je stanje onakvo kakvo je lokalna samouprava naslijedila od MUP-a, koji nije kompetentan za davanje ocjena o vatrogastvu. Zbog toga su općine i gradovi morali iz drugih izvora izdvajati sredstva za plaće i materijalne troškove vatrogasaca. Zbog ovakve situacije ocijenio je da bi gradovima i općinama trebali ostaviti potrebne izvore prihoda. U

protivnom prijeti potpuni kolaps vatrogastva, upozorio je zastupnik. Vlada, međutim, iz opisanih razloga nije mogla podržati ovaj amandman. Pristupilo se glasovanju - amandman nije prošao.

Pristupilo se zatim očitovanju amandmana kojega su uputili zastupnica **Marina Matulović - Dropulić (HDZ)** i zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)**, a koji se također odnosi na djelatnost javne vatrogasne postrojbe. Nakon što Vlada nije prihvatila podnijeti amandman, zastupnik Šuker je objasnio razloge zbog kojih se vatrogastvo ne može financirati iz komunalne naknade. Smatra da treba pripremiti postrojbe za ljetnu sezonu, a problem bi se riješio kada bi jedinice lokalne uprave osigurale stabilne izvore prihoda za ove potrebe. Vlada međutim nije prihvatila ovaj amandman, pa se pristupilo glasovanju. Zastupnici su većinom glasova potvrdili ovaj ishod - amandman nije prošao.

Slijedeći amandman kojega je podnio Klub zastupnika IDS-a, predstavnik Vlade nije prihvatio budući da je istovjetan amandmanu pod rednim brojem 9. koji nije prihvaćen. Zastupnik Drandić upozorio je da se njime traži osiguranje sredstava za plaće i materijalne troškove vatrogasaca za one općine i gradove koji imaju javne vatrogasne postrojbe. Uslijedilo je glasovanje - amandman nije prihvaćen.

Slijedeći amandman uputila je zastupnica **Snježana Biga-Friganović (SDP)** i zastupnik **Damir Kajin (IDS)**. Ministar financija ocijenio je da bi se njime znatno proširio krug osoba koje ne bi plaćale porez na cestovna motorna vozila. Budući da taj prihod pripada županijama, ne bi trebalo smanjivati njihove prihode. Prije nego što se pristupilo glasovanju zastupnica Biga-Friganović je u ime predlagatelja napomenula da se ne

radi o znatnom širenju od oslobađanja budući da je riječ o invalidima sa 80 ili više postotaka tjelesnog oštećenja. Amandman nije prihvaćen, a zastupnici su se zatim očitovali i o posljednjem prijedlogu kojega je uputio zastupnik **Damir Kajin (IDS)**.

Vlada nije prihvatila prijedlog kojim se predlaže da se porez na cestovna motorna vozila smatra prihodom županija u kojem je vozilo registrirano, jer se to sukladno propisima može obaviti samo u mjestu prebivališta vlasnika vozila.

Zastupnik **Kajin** u svom je dodatnom objašnjenju upozorio da županijama treba upravo ovaj prihod, jer je primjerice u Zagrebu registrirano stotine vozila MUP-a, HV-a, INE i ostalih tvrtki koje imaju sjedište u tom gradu, iako uglavnom voze po županijskim cestama. Smatra da je ovo očekivanje logično, te je predložio glasovanje. Ministar **Crkvenac** ipak nije prihvatio rečeni amandman, ali prije nego što se pristupilo glasovanju, riječ je dobio zastupnik **Jozo Radoš (LIBRA)**.

Ocijenio je da je u ovom slučaju došlo do povrede Poslovnika jer se amandmani mogu podnositi samo na one izmjene i dopune zakona koje je predlagatelj predložio. Ovaj zakon ima tri članka, a ovdje se podnosi amandman na članak 19. Predsjedatelj je prihvatio ovakvo obrazloženje, ocjenjujući da se ovaj amandman neće razmatrati iz navedenih razloga, te zaključio raspravu.

Zatim se pristupilo glasovanju o Konačnom prijedlogu zakona. Većinom glasova (80 "za", 34 "protiv" i 6 "suzdržanih"), zastupnici su donijeli Zakon o izmjenama i dopunama zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PLAĆAMA SUDACA I DRUGIH PRAVOSUDNIH DUŽNOSNIKA

Pravednost i u koeficijentima

Kod utvrđivanja dnevnog reda zastupnici su prihvatili primjenu hitnog postupka. Nakon provedene rasprave, zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, Vlada RH.

Potom se glasovalo o Zaključku kojeg je predložila grupa zastupnika slijedećeg sadržaja: Obvezuje se Vlada RH da najkasnije do 30. travnja 2003. godine osigura primjenu članka 6. Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, koji se odnosi na pravo suca i drugih pravosudnih dužnosnika na naknadu

za svaku navršenu godinu radnog staža od 0,5%, a najviše 20%. Zastupnici su većinom glasova prihvatili ovaj Zaključak.

U okviru reforme pravosuđa i smjernica EU, a u cilju izjednačavanja položaja sudaca i državnih odvjetnika predloženim izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih

pravosudnih dužnosnika, izjednačit će se plaće državnih odvjetnika s plaćama sudaca.

Reformom hrvatskog pravosuđa predviđeno je vrednovanje iskustva u radu pravosudnih dužnosnika, a kako su uvjeti propisani za imenovanje sudaca prekršajnih i općinskih sudova istovjetni u pogledu propisane školske spreme (Pravni fakultet i položen pravosudni ispit), te dužine staža, iste dužnosnike je trebalo izjednačiti i u visini pripadajuće plaće.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog zakonskog prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, zamjenika ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, gospodina **Miljenka Kovača**. Prvotno je naglasio da se ovim Prijedlogom zakona želi izjednačiti status pravosudnih dužnosnika u pogledu plaća, jer sada postoje razlike među njima. Naime, državni odvjetnici i njihovi zamjenici imaju manje plaće od predsjednika sudova i sudaca istoga ranga, a isto vrijedi za predsjednike prekršajnih sudova i prekršajne suce.

Budući da su za obavljanje svih tih poslova, dakle za pravosudne dužnosnike istoga ranga, propisani potpuno jednaki uvjeti koje oni moraju ispunjavati da bi mogli biti imenovani na svoje dužnosti, predlagatelj smatra da je potrebno da i u pogledu plaće svi budu izjednačeni, i to je bit prijedloga ovog zakona. Miljenko Kovač dodao je da je riječ i o jednom tehničkom usklađenju, s obzirom na činjenicu da više ne vrijedi Zakon o državnom pravobraniteljstvu.

Konačno, radi se o jednoj novosti, koja se predlaže stoga što je stupio na snagu Zakon o sigurnosnim službama RH. U članku 17. propisano je da mjere tajnog prikupljanja podataka mora dopustiti sudac Vrhovnog suda, a budući da se zahtjev za tim mjerama može podnijeti bilo kada, dakle i noću, blagdanom, nedjeljom, suci Vrhovnog suda morat će dežurati, odnosno biti u svako doba dostupni, da bi mogli odlučiti o zahtjevu za provođenjem mjera tajnog prikupljanja. Zato se i predlaže da bi se tim sucima na temelju ovlaštenja koje bi Vlada dobila ovim Zakonom, Uredbom utvrdilo pravo na naknadu za takav izvanredan rad i mjerila za utvrđivanje visine te naknade.

Miljenko Kovač na kraju izlaganja rekao je da će prihvaćanje ovog zakona značiti dodatna sredstva u državnom proračunu. Pojasnio je da je ovaj Prijedlog zakona napisan prije nego što je državni proračun donesen, tako da su sredstva već osigurana u državnom proračunu za 2003. godinu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se on donese po hitnom postupku.

Na tekst Konačnog prijedloga Odbor podnosi slijedeći amandman. U članku 3. stavak 2. koji glasi: "Stavak 3. briše se" zamjenjuje se tako da glasi: "Stavak 3. mijenja se i glasi: Plaća sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika povećava se za 0,5% za svaku navršenu godinu radnog staža, a najviše za 20%". U uvodnoj rečenici stavka 3. riječi: "koji postaje stavak 3." brišu se. Obrazloženje je slijedeće: Ocjenjuje se da sucima i drugim pravosudnim dužnosnicima treba osigurati pravo na uvećanje plaće za 0,5% za svaku navršenu godinu radnog staža, a najviše za 20%, te se tako amandmanom uređuje tekst.

Odbor za pravosuđe podržao je sva predložena rješenja, jer je ocijenjeno nužnim da se izjednače plaće pojedinih kategorija sudaca i pravosudnih dužnosnika koji obavljaju poslove približne složenosti i koji za obavljanje tih poslova ispunjavaju iste obrazovne, stručne i ostale uvjete. Naglašeno je da su takva rješenja u skladu sa smjernicama Europske unije, preporukama Vijeća Europe, te stajalištima i preporukama stručnih tijela i udruga.

Odbor drži da su osiguranje odgovarajućeg materijalnog statusa sudaca i pravosudnih dužnosnika, kao i odgovarajuće materijalne osnove za funkcioniranje pravosuđa u cjelini, bitne sastavne reforme pravosuđa koja je u tijeku.

Naravno da samo povećanje plaća nije jamstvo boljeg rada sudaca i neovisnosti sudova, ali u kombinaciji sa svim predloženim mjerama u okviru reforme pravosuđa trebalo bi rezultirati odgovarajućim učincima.

Nužno je u okviru 18%-tnog povećanja sredstava za pravosuđe u Državnom proračunu za 2003. godinu usmjeriti financijska sredstva u prave

svrhe i namjene prema utvrđenim prioritetima uz odgovarajuću kontrolu i uvid u trošenje tih sredstava.

Kao i više puta do sada, prilikom rasprava u Odboru za pravosuđe o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, o Državnom proračunu i Zakonima o izvršavanju Državnog proračuna, postavljeno je pitanje o neprimjenjivanju članka 6. Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika koji sucima i drugim pravosudnim dužnosnicima daje pravo na uvećanje plaće za 0,5% po navršenoj godini radnog staža.

Ocijenjeno je, kako se s aspekta ustavnosti i načela legaliteta, te jednakosti svih pred zakonom, radi o dvojbom rješenju. Odbor drži da, uvažavajući financijske mogućnosti društva, ovo stanje treba jednom prevladati i riješiti u skladu s ustavnim i zakonskim rješenjima i načelima, jer je nepobitna urgentnost potrebe da se konačno počne primjenjivati postojeći Zakon o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

Nakon provedene rasprave, Odbor je odlučio većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav raspravio je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, s Konačnim prijedlogom zakona, kao zainteresirano radno tijelo.

Odbor je u raspravi podržao prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Odbor je u raspravi podržao i prijedlog predlagatelja o utvrđivanju koeficijentata za izračun plaća sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, te da se taj izračun obavlja na temelju bruto osnovice.

Odbor je također podržao da se zakonom utvrđuje pravo na uvećanje plaća na temelju navršenih godina radnog staža sukladno važećem radnom zakonodavstvu u RH, bez obzira da li se to pravo u pojedinoj godini ostvaruje ili ne.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno predložio donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, u tekstu u kojem ga je predložila Vlada RH.

AMANDMANI

U sklopu prikaza radnih tijela iznijeli smo amandman Odbora za zakonodavstvo.

Značaj radnog iskustva

Grupa zastupnika u kojoj su **Luka Trconić (HSS)**, **Mladen Godek (LIBRA)** i **Vedran Lendić (SDP)** podnijeli su amandman na Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

Amandman glasi: Članak 5. mijenja se i glasi: "Na ovaj zakon neće se primjenjivati odredbe članka 44. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna RH za 2003. godinu". Dosadašnji članak 5. postaje članak 6.

Obrazloženje je da nakon usvajanja predloženog zakona kojim su cjelovito i sistematski regulirane plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika stvoreni su uvjeti da se prizna naknada za radni staž u visini od 0,5% po godini, s time da najviša naknada može iznositi 20%. To se ovim amandmanom predlaže, pa je njegovim usvajanjem osigurana jednaka primjena Zakona o radu i drugih odgovarajućih propisa koji reguliraju pitanje određivanja plaća zaposlenih osoba.

Podnositelji ovog amandmana iz razloga koji su ustavno-pravnog karaktera žele posebno upozoriti na okolnost da je u strategiji reforme pravosuđa izričito navedeno da će se ukinuti suspenzija isplata ove naknade, a s druge strane predlagatelji amandmana posebno žele upozoriti na izuzetni značaj radnog iskustva u pravosudnim djelatnostima.

Klub zastupnika LIBRA-e također je podnositelj jednog amandmana na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

Amandman na članak 3. glasi: "U stavku 4. koji postaje stavak 3. koeficijenti za izračun plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika u točkama 8. i 9. mijenjaju se i glase: 8.c) predsjednici prekršajnih sudova 3,30

9.a) suci općinskih sudova 3,20

b) suci prekršajnih sudova 2,90

c) zamjenici općinskih državnih odvjetnika 3,20"

Obrazloženje je slijedeće: U prijedlogu je provedeno izjednačavanje koeficijenta predsjednika prekršajnih

sudova /3,54/ s predsjednicima općinskih sudova i općinskih državnih odvjetnika. Jednako tako izjednačeni su koeficijentom 3,11 suci općinskih sudova, suci prekršajnih sudova i zamjenici općinskih državnih odvjetnika.

Ranije je razlika iznosila između tih vrsta pravosudnih dužnosnika oko 30%.

U obrazloženju prijedloga za izjednačavanje navodi se da se za bilo koju od ovih dužnosti zahtijevaju isti uvjeti u pogledu stručne spreme (Pravni fakultet plus pravosudni ispit). To je naravno točno, ali s druge strane ne mogu se izjednačavati odgovornosti, težina i složenost poslova tih vršitelja sudačkih funkcija. Prema tome, obrazloženje predlagatelja zakona je čisto formalno-pravne naravi, a ovim amandmanom Kluba LIBRE uvodi se promjena koja uvažava stvarno stanje i sve elemente koji su vezani za izvršavanje sadržaja rada na provedenim mjestima u okviru pravosuđa. Pri tome valja posebno naglasiti da se predloženim amandmanom samo snizuje stavka Proračuna koja se odnosi na plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, a inače plaće svih njih su u povećanju na dosadašnje razdoblje. Potpisnik amandmana u ime Kluba je Mladen Godek.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja zamjenika ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave ispred Odbora za zakonodavstvo govorio je **Josip Leko (SDP)**, predsjednik Odbora, a potom, u ime Odbora za pravosuđe, govorio je predsjednik Odbora, gospodin **Luka Trconić (HSS)**.

Trebava uvažiti postojeće razlike

U ime Kluba zastupnika LIBRA-e zastupnicima se obratio **Mladen Godek (LIBRA)**. Reкао je da je podnio u ime svog Kluba amandman koji se tiče koeficijenata. "Naime, radi se o tome da su predsjednici prekršajnih sudova izjednačeni s predsjednicima općinskih sudova i općinskih državnih odvjetnika, a do sada je ta razlika bila oko 30%". Suci prekršajnih sudova su danas izjednačeni sa sucima općinskih sudova i s državnim odvjetnicima, a do sada je razlika bila oko 17%, naglasio je Godek.

Dodao je da je u obrazloženju Prijedloga rečeno da je ovo motivirano time da se za jedan i za drugi posao traže isti uvjeti u smislu da jedni i drugi nositelji pravosudnih funkcija trebaju imati Pravni fakultet i položen pravosudni ispit. "Ovo je točno, ali to je zapravo jedan klasičan primjer formalističkog pristupa problematici, jer se plaće nigdje i nikada nisu i ne bi smjele određivati samo na osnovi formalnog kriterija". Drži da su težina i kompleksnost poslova radnog mjesta, te društvena odgovornost oni kriteriji koji bi trebali određivati plaće.

To je klasičan primjer formalističkog pristupa problematici, jer se plaće nigdje i nikada nisu i ne bi smjele određivati samo na osnovi formalnog kriterija.

Dodao je da ne želi podcjenjivati niti jedan posao, pa tako ni svojih kolega sudaca za prekršaje, no ističe da bi oni sami rekli što je istina. "Po težini posla to ne može biti isto, kada netko pogazi zelenu površinu i kazni ga se novčanom kaznom, jer je postupao na način da je učinio prekršaj ili osuditi nekoga na par godina zatvora".

Naglašava da građansko i kazneno sudovanje nisu nikada bili nigdje u ravni. "Sada se prvi put to ovdje provodi, ovdje smo pioniri, ali na nečemu što zaista ne bi smjelo biti". Godek je rekao da je Klub zastupnika LIBRA-e predložio promjenu predloženih koeficijenata, odnosno predložili su koeficijente koji bi postojeće razlike uvažavali, "jer to je imperativ sadašnjosti i stvarnosti".

Rekao je da je u Hrvatskoj trenutno 842 općinska suca, a 395 sudaca za prekršaje, "tako da proračun ovim promjenama koje LIBRA predlaže neće trpjeti nikakve promjene, a uvodi se nešto što je duboko pravredno i opravdano".

Nadalje, Godek je rekao da će njegov Klub podržati prijedloge da se prizna 0,5% za svaku godinu staža s najviše 20%. "Ovo pravo ima ovdje svoje duboko opravdanje i čekam taj trenutak kada će ovo društvo biti u financijskim mogućnostima da ono što je uistinu opravdano, stvarno i realiziramo". Dodao je kako se nada da to neće ostati samo "golo pravo", već ono koje je regulirano Zakonom o radnim odnosima i koje se ovdje

primjenjuje na nosioce pravosudnih funkcija.

Na kraju je rekao da su u Klubu zastupnika LIBRA-e razmatrali i ideju koju nisu mogli zbog nedostatka vremena pretočiti u amandman, ali bi to voljeli. Naime, radi se o prijedlogu LIBRA-e da "svi koeficijenti pravosudnih dužnosnika idu za 10% niže, a da se uvede ne kao "golo" pravo, nego stvarno pravo 0,5% po godinama staža".

Godek je dodao da kako ima dosta mladih sudaca u pravosuđu, to ne bi opteretilo državni proračun, a s druge strane bilo bi pravedno i odgovaralo bi stvarnom stanju stvari. "Bila bi to svojevrsna nagrada tim sucima koji su ostali i onda kada su plaće bile niske i onda kada su drugi jedva čekali da zamaknu za ugao i odu u prvom redu u javne bilježnike".

Zaključno je rekao da su čvrsto uvjereni da će predlagatelj prihvatiti njihov amandman, te da će razmotriti ovaj posljednji prijedlog.

Slijediti europske standarde

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Josip Leko (SDP)**. Prvotno je rekao da će njegov Klub podržati donošenje ovog Zakona iz nekoliko razloga. "Sustav plaća sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika temelji se u okviru cjelokupnog sustava plaća na nekoliko formalno bitnih činjenica i uvjeta koje moraju ispunjavati nositelji pravosudnih dužnosti i suci, a to je određeni stupanj stručnosti, odnosno stručne spreme, određeno radno iskustvo, odnosno radni staž na određenim poslovima, i što je vrlo važno naglasiti, složenost i odgovornost za obavljanje poslova na koje su izabrani".

Visoki prekršajni sud u RH je dobio proširenje djelokruga, te je zaista bilo potrebno osigurati da se i na suce tog suda primijene kriteriji koji važe za suce općinskih i drugih sudova u RH.

Leko je rekao da je u okviru reforme pravosuđa i pravosudnog sustava u RH potrebno i u segmentu plaća osigurati za sve korisnike proračunskih sredstava da se osnovica izjednači i u osiguranju i u obračunu plaće. "To se radi i ovim prijedlogom, dakle, osnovica za osiguranje i

osnovica za obračun plaća pravosudnih dužnosnika i sudaca ostaje bruto".

Rekao je da je osim toga potrebno uskladiti neke plaće za one dužnosnike i suce koji su u dosadašnjoj reformi pravosuđa to postali. Nadalje, smatra da je u okviru smjernica Europske povelje i europskih standarda u pravosuđu potrebno izjednačiti plaće nekih sudaca. "Tu posebno mislim da je Visoki prekršajni sud u RH dobio proširenje djelokruga, te je zaista bilo potrebno osigurati da se i na suce tog suda primijene kriteriji koji važe za suce općinskih i drugih sudova u RH".

Osvrnuo se na Državno odvjetništvo koje je reformom Ustava utemeljeno kao samostalno, neovisno pravosudno tijelo, naglašena je njegova odgovornost, a njegov djelokrug i nadležnost je povećana. "To su vrlo važne promjene u pravosuđu RH, što je bilo potrebno uskladiti sa Zakonom o plaćama tih dužnosnika, odnosno sudaca, a u okviru ovog Zakona to je učinjeno". Zaključno je ponovio da će Klub zastupnika SDP-a glasovati za donošenje ovog Zakona u hitnom postupku.

Ovime je zaključena rasprava.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA I GLASOVANJE

Predsjedavajući je pozvao predstavnika predlagatelja, zamjenika ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Miljenka Kovača**, da se očituje o amandmanima.

Kovač je prije očitovanja o amandmanima iznio prijedlog Vlade RH koji se odnosi na dodatak na staž od 0,5% godišnje i to kako u pogledu plaća pravosudnih dužnosnika, tako i u pogledu svih ostalih dužnosnika.

Vlada predlaže Hrvatskom saboru da donese zaključak kojim će ju obvezati da izradi prijedlog kojim će sustav plaća izmijeniti tako da će to omogućiti da se dodatak na staž ne samo priznaje nego i isplaćuje, s tim da prijedlog bude takav da ne povredi načelo pravednosti u odnosu na sve ostale zaposlenike koji primaju plaće iz državnog proračuna, pojasnio je Kovač.

"Ako Sabor donese takav Zaključak Vlada bi se obvezala da će taj prijedlog izraditi na vrijeme da, ako kasnije taj prijedlog Sabor prihvati, bude moguće

da on funkcionira već od 1. siječnja 2004. godine".

Zamjenik ministrice, gospodin Kovač na kraju je rekao da Vlada RH svakako moli ovaj Zaključak, bez obzira na to da li će zastupnici ostati kod amandmana koji se tiču dodatka na staž, a koje su podnijeli, iako očekuje da će oni biti povučeni.

Riječ je u ime Kluba zastupnika HSS-a zatražio **Luka Troconić (HSS)**. Drži da je nastupila situacija koja baš nije do kraja jasna, te je zatražio stanku u trajanju od 15 minuta. Stanku je zatražio i **Ivo Škrabalo (LIBRA)** u ime Kluba zastupnika LIBRA-e.

Predsjednik **Tomčić** odredio je stanku u trajanju od 15 minuta.

U nastavku sjednice **Luka Troconić (HSS)** rekao je da se prijedlogom zaključka koji je u ime Vlade usmeno podnio Miljenko Kovač, a vezano uz amandmane, "u biti predlaže nešto što ne rješava pitanje ni na koji način, jer se ovaj pravni vakuum koji imamo produljuje još i iduću godinu i praktički se razrješava tek 1. siječnja 2004. godine".

Smatra da takav stav Vlade nije prihvatljiv, jer se predloženim zakonom cjelovito i sistematski reguliraju plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, te je upravo sada po mišljenju Kluba zastupnika HSS-a vrijeme da se taj pravni vakuum riješi, da se prizna naknada za radni staž u visini od 0,5%, s time da najviša naknada može iznositi 20%.

"Ako bi to riješili došli bismo u situaciju da konačno primjenjujemo sve važeće zakone u RH, prije svega Zakon o radu, koji garantira jednaka prava svim zaposlenima". Dodao je da se novonastalom situacijom, odnosno prijedlogom Vlade ta stvar ne rješava i stoga je po njemu zaključak upitan.

"Možda bi trebalo prije svega riješiti, budući da ovaj prijedlog ide i u tom pravcu, pitanje samoga prava, jer se predloženim zakonom zapravo samo pravo na naknadu za minuli rad ukida, ne samo kod pravosudnih nego i kod državnih dužnosnika, pa bi najprije trebalo odlučiti da se to pravo vrati, jer je ono u skladu s našim Ustavom, a nakon toga procijeniti mogućnosti da se realizira i ovaj amandman koji smo podnijeli zajedno kolega Godek i kolega Lendić".

Iznio je prijedlog Kluba zastupnika HSS-a da se odgodi glasovanje do sutra, jer nisu jasni uvjeti da bi se zastupnici mogli valjano kod glasovanja izjasniti, te da se Vlada do

sutra očituje i pokuša ponuditi prihvatljiva rješenja. Smatra da bi to bio najbolji izlaz iz ove situacije.

Potom se u ime Kluba zastupnika LIBRA-e o prijedlogu Vlade očitovao **Ivo Škrabalo (LIBRA)**. Reкао je da njegov Klub pozdravlja spremnost Vlade da preispita sadašnji sustav plaća, u prvom redu sudaca, a zatim i državnih dužnosnika, tako da se uzme u obzir i kategorija staža. Što se tiče konkretnih amandmana, Škrabalo je rekao da ne postoji ni jedan amandman Kluba zastupnika LIBRA-e.

Ne mogu se izjednačavati odgovornosti, težina i složenost poslova tih vršitelja sudačkih funkcija.

"Smatramo da su amandmani Odbora za Ustav, Odbora za zakonodavstvo i Odbora za pravosuđe okrenuti prema načelnom izjednačavanju sudaca i državnih dužnosnika sa svim zaposlenicima i da oni samo potvrđuju pravo koje i sada postoji u važećem Zakonu, pravo koje je priznato Zakonom o radu svim zaposlenicima, tj. kako je nazvao gospodin Leko, za sada "golo pravo", a njegovo vraćanje u Zakon ne dira u državni proračun kako je izglasano prošloga petka".

Zaključio je da zastupnici Kluba LIBRA-e pozdravljaju ovu spremnost Vlade i da su spremni glasovati za taj zaključak, a da je na odborima da vide što će biti s njihovim amandmanima, "makar ja mislim da izglasavanje tih amandmana ne bi ni u kojem slučaju vezalo ruke Vladi da postupi prema onome što je ovdje ponudila".

Dodao je da što se tiče prijedloga Kluba zastupnika HSS-a za odgodu do sutra, nemaju ništa protiv.

Predsjednik **Tomčić** iznio je prijedlog da se glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika i o Konačnom prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, odgodi do sutra, a da Vlada u međuvremenu pripremi konkretan prijedlog.

Tada je potpredsjednik Vlade, **Goran Granić**, zatražio riječ. Reкао je

da on u ime Vlade pregovara s predstavnicima 230 tisuća ljudi. "Ja sam im ove godine iznio na stol ponudu, nema povećanja plaće, nema povećanja koeficijenata. Situacija u Proračunu je takva da ne možemo o tome niti razmišljati, osim izuzetka u osnovnim i srednjim školama za učitelje i nastavnike".

Naglasio je da za ovaj problem ima rješenje koje je pravedno, a koje može zadržati troškove na razini i koje može uspostaviti odnose prema ostalima u sustavu koji primaju plaće. "To je smanjenje koeficijenata na razinu prosjeka prava koje se ostvaruje s naslova staža, na taj način neutralno za Proračun, a pravednije unutar pojedinih struka odnosno zanimanja. To je moguće rješenje i mi smo spremni ponuditi takvo rješenje koje bi se, ako se vi suglasite, primjenjivalo od početka ove godine".

Sjednica je prekinuta uz postignut dogovor da će se pričekati sutrašnji prijedlog Vlade, pa će se o oba zakona sutra glasovati.

U nastavku sjednice, predsjedavajući je pozvao predstavnika predlagatelja, potpredsjednika Vlade, Gorana Granića, da se očituje o podnesenim amandmanima.

Goran Granić uvodno je rekao: "S obzirom na to da je bilo amandmana koji su uvodili pravo, a nakon toga to pravo htjeli i realizirati tijekom nove godine, na prijedlog Vlade da se to napravi tek od početka slijedeće godine i novi prijedlog zaključaka od zastupnika da se to uredi od 1. travnja". Predložio je da se u oba zakona, i za suce i za državne dužnosnike, uvede pravo na 0,5% na staž, a da se Vlada obveže, u skladu s prijedlogom zaključaka, da će to pitanje urediti i predložiti Hrvatskom saboru način kako će to realizirati najkasnije do kraja travnja.

Povućeni amandmani

Potom je uslijedilo očitovanje predlagatelja o amandmanima. Predsjednik Odbora za zakonodavstvo, **Josip Leko (SDP)**, u ime Odbora za zakonodavstvo, povukao je amandman na članak 3, jer se radi o pravu koje je već unutar postojećeg zakona.

Amandman Kluba zastupnika LIBRA-e na članak 3. Vlada ne

prihvaća. Tada je **Mladen Godek (LIBRA)** u ime Kluba zastupnika LIBRA-e rekao da povlače amandman, "s obzirom na ovaj zaključak, kojega doduše nismo usvojili, ali od strane Vlade je prihvaćen". Godek je dodao da je u međuvremenu imao nekoliko ne baš ugodnih telefonskih poziva od sudaca za prekršaje, koji smatraju da je njihov rad Godek u svom govoru u ime Kluba podcijenio. "Ja se neću ispričavati jer naprosto to nije točno. Ja sam samo govorio o različitoj težini poslova sudaca općinskih sudova i sudaca za prekršaje, kod toga naravno i ostajem".

Predsjednik **Tomčić** konstatirao je da je amandman Kluba zastupnika LIBRA-e povučen. U vezi s amandmanom **Luke Trconića (HSS)**, **Mladena Godeka (LIBRA)** i **Vedrana Lendića (SDP)**, **Mladen Godek (LIBRA)** rekao je da budući da je Vlada podnijela zaključak za koji se nada da će ga zastupnici prihvatiti, povlači amandman u ime grupe zastupnika. Dodao je da je ova inicijativa grupe zastupnika u kojoj je i on, u javnosti očitana kao zahtjev za povećanje plaće. "Kategorički tvrdim da to nije točno. Mi smo samo željeli da se napravi u tim relacijama ono što Zakon o radu radi". Na kraju je rekao da čak tvrdi da ovaj proračun ne bi bio probijen niti za jednu lipu, no u svakom slučaju, povlače amandman, s obzirom na predloženi zaključak Vlade.

Uslijedilo je glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona. **Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova, sa 106 glasova "za", 2 glasa "protiv" i 5 "suzdržanih" donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.**

Potom se glasovalo o Zaključku kojeg je predložila grupa zastupnika: **Obvezuje se Vlada RH da najkasnije do 30. travnja 2003. godine osigura primjenu članka 6. Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, koji se odnosi na pravo suca i drugih pravosudnih dužnosnika na naknadu za svaku navršenu godinu radnog staža od 0,5%, a najviše 20%.**

Zastupnici su većinom glasova, sa 113 glasova "za" i 2 "protiv" prihvatili ovaj Zaključak.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OBVEZAMA I PRAVIMA DRŽAVNIH DUŽNOSNIKA

Mijenja se način obračuna plaća državnih dužnosnika

Nakon kraće rasprave zastupnici Hrvatskoga sabora većinom su glasova i hitnim postupkom donijeli Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika. Osnovna je namjera predlagatelja zakona (Vlade RH) da se i za državne dužnosnike primijeni ista osnovica za obračun plaće koja se primjenjuje na državne službenike i namještenike te da se na odgovarajući način izmijene koeficijenti tako da im plaća ostane na sadašnjoj razini. Zastupnici smatraju da bi i dužnosnici, među kojima su i oni, trebali imati pravo na povećanje plaće od 0,5 posto za svaku godinu radnog staža do najviše 20 posto kao što to propisuje Zakon o radu. U tom smislu bili su i podneseni amandmani, te usvojen poseban zaključak Hrvatskog sabora.

O PRIJEDLOGU

Sukladno članku 1. stavku 2. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika dužnosnici u smislu toga Zakona jesu i župani i gradonačelnik Grada Zagreba te podžupani, koji su stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sustavu državne uprave izgubili ovlasti u obavljanju poslova državne uprave i prestali biti državni dužnosnici. Navedeni dužnosnici imaju prava i obveze samo u smislu Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te ih stoga treba izuzeti iz predmetnog Zakona, smatra Vlada. Sukladno Zakonu o sustavu državne uprave zamjenici i pomoćnici ravnatelja državnih upravnih organizacija su državni dužnosnici, ali do sada nisu bili uključeni u krug državnih službenika sukladno članku 1. stavku 2. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, mada su ostvarivali sva prava kao državni dužnosnici, a plaće im je određivala

Vlada RH. Stoga se predlaže da se ove osobe u predmetnom Zakonu utvrde kao državni dužnosnici.

S obzirom na položaj i značaj poslova koje obavljaju predlaže se u krug državnih dužnosnika uvrstiti rektore sveučilišta i prorektore sveučilišta (koji su do sada imali položaj službenika u javnim službama), zamjenike i pomoćnike ravnatelja državnih upravnih organizacija (koji su dosad bili državni dužnosnici, ali prema Zakonu o sustavu državne uprave), te dužnosnike u Uredu Predsjednika Republike koje imenuje Predsjednik Republike sukladno posebnom zakonu.

Sukladno Zakonu o obvezama i pravima državnih dužnosnika plaća dužnosnika utvrđuje se množenjem osnovice za obračun plaće s koeficijentom za određenog dužnosnika. Za obračun plaće državnih dužnosnika u 2002. primjenjuje se osnovica iz prosinca 2001., a to je osnovica kao u 2000. godini umanjena za 7 posto, odnosno neto osnovica u iznosu od 2841,15 kn, dok se za službenike i namještenike zaposlene u državnoj službi i u javnim službama primjenjuje bruto osnovica za obračun plaće u iznosu 4232,43 kn. Predlaže se da se i za državne dužnosnike primjenjuje ista osnovica kao i za ostale zaposlene kod korisnika državnog proračuna, te da se na odgovarajući način izmijene važeći koeficijenti za državne službenike tako da im plaća ostane na sadašnjoj razini. Predlaže se brisanje odredbe o uvećanju plaće za 0,5 posto za svaku navršenu godinu radnog staža, koja se ni do sada nije primjenjivala jer je kroz izmjene Zakona svake godine bilo izrijeком navedeno da se predmetna odredba u toj godini neće primjenjivati. Uz Prijedlog Vlada je dostavila i simulaciju obračuna plaća dužnosnika po bruto osnovici 4232,43 kn, iz koje je vidljivo da prelaskom na bruto osnovicu važeću za obračun plaća služ-

benika i namještenika korisnika državnog proračuna i nove koeficijente neće doći do povećanja plaća državnih dužnosnika.

Donošenje ovoga Zakona povezano je s novom proračunskom godinom, odnosno donošenjem Zakona o državnom proračunu za 2003., pa bi stoga ovaj Zakon trebalo donijeti po hitnom postupku.

Vlada predlaže da Zakon stupi na snagu osmi dan od dana objave u "Narodnim novinama", a primjenjuje se od 1. siječnja 2003. godine.

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podržao je prijedlog predlagatelja da se zakon donese po hitnom postupku, a napose prijedlog određivanja kruga državnih dužnosnika te da se plaće dužnosnika utvrđuju na temelju bruto osnovica. Odbor također smatra da u zakonu

Ne može se dopustiti da se mijenjanjem članka 12. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, ukine pravo po kojem se plaća dužnosnika uvećava za 0,5 posto za svaku navršenu godinu radnog staža, a najviše za 20 posto, jer to pravo imaju ostali korisnici državnog proračuna.

treba utvrditi pravo na dio plaće po osnovi radnog staža bez obzira da li će se ta odredba primjenjivati u pojedinoj godini, te da se dužnosnicima u Uredu predsjednika Republike koeficijent za izračun plaće treba utvrditi zakonom, a ne da ga utvrđuje Predsjednik

Republike Hrvatske. Inače, u raspravi su iznesena različita stajališta o visini koeficijenta za izračun plaća za pojedine državne dužnosnike kao i o odnosima između pojedinih koeficijenata.

Na kraju Odbor je predložio Saboru da donese Zakon u tekstu kako ga je predložila Vlada i uz amandman na članak 2. kojim se predlaže utvrditi pravo dužnosnika na uvećanje plaće za izvršene godine radnoga staža sukladno važećem radnom zakonodavstvu u RH.

Odbor za zakonodavstvo također podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku, a smisao amandmanske intervencije u članku 2. je uvesti pravo na povećanje plaće dužnosnika sa 0,5 posto za svaku izvršenu godinu radnog staža, a najviše za 20 posto, kako bi se zadržalo ranije rješenje neovisno što za 2003. godinu za sada nisu osigurana sredstva.

U raspravi u **Odboru za izbore, imenovanja i upravne poslove** istaknuto je da se ne može dopustiti da se mijenjanjem članka 12. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, ukine pravo dužnosnika po kojem se plaća dužnosnika uvećava za 0,5 posto za svaku izvršenu godinu radnog staža, a najviše za 20 posto jer to pravo imaju ostali korisnici državnog proračuna, pa od toga ne bi trebalo izuzeti ni državne dužnosnike, uzimajući u obzir i ustavne odredbe o jednakosti građana pred Ustavom i zakonom. Kao i prethodni Odbor, i Odbor za izbore, imenovanja i upravne poslove predložio je Saboru da donese ovaj Zakon uz istovjetan amandmana na članak 2. Konačnog prijedloga zakona.

AMANDMAN ZASTUPNIKA

Isti je smisao amandmanske intervencije i grupe zastupnika: **Mladena Godeka (LIBRA)**, **Luke Trconića (HSS)** i **Vedrana Lendića (SDP)**. Zastupnici su tražili da se izmijeni članak 3. preciziranjem da se na ovaj zakon neće primjenjivati odredbe članka 44. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna RH za 2003. godinu. Obratilo se - nakon usvajanja predloženog zakona kojim se uređuju obveze i prava državnih dužnosnika, koeficijenti i njihove plaće, bilo je potrebno osigurati primjenu članka 12.

dosadašnjeg stavka 5. koji određuje pravo državnog dužnosnika na već spomenuto priznavanje naknade za radni staž. Zastupnici tvrde da je predloženi amandman potpuno u skladu s odredbama Zakona o radu i ostalim pozitivnim propisima koji reguliraju ovu materiju.

RASPRAVA

Najprije je predstavnik predlagatelja, zamjenik ministricice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, mr.sc. **Miljenko Kovač**, dodatno obrazložio Prijedlog, a zatim je u ime Odbora za zakonodavstvo govorio njegov predsjednik, zastupnik **Josip Leko**.

Dužnosnici već četvrtu godinu zaredom ne koriste pravo na povećanje plaće od 0,5 posto za svaku godinu radnog staža do najviše 20 posto i tako ne uzimaju iz državnog proračuna između 70 i 100 milijuna kuna na što bi imali pravo jer je to dio sustavnih prava u našem radnom zakonodavstvu.

Usljedila je rasprava predstavnika klubova zastupnika parlamentarnih stranaka. Zastupnik mr.sc. **Ivo Škrabalo** iznio je stavove i mišljenja Kluba zastupnika LIBRE. Klub, kaže, podržava donošenje predloženog zakona, ali upozorava da državni dužnosnici već četvrtu godinu zaredom ne koriste pravo na povećanje plaće od 0,5 posto za svaku godinu radnog staža do najviše 20 posto kao što propisuje Zakon o radu. To također znači da državni dužnosnici već četiri godine ne uzimaju iz državnog proračuna između 70 i 100 milijuna kuna na što bi, kao svi radni ljudi, imali pravo jer je to dio sustavnih prava u našem radnom zakonodavstvu. "Time smo posebno pogođeni mi stariji kojima se približava mirovina (smanjuje se osnovica za mirovinu)", primijetio je zastupnik Škrabalo i dodao da stoga Klub podupire amandman Odbora za zakonodavstvo. Isto tako Klub misli da bi možda jednim zaključkom trebalo obvezati Vladu da tijekom sljedeće

kalendarske, odnosno proračunske godine na vrijeme preispita odnose koeficijenata između pojedinih kategorija državnih dužnosnika pa i komparativno s koeficijentima sudaca. Sada je, međutim, bitno da se uoči početka nove proračunske godine ujednači osnovica za obračun plaće, i zato ima razloga da se Zakon donese hitnim postupkom.

U ime Kluba zastupnika Hrvatskoga bloka **Krunoslav Gašparić** upozorio je na zanimljiv tijek i dinamiku izmjena i dopuna Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika. U manje od tri godine ovaj je Zakon mijenjan i dopunjavan čak šest puta pa se može govoriti o lutanjima i traženjima.

Već smo duže vrijeme svjedoci široke rasprave o ulozi i funkciji zastupnika u Hrvatskom saboru, pa se često može čuti: "oni ništa ne rade, a dobivaju velike plaće". Vlada, pak, tvrdi da prihvaćanjem predloženog zakona državni dužnosnici neće dobiti veće plaće nego što ih sada imaju, a istodobno u jednom se dnevnom tisku mogao pročitati članak pod naslovom: "Vlada predsjedniku Mesiću smanjila plaću za 700 kuna" i podnaslov da će "Saborskim zastupnicima i zamjenicima ministara plaće porasti za 312 kuna. Nema, međutim, niti riječi (barem ne tako glasno) da u istom iznosu rastu npr. i plaće ministara, te da će dužnosnicima u Uredu predsjednika Republike koeficijent za izračun plaće utvrđivati predsjednik Republike Hrvatske, nastavlja Gašparić. Stoga bi Klub volio vidjeti analizu plaća zastupnika, predsjednika Vlade i predsjednika Republike s početka mandata i danas, a sve radi javnosti i sličnih novinskih tekstova koji bi eventualno nakon te analize mogli izaći u javnost.

Klub zastupnika Hrvatskog bloka, pokreta za modernu Hrvatsku, traži da se plaće zastupnika ne povećavaju niti za spomenuti iznos od 312 kuna, kako to piše u jednom dnevnom tisku, nego da taj iznos plaće ostane isti. Klub drži kako bi zastupnicima trebalo omogućiti odgovarajuće i kvalitetne uvjete rada (urede, kompjutere, Internet), a napose informatički sustav nalik onome u Vladi kako bi zastupnici u sabornici umjesto tone papira imali računala baš kao i oni preko puta Trga sv. Marka, i kako bi putem računala mogli odrađivati točke dnevnog reda.

Radi ispravka netočnog navoda javio se **Mladen Godek (LIBRA)**. Upo-

zorio je na poseban prilog uz Prijedlog u kojem Vlada donosi simulaciju obračuna plaće dužnosnika po bruto osnovici 4232,43 kuna, a koja pokazuje npr. da plaća zastupnika ne raste oko 300 kuna kako su izvijestile jedne dnevne novine nego tek 11 kuna i 76 lipa. Također bi kao osnovu za raspravu trebalo uzeti zakonske akte, a ne novinske članke, zaključio je zastupnik Godek.

Uzvratajući **Krunoslav Gašparić** je ustvrdio kako u svojoj raspravi nije ništa izmislio niti netočno rekao nego naprosto citirao članak iz "Jutarnjeg lista" od 6. prosinca lani. Isto tako Gašparić drži da će se zastupnik Godek složiti s njim da puno veći broj ljudi čita novine nego zakonske prijedloge.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** drži kako nije korektno da se zastupnik Gašparić poziva na tisak, i propagira bilo koje tiskovine, te dodaje kako u ovom slučaju to i nije neka promidžba spomenutih dnevnih novina jer izneseni podaci u članku nisu točni. Tako npr. plaća Predsjednika Republike Hrvatske porast će za 6 kuna i 28 lipa, a zastupnička plaća za 11 kuna i 76 lipa.

Nikada nije popularno raspravljati o plaći državnih dužnosnika, a pogotovo ne u postojećoj gospodarskoj i socijalnoj situaciji u Hrvatskoj i zato se Klub zastupnika DC-a neće osvrtni na koeficijent za izračun plaće dužnosnika jer bi svaka rasprava o tome bila provociranje javnosti, podvukao je dr.sc. **Mate Granić**. Klub podržava prijedlog Vlade da se u krug državnih dužnosnika uvrste rektori i prorektori sveučilišta, a iz tog kruga isključe župani, dožupani i gradonačelnik Grada Zagreba. Jednako je tako opravdano u državne dužnosnike uključiti stvarne savjetnike predsjednika Republike Hrvatske, ali bi njihov broj trebalo odrediti zakonom. Klub smatra da je u proteklih dvanaest godina moderne hrvatske države bilo puno lutanja s plaćama državnih dužnosnika, pa i pogrešaka, čak i korištenja u predizborne svrhe. Stoga bi za bilo kakvu promjenu plaće državnih dužnosnika trebalo sačiniti jednu analizu njihovih prava i obveza po svim europskim državama, a posebno u tranzicijskim državama.

Zaključujući raspravu zastupnik Granić rekao je još da će Klub zastupnika DC-a podržati ove promjene Zakona.

U ime Kluba zastupnika HSS-a istupio je **Luka Trconić**. Zastupnik

drži da bi bilo dobro objediniti raspravu o obvezama i pravima državnih dužnosnika te o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. Pojasnio je da će u svom istupu istovremeno raspravljati o oba zakonska akta, jer je ista problematika. Neodrživo je da se već nekoliko godina ne primjenjuje odredba po kojoj bi državni dužnosnici i pravosudni dužnosnici imali pravo na povećanje plaće od 0,5 posto za svaku godinu staža. Ispuštanjem te odredbe iz spomenuta dva zakona ovi se dužnosnici zapravo izdvajaju iz sustava plaća po principima, načelima i vrijednostima Zakona o radu. Stoga Klub podržava prijedlog Odbora za zakonodavstvo i ostalih koji su tražili da se u ove zakone vrati to pravo državnim i pravosudnim dužnosnicima. Pitanje primjene zakonskih odredbi ostalo je visjeti u zraku pa bi možda trebalo razmisliti o tome da Sabor obveže Vladu RH da pokuša tijekom 2003. godine iznaći pravo rješenje tj. kako doći u legalističku situaciju da se u praksi primjenjuju zakoni, pa tako i ova dva već spomenuta zakona. Nakon tih opaski zastupnik Trconić podržao je oba zakonska prijedloga.

Obračun plaće - transparentan i usporediv

U predloženim izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika ne radi se o povećanju niti smanjenju njihove plaće, nego se zbog promjene osnovice za obračun plaće državnih dužnosnika događaju neke sitne promjene, ali tako da plaće tih dužnosnika ostaju na sadašnjoj razini, primijetio je **Josip Leko**. To su ujedno bili odlučujući elementi za Klub zastupnika SDP-a da podrži donošenje ovoga zakona po hitnom postupku.

Državna uprava vapi za modernizacijom, reformom i reorganizacijom. Uz to, državna uprava ima sve složeniju i zahtjevniju ulogu u društvu pa su i sve jači zahtjevi za visoko stručnim kadrovima. Zbog toga Klub smatra da su sva predložena rješenja vrlo privremenog karaktera, i uskoro će doći do reforme državne uprave, a u tom okviru i reforme sustava plaće državnih dužnosnika, namještenika i uprave u cjelini. Klub drži da će se i u državnoj upravi morati otvoriti pravna mogućnost da se na temelju ugovora mogu

zaposliti toliko potrebni stručnjaci i specijalisti, pa tako odredi i njihova plaća. Glede utvrđivanja kruga državnih dužnosnika Klub posebno pozitivnim smatra prijedlog da se on proširi uključivanjem rektora i prorektora sveučilišta, te zamjenika i pomoćnika ravnatelja državnih upravnih organizacija.

Usljedi je pojedinačna rasprava, a prvi je govorio **Nenad Stazić (SDP)**. Šteta je, kaže, što se ovdje ne vodi objedinjena rasprava o izmjenama i dopunama zakona o: obvezama i pravima državnih dužnosnika i o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika.

U proteklih dvanaest godina moderne hrvatske države bilo je puno lutanja s plaćama državnih dužnosnika, pa i pogrešaka, čak i korištenja u predizborne svrhe.

Predloženim Zakonom o obvezama i pravima državnih dužnosnika mijenja se način obračuna plaće dužnosnika, i to je dobro jer tako taj obračun postaje transparentan i usporediv sa svim ostalim obračunima plaća u državnoj upravi. Tako će se nakon donošenja ovoga zakona moći usporediti plaće državnih dužnosnika, dakle i koeficijenti za obračun plaće, a napose visina plaće s plaćom državnih službenika i namještenika. U tom smislu zastupnik Stazić pozdravlja predložene izmjene i dopune ovoga zakona, hitan postupak u njegovom donošenju te amandman Odbora za zakonodavstvo. Drži kako nije dobro da se Zakonom o izvršenju državnog proračuna mijenjaju neka prava koja postoje u nekom drugom zakonu. Ako netko misli da su plaće dužnosnika previsoke neka predloži zakon kojim će se one smanjiti, nastavlja zastupnik. Isto tako ako netko misli da državni dužnosnici ne bi trebali imati pravo po kojem im se uvećava plaća za 0,5 posto za svaku navršenu godinu radnog staža neka za raspravu predloži izmjene i dopune Zakona o radu. Ovako samo se stvara jedna pravna nesigurnost, a kako se svi zalažemo za jačanje pravne države takvu bi praksu, koja traje već četiri godine, trebalo napustiti. Ovako samo se suspendira jedno pravo koje načelno postoji, ali se ne ostvaruje. Taj apsurd posebno je očit kada su u pitanju plaće sudaca. Sudac protokom

vremena dobiva na kvaliteti, i za pretpostaviti je da će on svoju sudačku dužnost s godinama staža obavljati sve bolje i savjesnije, jer će učiti na poslu. Novi koeficijenti za izračun plaće dužnosnika, ali i sudaca postali su usporedivi jer je posrijedi ista osnovica za izračun plaća sudaca. Na temelju koeficijenta preciziraju se spomenute dvije kategorije dužnosnika, a nakon analize dolazi se do toga da ima nekih nelogičnih rješenja i nerazmjera pa to valja uskladiti, smatra ovaj zastupnik. Izmjena koeficijenata, odnosno povećanje ili smanjenje plaće moguća je na temelju zakona koje donose zastupnici Hrvatskoga sabora. No, krajnje je nepopularna mjera da saborski zastupnici, ukoliko misle da su svrstani u prenisku kategoriju dužnosnika, sami sebi povećavaju plaće. A kako to nema tko drugi učiniti zastupnik predlaže da se izmjene i dopune koeficijenata za obračun plaće pripreme u klubovima zastupnika ili Vladi, a onda posebno zakonskom odredbom utvrdi da će se predmetni zakon, odnosno tako predloženi koeficijenti primjenjivati nakon slijedećih izbora. Tako bi zastupnici ovog saziva Sabora već sada odlučili o budućim koeficijentima koji bi se primjenjivali na vlast koja će biti uspostavljena nakon slijedećih parlamentarnih izbora, a birači bi na izborima odlučili tko će te koeficijente ostvarivati, pojašnjava Stazić.

Zastupnik drži da su potpuno poremećene utvrđene kategorije dužnosnika po pojedinim segmentima državne vlasti, i prisutne velike nelogičnosti. S obzirom na istu osnovicu za obračun plaće, a slijedeći logiku trodiobe vlasti (zakonodavna, izvršna i sudbena) trebalo bi korigirati koeficijente za izračun plaće, primijetio je zastupnik Stazić. Tako bi predsjednik Republike kao vrh izvršne vlasti trebao, kao što je i sada slučaj, ostati izdvojen s najvišim koeficijentom, dok bi predsjednik Hrvatskoga sabora, predsjednik Vlade i predsjednik Vrhovnog suda morali biti u jednoj kategoriji kao predstavnici tri vrha državne vlasti s potpuno istim koeficijentom, kaže zastupnik Stazić. Drži kako je razlika između koeficijenta predsjednika Republike i spomenuta tri čelnika državne vlasti prevelika pa bi je trebalo ispraviti. Nadalje, u istoj bi kategoriji trebali biti ministri, zastupnici Hrvatskoga sabora i suci Vrhovnog suda jer su državni

dužnosnici prve kategorije u izvršnoj, zakonodavnoj i sudbenoj vlasti. U slijedećoj bi se kategoriji trebali naći ravnatelj USKOK-a, glavni državni revizor, pučki pravobranitelj i guverner Hrvatske narodne banke.

Zadiranje u autonomiju sveučilišta

S obzirom na položaj i značaj poslova koje obavljaju ovim se zakonom predlaže da se u krug državnih dužnosnika uvrsti rektore i prorektore sveučilišta (dosad su imali položaj službenika u javnim službama), rekao je dr.sc. **Hrvoje Kraljević (LIBRA)**. Za razliku od nekih sudionika rasprave koji su pozdravili ovo rješenje zastupnik Kraljević ukazao je na moguću protuustavnost te odredbe. Prema predloženom zakonu rektor i prorektor postaju državni službenici, a zastupniku se čini da se tako zapravo zadire u autonomiju sveučilišta što, dakako, nije dobro.

Pristupiti izradi jednog konzistentnog zakonskog prijedloga raspodjele koeficijenata za obračun plaće dužnosnika, a posebnom odredbom precizirati da će se predmetni zakon (novi koeficijenti) primjenjivati nakon slijedećih parlamentarnih izbora.

Kod javnih službenika (a dosad su tu spadali i rektori) primjenjuje se bruto osnovica kod obračuna plaće i uvećanje plaće od 0,5 posto za svaku navršenu godinu radnoga staža. Prihvati li se, međutim, sada predloženo zakonsko rješenje, rektorima će se obračunavati plaća po novim koeficijentima ali bez spomenutih 0,5 posto, upozorava zastupnik Kraljević. Pri tome se postavlja pitanje je li u svezi s tako predloženim rješenjima napravljena potrebna simulacija u odnosu na novonastalu situaciju za ove dužnosnike. Zastupnik isto tako podsjeća da prema Zakonu o visokim učilištima, sveučilišta mogu biti privatna i javna, ovisno o tome tko im je osnivač. Ukoliko neka fizička ili pravna osoba ima novac i želi ga uložiti u osnivanje privatnog sveučilišta, osoba koja će na takvom sveučilištu biti izabrana za rektora,

nakon donošenja predloženog zakona postaje državni dužnosnik, što je apsolutno nelogično, upozorava zastupnik Kraljević.

Za mr.sc. **Miroslava Rožića (HSP)** postoji čitav niz nelogičnosti koje sadrže Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika i Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. Drži da je to posljedica već duže vremena mijenjanih i dopunjavanih ovih zakona. Naime, te su izmjene i dopune bile toliko nedosljedne i neustavne da su upravo iz takvih promjena proizišle ove nelogičnosti.

U načelu ovaj je HSP-ovac pozdravio i podržao prijedlog zastupnika Stazića da se pristupi izradi jednog konzistentnog zakonskog prijedloga raspodjele koeficijenata za obračun plaće dužnosnika i sudaca, a zakon donese tako da vrijedi za slijedeći mandat zastupnika. Tako javnost ne bi pomislila da zastupnici aktualnog saziva Sabora odlučuju o svojim plaćama nego o nekim principima kod raspodjele plaća državnih dužnosnika. Dok zastupnik Stazić smatra da bi na taj način birači odlučili na biralištima tko zapravo treba primati takve plaće, Rožić upozorava da je u Zakonu o obvezama i pravima državnih dužnosnika kod navođenja koeficijenta za izračun plaće pobrojano čak 14 kategorija dužnosnika, odnosno 37 takvih potkategorija, a birači biraju samo jednu od tih kategorija - zastupnike. Sve ostale kategorije dužnosnika, osim predsjednika Republike, imenuju zastupnici odnosno Hrvatski sabor ili predsjednik Republike, odnosno premijer. Još je interesantnije to da su od svih 37 kategorija dužnosnika zastupnici Hrvatskoga sabora svrstani u sedmu grupu rasporeda koeficijenata za izračun plaća dužnosnika, a kada se u javnosti govori o visokim plaćama državnih dužnosnika onda se definitivno na prvom mjestu uvijek spominju zastupnici. Činjenica je, međutim, da veću plaću od zastupnika imaju potpredsjednik i zamjenik predsjednika Vlade RH, potpredsjednici Hrvatskog sabora, guverner Hrvatske narodne banke, predsjednici radnih tijela Sabora, suci Ustavnog suda RH, ministri, glavni državni revizor, pučki pravobranitelj, potpredsjednici radnih tijela Sabora pa zamjenik i viceguverner HNB-a. Tek nakon pobro-

janih dužnosnika slijede zastupnici Hrvatskoga sabora, a nalaze se u istoj grupi i s istim koeficijentima kao i npr. tajnik Hrvatskoga sabora, koji je uposlenik Hrvatskoga sabora, a zastupnici su mu praktički poslodavci. U istoj grupi sa zastupnicima Sabora nalazi se i tajnik Vlade, zamjenici ministara i zamjenici glavnog državnog revizora, kao i rektor sveučilišta. Zastupnik Rožić slaže se s mišljenjem zastupnika Kraljevića da je unošenje rektora i prorektora u krug državnih dužnosnika ne samo ustavno upitno nego i posve neustavan postupak jer je sasvim sigurno da nikakvu neovisnost sveučilišta ne može zastupati i predstavljati čovjek kojeg plaća država, pače čak je državni dužnosnik.

Iako nije objedinjena rasprava o predmetnom zakonu i predloženim izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i pravosudnih dužnosnika, zastupnik Rožić iskoristio je priliku da iznese, kako je rekao, još goru nelogičnost od rangiranja državnih dužnosnika, a to je usporedba s koeficijentima za izračun plaće sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika. Tako npr. predsjednik Vrhovnog suda ima plaću kao predsjednik Hrvatskoga sabora ili kao premijer, a glavni državni odvjetnik kao predsjednik Hrvatskoga sabora, odnosno za 30 ili čak 35 posto veću plaću nego zastupnik Hrvatskoga sabora. Ravnatelj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala ima jednaku plaću kao i potpredsjednik Vlade ili guverner HNB-a, te također za nekih 30 posto veću plaću od zastupnika Sabora. Predsjednici Upravnog suda, Visokog trgovačkog suda, Visokog prekršajnog suda te suci Vrhovnog suda pa čak i zamjenici glavnog državnog odvjetnika imaju daleko veću plaću, odnosno koeficijent za izračun plaće od zastupnika Hrvatskoga sabora, nastavio je zastupnik. Drži kako postoji čitav niz nelogičnosti ne u visini plaće nego u odnosima između

pojedinih koeficijenata državnih dužnosnika. Čitav niz dužnosnika pa i sudaca i pravosudnih dužnosnika koje je nabrojio ima kaže veću plaću od zastupnika Sabora, a zastupnici su ti koji ih imenuju. Uz to, zastupnici jedini primaju plaću voljom birača zapravo su zastupnici Hrvatskoga sabora, a svi ostali voljom zastupnika, upozorava Rožić. Ukoliko bi se prihvatio logičan Stazićev prijedlog i krenulo u izradu nekog novog (logičnijeg) rasporeda koeficijenata za

Čitav niz dužnosnika ima veću plaću od zastupnika Hrvatskoga sabora, a zastupnici su ti koji ih imenuju, i jedini koji primaju plaću voljom birača.

izračun plaće tada bi trebalo dostaviti podatke i o koeficijentima savjetnika predsjednika Republike, savjetnika predsjednika i potpredsjednika Vlade te zamjenika premijera, a napose članova Vlade kojih po saznanju ovog zastupnika ima 15-tak. Uopće se ne zna koliki su iznosi njihovih plaća. S obzirom na prosjek plaća u Republici Hrvatskoj plaće zastupnika Hrvatskoga sabora relativno su visoke, slaže se zastupnik Rožić, ali odmah dodaje da postoji dvadesetak kategorija državnih dužnosnika, a napose onih sudačkih i pravosudnih koji imaju veće plaće od zastupnika (u nekim slučajevima i za 50 posto više). O tome se ništa ne zna.

Ispravljajući netočan navod **Nenad Stazić (SDP)** ustvrdio je kako se zastupniku Rožiću, uvjeren je, potkrala nenamjerna greška kada je rekao da Hrvatski sabor imenuje suce, a to zapravo čini Državno sudbeno vijeće.

Istupom zastupnika Stazića okončana je rasprava pa se prešlo na glasovanje. Najprije se o amandmanima u ime Vlade očitovao njegov potpredsjednik dr. **Goran Granić**. U

svezi s amandmanima podnesenim na zakonske prijedloge (o obvezama i pravima državnih dužnosnika i o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika), a koji se odnose na priznavanje prava od 0,5 posto za svaku navršenu godinu radnog staža državnim i pravosudnim dužnosnicima, Vlada je predložila Hrvatskom saboru da donese zaključak kojim bi Sabor zadužio Vladu RH da, do donošenja Državnog proračuna RH za 2004. godinu, predloži rješenje ostvarivanja prava na dodatak na staž za državne i pravosudne dužnosnike (0,5 posto za svaku navršenu godinu radnog staža), vodeći računa o mogućnostima proračuna i pravednosti rješenja u odnosu na plaće drugih korisnika državnog proračuna, a koje bi se primjenjivale od 1. siječnja 2004. godine.

U nastavku potpredsjednik Vlade dr. Granić prihvatio je amandman Odbora za izbore, imenovanja i upravne poslove, a samim tim i amandman Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, te Odbora za zakonodavstvo, dok je grupa zastupnika (Godek, Trconić i Lendić) povukla svoj amandmanski zahtjev.

Većinom glasova (113 glasova "za", dva "protiv" i jednim "suzdržanim") zastupnici Hrvatskoga sabora donijeli su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika u tekstu kako ga je predložio predlagatelj. Posebnim zaključkom kojeg je na temelju članka 122. Poslovnika Hrvatskoga sabora predložila grupa zastupnika, Hrvatski sabor obvezao je Vladu da najkasnije do 30. travnja 2003. osigura primjenu članka 12. stavaka 2. i 5. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika, koji se odnose na pravo dužnosnika na naknadu za svaku navršenu godinu radnog staža 0,5 posto, a najviše 20 posto. Ovaj je zaključak također prihvaćen većinom glasova zastupnika (114 "za", dva "protiv" i jednim "suzdržanim").

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O DONOŠENJU PROSTORNOG PLANA NACIONALNOG PARKA
"KORNATI"

Temeljni dokument zaštite, korištenja i uređenja prostora Parka

Hrvatski sabor je prihvatio sugestiju Odbora za zakonodavstvo da se ova Odluka donese u postupku jednog čitanja. Stoga su zastupnici prihvativši Prijedlog odluke o donošenju Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati" sve primjedbe, prijedloge i mišljenja uputili predlagatelju (Vladi RH), radi pripreme Konačnog prijedloga odluke.

Prostorni plan Nacionalnog parka Kornati je temeljni dokument zaštite, korištenja i uređenja prostora kojim se određuju i usklađuju odnosi korisnika prostora, uvjeti ograničenih intervencija i interes očuvanja vrijednosti prostora nacionalnog ranga u skladu sa Zakonom i načelima upravljanja nacionalnim parkovima, prilagođeno specifičnostima ovog parka. Plan određuje prioritete i naglašava sustavno vođenje skrbi o vrijednostima prostora kroz etapne aktivnosti, intervencije te praćenje stanja i procesa u prostoru i stanja okoliša.

O PRIJEDLOGU

Tradicajska građevina - "kornatska kuća"

Ovom se Odlukom predlaže donošenje Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati (Plan) čija je obveza donošenja propisana odredbom članka 22. stavak 1. Zakona o prostornom uređenju i članka 28. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode. Predloženi Prostorni plan prošao je postupak javne rasprave prema Uredbi o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova.

Glede polazišta za izradu Plana Vlada podsjeća da je donošenjem Zakona o Nacionalnom parku Kornati (1980. godine) Kornatsko otočje proglašeno Nacionalnim parkom, a

Zakonom o izmjenama Zakona o Nacionalnom parku Kornati (1988.) utvrđena veličina parka iznosila oko 224 km². Temeljem tih zakona i sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju i Zakona o zaštiti prirode, izrađen je dokument Prostornog plana nacionalnog parka "Kornati" koji je elaboriran kao Prijedlog plana krajem 1988. godine u okvirima utvrđenih granica, te je donesen odlukom o donošenju Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati" u siječnju 1990. godine.

Na području Nacionalnog parka utvrđuju se zone zaštite i to: prirodne, kulturne i zone mješovite namjene.

Promjena društvenih i političkih okolnosti, usvajanje novog zakonodavstva iz područja prostornog uređenja i zaštite prirode, korekcija granica nacionalnog parka kroz izmjene Zakona o nacionalnom parku "Kornati", ali prije svega veliki problemi u provedbi dosadašnjeg prostornog plana zbog izrazitog neslaganja domicilnog stanovništva vlasnika s usvojenim dokumentom prostornog uređenja, osnovni su razlozi koji su potakli proceduru izrade novog Prostornog plana nacionalnog parka "Kornati". Nova granica Nacionalnog parka određena je Zakonom o izmjeni Zakona o nacionalnom parku "Kornati".

Prostornim planom Nacionalnog parka Kornati obuhvaćeno je područje unutar zakonski određenih granica parka ukupne površine 217,00 km², od čega 48,15 km² kopnene i 168,85 km² morske površine.

Slijedom razine diferenciranja prostora prirodni elementi cjeline parka određuju se temeljnim fenomenom, koji se dijeli na zone u kojima je taj temeljni fenomen očuvan u cijelosti,

na kulturne zone u kojima je prirodni fenomen dijelom modificiran ljudskim djelovanjem te na koncu dijelove prema namjeni, uvjetima korištenja i zaštite prostora. Na području Nacionalnog parka utvrđuju se zone zaštite slijedom po strogosti utvrđenoj ovim planom: prirodne zone (otočje i akvatorij); kulturne zone (zone poljoprivrednog pejzaža, etnološke, arheološke i kulturno-povijesne zone i lokaliteti), te zone mješovite namjene (servisno-uslužne zone i zone tradicijske gradnje-lučice). Unutar područja Nacionalnog parka Kornati izdvojene su zone stroge zaštite koje su utvrđene za područja oko otočića Purara te hridi Klint i Volić, Mrtovnjaka, otoka Klobučar te otoka Veliki i Mali Obručan.

Planom se određuju i razgraničavaju zone mješovite namjene definirane kao skupine tradicijskih građevina i pripadajućeg prostora oko građevina u uvalama. To su prvenstveno pomoćne građevine u funkciji poljoprivrede i ribarenja te privremenog smještaja vlasnika posjeda. Kao mjesta namijenjena za privremeni boravak u svrhu obavljanja poljoprivredne djelatnosti vlasnika posjeda određuju se slijedeće tradicijske lučice: na Kornatu - Opat, Koromačna, Knježak/Ropotnica, Koritnica/Gujak, Vrulje, Male Vrulje, Strižnja, Kravljačica, Lučica, Šipnate, Pod Bižanj, Suha Punta, Lupeška, Samica, Stival, i Stiniva, a na otocima: Smokvica (Lojena), Ravni Žakan (Zmorašnja vala), Lavsa (vala) i Piškera i Levrnaka.

Građevine su smještene na postojećoj parceli odnosno dijelu posjeda koji se nalazi u zoni ili unutar granica lokaliteta što se ovim planom zadržava kao osnova za određenje prostora mogućih graditeljskih zahvata. Sve kuće koje nisu izgrađene kao rezultat potreba boravka i dozvoljenih djelatnosti u Nacionalnom parku i koje

odstupaju od utvrđenih pravila gradnje utvrđenih ovim planom, a nalaze se na prostoru gdje je ovim planom moguća lokacija takve građevine, moraju se rekonstruirati i uklopiti u ambijent odnosno tradicijski sklop građevina. Kuće, pak, koje su izgrađene na mjestima gdje to ovim planom nije dozvoljeno ili dio građevina koji prelazi određene okvire utvrđene ovim planom moraju se ukloniti.

Kuće na Kornatima nastale su kao izraz potrebe da se lakše i sigurnije živi na dijelu dislociranog posjeda u arhipelagu. Stoga je nedvosmisleno jasno da je samo posjed, njegova veličina i struktura onaj čimbenik koji nekome daje ili oduzima pravo na "kuću". Ovim se planom utvrđuju glavne sastavnice, situacije i načela gradnje na Kornatima. Suvremena obiteljska kuća mora slijediti tradicijske elemente, odgovarati multifunkcionalnim zahtjevima koji motiviraju njezinu gradnju te zadovoljiti potrebu svoga vlasnika za povremenim boravcima u svim godišnjim dobima i raspolagati komforom općeprihvaćenog civilizacijskog standarda. Osim za najužu obitelj, u kući je nužno osigurati smještaj za članove proširenog kućanstva ili osoba u specifičnoj težačkoj ispomoći za vrijeme intenzivnih poljoprivrednih radova. Građevine koje se izgrađuju odnosno rekonstruiraju unutar zona tradicijske gradnje mogu se projektirati kao gospodarski prostor s pomoćnim prostorijama i dijelom za privremeni smještaj vlasnika. Ukupne površine gospodarskog sklopa mogu biti najviše 65 m^2 zatvorenog prostora i 15 posto od te površine natkrivenog otvorenog prostora i to na jednoj postojećoj parceli ili dijelu postojeće parcele koja se nalazi unutar zona tradicijske gradnje.

Koncepcija i organizacija posjećivanja Kornata

Zbog toga što dosadašnji posjeti Nacionalnom parku Kornati nisu bili primjereno organizirani ni kontrolirani, ova jedinstvena insularna skupina na Sredozemlju našla se u vrlo teškoj ekološkoj situaciji. Stanje je tim teže što je upravo proglašenje otočja Nacionalnim parkom pokrenulo veliki broj znatizeljnika i ljubitelja prirode prema Kornatima. Skupni posjeti Nacionalnom parku svode se na izletničku sezonsku

aktivnost organiziranu sa širokog gravitacijskog prostora, a ustanova koja upravlja Parkom nema nikakvog nadzora. Ovi su izleti motivirani brzom sezonskom zaradom, potpuno su nesadržajni, a stručni vodiči, kvalificirani za vođenje skupine posjetitelja, nisu školovani ni uvedeni u izletničku praksu. Dakle, obrazovna, pedagoška i andragoška uloga Nacionalnog parka Kornati uopće nije ostvarena.

Individualni posjetitelji Nacionalnog parka mogu se svrstati u tri skupine: nautičari s vlastitim ili unajmljenim jahtama; individualni izletnici u manjim gliserima i gumenjacima i gosti u tzv. "Robinzonskom turizmu" smješteni u kućicama vlasnika posjeda. Nautičare u većim jahtama moglo bi se relativno lako kontrolirati, ali je i ova kontrola danas neefikasna (sidre se bilo gdje, pa u takvim uvjetima i naplata ulaznica izaziva otpor posjetitelja). Individualni izletnici u manjim plovilima (gliseri i gumenjaci) koji dolaze u pravilu na jednodnevne izlete u Kornate iz obližnjeg obalnog prostora (Zadar-Biograd-Sibenik) predstavljaju onaj posjetiteljski segment koji je najteže kontrolirati (svojim brzim plovilima lako izmiču kontroli). Najlakše kontrolirani dio posjetitelja jesu agencijski ili individualni gosti domicilnog stanovništva u tzv. "Robinzonskom turizmu" (najčešće dolaze bez vlastitog plovila, stacionirani su u jednoj lučici i registrirani kod agencije ili turističkih zajednica).

Sve navedeno govori u prilog stajalištu da je daljnje toleriranje stihijskog i nekontroliranog posjećivanja Nacionalnom parku Kornati neodrživo. No, pitanju kontrole posjećivanja nužno je pristupiti kreativno uvažavajući i promičući one organizacijske metode i sredstva, koji će biti na tragu posebnosti Kornata.

Glede koncepcije i organizacija posjećivanja osnovna planska postavka je promjena strukture posjećivanja: smanjenje uz potpunu kontrolu individualnih posjetitelja, povećanje broja organiziranih posjetitelja te ograničeni i potpuno organizirani boravak u domaćinstvima vlasnika posjeda. Takva intencija neće rezultirati povećanjem broja posjetitelja, ali je cilj smanjenje udarnih opterećenja u danima sezone i raspoređivanja interesa u veće vremensko razdoblje (tijekom dana i tijekom sezone). Kod posjeta organiziranih

skupina Nacionalnom parku Kornati, ključnu ulogu će imati budući receptivni centri: središnja recepcija-prezentacijski centar Nacionalnog parka Kornati u Murteru, te receptivni centri za prihvatanje organiziranih skupina posjetitelja na Žutu (Pinizel i sadašnja ACI marina) te na Ravnom Žaknu, Piškri (sadašnja ACI marina) u uvali Vrulje.

Individualni posjetitelji Nacionalnog parka u konačnici će biti samo nautičari na vezovima u privezištima na tri lokacije. Turisti koji su gosti domicilnog stanovništva uključiti će se u oblik agencijskog ili individualnog oblika pružanja autentične turističke ponude, međutim, boravak posjetitelja u ovom prostoru, bez obzira na motiv, mora biti dobro organiziran, i na primjeren način kontroliran. To znači da je svaki oblik samovoljnog sidrenja u uvalama najstrože zabranjen. Privremeno će se kontrolirano sidrenje u granicama prihvatljivog broja plovila u uvalama, a konačno u funkciji ostaju privezišta. Takvom se odlukom ostvaruje laka uočljivost neregistriranog plovila u akvatoriju Nacionalnog parka i jednostavna kontrola kretanja i boravka u Parku, uključujući tu kontrolu limita u prometu plovila i ljudi.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje Odluke, ali se protivi se prijedlogu predlagatelja da je se donese u postupku jednog čitanja, i predlaže Saboru da donese zaključak po kojem bi se o Prijedlogu ove odluke provela rasprava kao o prijedlogu

Ukupne površine gospodarskog sklopa mogu biti najviše 65 m^2 zatvorenog prostora i 15 posto od te površine natkrivenog otvorenog prostora i to na jednoj postojećoj parceli.

zakona u prvom čitanju. Budući da je izrada ovog prostornog plana trajala gotovo sedam godina ukazuje se da je u međuvremenu u postupku donošenja novi Zakon o prostornom planiranju, te da je u tijeku izrada izmjena i dopuna Zakona o zaštiti prirode, kao i drugih propisa u

području zaštite okoliša, u Odboru se ocjenjuje opravdanim da se ova Odluka u drugom čitanju raspravi i donese istodobno kada će se raspravljati o spomenutim prijedlozima zakona. Ovo posebno iz razloga što se na nedvojbenu način za ovaj Nacionalni park, kao i druge nacionalne parkove, parkove prirode i druga zaštićena područja i krajobraze treba utvrditi koji se zahvati, odnosno koje djelatnosti mogu i pod kojim uvjetima obavljati na tim područjima.

O Prijedlogu odluke **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** raspravljao je u svojstvu matičnog radnog tijela. U raspravi su iznesene pohvale o predloženom tekstu Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati jer je učinjen balans između različitih interesa. Izraženo je, ipak, nezadovoljstvo zbog dugotrajne, čak višegodišnje izrade tog dokumenta. Ocijenjeno je, pritom, da su prostorni planovi zaštićenih područja temelj za njihovo održivo korištenje i zaštitu, te je zatraženo da se ubrza postupak izrade i procedura donošenja prostornih planova za ostale nacionalne parkove ali i parkove prirode. S obzirom na to da se kasni s izvršavanjem ove obveze nije jasno zašto nisu iskorištena sredstva osigurana za te namjene u državnom proračunu za 2002., a za 2003. godinu ta su sredstva znatno smanjena.

Odbor je pozitivnim ocijenio što se ovim dokumentom odustalo od radikalne zaštite Nacionalnog parka "Kornati" jer se radi o vrlo specifičnom otočju, posebno što su privatni posjedi na cijelom prostoru. Odbor podržava predložena rješenja kojima se uspostavlja dobra suradnja s vlasnicima jer je to i garancija zaštite Parka. Upravo zbog toga, središnje pitanje u raspravi se odnosilo na predloženu maksimalnu kvadraturu građevina koja se dozvoljava u zoni tradicijske gradnje. Odbor smatra da nema osnova iznimno dozvoliti povećanje zatvorenog prostora iznad 65 m² unutar ukupne površine gospodarskog sklopa, ali je suglasan s iznesenim prijedlozima da se povećava dozvoljena površina otvorenog prostora.

Odbor je predložio Saboru da donese predloženu Odluku uz četiri amandmana. Amandmanskom intervencijom u točki I. Prijedloga odluke samo se precizira tekst, jer iz Odluke mora biti razvidno da se ne objavljuje tekstualni i grafički dio Plana, već samo odredbe za provođenje Plana,

koje su sastavni dio Odluke. Uz isto je obrazloženo Odbor amandmanski intervenirao i u točki II. Prijedloga odluke.

Prema članku 25. Prijedloga odluke ukupne površine gospodarskog sklopa u ovom Nacionalnom parku mogu biti najviše 65 m² zatvorenog prostora i 15 posto od te površine natkrivenog otvorenog prostora i to na jednoj postojećoj parceli ili dijelu postojeće parcele koja se nalazi unutar zona tradicijske gradnje. Odbor uvažava potrebe domicilnog stanovništva u ljetnim mjesecima i amandmanom predlaže povećanje maksimalne površine otvorenog prostora građevine ili građevinskog sklopa koja se dopušta u zoni tradicijske gradnje (umjesto 15 predlaže 50 posto od površine natkrivenog otvorenog prostora), ali se amandmanskom intervencijom u članku 27. uvjetuje da taj natkriveni prostor mora biti drvena konstrukcija-pergola jer je to tradicijski element kornatske kuće.

Odbor za turizam raspravio je predloženu odluku kao zainteresirano radno tijelo i to u dijelu koji se odnosi na pitanja utvrđivanja i praćenja politike zaštite i očuvanja kakvoće turističkog prostora. U raspravi je naglašeno da Nacionalni park Kornati predstavlja prepoznatljivu i prirodnu atrakciju i time marku hrvatskog turizma te da je nužno predloženim prostornim planom osigurati njegovu autentičnu ekološku zaštitu, ali i stvoriti pretpostavke opstanka i unapređivanja kvalitete života stanovnika tog područja. Polazeći od toga ovo je radno tijelo zauzelo slijedeća stajališta: da je u postavkama i Konceptiji Prostornog plana, a posebno u pogledu mjera za njegovu provedbu nužno voditi računa da se radi o prostoru koji je u privatnom vlasništvu; da je u postavkama Plana kao i u mjerama za njegovu realizaciju zanemarena uloga lokalne uprave i samouprave, a to se odnosi kako na upravljanje ustanovom, tako i na postupak utvrđivanja i upravljanja rentom; da iz predloženog Prostornog plana ne proizlazi jasna strategija uravnoteženog odnosa između turističke valorizacije prirodne atrakcije Kornata i istovremeno zaštite tog prostora, odnosno strategije održivog razvoja turističkih sadržaja u funkciji zaštite prostora; da Nacionalni park Kornati predstavlja osobit kulturni prostor sa svojim prepoznatljivim

identitetom, pa je potrebno i predloženim Prostornim planom, ili u njegovoj daljnjoj razradi predvidjeti načine amortizacije resursa, a koji bi ujedno omogućili sustavnu zaštitu tog prostora; da vlasnici - stanovnici ovoga nacionalnog parka Kornati trebaju ujedno biti nositeljima zaštite tog prostora i to uz nadzor, pomoć i potporu Države, i konačno da je u provedbi predloženog Plana nužno donijeti strategiju održivog gospodarskog razvoja Kornata - tradicionalna poljoprivreda, seoska domaćinstva, turizam, a sve u cilju stvaranja visokovrijednog turističkog proizvoda.

AMANDMANI

Klub zastupnika HSS-a amandmanski je intervenirao u tekstualnom dijelu u točki 1. - Polazišta za izradu Plana, u podtočki 1. 4. - Specifična polazišta i okolnosti, u stavku 9. brišući alineju 2., a dodavajući odgovarajući tekst. Predložena izmjena alineje 2. predlaže se stoga što je tijekom provođenja javne rasprave o Prijedlogu prostornog plana izraženo stajalište da se dozvoli načelna i pojedinačna legalizacija građevina. Kako se u Polazištima Prijedloga prostornog plana odbacuje načelo vlasništva nad kornatskim posjedom kao temeljnog uporišta za ostvarenje prava građenja, a za što su se vlasnici zemljišta na Kornatima zalagali, razumljiva je njihova bojazan da će im predloženim rješenjima biti onemogućeno legaliziranje građevina na posjedu ili pripadajućem portu čiji su vlasnici. S tim u vezi predlaže se i izrada prethodnih studija koje će uvažiti običajno pravo i uzance, kao i stvarne potrebe za gradnju, a čime bi se djelotvorno razriješilo i pravo vlasnika na gradnju kuća na području koje je obuhvaćeno ovim prijedlogom Prostornog plana. Sukladno stajalištima izraženim u obrazloženju prvog amandmana Klub zastupnika HSS-a amandmanski intervenira u glavi 4. - Uvjeti građenja s namjerama zaštite i uređivanja prostora, u članku 29. brišući stavak 2. umjesto kojeg predlaže neki drugi tekst.

Konačno, amandmanskom intervencijom u glavi 5. - Mjere za provođenje Plana u članku 38. Klub raščlambom druge točke želi potaknuti razvoj starih zanata, tradicionalne agrokulture i hortikulture,

uređenje cjelokupnog krajobraza, te školovanje odgovarajućih kadrova koji će moći udovoljiti potrebama, kako tradicionalnog poljodjelstva i stočarstva, tako i drugim komplementarnim zanimanjima, uz pružanje stručne zaštite cjelokupnom krajobrazu.

Amandmanski prijedlog imao je i zastupnik **Branislav Tušek (SDP)**. Zastupnik je predložio da se u točki 5. Prostornog plana Nacionalnog parka "Kornati" (Namjena, uređenje i korištenje prostora) doda nova podtočka 5.6. koja će glasiti - Režim kretanja gospodarskih plovila - tankera koji prevoze naftu i druge opasne terete. S tim u vezi zastupnik Tušek naglašava kako su Kornati danas prepoznatljiva turistička destinacija s jedinstvenom i najrazvedenijom otočnom skupinom na cijelom Sredozemlju, te da predstavlja ekološki biser Mediterana, pa je naša temeljna zadaća, dužnost i odgovornost u zaštiti i čuvanju tog prirodnog fenomena za buduće generacije. Ocjenjuje da je u cilju ekološke sigurnosti i zaštite potrebno uspostaviti punu kontrolu i nadzor nad režimom kretanja gospodarskih plovila - posebno tankera koji prevoze naftu i opasne terete. Kontrola i nadzor su potrebni iz nekoliko razloga, nastavlja zastupnik. Prvi je i glavni razlog koji upozorava na ekološke katastrofe koje proizvode tankeri, i koji zasigurno predstavljaju najveću opasnost za očuvanje okoliša odnosno ekološke sigurnosti. Drugi je, razlog to što mnogi upozoravaju da danas Jadranskim morem krstari gomila starih tankera koji se nalaze na rubu elementarne sigurnosti i zaštite. A treći razlog valja gledati u nagovještaju "JANAF-a" (Jadranskog naftovoda) da za godinu dana možemo očekivati znatno povećan broj i promet tankera Jadranskim morem.

RASPRAVA

Rasprava je započela istupom izvjestitelja radnih tijela. Tako je o stavovima Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša izvijestila **Vesna Podlipec, Mladen Godek** o stavovima Odbora za zakonodavstvo, a Odbora za turizam **Željko Pavlic**.

U nastavku ponovno je dobila riječ zastupnica **Podlipec**, ali ovaj put da bi iznijela stajališta Kluba zastupnika SDP-a. Najprije je izrazila zadovoljstvo što se u saborskoj raspravi

našao još jedan prostorni plan područja posebnih obilježja nakon što su zastupnici ovog saziva Sabora već usvojili prostorne planove nacionalnog parka Mljet, Risnjak, Paklenica i Brijuni. Isto je tako iznijela očekivanje da će se u saborskoj raspravi naći i prostorni planovi za sve preostale proglašene nacionalne parkove i parkove prirode jer na to obvezuju Zakon o zaštiti prirode i Zakon o prostornom uređenju (oba iz 1994. godine), a i s obzirom na činjenicu da su za te namjene bila osigurana proračunska sredstva.

Daljnje toleriranje stihijskog i nekontroliranog posjećivanja Nacionalnog parka "Kornati" neodrživo je.

Generalno gledano zaštićeni dijelovi prirode od interesa za RH uživaju posebnu zaštitu, a postiže se donošenjem kvalitetnih prostornih planova kojima se uređuju mjere zaštite, način uređenja ili uvjeti korištenja prostora. Za razliku od važećeg plana koji je danas na snazi, u predloženom prostornom planu Nacionalnog parka Kornati na cjelovit i sveobuhvatan način regulirana su sva pitanja nužna za zaštitu Parka, a sve sa ciljem da se odrede parametri za razvitak tog prostora. Prostorni plan definira način upotrebe svih dijelova zaštićenog područja (krajolika) u cjelini kao prirodnog fenomena na kopnu i moru, a između ostalog, i način upotrebe izgrađenih prostora u prostoru koje provode vlasnici posjeda na svojim parcelama, odnosno građevinama. Tako npr. izvan zona tradicijske gradnje nije moguće graditi nove kuće, a tzv. kornatsku kuću moguće je graditi samo pod posebnim uvjetima, uz propisanu veličinu i uz uvjet i svrhu održavanja posjeda, a time i zaštite prostora.

Klub drži da je dobro što je kod izgradnje odnosno rekonstrukcije ovih kuća uvaženo načelo da ista nužno mora zadovoljavati i općeprihvaćene civilizacijske standarde, te da je moguće osigurati smještaj za članove proširenog domaćinstva, ali i turiste uključene u kornatsku obiteljsku zajednicu. Člankom 25. određena je površina takvog gospodarskog sklopa od 65 m² zatvorenog prostora i još 15 posto od te površine natkrivenog otvorenog prostora. Uvažavajući činjenicu da vlasnici posjeda

tih izgrađenih građevina mogu prihvaćati goste i pružati usluge, a prema uvjetima Javne ustanove (u stvarnosti je to slučaj), Klub predlaže da se povećata površina mogućeg natkrivenog prostora na 50 posto zatvorene površine.

Klub u cijelosti podržava predložene mjere realizacije Plana (etapne su), a ponajprije upućuje na potrebu selektivne sanacije prostora. Za Prostorni plan Nacionalnog parka Kornati rekla je da je razvojno planski dokument koji na zadovoljavajući način uređuje odnose korisnika u prostoru Parka s interesima šire zajednice uvažavajući da je prostor obilježen prirodnim vrijednostima i vrijednostima stvorenim ljudskim radom.

U sljedećem razdoblju nužno je realizirati i što prije riješiti pitanje opskrbe energijom za građevine Nacionalnog parka kako je to i predviđeno u odredbi za provođenje Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati (članak 30.). Klub smatra da je prostorni plan uvažio sve spoznaje o zaštiti i korištenju prostora poštujući pritom međunarodne konvencije i europske smjernice za zaštićeno područje kao i stručne i znanstvene stavove sa simpozija o Kornatima. Posebno se podržava način na koji je Plan izrađen te dobra suradnja pojedinih resora i lokalnog stanovništva što se vidi i po dugoj i iscrpno provedenoj javnoj raspravi. Sve to ukazuje da se temeljito prišlo izradi Plana, te da je zadovoljena zakonska procedura u kojoj su direktno sudjelovali korisnici Plana, pa će zbog svega navedenog Klub zastupnika SDP-a već u prvom čitanju prihvatiti odluku o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka Kornati, zaključila je zastupnica Podlipec.

Klub zastupnika HDZ-a pozdravlja donošenje Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati kao kvalitetan pomak ka stvaranju preduvjeta za održiv razvoj ovog najosebujnijeg otčja Europe, rekao je Božidar Kalmeta. U cjelini gledano Prijedlog prostornog plana pretežit je pozitivan, ali pozornost izaziva činjenica da je pred zastupnike stigao dvije godine nakon javne rasprave, i čak sedam godina nakon najavljenih izrade ovoga Plana, nastavio je Kalmeta te izrazio bojazan da će cijena tog zakašnjenja u obliku razmahane bespravne gradnje biti visoka. Da je prostorni plan usvojen ubrzo nakon javne rasprave, i da interregnum do ove saborske raspra-

ve nije bio tako dug. Klub vjeruje da bi već danas Plan davao rezultate kao jedna kvalitetna podloga za unapređenje zaštite i održivog razvitka Kornata. Ovako Klub drži da će umjesto prvenstveno zaštitne i razvojne funkcije Prostorni plan, prije svega, imati sanacijski karakter.

Povijest Kornata zapravo je povijest tzv. malog čovjeka (ribara, pastira, zemljoradnika) koji se od najstarijih vremena borio sa žegom, vjetrovom, i uvijek baš uvijek siromaštvom. Ako današnja generacija ljudi dopusti da nestane tradicijski način života na Kornatskom prostoru tada moramo biti svjesni da će nestati i Kornati kakve poznajemo, nastavio je zastupnik Kalmeta. Stoga je, kaže, na svima koji donose zakonske temelje i provedbene mjere odgovornost da sačuvaju Kornate i predaju ih budućem naraštaju u današnjem obliku najprepoznatljivijeg krajolika Jadrana i Mediterana.

Prijedlog prostornog plana Nacionalnog parka Kornati napravio je bitan iskorak u prepoznavanju Kornata kao kulturnog fenomena i domicilnog stanovništva kao subjekta i najboljeg jamca njegove zaštite i unapređenja. Ponudnim Planom dominira upravo taj zaštitni koncept u kojem je vlasnik posjeda glavni akter zaštite tog dragocjenog prostora, čime se hrvatska država priključuje svjetskim trendovima zaštite prostora od osobite nacionalne vrijednosti. Naši Kornatari, smatra Klub, moraju biti svjesni da ekskluzivnost njihova vlasništva nad ovim prostorima povlači i ekskluzivnost obveza u njegovom korištenju i očuvanju. Kornatari su tog svjesni, smatra Kalmeta, ali odmah dodaje kako nitko nema pravo niti želi očekivati od njih da se prilagode načinu života svojih predaka kako bi Kornati ponovno postali nekadašnji sklad suživota čovjeka i prirode. Zato bi državna tijela trebala omogućiti da tradicijski način života ujedno bude i ekonomski isplativ način života na kornatskim prostorima. Vođen tim stavom Klub smatra da se u mjerama provođenja Plana nije posvetilo dovoljno pozornosti mjerama poticanja tradicijskog stočarstva, poljoprivrede i ribarstva, za koje drži da ih treba razraditi i konkretizirati. S konkretnim mjerama provedbe u ovom dijelu Prostorni bi plan bio vjerodostojniji. Ovako Klub ima dojam da se Prostorni plan u ovom segmentu svodi samo na načelnu

deklaraciju. Jednako tako drži "da će državni poticaji i subvencije biti jedini snažni motivi da se i ono malo mohikanaca na Kornatima ne ostavi motike".

Preusko određene zone i tzv. lokaliteti gradnje

Klub pozdravlja viziju razvoja turizma prezentiranom u Prostornom planu, i naglašava kako se ovim Planom s jedne strane odričemo industrijskog turizma, a s druge strane dajemo prednost masovnom organiziranom posjećivanju gostiju iz receptivnih centara, izvan granica Nacionalnog parka Kornati. No, postavlja se odmah pitanje je li tehnički moguće opsluživati toliki broj gostiju izvornim doživljajima Kornata.

Donošenje Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati kvalitetan je pomak ka stvaranju preduvjeta za održivi razvoj ovog najosebujnijeg otočja Europe.

Klub zastupnika HDZ-a se slaže da bi trebalo strogo nadzirati sidrenje, ali isto tako misli da ne bi trebalo ukidati postojećih 150 mjesta sidrišta u uvalama što Plan predviđa s rastom broja organiziranih posjetitelja Parka. S ekonomskog gledišta to svakako nije kapacitet koji bi s obzirom na površinu Nacionalnog parka (217 km²) ugrozio njegovu ekološku ravnotežu. Uz to, valja znati da je ovdje riječ o kategoriji posjetitelja koji su kontinuirano prisutni tijekom svih godišnjih doba, i koji Kornatarima mogu biti izvor prihoda tijekom cijele godine. Osim toga, prihod koji se ubire od takvog individualnog posjetitelja u cijelosti se zadržava u Nacionalnom parku, dok se prihod od organiziranih masovnih posjeta najvećim dijelom zadržava na kopnu. To je još jedan razlog zbog kojeg se Klub zastupnika HDZ-a neće složiti s koncepcijom minimiziranja individualnih posjeta, a makimaliziranjem organiziranih masovnih posjeta, podvukao je Kalmeta.

Kao turistički resurs Kornati moraju biti što više u svojoj funkciji, i Klub se ne slaže s tim da bi uloga ovoga nacionalnog parka trebala biti obogaćivanje turističkog imidža šireg

područja (Zadra, Biograda, Šibenika). Kornati su najvrednija turistička metafora Hrvatske i njima se promovira ukupna turistička ponuda Hrvatske, ali se postavlja pitanje kako se Kornatarima vraća ta neprocjenjiva marketinška vrijednost npr. od cijene karte za posjetitelje Parka. Ako dnevno u prosjeku Kornatima prođe (minimalno) 1000 posjetitelja iz organiziranih izleta, a cijena takvog izleta bila je 260 kn po osobi, tada bi trebalo utvrditi koliki udio od tih 260.000 kn dnevno ostaje nacionalnom parku, i kakvu korist od toga imaju Kornatari.

Već u Polazištima za izradu Plana odbačeno je načelo vlasništva nad kornatskim posjedom kao temeljnim uporištem za ostvarenje prava građenja. Umjesto toga građenje je dopušteno samo unutar zona tradicijske gradnje objekata vlasnika posjeda. Iako je potpuno razumljiv oprez podnositelja Plana, a napose bojazan da bi posljedica prava građenja temeljem vlasništva nad posjedom bila raspršena izgradnja koja bi nepovratno razrušila oblik Kornata, ostaje činjenica da se zone i lokaliteti gradnje utvrđeni Planom određuju u preuskom opsegu, i predstavljaju gotovo potpuno izrađeni prostor, upozorava Kalmeta. Za Klub je osobito sporno utvrđivanje lokaliteta tradicijske gradnje. Te su zone, kao i tzv. lokaliteti gradnje utvrđeni krajnje proizvoljno i mogli bi opravdano iznova izazvati nezadovoljstvo Kornatara i potaknuti novu bespravnu gradnju na Kornatima. Zaključujući raspravu zastupnik Kalmeta je još rekao da Klub zastupnika HDZ-a podržava donošenje Prostornog plana Nacionalnog parka Kornati kao i amandmane Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

U ime Kluba zastupnika Hrvatskog bloka govorio je **Ivo Baica**. U odnosu na važeći prostorni plan Parka predloženi je uspio, koliko je to bilo moguće, uspostaviti povoljniji odnos države prema vlasniku, poglavito u smislu mogućnosti ishodenja dokumentacije za građenje u zonama tradicijske gradnje ("porat"), a to očito najviše zanima privatnog vlasnika. U tom smislu Klub smatra da bi na temelju predloženih rješenja i taj privatni vlasnik mogao vidjeti ili sagledati svoj interes, a na opću korist.

Glede posjećivanja Kornata Klub smatra da je predloženi godišnji posjet od oko 250 tisuća posjetitelja vrlo

značajan pomak u odnosu na sadašnjih 90 tisuća registriranih posjetitelja. Međutim, samim Prostornim planom Nacionalnog parka Kornati neće se riješiti svi problemi Kornata i Kornatara. Prostorni plan samo postavlja kriterije koji moraju biti zakon za sve, nadležna ministarstva, Upravu Nacionalnog parka, a također i za vlasnike (posjednike) na Kornatima. Ove potonje mora se uvjeriti i pomoći da shvate da su određena pravila ponašanja i u njihovom interesu, podvlači zastupnik Bajica. Klub Hrvatskog bloka pokreta za modernu Hrvatsku u potpunosti podržava stajališta Odbora za turizam, a kako predloženi prostorni plan Nacionalnog parka Kornati predstavlja bolje rješenje od sada važećeg podržava i donošenje toga Plana, zaključio je ovaj zastupnik.

Stavove Kluba zastupnika HSS-a obrazložio je **Ante Markov**. Između individualnih i organiziranih posjetitelja predlagatelj ove odluke više se opredijelio za ove potonje, primijetio je ovaj zastupnik. To je otprilike, kaže Markov, kao kada ministrica turizma kaže "nismo za masovni turizam nego za turizam koji ima jedne više elemente kvalitete u sebi". U Prijedlogu prostornog plana nacionalnog parka Kornati cilja se na organizirane skupine posjetitelja, i zastupnik Markov shvaća nakanu predlagatelja da još žele zaštititi taj prostor. No isto je tako jasno, kaže, da najkvalitetniji dio posjetitelja čine nautičari, ljudi koji imaju u sebi određene kulturne navike i želju i volju za poštivanjem principa prirodnih i kulturnih resursa.

Općenito gledajući predloženi prostorni plan ovog Parka Klub ocjenjuje solidnim, čak i dobrim jer je uvažio prirodni i kulturni fenomen Kornata, prepoznao ljude (vlasnike posjeda) kao bitan faktor ovog prostora i uočio da zaštićeni prostor mora biti u skladu s vlasnicima posjeda koji tu žive, a napose s temeljnim načelima zaštite takvog prostora. Međutim, Plan ne prepoznaje lokalnu samoupravu kao svog čimbenika. A Kornati se nalaze u okviru određene regionalne, odnosno lokalne samouprave, podsjeća zastupnik i dodaje pritom da je vrlo bitno i nužno da imamo osjećaj da je lokalna samouprava vrlo kvalitetno interpolirana ne samo kod izrade ovoga dokumenta (podnošenje amandmana, javna rasprava) nego i u određenom funkcionalnom, odnosno upravljačkom smislu.

Zastupnik je podsjetio i na amandmane Kluba zastupnika HSS-a, koje smo naprijed već prikazali. Tim amandmanima Klub na specifičan način, ne želeći uništiti filozofiju predloženog prostornog plana, pokušava intervenirati u stvarima koje nisu do kraja pogođene, i koje onemogućuju praktičnu primjenu Plana. Isto tako Klub vjeruje da će se prihvaćanjem tih amandmana ostvariti očekivanje većine klubova zastupnika koji su tijekom rasprave iznosili svoje primjedbe i mišljenja, a na najbolje mogući način su interpolirani upravo u amandmanima HSS-ovaca. "Prihvaćanjem tih amandmana prihvatit ćemo i Prostorni plan Nacionalnog parka Kornati", zaključio je Ante Markov.

Visoka razina uvažavanja primjedbi

Uslijedila je pojedinačna rasprava. **Branislav Tušek (SDP)** smatra da je u ovom dokumentu premalo rečeno o zaštiti mora Nacionalnog parka Kornati. Pojašnjava da pitanje zaštite mora "otvara" radi ozbiljnijeg ili možda odgovornijeg promatranja cjeline pomorskog prometa. Nema, kaže, pokazatelja iz kojih bi vidjeli koliko gospodarskih plovila, odnosno tankera koji prevoze naftu i opasne terete prolaze pored Kornata. Nema pokazatelja iz kojih bi vidjeli što ta plovila provoze, i u kakvom su stanju tankeri. S tim u vezi odmah podsjeća na amandmane što ih je podnio na tekst Prijedloga odluke o donošenju prostornog plana Nacionalnog parka Kornati.

Predloženi Prostorni plan Kornata pretežito je pozitivan ali pozornost izaziva činjenica da je pred zastupnike stigao dvije godine nakon javne rasprave, i čak sedam godina nakon najavljene izrade Plana.

Zastupnik se osvrnuo i na poglavlje dokumenta koje se odnosi na promet i infrastrukturu Parka. Kada je riječ o opskrbi energijom ovoga prostora, a napose o vodoopskrbi, odvodnji i odlaganju otpada, zastupnik Tušek smatra da bi trebali tu koristiti iskustva razvijenih zemalja Mediterana (Španjolske i Francuske).

U zaključnom dijelu Tušek je upozorio na manje spominjanu ali važnu činjenicu da je predlagatelj ove odluke priznao uz (uvažio) mnoge primjedbe građana iznesene tijekom javne rasprave o Predloženoj odluci. S tim u vezi čak ispravlja, kaže, netočan podatak iz dokumenta da je bilo oko tridesetak primjedbi na predloženi dokument. Zastupnik tvrdi da ih je bilo 112, a od tog broja čak njih 75 prihvaćeno je ili djelomično uvaženo. Na taj je način uvaženo gotovo 70 posto mišljenja lokalnog stanovništva što je, podvlači Tušek, izuzetno afirmativno, pa tako treba nastaviti i dalje raditi. Uspostavljena je visoka razina uvažavanja primjedbi, što je dobar primjer kako treba kontrolirati neke procese, izbjeci konflikte i moguće incidente. U konačnici ljudi su zainteresirani za svoj razvoj i razvoj svoje obitelji, a na kraju je bitno to uklopiti u funkciju razvoja ovog otočja, našeg turizma, i na kraju cijele Hrvatske, zaključio je zastupnik Tušek.

Posljednji sudionik rasprave bio je dr.sc. **Ivica Kostović**. Ovaj će Park koristiti čak četiri vrste građana, primjećuje ovaj HDZ-ov zastupnik. Jedni će biti vlasnici posjeda koji na ovom prostoru imaju puno pravo graditi i koristiti ga (loviti ribu). Drugi će biti posjetitelji s plaćenom ulaznicom za Park u sklopu organiziranog posjeta, dok će treću kategoriju činiti ljudi koji će se svojim plovilom privezati na tamošnji vez jer idu u gostionu. Konačno, svi ostali posjetitelji koji žele uživati u prirodi Kornata neće se s vremenom niti moći usidriti nego u tri nagomilana, neprivilačna i potpuno neprilagođena privezišta pa će učiniti ono što se već događa - privezati se i spavati u uvali Telašćica, a po danu obići Kornate, upozorava ovaj zastupnik. Drži da je prostorni plan Nacionalnog parka Kornati vrlo dobro riješio sva pitanja bespravne gradnje, ali nije dobro razradio problem posjeta i korištenja Parka, posebno ne za individualne posjetitelje.

Najveći apsurd vidi u predloženom članku 16. prema kojem je pristup obali dozvoljen samo na mjestima utvrđenim ovim planom i namijenjenim za pristane, kupanje i druge aktivnosti uz more. Dakle, tamo se ne može stati plovilom, skočiti i otplivati do obale, pa se onda postavlja pitanje što se onda uopće može tamo činiti. Zastupnik predlaže da se u dokumentu predvide kvalitetnija rješenja

glede individualnih posjeta posjetitelja Parka, i pritom koriste statistički podaci (sada je u obzir uzeta samo 2001. godina) procjene i petogodišnje odnosno desetogodišnje analize. Umjesto nesigurnog sidrišta i nedovoljnog pristaništa, valja osigurati kvalitetniju zaštitu brodova koji se nađu u neveri, podvlači

gospodin Kostović. Zastupnik je imao primjedbu i na nazive kornatskih otoka. Dok Državni hidrografski zavod spominje (i piše) o otocima Aba Vela i Aba Mala, u ovom se dokumentu govori o Abi Donjoj i Abi gornjoj pa to može izazvati zabunu npr. kod stranca koji doslovno plovi s kartom spomenutog Zavoda.

Time je rasprava zaključena. Većinom glasova (96 "za" i 5 "suzdržanih") zastupnici su prihvatili Prijedlog odluke o donošenju Prostornog plana "Nacionalnog parka Kornati", a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja uputili Vladi, radi pripreme Konačnog prijedloga odluke.

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU HRVATSKIH VOJNIH PROMATRAČA U MIROVNOJ MISIJI UN-a U ZAPADNOJ SAHARI (MINURSO)

Na posljednjoj sjednici u 2002. godini Hrvatski sabor je bez rasprave, većinom glasova nazočnih zastupnika, donio Odluku o sudjelovanju hrvatskih vojnih promatrača u mirovnoj misiji UN-a u Zapadnoj Sahari (MINURSO). To je bila i sugestija nadležnih radnih tijela - Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i Odbora za zakonodavstvo. Navedenom odlukom predviđeno je da će Predsjednik Republike Hrvatske, kao vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH, u spomenutu mirovnu misiju (u trajanju od godine dana) uputiti dva časnika Oružanih snaga RH, u statusu vojnih promatrača.

U obrazloženju navedene Odluke podsjeća se na činjenicu da Republika Hrvatska posjeduje višegodišnje iskustvo u sudjelovanju u mirovnim misijama UN-a. Sudjelovanje u mirovnoj operaciji MINURSO od interesa je za našu zemlju iz više razloga. Naime, Zapadna Sahara je potencijalno žarište krize relativno blizu Mediteranu i

Južnoj Europi. To je prostor čije je neposredno okruženje obuhvaćeno NATO-ovim tzv. Mediteranskim dijalogom regija, te stoga predstavlja područje vanjsko-političkog interesa Republike Hrvatske. Njeno sudjelovanje u spomenutoj operaciji poduprlo bi naš strateški srednjoročni cilj ulaska u NATO. Osim toga, moguća iskustva hrvatskih časnika iz misije MINURSO na vojno-promatračkoj razini, te zajedničko djelovanje i razmjena iskustava sa časnicima iz država koje su članice NATO-a, mogu samo koristiti i pomoći u ostvarenju strateških ciljeva Republike Hrvatske u vezi s njenim ulaskom u NATO i EU. Naglašava se, također, da sudjelovanjem u mirovnim misijama UN-a Republika Hrvatska, kao članica UN-a, ima aktivniju ulogu u globalnom doprinosu svjetskome miru i stabilnosti, što je naročito bitno u svjetlu njene kandidature za status nestalne članice Vijeća sigurnosti UN-a u 2007. godini. Osim toga, sudjelovanje u

mirovnim misijama je i jedan od partnerskih ciljeva Republike Hrvatske dogovorenih s NATO-om, u sklopu provođenja postupka pristupanja u NATO kroz stupanje u Membership Action Plan (MAP) proces.

Prema navodima Vlade provođenje ove Oluke odvijat će se na teret fondova UN-a i sredstava Državnog proračuna RH predviđenih na stavci Ministarstva obrane, u sklopu godišnjeg plana aktivnosti. Sudjelovanje u misiji (u trajanju od godine dana) minimalno će opteretiti Državni proračun, budući da su smještaj i prehrana vojnih promatrača osigurani za sve vrijeme boravka na vojno-promatračkim team-site-ovima, a terenska dnevnicna UN iznosi 50 USD.

Budući da se nitko od zastupnika nije javio za riječ, predsjedatelj je dao na glasovanje predloženu Odluku. Donesena je većinom glasova nazočnih zastupnika (111 glasova "za" i 11 suzdržanih).

M.Ko.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirjana Milić, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarljija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskog sabora